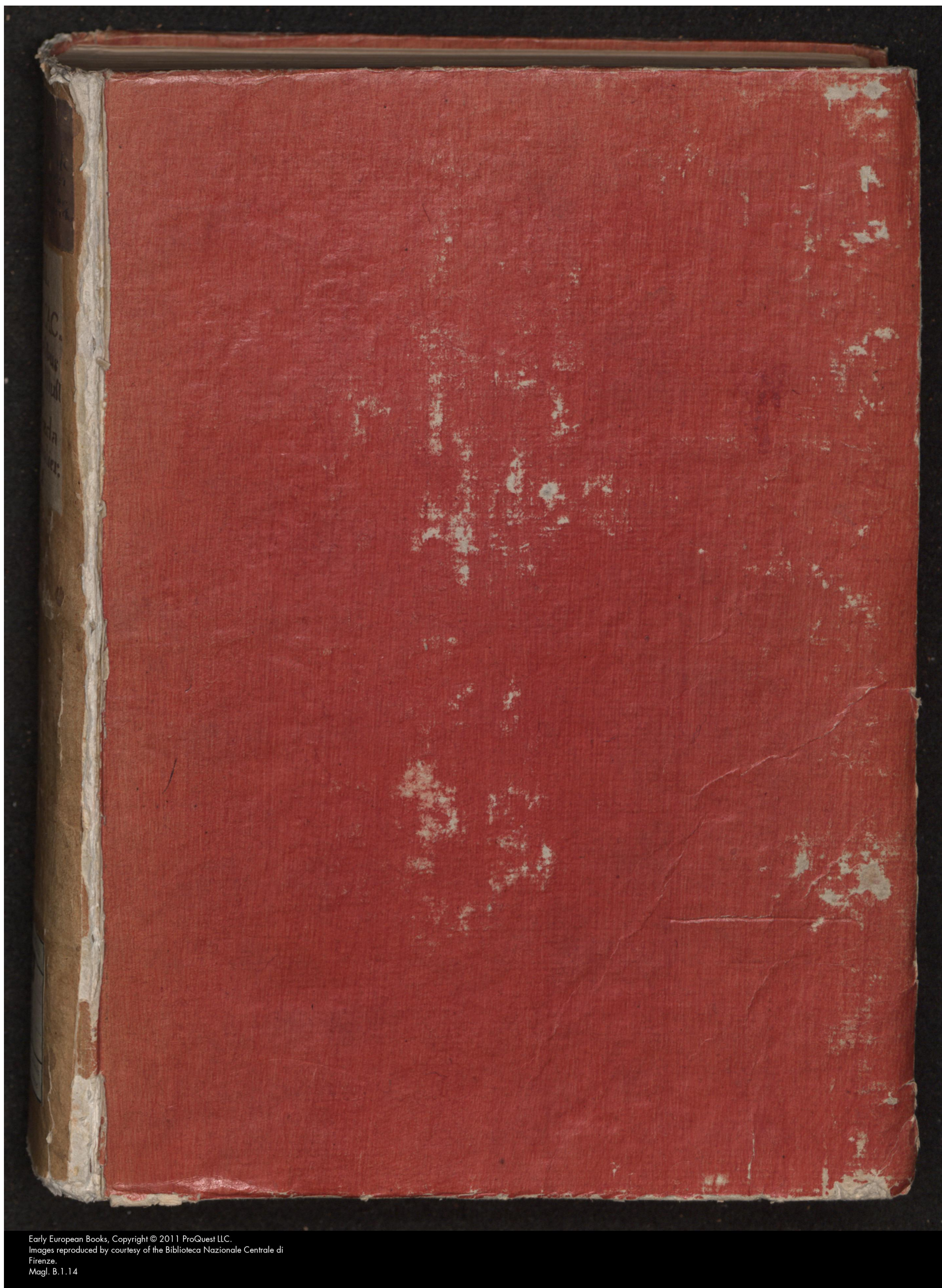
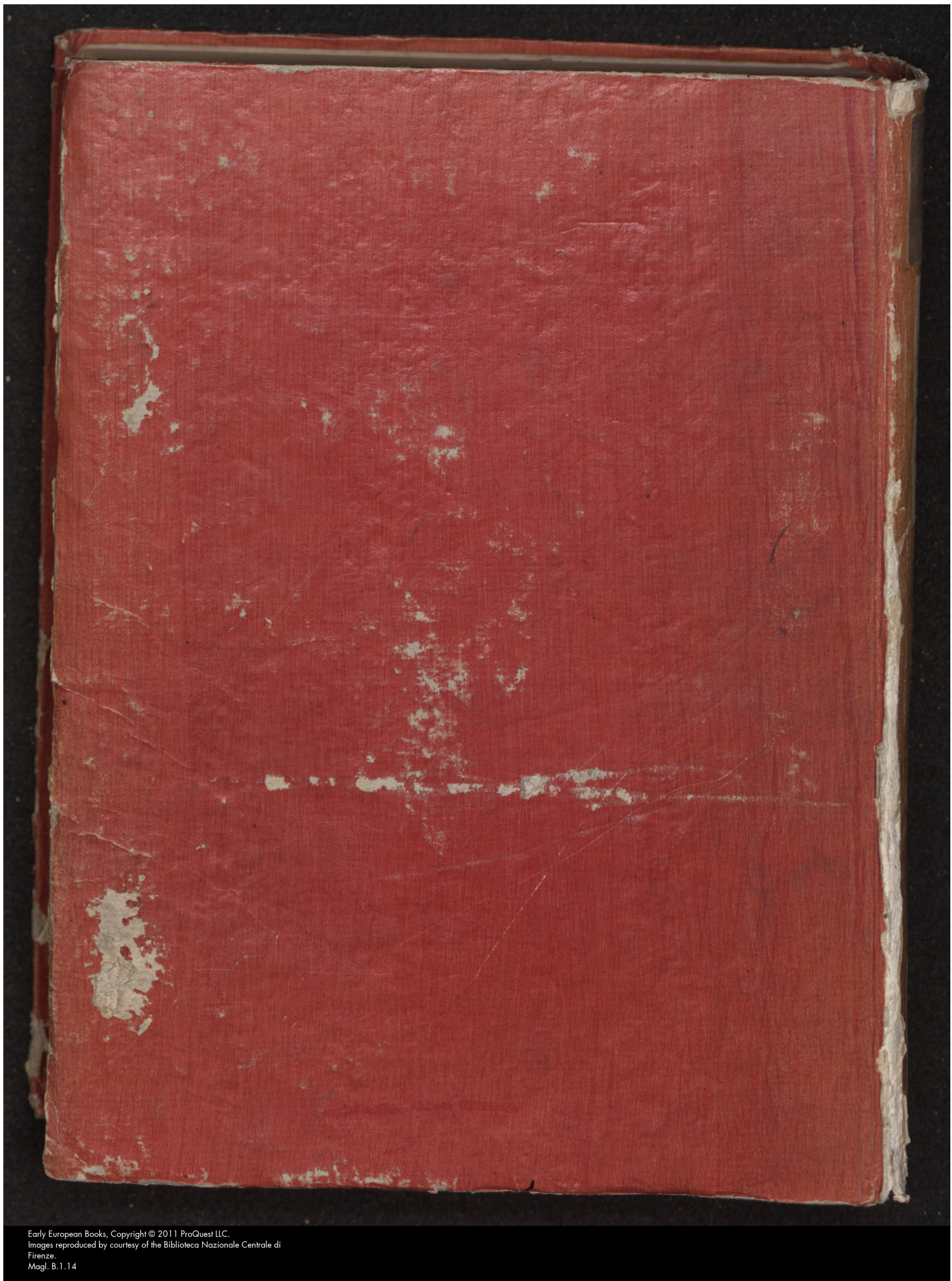

VIII.
BOCCAC.
de Casibus
Viror: Illust
&
de præcla
ris mulier:
2
INCUNABULI
B
1
14
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

Vedi Denis Supº nº 4427. Vol 2º ~~[illegible]~~

~~Caratteri di Stuchssa di Argentina, e non di Bemler verso 1473~~

Vedi catalogo del Duca della Valiere Vol 3º nº
5594. Altro venduto gg. Franchi.
caratteri di Husner e Bekenhub di Argentina 1474 circa
e non gia di Bemler, come Denis congetturò.

VIII

BOCCATII.

de Praecl. Mulier.

et de Casibus Viror. Illustr.

[illegible]

Ridie mulieꝝ egregia paululū ab iertī vulgo se
morꝰ· ⁊ a ceteris fere solutꝰ curis· ī eximiā muli
ebris sexꝰ laudē· ac amicoꝝ solatiū pociꝰ q̄ꝫ ī ma
gnū reipublice cōmodū libellū scripsi· Verū dū
mecū aīo vsarē· cui nā illū pmū trāsmitterē ne pe
nes me marcēt otio· et vt alieno fultꝰ fauore se
curior iret in publicū aduerterēqꝫ satis nō pricipi viro· Sed po
tius cū d̄ mulieribꝫ loqueret̄ alicui insigni femine destinādum
fore· Exq̄renti digniorē ante alias· venit in mētē italicū jubar
illud p̄fulgidū ac singularis nō tm̄ feminaꝝ sedet Regū gloria
johāna serenissima iherusalē ⁊ sicilie regina· cuiꝰ pensatis tam·
inclite ꝓsapie ⁊ auoꝝ fulgoribꝫ q̄ꝫ nouis a se forti pectore q̄si
tis laudibꝫ· in desideriū mittēdi illū humilē deuotūqꝫ· āte soliū
sue celsitudinis icidi· Tādē q꞉ adeo vigēs regiꝰ fulgor ē ⁊ opuscu
li tenuitas· et fere semisopita fauillula· timens ne a pociori luīe
minꝰ oīno fugaret̄ in tenebras· sensim retraxi ꝯsiliū ⁊ noua ida
gine· mltis aliis pquisitis ad extremū ab illustri regina in te vo
tum deflexi meū· nec immerito· Nā dū mites ⁊ celebres mores
tuos· dū honestatē eximiā sūmūꝫ matronaꝝ decꝰ· dūqꝫ verboꝝ
elegantiā· mēte reuoluerē· et cū hiis animi tui generositatē ⁊ ī
genii vires quibꝫ lōge feminas excedis aduerterēꝫ· Viderēmqꝫ
q꞉ sexui īfirmiori natura detraxit· id tuo pectori· deꝰ sua liberali
tate miꝝ ī modū vtutibꝫ supinfuderit atqꝫ suppleuerit· et eo q̊
insignita es noīe designari voluerit· Cum audies greci qd̄ latine
dicimꝰ homines nūcupēt Te eq̄ pandā ꝓbissimis quibuscūqꝫ
etiā vetustissimis arbitratꝰ sūꝫ· Et ideo cū tēpestate nr̄a mltis at
qꝫ splēdidis facinoribꝫ agētibꝫ clarissimū vetustatis specimē sis
tanq̄ꝫ benemerito tuo fulgori huiꝰ libelli tituli minꝰ adiecisse ve
lim· existimās nōminꝰ apud posteros tuo nomini addidisse deco
ris paucis hiis litterulis· quā fecerit olim mōtis odrosii· ⁊ nūc
alte ville comitatꝰ· q̊bꝫ te fortuna fecit illustrem Ad te ḡ mitto
et tuo nomini dedico qd̄ hactenꝰ a me d̄ mulieribꝫ p̄claris scrip
tū est· Precorqꝫ inclita mulier p sanctū pudicitie nomē q̊ inter
mortales plurimū emines· grato aīo munusculum scolastici ho
mis suscipias· et si michi aliq̊d creditura es· aliqn̄ legas suadeo

fuis q̃ppe suffragijs tuis blandieř ocijs· dū feminea v̄tute ⁊ hi
storiaꝝ lepiditate letaberis nec incassū arbitror agitabiř lectio
si facinoꝝ p̄titaꝝ mł̄ieꝝ emula egregiū aīm tuū ꝯcitabis i me:
li⁹· Et esto nōnūq̃ʒ lascivas ꝯp̄ias immiscas sacris qđ vt facerē r̄ci
tādoꝝ coegit optūitas ne omiseris vel horrestas q̃npmo ꝓseue
rās vti viridariū intr̄ns eburneas man⁹ semotis spinaꝝ aculeis
extēdas in florē· sic obscenia se positis collige laudanda· Et q̃ci:
ens ī gētili mł̄iere q̃đ dignū xp̄iam r̄ligione ꝓfessa legeris qđ
te fore nō senseris rvborē mētis excita et teip̄aʒ redargue ꝙ xp̄i
delinita crismate hoēstate á pudicicia ł v̄tute superis ab eā et
ꝓuocato ī vires ingenio q̊ pł̄imi vales nō solū ne superis pa
ciare· ʒ supes q̃scūqʒ egregia v̄tute coneris vt vti corpis leta iu
uentute ac florida venustate cōspicua ē· p̄ ceteris nō tm̄ coeuis
tuis ʒ priscis etiā aī integ̃tate p̄stācior fias memor n̄ pigmētis
vt plereqʒ faciūt mł̄ieres dcorāda formositas ē ʒ exornāda ho
nestate scitate ⁊ p̊mis opibꝫ vt dū eidē q̊ tbuit g̃tā fečis nō so
lū hac ipitura mortalitate niť fulgidas vna sis· Sʒ ab eodē gr̄a
rū largitore hoīeʒ exuēs ī caritatē suscipiaris ꝑpetuā· p̄terea si di
gnū dureis mł̄ieꝝ p̄stātissima eidē ꝓcedēdi ī mediū audaciā p̄
beas· Ibit q̃dē vt reor tuo emissus auspicō ab insultibus mali:
gnātiū tut⁹ nom̄qʒ tuū cū cetis illustriū mulieꝝ p ora vnū splē
didū defert· teqʒ tuis cū meritis cū minime possis vbiqʒ offerri p̄
sētia p̄ntibꝫ cognitā faciet et posteritati s̄uabit eternā·   Vale

Iohānis boccacij de Certaldo de mulieribꝫ claris ad andream
de Acciarolł de florētia Alteuille comitissam liber incipit feliciť
Cripsē iā dudū n̄nulli veteꝝ sb̄ ꝯpēdio de viris illustbꝫ
libros ⁊ evo nr̄o· latiori tn̄ volūie ⁊ acucōri stilo vir insi
gnis ⁊ poeta egregi⁹ frācisc⁹ petrcha p̄ceptor nr̄ scbit ⁊
digne· nā q̊ vt cetos anteirant claris facinoribꝫ studiū oē s bas
sangnē ⁊ aiaʒ exigēte optūitate posuē· ꝓfecto vt eoꝝ nom̄ i po
steros ꝑpetua deducať mēoria meruē· Sane mirat⁹ sū pł̄imū a
dō modicū apđ h⁹sce viros potuisse mł̄iēs vt nł̄le mēorie g̃ci
ā i sp̄eali aliq̃ discp̄cōe ꝯsecute sint cū liqdo āplioribꝫ historijs ꝯ
stat q̃sdā tā strēnue egisse n̄nulla· Etsi extollēdi st hoīes dū ꝯces:
so sibi robore mag̃ ꝑfečint· q̃ʒto āpli⁹ mł̄iēs qbꝫ fē oibꝫ a nať̄a

Reꝝ mollicies insita ⁊ corpus debile ac tardū ingenium datū est· si in virilem euaserint aīm · et igenio celebri atꝫ v̄tute cōspi cua· audeāt atqꝫ pficiant etiā difficilima viris extollēde sūt · Et ideo ne merito fraudēt suo· venit in aīm ex his q̄s memoria re feret i glorie sue dec⁹ i vnū deducere· eisqꝫ addere ex multis q̄s daꝫ q̄s audatia seu vires igenij ⁊ idustria· aut nature mun⁹ vel fortune gratia seu iīuria notabiles fecit· hijsqꝫ paucas annecte re que etsi nō memoratu dignū aliq̄d fecere causas tñ maximis facinoribꝰ p̄buere· nec volo vt legenti videat̄ incōgruū· si peno lopi Lucretie· sulpicie ve pudicissimis matronis imixtas· medeā gloriā· semproniāqꝫ cōperiat quibꝰ pgrāde ⁊ pniciosū forte fu it igeniū vel cōformes eisdē· Nō em̄ est aī⁹ mihi ħ claritatis no mē adeo strictū sumere· vt semp i v̄tutē videat̄ exire· Q̄n ymo i ampliorē sensū· bona cū pace legētiū t̄here· ⁊ illas itelligere clā ras· q̄s quocūqꝫ ex facinore orbi vulgato sermone notissimas nouero· Cū et int̄ Leonardas Scipiones Cathonesqꝫ atꝫ Fabrici os viros· illustres sediciosissimos Graccos Versipellez· haniba lem pditorē Iugurtā· Cruētos ciuilis sanguis Sillā Mariūqꝫ· ⁊ eq̄ diuitē ⁊ auaꝝ Crassū· aliosqꝫ tales· sepe legisse meminerim · Veꝝ q̄m extulisse laudibꝰ memoratu digna· ⁊ dep̄ssisse icrepati onibꝰ nephāda nōnūq̄ꝫ· nō solū erit hic egisse gn̄osos i gloriaꝫ· et ignauos habenis ab infauscis paululū retraxisse· sed illud re staurasse· q̄ q̄rūdā t̄pitudinibꝰ venustatis opusculo dēptū vide tur· rat⁹ sum ⁊ qn̄qꝫ historijs inserere nōnulla lepida blādimē ta v̄tutis· et i fugā atqꝫ detestacōeꝫ sceleꝝ aculeos addere· Et sic fiet vt imixta historiaꝝ delectacōni sacra· mentis subītrabit vti litas · Et ne more pristo apices tantū reꝝ tetigisse videar· ex q̄ bus a fide dignis potuero cognouisse ampli⁹ in lōgiuscula hi storiā p̄trisse· n̄ solū vtile ſ; oportunū arbitror· existimās haꝝ fa cinora nō min⁹ mulieribꝰ q̄ꝫ viris etiā placitura· Que cū vt plu rimū historiaꝝ ig̃re sint· s̄mone pliriore idigēt ⁊ letāt̄ Attamē visū ē ne omiserim; excepta m̄re p̄ma· his oibꝰ fere gētilibꝰ· nul las ex sacris mulieribꝰ hebreis xp̄ianisqꝫ miscuisse· nō em̄ satis be ne conueniunt· nec equo incedere videntur gradu· Hee quippe ob eternam et veram gloriam · sese fere in aduersam · persepe ·

humanitati tollerantiā coegere. sacrosancti pceptoruz tam
iussa q̄m vestigia imitantes vbi illi seu quodā nature munē
vl īstinctu seu poci⁹ hui⁹ momētanei fulgoris cupiditate pti
te non absq̧ tñ acri mentis robore de venere vel fortune va
gētis impulsu. nōnunq̄m grauissima ptulē. pterea hee vera
⁊ in deficienti luce corusce in inmunita eternitate nō solū da
rissime viuūt ꝫ eaꝝ virginitatē castimoniā sanctitatē virtu-
tem ⁊ in supandis taz ɔcupiscencijs carnis q̄z supplicijs ty-
rannoꝝ inuictam ɔstantiam ipaꝝ meritis exigentib⁹ singu-
lis volumib⁹ a pijs homib⁹ sacris lr̄is ⁊ veneranda maiesta
te ɔspicuis descriptas esse cognoscim⁹ vbi illaꝝ merita nul-
lo in hoc edito volumme speciali vti iam dictū est ⁊ a nemi
ne demonstrata describē quasi aliq̄le redditur pmiū mchor-
am⁹. Cui q̄dam pio opi ipe reꝝ omniū pater de⁹ assit et la-
boris sūpti fautor q̄d sēpsero i suā verā laudē sēpsisse ɔcedat

De Eua parente prima.

Criptur⁹ igit̄ q̄b⁹ fulgorib⁹ mlieres daruert isignes
a mr̄e oim sūpsisse exordiū n̄ apparebit indignū. Eua
q̄ppe vetustissima parēs vti pma sic magficis fuit ⁊ i
signis splendorib⁹. nam non in hac erumpnosa miseriarum
valle in qua ad laborē ceteri mortales nascimur pducta ē.
nec eodē malleo aut incude etiā fabricata seu eiulās nascēdi
crimē deflēs aut iualida ceteꝝ ritu venit i vitā q̄nymo q̄d ne-
mini nūq̄m alīi ɔtigisse auditū ē. Cū iaz ex limo t̄re reꝝ oim
faber optimus Adaz manu ɔpegisset ppa. ⁊ ex agro cui p⁹ea
damascen⁹ nomē inditū ē in ortu deliciaꝝ trāstulisset eūq̧ i
soporē soluisset placidū artificō sibi tm̄ cognito ex dormiētis
latē eduxit eandez sui compotē ⁊ maturā viro ⁊ loci ameni-
tate atq̧ sui factoris letabūdam intuitu imortalē ⁊ reꝝ dn̄az
atq̧ vigilantis iam viri sociam ⁊ ab eodē Eua etiaz nomina
tam. Quid maius q̄d splendidi⁹ potuit vnq̄z ɔtigisse nascē
ti. preterea hanc possumus corporea formositate mirabilez.
Quid enim dei digito factum est quod cetera non excedat
pulcritudine ⁊ q̄muis formositas hec annositate pitura sit.
aut medio inetatis flore paruo egritudis impulsu lapsura.

Tamen quia inter precipuas dotes suas mulieres numerāt · et
plurimū ex ea glorie mortaliū indiscreto iuditio iaz consecute
sunt · non supflue int claritates eaꝝ tāq̃z fulgor p̄cipuꝰ ⁊ appo
sita est · et in sequētibꝫ apponēda veniet · Hec insup taz iure ori
ginis q̃z incolatꝰ padisi ciuis facta et amicta splendore nobis
incognito dum vna cū viro loci delicijs frueret auide · Inuidus
sue felicitatis hostis nepharia illiꝰ suasione ingessit aio si aduer
sus vnicā sibi legē a deo ipositā irꝫ i āpliorē gl'iaz ire posse Cui
dū leuitate feminea magis q̃z illi nobisq̧ oportuerit crederet ·
seseq̧ stolide ad altiora cōscensurā arbitraret ante alia blāda q̃:
dam suggestione virū flexibilem in sentēciā suam traxit · et in le
gem agētes arboris sciētie boni ⁊ mali · poma dū gustassent te
merario ausu · seq̧ genusq̧ suū om̄e futuꝝ ex quiete ⁊ et'nitate ·
in labores anxios ⁊ miserā mortē · et ex delectabili patria · inter
vepres glebas ⁊ scopulos deduxere Naz cum lux chorusca qua
icedebāt amicti abijsset a t'bato creatore suo obiurgati pisoma
tibꝫ cincti ex deliciaꝝ loco · in agros ebron pulsi exulesq̧ vene
re · Ibi egregia mulier · his facinoribꝫ clara · cū p̄ma vt a nōnull'
creditū est · vertēte terraz ligonibꝫ viro colo nere adinuenisset ·
sepiꝰ dolores partꝰ expta est · ⁊ q̇bus ob mortē filioꝝ ⁊ nepotū
angustijs · angeret animꝰ · eque misere passe · et vt algores estꝰ;
q̧ sinam et incōmoda cetera fessa · laboribꝫ moritura deuenit i
senium ·

De Semiramide regina assirioꝝ ·

Semiramis insignis atq̧ vetustissima Assirioꝝ regina fuit
a quibꝫ tñ pn̄tibꝫ genꝰ duxerit annositas abstulit · pret
id fabulosū · placet antiq̇s aientibꝫ eaz filiā fuisse Neptu
ni · quez saturni filiū ⁊ maris deū erronea credulitate firmabāt
qd' etsi credi non oporteat · argumētū tñ est eam a nobilibꝫ pn̄:
tibus genitam · Hec quidē Nino Assirioꝝ rege egregio nupsit ·
et ex eo Ninum filium peperit vnicum Sane Nino omni Asia
⁊ postremo Bacheris subactis · sagitte ictu mortuo · cum adhuc
hec iuuencula esset · et filius puerum minime tutum existimās
tam grandis ⁊ orientis imperij etati tam tenelle habenas com
mitteret · adeo ingētis fuerit animi · vt quas ferus homo armis

subegerat nacõnes coercuerat q; viribus arte ꝛ igenio regen
das femina auderet assumere· nam astu quodam muliebri ex
cogitata fallacia p̄ grandi mortui viri ante alia decepit exer
citus· Erat nec mirabile Semi ramis lniamētis oris p̄simil
filio· Vnde vtroq; gene nec erant p etatem dissena a puerili
femmea vox ꝛ in statuam corpis nil vel modicum grandiu:
scula differebat a nato· quib; iuuantibus ne in processu q;
fraude detegere nõ potuisset texit caput thiara brachijs cru:
ribusq; velamētis abscõditis· Et quoniā insuetum eo vsq;
esset Assirijs egit ne offerret nouitas habitus admiracõnez
accolis vt ornatu simili omnis vteret̃ ppl's· ꝛ sic nyni olim
coniunx filiū ꝛ femina puerum simulans· mira cum diligentia
maiestatem regiam adepta eā militaremq; disciplinā serua:
uit· Et mentita sexū grandia m̃lta ꝛ robustissimis viris egre
gia opata ē· Et dū nullo labori pcens aut piculo territa mā
datis facinorib; quorūcunq; supasset inuidiam· nō est verita
cūctis apire q̄ foret qd́ ve· etiam fraude simulasset feminea
q̄si vellet ostendere non sexum ȝ animū imꝑio oportunum·
Qd́ q̄ntū aduertentib; ingessit admiracõis tm̄ m̃lieris maie:
statem inclitam ampliauit hec vt eius facinora paululū ꝓten
sius deducam⁹ in mediū sumptis post insignis figmentum
virili animo armis nō solū q; vir suus q̄siuerat tutauit iperi
um· Sed ethiopiam a se acri lacessitam bello atq; supatā iūxit
eidem· Et inde in yndos vehementia arma euertit ad q̊s nō:
dū p̄ter virū quisq̄m accesserat babiloniā insuper vetustissi
mū nembroth opus ꝛ ingentē ea etate i campis Senaar ci
uitatē restaurauit murisq; ex cocto latere arena pice ac bitu
mine ↄpacta altitudie atq; grossicie ꝛ ↄ̄cuitu lōgissimo admi:
rādis ambiuit· ꝛ vt ex m̃ltitudie suoꝝ gestoꝝ vnū meora:
tu dignissimū extollētes dicam⁹ ↄ̄stissimū asserūt ea pacatis re
b; ꝛ ocio q̄escēte ac die q̊daȝ feminea solertia cū pedissequis
crines discrīmināte ac ritu patrio intricas reducēte actū est cū
nondum p̄ter medios diduxisset vt illi nūciaret̃ babiloniaȝ
idicõnē defecisse p̄uigni qd́ adeo egre tulit vt ꝓiecto pectine
ↄfesti ab officio m̃liebri irata ↄsurgēs arripet arma ac eductis

copijs obsideret urbem preualidam· nec ante qd̕ inordinatorũ
crimiũ sup fuerat cõposuit· quã potẽtissimã ciuitatẽ nulla obsidio
ne affectã in dedicõem cogeret· ⁊ suo sub dominio in festis re
uocaret armis· Cuius tam aĩosi facinoris diu exhibuit testimo
niũ statua ingens ex ere cõflata· ⁊ in babilonia erecta· feminaꝫ
solutis ex alto latere crinibꝫ ex altero intricã cõpositis ptendẽs
Multas p̃terea ex nouo condidit ciuitates· ⁊ ingentia facta pe
git· que adeo uetustas absorbsit· ut nil fere supesset p̃t qd̕ dcm
ẽ qd̕ ad suã ptinet laudẽ ad nos usqꝫ deductũ ẽ Ceteꝝ h̃ oia ne
dũ in femina· sed i quocũqꝫ viro strẽnuo· mirabilia atꝫ laudabi
lia ⁊ ꝑpetua memoria celebrãda· una obscena mulier fedauit il
lecebra· nã cũ int̃ cetera· q̃si assidua libidis prurigi e ureret̃ ĩfelix
plurimũ se miscuisse cõcubitui creditũ est· ⁊ int̃ mechos bestia
le quid potiꝰ q̃ꝫ humanũ filius· nimis numerat̃ unus p̃stantissi
me forme iuuenis qui uti inutasset cũ matre sexꝰ in thalamis
marcebat otio· ubi hec aduersus hostes sudabat in armis· O
scelestũ facinꝰ· ut q̃ete suaui int̃ anxias regũ curas· int̃ cruenta
certamina· ⁊ qd̕ mõstro simile est int̃ lacrimas ⁊ exilia nulla tẽ
pis facta distinctõne hec euolat pestis· et sensim incautas men
tes occupãs· ⁊ in p̃cipiciũ trahens· oĩe decꝰ turpi nota ꝯmacu
lat· Qua fedata Semiramis dũ putat astutia abolere quod la: Legem Semiramis
sciuia deturparat legẽ illã insignẽ condidisse aiũt· qua p̃stabat̃
subditis ut circa venerea agerẽt qd̕ liberꝫ timẽsqꝫ ne a domesti
cis feminis ꝯcubitu fraudaret̃ filij· ut q̃dam uolũt prima usuꝫ
femoraliũ excogitauit eisqꝫ omnes aulicas subcinxit conclaui·
Qd̕ ut fert̃ adhuc apud egipcios obseruat̃ ⁊ Affros· Alij tamẽ
scribũt· q cũ in desideriũ incidisset filij· eũqꝫ iam etate ꝓuectuꝫ
in suos ꝓuocasset amplexꝰ ab eodeꝫ cũ annis iam· xxx· ⁊ duobꝫ
regnasset occisam· A quibꝫ dissentiũt alij asserentes eam libidi
miscuisse seruitã solitãqꝫ quos ad explẽdũ sue uredinis fotuꝫ
aduocasset ut occultaret̃ facinꝰ cõtinuo post coitũ iubere neca:
ri· Veꝝ cum aliqñ cõcepisset adulteria ꝓdidisse partu· ad q̃ ex:
cusanda illã legem egregia cuiꝰ pauloañ mentio facta ꝓditam
aiũt· Tamen etsi uisum sit pusillum contigisse ineptum crimen
filij indignationeꝫ abstulisse minime potuit· qui seu quod suũ

tantū arbitrabat̄ cum alijs conuictatū incestū cerneret min⁹ q̄z equo aīo ferret seu q̄s in ruborē suū matris luxuriā ducēt ipi nasciturā expauescēt rḡinā illecebrā ita ipuls⁹ absūpsit

De Opi saturni coniuge.

o Pis seu ops vel thea si p̄scis credim⁹ inter p̄spera ⁊ aduersa p̄rima claritate emicuit. Nam vrani apd̄ rudes adhuc grecos potētissimi hoīs ⁊ veste ꝯiugis filia fuit Que saturni regis soror ꝯiunx nullo qd̄ ad nos venerit facinore se egregiā fecerat in muliebri astucia iouē neptunū atq; platonē filios a morte cū saturno a Tutone fratre pacta libasset. Cū cū in stulticia p̄mo insania hominū eui illius in claritatē p̄cipue deitatis euasissent hoīes. Hec nō solum r̄egine decus adepta ē q̄m p̄mo errore mortaliū dea insignis et deoꝝ mater est hita. eiq; templa sacerdotes et sacra instituto publico cōstituta sūt. Adeoq; enorme malū conualuīt vt laboribꝰ secundo bello punico romanis q̄si ꝑ salutari auxilio missis ꝯsularibꝰ viris ab attalo p̄gami rege simulacrū ei⁹ expetitū p̄cibꝰ est ritusq; sacroꝝ ⁊ spesumate At hic opidū quasi qd̄dā deforme saxum sūptū diligētia romam delatū atq; sūma cū reuerentia susceptū ⁊ postremo in sigm locatū tanq̄m sublime numē atq; reipublice salutare p multa secla ceremonijs p̄rimis apud romanos ⁊ ytalos cultū est mirabile profecto fortune ludibriū seu poci⁹ cecitas hoīm An velimus dicere fraus ⁊ decipula demonū q̄z ope actū est vt femina longis agitata laboribꝰ. demū anus mortua ⁊ i cinerē versa ⁊ apd̄ inferos alligata ⁊ dea crederet̄ ⁊ in tam grande euū fere ab vniuerso orbe diuinis honorar etur obseq̄is.

De iunone regnorum dea.

Vno saturni opis filia poetaꝝ carmine ⁊ errore gentilium toto orbi p̄ cetis m̄lieribꝰ gētilitatis infectis labe celebrima facta ē intm̄ vt nequerūt tacia tempoꝝ dētes cū cūcta corrodent adeo infame erexisse opus. Nā ad etatem vsq; nostraꝫ notissimū ei⁹ n̄ euaserit nomē. verꝫ ex hac poci⁹ fortuna egregiam r̄citare possum⁹ q̄m op⁹ aliqd̄ memoriale dictu r̄ferre fuit em̄ cū ioue illo Cretensi quē decepti veteres celi finxere

deū eodē3 edita ptu ꝛ ab infantia transmissa Samū· ibiq3 ad pubertatē3 vsq3 cū diligentia educata ioui demū fratri nupta est qd̄ p multa secl'a cidē est statua in templo Sami testata Nā existimātes Sami nō modicū sibi posterisq3 suis afferre glorie q̄ se penes apta atq3 desponsata iuno· q̄m illi r̄gnā arbitrabant ꝛ deā3· ne mēoria hoc diluerēt facile tēplū ingens ꝛ p̄ cetis orbis mirabile extruxē inmniq3 decanē suo ꝛ ex marmore pies in hitu nubentis v̄gnis eiusdē ymaginē· sculpi fecerē temploq3 p̄posuere suo· Hec tandē regi magno nupta excrescēte ei⁹ indies impio atq3 fama lōge lateq3 nomē ipsi⁹ efferente nō modicū ꝛ ipa splēdoris ꝯsecuta· Sane postq̄m poeticis fictōnib⁹ ꝛ in sanis antiq̄rū libalitate celi regina facta est q̄ mortalis r̄gma fuerat olympi regnis eā diuicijsq3 p̄fecere necnō ꝛ illi ꝯiugalia iura atq3 pientiū auxilia ꝯmisere ꝛ alia lōge plura ridenda poci⁹ q̄3 credēda· Ex q̄b⁹ sic humani generis hoste suadēte multa illi vndiq3 cōstructa sūt templa altaria pl'ima sacerdotes ludi ꝛ sacra more veteri instituta ꝛ vt de reliq̄s taceā post Samos celebri veneratōe ab argiuis Achaye ppl'is ꝛ a Cartaginensib⁹ diu hōrata ē ꝛ postremo a necijs Romam delatā in capitolio ꝛ i cella iouis optimi maximi nō alit̄ q̄m viro iūcta suo locata sb̄ vocabulo iunonis regine a Romanis rer̄ dn̄is ceremonijs mltis ꝛ diu culta ē et iam postq̄m in terris apparuit deus homo·

De Cerere dea frugū ꝛ regina Siculorum·

c

Eres vt nō nullis ꝓplacz vetustissima siculor̄ Regina fuit tantoq3 ingenio valuit vt cū agror̄ excogitasset culturā p̄ma apd̄ suos boues domuit ꝛ iugo assuefec ꝛ adinuēto aratro atq3 vomē eor̄ ope tram ꝓscidit sulcisq3 semina c̄didit q̄ cū in amplissima segetē excreuissēt ea spicis eruere· lapidib⁹ terē· fermēta ꝯficē ꝛ cibū deducē· hoīes grādib⁹ ꝛ pomis siluestrib⁹ assuetas edocuit· Qd̄ ob meritū cū mortal' eēt femia eā deā frugū arbitrati sūt ꝛ diuinis hōrib⁹ extulē eamq3 saturni ꝛ cybeles credidere filiā huic p̄terea vnicam ex ioue fratre fuisse filiam ꝓserpinā3· dicūt eam maxima matris turbatōe ab orco mollosor̄ r̄ge raptā ꝛ diu q̄sitā volūt

6

Multis huic fabulis occasionem prebentes. Fuit preterea & ce
res altera apud Eleusim Attice regionis ciuitatē eisdē meritis
penes suos clara cui tript holomū obseqosū fuisse volūt. Quas
eo ꝙ vetustas deitate & honoribꝫ eque extulit. sub vno tantū
noīe ambarꝫ ingenia retulisse satis visum est. Harꝫ edepol ige
niū vtrꝫ laudē an execrer nescio. quis eñ dānet vagabūdos sil
uestres. quis eductos in vrbem nemoribꝫ hoīes. quis ritu fera
rū viuentes in meliorē euocatos frugē. quis glandes mutatas
in segetes quibꝫ lucidiꝰ vegetiora mēbra & alimenta humano
vsui cōformiora p̄stant. quis musto vepribꝫ arbustisqꝫ incōpo
sitis obsitū orbē in cultū in pulcritudinē & vtilitatē publicam
versū quis rude seculū in ciuile. quis a desidia in cōtēplacōnem
excitata ingenia. quis vires torpentes in speleis in vrbicū seu
rusticanū exerciciū tractas. qbꝫ tot ampliate vrbes tot de nouo
cōdite. tot aucta īperia. tot mores spectabiles inuēti cultiqꝫ sūt
frumētarie artis adinuenta noticia. Que cū de se bona sint que
dicta sunt oīa. reor iuditio plurīū si quis faciat dicet insipidus
Demū versa vice. quis laudet multitudinē sparsā silvas incolē
tē. glādibꝫ pomisqꝫ siluestribꝫ. fermo lacte. herbisqꝫ atqꝫ melle
fluēte assuetā. soluta curis. habētē pectora. sola nature lege cō
tētā. sobriā. pudicā. & doli nesciam. inimicā feris tm̄. & auibꝫ in
molliores atꝫ īcognitos euocatā cibos. e qbꝫ nisi nosipsos deci
pimꝰ secutū cernimꝰ vt in abditis adhuc latētibꝫ vicijs exitūqꝫ
timētibꝫ aperiret iter. et ꝓcedendi p̄staret securitas. Hinc arua
eousqꝫ cōia terminis & fessa. distingui cepta sūt agriculacōnis
subiecte cure. & partiri iter mortales cepere labores. Hinc meū
& tuū venit in mediū. noīa quidē inimica pacis publice & pri
uate hinc pauperies seruitusqꝫ necnō & litigia. odia cruentaqꝫ
bella. & vrens in circuitu. euolauit inuidia. que egere vt vix dū
curuate falces ī messem. in acutos rectos ī sanguinē gladios v̓
terentur. Hinc sulcata maria & occiduis Eoa cognita. & eois oc
cidua. Hinc mollicies corporꝫ sagina ventris. ornatꝰ vestium ac
curatiores mēse. cōuiuia splēdida. torpor & otiū aduenere. et q̄ ī
dies vsqꝫ illos friguerat venꝰ. calefieri cepit maxio orb̄ icōmodo
et qd̓ deteriꝰ forsan ē si miꝰ eq̄ labētibꝫ ānis. vt sic celi seu bellorꝫ

ira culta respondeant· subintrant illico annone penuria ⁊ du:
riora priscis consurgunt ieiunia seua fames nunq̃m filuis co
gnita gorgusciolos itrat inopum non absq3 diuitum per se:
pe periculo· Hinc turpis efferã macies infeīnus pallor ⁊ titu
benti incedens gradu debilitas morboꝝq3 ⁊ festinate mortis
multiplices exoriunẽ cause· Quibus ispectis vnacũ m nũis
alijs vix scio· pmo scio qꝛ longe antea illa licet rudia ⁊ agre:
stia fuerint his nostris ferreis cũctisq3 seculis p̄ponēda sint·

De Minerua·

Inerua que ⁊ pallas virgo tanta claritate conspi:
cua fuit vt nõ illi fuisse mortalem originez stolidi
arbitrati sũt hoĩes· Aiũt q̃daz hãc ogigij regis tpe
apud lacũ tritoniũ haud lõge a sinu syrciũ miori p̃mo visaz
in terris ⁊ cognitã· ⁊ quoniam tractu tpis m̃ta facientē vi:
dissent ante nõ visa· non solũ apud rudes affros veꝝ apud
grecos q̃ tũc tempestate prudentia anībãt cetos absq3 ma:
tre exionis crebro genitã e celo lapsaz creditũ ē· Cui ridiculo
errori tãto plꝰ fidei auctum ē q̃nto occultior eius fuit origo
hãc ante alia voluere ꝑpetua floruisse v̓ginitate qđ ⁊ pleni:
ori credatẽ fide finxere vulcanũ ignis deuz in concupiscentie
carnis feruorem diu cũ ea luctatũ supatũq3 huiꝰ insup inco
gnitũ omnino omĩbꝫ añ lanificiũ inuentũ fuisse volũt ·nam
ostenso q̃ ordĩe purgata supfluitatibꝫ lana eoq3 dẽtibꝫ mol
lita ferreis apponeretẽ colo atz demũ digitis deducẽtur in filũ
Textrine excogitauit offm̃ eoq3 docuit q̃ pacto intcuterenẽ
iuĩcē fila ⁊ ĩctu pectinis iũgerenẽ ⁊ calce solidarenẽ i textũ·
In cuiꝰ opificij laudē pugna illa i signis eiusdē ⁊ aragones
colophonie r̃citatẽ vsũ insup olei eousq3 mortalibꝫ i auditũ
h inueit docuitq3 hacticas bacas mola terē ĩpetisq3 p̄mē· Q
qꝛ m̃tũ vtilitatis afferre visũ fit· ei aduſꝰ neptunũ in noian
dis a se hatteis attꝰbuta victoria creditẽ· voluit et hꝰ fuisse opꝰ
cũ iã q̃drigarũ p̃ma reperissz vsũ ferrũ i arma ↄuertẽ· Armis
corpus tegē aciem bellantiuz ordiare ⁊ leges oẽs q̃bꝫ eatẽ i
pugnã edocē· dicũt p̄terea eã numeros iuenisse vt i ordinē
deduxisse q3 i hodiernũ vsq3 fuamꝰ· Ceteꝝ exosse cruris alicꝰ

auis seu ex palustri poti⁹ calamo ea tibias seu pastorales fistu:
las p̄mū ꝯposuisse credidere easq; i terras e celo deiecisse eo q̇d
flantis redderent turgidū guttur ⁊ ora difformia. Quid multa
ob tot cōpta ꝓdigia deitatū largitrix antiq̇tas eidē sapiencie no:
men attribuit Quo intuitu tracti athenienses ab ea nuncupati
⁊ eo q̇d ciuitas apta studijs videret̄ p que quisq; sit prudēs ⁊
sapiēs eā in suā suscepere tutelā eiq; artē dicauere ⁊ ingēti tēplo
ꝯstructo suoq; numini ꝯsecrato in eodē illā effigiauere oculis
curuā eo q̇d raro noscat̄ in quē finē sapientis tendat intentum
galeatā. Volentes ob id sapientū tecta ⁊ armata significari cōsi
lia idutā lorica eo q̇d ad quoscūq; fortune ictus semp armat⁹
sit sapiens longissima munitā hasta vt ꝯphendatur sapientem
i longinq̇ spiculo figere Preterea cristallino egide ⁊ in eo gor
gonis caput infixū ꝓtectaz p̄tendentes ob hoc lucida sapienti
omnia esse tegumenta. eousq; serpentina semp astucia adeo p̄
munitos vt saxei eoꝝ intuitu videant̄ ignari eiusq; i tutelā no:
ctuam posuere firmantes ꝓut in luce sic ⁊ in tenebris videre
prudentes debere. Tandē huius mulieris fama atq; numinis re
uerēcia se adeo lōge lateq; diffudit tantiq; fauit illi veteꝝ errō vt
fere p vniuersū ei⁹ i honore tēpla ꝯstruerēt ⁊ celebrarēt sacra.
eousq; ꝯscēderet vt i capitolio penes iouē optimū maximū cel:
la dedicaret̄ eidē ⁊ int̄ potissimos romanoꝝ deos cum iunone
regina ⁊ ipsa parit̄ regnia haberet̄. Sunt tn̄ nōnulli grauissimi
viri asserētes nō vni⁹ Minerue q̄z pluriū q̄ dicta sunt fuisse cō
pta. q̇d ego libēt̄ assentiā vt clare mlieres āpliores sint nūero.

De venere Cyproꝝ Regina.

Enerē Cyprianaz fuisse feminaz quorūdaz arbitrat̄ opio
De parētibꝫ aūt a nōnullis ambigit̄. Nā alij eam Cyri
cuiusdā ⁊ Syrie volunt filiaz. quidā vero Cyri ⁊ Dyonis
Cyprie mulieris. Nōnulli reoꝝ ad ei⁹ extollēdaz pulcritudinis
claritatez Iouis ⁊ Dyonis p̄dicte genitam asserūt. Sane ex quo
cunq; sit p̄re genita. eā int̄ claras mulieres poti⁹ ob illustrez ei⁹
pulcritudinem. q̄z ob dedecorosum inuentum describendaz cē
sui. Tanto igitur oris decore. ⁊ totius corporis venustate emi:
cuit. vt sepe intuentium falleretur credulitas. Nam quidam

illam ipsum celi sydus qđ venerem nūcupam⁹ dicebāt· Alij
eam celestem feminam in terras ex iouis gremio lapsam ⁊
breuiter om̄s ceca obfuscati caligine q̄m sciebant a mortali
feminam editam imortalem asserebant deam· Eamq̄ȝ in fau
sti amoris quē cupidinē vocitabāt· genitricē totis nisib⁊ af-
firmabāt· nec illi intercipiēdi stultoꝝ intuentiū mentes va-
rijs gesticulacōmbus deerant artes· Quib⁊ agentib⁊ meritis
eousq̄ȝ itum est vt nequeūtib⁊ obsistē obscenitatib⁊ multis
(quas euestigio non tamē omnes scriptur⁹ sum) ⁊ iouis fi
lia ⁊ ex deab⁊ vna etiam venerandissima hita sit· nec solum
apud paphos vetustissimū Cyprioꝝ opidum thure solo pla
cata est· nam mortuam ⁊ incestuosam feminā eo existimabāt
delectari odore· que viuens in ꝓstibuloꝝ voluptabat spur-
cicie· Verū ⁊ apud nacōnes reliquas et romanos qui tēpluȝ
ei sub titulo veneris genitricis ⁊ verticordie alijsq̄ȝ insignib⁊
olim struxere· Sed q̄d multa hanc duob⁊ nupsisse viris cre
ditum est· Cui p̄mo non satis certum nupsit ergo vt placet
aliquibus ante vulcano leminoꝝ regi ⁊ iouis Cretensis fi-
lio· Quo sublato nupsit Adoni filio Cynare atq̄ȝ mirre regl
Cypriorum· Qđ verisimilius michi videtur q̄m si primum
virum Adonem dixerimus eo q̄ seu complexionis suo vicō
seu regionis infectione in qua plurimū videtur posse lasciuia
seu mentis corrupte malicia factum sit Adone iam mortuo
tam grandem luxurie pruritum lapsa est vt omnem decoris
sue claritatem crebris fornicacōnibus non obfuscatis ocul
maculasse videretur· Cum adiacentibus regionibus notum
foret eam a vulcano viro primo cum armigere compertam·
exquo creditam fabulam adulteri martis ⁊ eiusdem sibi cō-
pisse locū· Postremo aūt vt ab impudica fronte paulū ru-
boris absterisisse videret ⁊ lasciuiēdi ampliorē sibi ꝯcessisse
licentiam infanda turpitudine excogitata p̄ma vt aiūt mere
tricia publica adinuenit ⁊ fornices istituit ⁊ matronas inire
compellit· Qđ execranda Cyprioꝝ consuetudo qui multa per
tracta secula testata est· Seruauere q̄deȝ diu mittere v̄gines
suas ad littora vt forensiū vterentur concubitu ⁊ sic future

Lupanarium inventrix

8

castitatis sue libamenta psoluisse viderent veneri[j] z suas in nupcijs quesisse dotes. Que qdē abhomināda stulticia postea penetrauit ad italos vsqz. cū legat hoc idē aliqn fecisse lotreses.

De ysīde regina atqz dea egipcion. x.

Sis cui ante nomē yo clarissima non solū egipcion rgina. s eon postremo sanctissimū z venerabile immen fuit. Quib tn fuerit tēporib. aut ex quib nata pntibus. apud illustres historian scriptores ambigit. Sūt aūt qui dicāt illā ynati primi regis argiuon filiā z phoronei sororē. quos constat iacob filij ysaac tpe fuisse. Alij pmethei genitā asserūt regnante apud argos phorbante. qd lōge post pmū tps effluxit. Nonulli eam fuisse tpib Cycropis Athenan regis Argiuorū eam floruisse tpib. queqdē inter celebres viros varietates argumēto nō carent. hanc int feminas suo euo egregiam fuisse. et memoratu dignissimā. Ven omissis scripton discordācijs. qui plurimū arbitrant inuitari mens est eā similē ynati regis fuisse filiā. quā etsi poete veteres fingant ob venustatē forme placuisse ioui z ab eo oppressaz. z ad occultandū crimē in vaccā trāsformatā potenciqz iunoni concessam z argū custodē a Mercurio cesum. vacceqz a iunone oestrum suppositū. z eā deuectā cursu rapido i egiptū. ibidēqz pristinā a se recupatā formā z ex yo ysibel appellatā ab historie veritate nō discrepāt. Cū sicut qui asserant a ioue adultero oppressam vginem eamqz ob perpetratuz scelus metu patris repulsam. cum quibusdam ex suis conscendisse nauim cui vacca esset insigne z ingenio plurimo. ac ingenti preditam animo regnorum cupidine agitatam secundo vento ad egipcios transfretasse. z ibidez apta desiderio regione comperta constitisse. Tandem cum non habeatur quo pacto obtinuisset egiptum fore certum creditur quod ibi repetisset rudes inertesqz populos. et humanarum fere rerum omnium ignaros. ac ritu potius brutorum viuentes qz hominum. Non absqz labore z industria celebri illos docuit terras colere sultis

cultis omittere semia· et tandē collectas in tempe fruges in ci
bum deducē· Preterea vagos ⁊ fere silvestres in vnū se re
digē· et datis legib⁹ ciuili more viuere· et (qd̄ lōge spectabi
lius in muliere est) coacto in vires ingenio lrāꝝ ydiomati
in coloꝝ cōueniēciū caracterib⁹ adiuentis aptiorib⁹ ad doct
nā q̄ lege iungerētur ostendit· Que (vt de reliquis taceam
) adeo mirabilia insuetis homib⁹ visa sunt ut arbitrarent̄ faci
le nō ex grecia venisse ysidē sed e celo lapsam· Et ob id spirāti
adhuc diuinos honores instituere· Cui⁹ quidē numē (fallē
te ignaros dyabolo) in tam grādem ea mortua atq̄ famosā
venerationē euasit vt rome iam rerum domie illi templum
constituerent̄ pgrande et egipciaco ritu quotannis solenne sa
crum instituerent̄· Nec dubium quin ad occidentales vsq̄ ad
barbaras nacōnes hic penetrarit error· porro huius tam cla
re femine vir fuit apis quē vetustas erronea iouis ⁊ neob·
phoronei filie filiū arbitrata est· quē aiunt egialio frī achaie
regno cōcesso· cum argis trigintaq̄nq̄ regnasset annis seces:
sisse in egiptum· et vnacum ysiđe imperasse eq̄ deum habi:
tum ⁊ osirim seu serapiū nuncupatū· Esto sint qui dicant ysi
di thelogonū quendam fuisse virum· et ex ea suscepisse epa:
phum quí egipcijs postea prefuit· et iouis ex ea filius exti:
matus est·

De Europa Cretensium regina·

Vropam arbitrantur quidam filiam fuisse phenicis·
verum longe plures eam agenoris phenicum regis
genitā dicūt· Et tam mirabili formositate valuisse vt amore
inuise Cretensis caperent̄ iupiter· ad cui⁹ rapinā cum molirent̄
insidias potens homo actum voluit lenocinio verborum cu
iusdam vt ex mōtib⁹ in litus phenicum lasciuiens virgo ar
menta pr̄is sequerent̄· et exinde rapta confestim atq̄ naui cu:
ius albus thaurus erat insigne imposita deferent̄ in Cretam
vagari licēcia nimia vginib⁹ ⁊ aures faciles cuiuscūq̄ vbis
prebere minime laudandum reor· Cum contigisse sepe lege:
rim hijs agentib⁹ honestati nonnunq̄ notas turpes imprimi
q̄m etiam perpetue demū castitatis dec⁹ absterisse nō potuis

Ex hijs fabulam· que legiť mercuriū impulisse ad litus armen
ta femcū ꝛ iouē in thaurꝝ versum· vacantēq; in cretā Europam
virginē asportasse· causam sumpsisse liq̄do patet· Verꝝ in tpe ra
pine huius prisci discrepāt· Nam quí antiq̄orē ponūt regnan
te Argis Danao· fcam volūt alij regnāte Occisio· et per postre
mi sunt pandione rege Athenienfibꝫ impante· que iugis My:
nops filij Europe tpibꝫ cōuenire videnť· Hāc aliq̄ a ioue opp̄s
sam simplicit volunt· et inde astero Cretensiū nupsisse regi· et
ex eo Mynoem Radamātū ꝛ Sapadonē filios peperisse· q̊s plu
rimi iouis dicūt fuisse filios· asserētibꝫ nōnullis Asterꝝ iouemq;
idem· Que disceptatio dū spectet ad alios· clarā tanti dei cōnu:
bio plures Europaz volūt Affirmantes insup aliq̄· seu qꝛ nobi
litatis fuerit egregie· Nā phenices multis agentibꝫ meritis· euo
ꝓceteris scematibꝫ claruere maiorꝝ· Seu dominij et ꝯiugis vene
ratōne seu filiorꝝ regum grā· vel ipsismet Europe virtute preci
pua ab eiꝰ nomine europā· partē orbis tertiā iꝑpetuū nuncupa
tam· Quam ꝓfecto ego insignē mulierē virtutibꝫ· non solum
ex concesso orbi noīe sed a spectabili ex ere statua· a pictagora
illustri pho carenti europe dicata noī·

De Libia Regina Libie· xij·

Libia vt vetustissimi volunt auctores epaphi egiptiorꝝ
regis fuit filia ex Cassiopia ꝯiuge Eaq; nupsit Neptimo
idest extero atq; potēti viro· cuiꝰ ꝓpium nomen ad nos
vsq; non venit· ꝛ ex eo pepit Busiridē immanē postea supioris
egipti tirānū· huiꝰ magnifica opa ab annis credunť cōsumpta
Sed ea fuisse pmaxima satis argumēti prestat· eam tante apd
suos fuisse auctoritatis· vt eiꝰ affrice pars· cuí imperauit libia
omnis de suo noīe appellata sit·

De Marpesia ꝛ Lampedone reginis· xiij·

Marpesia seu martesia ꝛ lampedo sorores fuere Amazonū
inuicem regine· et ob illustrem bellorꝝ gloriā sese Mar:
tis vocauere filias· Quarꝝ quoniā pegrina sit historia
paulo altius assumenda est· Scicia ergo ea tempestate siluestri

et fere in accessa exteris regione ꝛ sub arthoose in occeanuꝫ
vsqꝫ ab Euxino sinu ꝑtendente Silios ꝛ scolopicus vt aunt
regij viuētes factione maioꝝ pulsi cum parte ꝑplorum iu:
xta Thermodoontēꝫ capadocie Amnem deuenere· ꝛ Tyrijs
occupatis aruis raptu viuere ꝛ incolas latrocinijs infestare
cepere· A quibus tractu temporis p insidias fere omnes tru:
cidati sunt homines· Quod cum egre ferrent viduate coniu:
ges ꝛ in ardorem vindicte deuenissent feruide cum paucis
qui supuixerunt viris in arma prorupe ꝛ primo impetu fa:
cto hostes a suis demouere finibus· Inde vltro circūstanti:
bus intulere bellum· demū arbitrantes seruitutem poci⁹ q̄m
coniugiū si exteris adhererēt hominib ꝛ feminas solas pos:
se sufficere bellis ꝛ armis ne minores viderentur habuisse
deos ceteris· Hee quib viros a cede finitimoꝝ fortuna ser:
uasset omni consilio irruentes in eos oīs interimere· In:
de i hostes furore ↄuerso q̄si viroꝝ neces vltum ire illos adeo
ↄtriuere vt ab eis facile pacē ipetrarēt · Qua suscepta ad suc:
cessionē conseq̄ndam vicissim finitimis adherebāt· ꝛ cū cō:
cepissent euestigio reuertebant in sedes· Tandē q̄ nascebantur
mares occidebant illico· virgines ad miliciā cū diligētia ser
uabant· tenellis igne seu medicamīe alio sublato icremento
mamille dextre ne sagittādi exerciciū impediret adultis · sini
stra linq̄bat intacta vt ex illa nutimēta porrigēnt nascitis· Ex
q̄ amazonū vocabulū sortite sūt nec eis ī alendis v̓ginibus
fuit ea cura q̄ nr̄is· Nā colo calatis ꝛ alijsqꝫ mlieribus ab:e
ctis officijs venacōib disc̄ſiōib domacōib eq̄ꝝ laborib ar
moꝝ assiduis sagittacōib ꝛ huiōi exercicijs maiores puel:
lulas durabāt i aptitudinē ꝛ virile robur· Quib artib n̄ so:
lū tyrios tenuere cāpos a suis oli maiorib occupatos· q̄npri:
mo Europe ingēti pte belloꝝ iure q̄sita plīmū asie occupa:
uere formidabilesqꝫ deuenē oib· Sane ne virib deesset r̓gi:
mē an̄ alias marpesiā ꝛ lāpedonē p⁹cesos viros istitue r̓gias
sb q̄ꝝ auspicijs (vt demr̄atū ē) suū plimū impiuꝫ auxere·
Hee q̄dē cū militari disciplia isignes eēnt ptitis int̄ se ꝓuin:
cijs vtputa cū vna i regni tutelā substitēt reliq̄ pte copiaruꝫ

sumpta ad subiciēdos finitimos eaꝝ impio incedebat ⁊ sic
vicissim maris ptis p̄dis auxerunt aliq̄ndiu rempublicam.
Verum cū lampedo ad vltimū in hostes duxisset exercitū re-
pentino barbaroꝝ circūadiacentiū incursu marpesia nimiū
sui fidēs relictis aliq̄b9 filiab9 cum pte copiaꝝ cesa est. Quid
aūt ex lampedone sequutū sit legisse non memini.

De Tisbe babilonia virgine.

t Isbe babilonia virgo infelicis amoris exitu magis
q̄m ope alio inter mortales celebris facta est. hu9
etiam non a maiorib9 nostris qui parentes fuerit habuim9
intra tn̄ babiloniaz habuisse cū piramo etatis sue puero cō-
tiguas domos satis creditū est. Quoꝝ cum esset iure cōuici-
nii quasi cōuict9 assiduus ⁊ inde eis adhuc pueris puerilis
affectio egit vnica sors. vt crescentib9 ānis. cū ambo formo
sissimi essent puerilis amoris in maximū augeret incendiū.
Illudq3 int se nutib9 saltem apirēt aliq̄n. iam ipuberē ꝓpin-
q̄ntes etatē. Sane cū iam grādiuscula fieret Tisbe a pentib9
in futuros hymeneos domi detineri cepta est. Qd̄ cū egerri
me ferrēt ambo. queretentq3 solliciti qua via possent saltem
aliq̄n colloquū nulli adhuc visam ꝯmunis piet͛ inuenere i se
posito rimulam. ad quā dum clam cōuenissent sepi9 ⁊ ꝯsuetu
dine paululū colloq̄ndo pariete etiā obice q̄ min9 erubesce
bāt ampliassent exp̄medi affectōes suas licenciaz. sepe suspi
ria. lacrimas. feruores desideria ⁊ passiōes oēs apiebāt suas
nōnunq̄m etiaz orare inuicem pacē animoꝝ amplex9 ⁊ oscu
la pietatem fidem dilectionēq3 ꝑpetuā. Tandem excrescente
incendio de fuga inire cōsiliū statuentes nocte sequēti quā
p̄mū q̄s posset suos fallē domos exiret. ⁊ semuicem siquis
p̄m9 euaderet in nemus ciuitati ꝓximū abiens penes fontē
nini regis busto ꝓximū tardiorez opiret. Ardētior forte tis
bes p̄ma suos fefellit. ⁊ amicta pallio intempesta nocte solā
patriā domū exiuit. ⁊ luna monstrāte viam in nem9 trepida
abiit. ⁊ dū secus fontem expectaret ⁊ ad quēcūq3 rei motuz

sollicita caput extolleret· leenam venientē aduertens· relicto
maduertent pallio aufugit in bustum· leena autē pasta· siti
posita comperto pallio ⁊ aliq̄ndiu ad illud cruentato ore de
more exfricato atq; extersо vnguibꝰ laceratū liquit et abijt·
Interim tardior pyramus eque relicta domo deuenit in sil-
uam· dumq; p silentia noctis intentus compisset laceratuz
cruentūq; pallium· Tisbis ratus eam a belua deuoratā plan
gore plurimo locum compleuit· se miserum incusans quo-
niaz dilectissime virgini seue mortis causam ipse dedisset ⁊
aspernans de cetero vitā exempto quem gesserat gladio mo
ribundus secus fontem pectori impegit suo· Nec mora Tis
bes potataz leenā abijsse rata ne decepisse videretur aman-
tem· aut diu expectacōe suspensū teneret· pedetentim ad fō-
tem regredi cepit· Cui iam ꝓpinqua palpitantem adhuc py
ramuz senciens pauefacta fere iterum abijt· Tandem lune lu
mine ꝑcepit q̄m iacens suus esset pyramus· ⁊ duz in ample-
xus festina iret eum sanguini p vulnus effuso incubantez atz
iam omnem effundentem animaz comperit· Que cum aspe-
ctu obstupuisset primo mesta tandem ingenti cum fletu fru
stra prestare subsidia ⁊ animaz retinere osculis et amplexu
aliq̄ndiu conata est· Verum cum nec verbum audire posset
q; nihilipendi tam feruenti pridie desiderio optata basia et
amantem in mortem festinare videret rata quoniam eaz nō
compisset occisum in acerbum fatum cuz dilecto a se puero
amore pariter ⁊ dolore suadentibus ire disposuit· ⁊ arrepto
capulotenus ex vulnere gladio cum gemitu ploratuq; ma-
ximo nomī īuocauit pyrami· orauitq; vt Tisbem suaz saltem
morientez aspiceret· ⁊ exeūtez expectaret aīaz vt inuicez in q̄scū-
q; sedes incederent· Mirū dictu· sensit morientis deficiens in-
tellectus amate virginis nomē· nec extremū negare postu-
latū passus oculos in morte ğuatos apuit· ⁊ īuocantē aspe
xit· Que ꝯfestim pectori adolescentis cultroq; supincubuit·
et effuso sangne secuta est aīam iam defūcti· Et sic q̄s āplexu
placido inuida fortuna iūgi mime passa est in felicē ambor̄
sangnē misceri ꝓhibuisse non potuit· Quis non cōpacietur

iuuenibus quis tam infelici exitui lacrimulam saltem vnaz
non concedet· saxeus erit· Amarunt pueri· non enim ob hoc
infortunium meruere cruentuz· florentis etatis amor crimē
est nec horrendum solutis· crimen in coniugium ire potat·
Peccauit sors pessima ⁊ forsan miseri peccauere parentes·
Sensim quippe frenandi sunt iuuenum impetus ne dum re-
pentino obice illis obsistere volumus desperantes in preci-
piciū impellamus· immoderati vigoris est cupidinis passio
⁊ adolescentiū fere pestis est ꝯmune flagiciū· In q̄bꝫ edepol
pacienti animo tolleranda est· quoniam sic rerum volente
natura fit vt dum etate valemus vltro inclinemur ne hūa-
num genꝰ in defectū corruat si coitus differantur in seniuz·

De ypermestra Arginorum Regina·

p Permestra genere ⁊ dignitate clara· danai Argino-
rum regis filia· ⁊ lincei coniunx fuit· Colligitur autē
ex historijs antiquorum duos quondam in egipto fuisse
fratres beli pristi filios spectabili preeminentes impio· quo-
rum danaus vnus· Alter autem egistus nuncupatus est· nec
prolis ambobus fuit equa fortuna esto numerꝰ esset equus
Nam danao quinquaginta fuere filie· filij totidem Egisto· sa-
ne cum habuisset oraculo danaus· quoniam manu nepotis
ex fratre occideretur ⁊ clam angeretur timore plimo cuz ex
tam ingenti multitudine nesciret cuiꝰ suspectas deberet ha-
bere manus· Contigit vt iam pubescentibus vtriusq̄ filijs
peteret egistus vt danai filie omnes filijs suis iūgerent con-
iugio· quod danaus seua excogitato facinore vltro concessit
desponsatisq̄ filiabus nepotibus cum nupciale sacrum pa-
raretur eas omnes summope p̄monuit vt si salutē suā vellent
vnaq̄q̄ virū suū nocte p̄ma dū vino epulisq̄ madētez som-
noq̄ illigatū sentiret ꝯgnoscēt ferro pimēt· Que oēs cultris claz
cubicul suis illatis marcētes hesterna crapula iuuenes iussu in-
terfecē pātris· Ast ypermestra sola abstinuit· apposuerat q̄ppe
virgo iam aīm suū in linū seu lincēū virū suū vt moris est

puellarum euestigio viso sponso illũ diligere· ⁊ ob id ei cõ-
passa i genti cũ laude sua a nefanda cede abstinuit· suasit q;
iuueni fugam qua tutus esset· Verum cum ceteris mane ob
patratũ scelus trux pater applausisset ypermestra sola obiur-
gata ⁊ carcere clausa piũm aliq̃ndiu fleuit opus· Heu mise-
ri mortales q̃m cupido animo q̃mq; feruenti peritura ꝯcupi
scimꝰ· ⁊ occasum intueri aspernãtes q̃m execrandis vijs (si
prestet) celsa conscendimꝰ· quibus sceleribus conscensa ser
uamus· quasi obscenis opibus arbitrem̃ volubilem firmari
posse fortunam· ⁊ qd̃ ridiculum est quibꝫ criminibꝫ q̃m scele-
stis facinoribus volatilem fragilemq; vite huiꝰ dieculaꝫ nõ
dicam longare sed ꝑpetuare conamur· cũ i morteꝫ ire cetos
cursu volucri videamꝰ· Quibus detestandis consilijs quibꝫ
nefandis operibus dei irritamus iudiciũ· vt alios sinam te-
stis infandus sit danaus· Qui dum ꝑlimo nepotum sangui
ne suos iam tremulos annos ampliare nititur robusto se ac
splendida nepotum nudauit acie· ⁊ ꝑhenni labefactauit in-
famia· arbitratus est homo nequã paucos frigidosq; annos
senectutis sue floridis adolescentie nepotum suoꝝ ꝑponen
dos fore· qd̃ forsan tanq̃m vtiliores existimasset alius dum-
modo suasset honeste· Veꝝ ꝑ vulnera iuuenũ filioꝝ que
fisse suũ ꝓlõgasse seniũ imane facinꝰ iure videri pot· et (qd̃
ꝑlimũ ignominie supaddit) nõ satellitũ manꝰ sed filias ar
mauit vt non tm̃ nepotes auferret ꝫ vt scelẽ filias funestas
haberet quas habere pietate potuisset honestas· Et dũ vitã
seruare hoc crimen cupit non aduertit q̃ntum audacie q̃ntũ
fraudis q̃ntũq; detestande enormitatis futuris ꝑnicõsis mu
lieribus infausti relicturus esset exempli· fideꝫ ꝯiugij calcari
fecit ꝑfidia· vbi sacras inferri faces thalamis piis iussisset et
pens debuãt ne ꝑhastus gladios iꝑauit· vbi in ꝯiugaleꝫ di
lectõnẽ natas hortari consueuimꝰ is in odiũ animauit ⁊ ce
dem· ⁊ quod in om̃s ausus non fuisset in singulas natas im
misit· qd̃ die nõ attẽptasset nocte ꝑfici voluit· qd̃ nõ ꝑsũp-
sisset i castris thalamis mãdauit ipleri· nõ aduertẽs· q; quot
annos viridi iuuẽtuti nepotũ auferret ꝑ scelus ⁊ fraudẽ tot

sibi fedata ignominiosi sui facinoris secula reseruabat. ⁊ qui quinquagita iure generos hr̄e potat hostis male merito ser uat vnus. Quius tandē manus dei iusto volēte iudicio truculētus senex euadē n̄ potuit q̄n ille nociuis effūderet sangs q̄z tam multo nepotū sangne redemisset. Qui tandē seu pulsus seu pfugus seu vocatus insfretauit i greciā. ⁊ argiuo₇ regnū inge nio ⁊ viribꝫ occupatū tenuit. Quo fiit q̄ velit p̄dictū facinus a danao ppetratū ſꝫ quocūqꝫ factum sit a lino truculēte mēo rie occisus occubuit. ⁊ p eo linus ipse regnauit argiuis. Edu ctaqꝫ e carcē ypmestra. eqꝫ meliori omine sibi iūcta coniugio r̄gni pnci pē fec. Que nō solū r̄gina refulsit ſꝫ iunonis argie sacdos effecta candore splēdoris duplicis ornata apparuit. et cum sorores in turpem abiissent ifamiā ipa ob comēdabi lez pietatē nom̄ suū laude dignū ad nos vsqꝫ dimisit isigne.

De Niobe Regina Thebanorum.

n Iobes fere vulgo inter egregias notissima mlier cū vetustissimi atꝫ famosissimi frigio₇ r̄gis tantali nata fuisset ⁊ pelopis soror nupsit Amphioni theba₇ regi ea tē pestate clarissimo. tā qꝛ iouis proles q̄m qꝛ p̄cipua valēt fa cundia. ⁊ ex eo pseuerante regni gloria septem pepit filios. ⁊ filias totidem. Sane quod sapienti profuisse debuerat sup bienti fuit exiciū. Nam tam splendore cōspicue prolis quaꝫ maio₇ suo₇ fulgore elata etiā in numina oblocq ausa ē. Erāt eqdeꝫ iussu mantonis thirosie vatis filie soliciti dierum vna thebani ēca sacrā latone matris appollicijs ⁊ diane vetl sup sticōne venerādis muneribꝫ. cū quasi agitata furijs ēcūsepta nato₇ acie ⁊ regijs insignita notis pfilijt i mediū Niobes clamitās que nam illa esset Thebano₇ dementia. latone sac disponere. ⁊ exteram feminam seu Titanis genitam duos tantū adulterio ɔceptos cōnixam filios sibi eorum regine p̄ ponere. Rege Tautalo nate. ⁊ que quatuordecim eis videnti bꝫ illis ex ɔiuge pepisset genitos sibiqꝫ tanq̄m digniori ceri monias illas deberi. Tandem puo tpis tractu factum est. vt

ea vidente letali peste nati oĩs pulcra iuuentute florentes
infra breue spaciũ absũmerent· vsqꝫ ad vnũ· 7 amphyon ꝙ
ex patre q̃tuordecim filioꝝ repente orbem effectus esset do
lore impellente manu ꝓpria gladio transfoderet· Existimãtibꝰ
Thebanis hec superũ vlciscentiũ innuminis iniuriaꝫ conti:
gisse· Nyobes autem tot funeribꝰ supstes vidua mestaqꝫ in
tam grandem atqꝫ obstinatam taciturnitateꝫ deuenit vt po
cius imobile saxum videretur q̃m femina· Quaꝫ ob causam
a poetis postea factum est eam apud Syphilũ (vbi sepulte
fuerãt filij) in lapidum statuam fuisse conuersam· durum
est 7 odiosũ ꝑlimũ superbos non dicaꝫ tollerare ꝫ spectare
homines· Mulieres aũt fastidiosum et iportabile· cum illos
feruentis animi atqꝫ elati vt ꝑlimũ natura produxerit· Has
vero mitis ingenij 7 remisse virtutis lauticijs pocius q̃ꝫ im
perijs aptas ꝓduxit· Quãobrem mirabile nimus si in elatis
dei ꝓcliuior ira sit 7 iudiciuꝫ eius q̃tiens eas sue debilitatis
contingat excedere terminos vt insipiẽs Nyobes fecit· for:
tune lusa fallacia 7 ignara· q̃m ample prolis parentem fore
non virtute parientis ꝫ nature opus esse in se celi benignita
tem flectentis. Satis igit̃ illi ꝓmo debitũ erat deo ex ꝯcessis
egisse gracias q̃ꝫ sibi diuinos qualescũqꝫ honores quesisse·
tanq̃ꝫ sui fuisset opis tam numerosaꝫ prolem atqꝫ ꝯspicuaꝫ
pepisse· Que dũ superbe pocius q̃ꝫ prudenter opata est egit
vt infortuniũ viua fleret· 7 post multa secula suũ nomẽ po:
steritati foret exosum·

De ysiphile Regina Lenni·

p Siphiles insignis fuit femina tã pietate in patreꝫ q̃ꝫ
in filici exilio et archemori alumni morte atqꝫ subsi:
dio natorum oportuno in tempore repertorum · Fuit etẽim
hec thoantis lemniadum regis filia· eo euo regnantis· quo
rabies illa subiuit mulierum insule mentes sub trahendi om
nino indomita colla virorum iugo· Nam ꝑũpenso Senis
regis imperio adhibita secum ysiphile vnanimes in euꝫ de
uenere consiliũ· vt sequenti nocte gladijs seuiret in quoscũ
qꝫ masculos· nec defuit opus proposito· Sane seuientibus

reliquis consiliũ mitius menti ysiphilis occurrit. Nam rata
fedari paterno sanguine inhumanũ fore genitori detecto re
liquarum facinore eoq; in nauym demisso vt thium effugẽt
publicam iram E uestigio ingenti constructo rogo se patri
postremum exhibere finxit officium. Quod cũ crederetur a
cunctis patrio imposita throno loco regis impijs mulieri-
bus regina suffecta est. Sanctissima quippe filiorũ pietas in
parentes est. Quid enim decentius. quid iustius. quid lauda
bilius. q̃m his humanitate atq; honore vices reddere. q̃rum
labore inualidi alimenta sumpsimus. solertia tutati sumus.
& amore incessabili in prouectiorem etatem deducti. & in-
structi moribus. & doctrina nec non honoribus atq; facultati
bus aucti & ingenio valemus & moribus nil equidem que
cũ ab ysiphile impensa sint cum cura parenti non imerito il-
lustribus addita mulieribus est. Ea igitur regnante seu vi vẽ
torũ impulsus seu ex proposito deuectus cũ argonautis incol
con redeũtibus iason frustra prohibentibus feminis occupato
litore a regia hospicio atq; lecto susceptus est. Ex quo abeũte cuz
geminos in tempore pepisset filios eosq; leuinia duz lege
cogeretur emittere (vt placet aliquibus) in thium ad auum
nutriendos iussit efferri. Ex quo cognito q; seruato patre de
cepisset reliquas in eam concursum est. vt vix conscensa na
ui a furore seruata publico dum patrẽ natosq; quereret a pi
ratis capta & in seruitutem deducta est. varijsq; exanelata
laboribus ligurgo nemeo regi dono data curam opheltis p
uuli & vnici ligurgi filij suscepit. Cui dum vacaret obsequio
transeũti atq; propter esum siti periclitanti Adiasti Arginorum
regis exercitui in thebas eunti rogata longiam ostẽdit reli-
cto in pratis inter flores alumno. Verũ duz percũctanti Adia
sto preteritos exponẽt casus ab Eunoe & thoante adultis fi-
lijs & sub rege militantibus cognita atq; in spem fortune me
lioris erepta. ludentem inter herbas alũnum cum verbere
caude serpentis comperisset occisum. fere plangoribus totum
turbauit exercitum. a quo notisq; furenti ob dolorem ligur-
go subtracta incognito michi euentu mortiq; seruata est.

Progenitores venerari

De Medea regina colcorum·

m Edea seuissimũ veteris ꝑfidie documentũ· Oete cla:
rissimi regis colcoꝝ ⁊ perse ꝯiugis filia fuit· formosa
satis· ⁊ maleficiōꝝ lōge doctissima· naȝ a q̊cūq; magr̄o istructa
sit adeo herbarũ vires familiares habuit vt nemo meli⁹· no:
uitq; plane cantato carmine turbare celũ· ventos ex antris
ciere· tempestates mouē· flumina sistē· venena conficē· elabo:
rantes ignes ad quodcūq; incendiũ componē· ⁊ huiōi perfi:
cere omnia· Nec illi (qd̉ longe peius) ab artibus fuit disso
nus animus· Nam deficientib; eis ferro vti arbitrabat̃· leuis
simũ hec jasonem Thesalum eo seculo ꝯspicuũ virtute iuue
nem a pelia patruo sue ꝓbitati insidianti sub p̄textu gl̃iosis:
sime expeditiōis missũ in colcos ad aureũ surripienduȝ vell⁹
eiusdem capta p̄stantia dilexit ardenter· egitq; ad eius pro
merendam graciam vt int̃ incolas sediciōne pr̄i suscitaretur
bellũ· ⁊ consequndi votũ jasōni spaciũ p̄staret̃· Quis h̃ etiam
sensatus arbitraret̃ homo· q̄ ex vno oculoꝝ intuitu opulen:
tissimi regis exterminiũ sequeret̃· Eo igit̃ patrato scelere cuȝ
dilecti iuuenis meruisset amplex⁹ cuȝ eodem secũ patriam
substantiam omnē trahens clam fugam arripuit· nec tā gra:
di facinore ꝯtenta in peius trucē diuertit aīm· arbitrata q̊daȝ
oetam secuturũ ꝓfugos· ad eum sistendũ in thomitania phi
sidis insula (p quā secuturo trāsitus futur⁹ erat) Absirtiuȝ
seu Egialeũ pueꝝ fr̄eȝ suũ (quē in hoc secũ fuge comitē tra:
xerat) obtrūcari ⁊ ei⁹ mēbra passim parua dispgi iussit· vt
dũ sparsa mirabil̃ r̊colligēt genitor ⁊ eis lac̃mas tumulũq;
daret fugiētib; etiā fuge spaciuȝ ꝯmodaret· nec eā fefellerat
opinio· sic ei factũ ē· Tandeȝ cũ post errores plimos in the:
saliaȝ cũ jasone deuenissȝ suo Esonemq; soceꝝ tā ex reditũ na
ti q̄ȝ expta victoria p̄daq; ⁊ illustri ꝯiugio tāta replessȝ leti:
cia vt reuocat⁹ in floridaȝ videret̃ etatē jasoni patura r̊gnuȝ
arte sua ȝiȝaniā int̃ natas ⁊ peliam seuit· easq; misere arma:
uit in patrē· Ceterum labentib; annis exosa jasoni facta ⁊ ab
eodē loco eius Creusa filia creontis chorithioꝝ r̊gis assūpta

impaciens fremensq; cum multa in jasonem excogitasset eo prorupit· vt ingenio suo Cerusam Creontisq; regiam omnē assumeret igne volatili· et spectante Jasone quos ex eo su: sceperat filios trucidaret· et affugeret in Athenas· vbi Egeo nupta regi cum medum a se demonia tum iam filium susce pisset ex eo ⁊ frustra Theseum redeuntem: temptasset occide re veneno tertio fugam arripuit· et cum jasonis in graciam rediissēt vnacum eo omni Thesalia ab agialeo pelie filio pul si repatriauit in colchos· senemq; atq; exulem patrem rēgno restituit· Quid tandem egerit quo ne sub celo seu mortis ge nere diem clausit nec legisse memini nec audisse· Sed ne ob miserim non omnis oculus prestanda licencia est· Eis enim spectantibus splendores cognoscimus· in inuidam itrōdu: cimus· concupiscentias attrahimus omnes· Eis agētibus ex citatur auaritia· laudatˀ formositas · damnatˀ squalor ⁊ paup tas indigne· et cum indocti sint iudices ⁊ supficietatibus re rum tantūmodo credant sacris ignominiosa ficta veris et anxia persepe preficiunt· et dum abicienda cōmendant ⁊ bre ui blaudientia tractu inficiunt nonnūq; animos turpissima labe· hij nescij a formositate etiam inhonesta a lasciuis gesti culationibus a petulantia iuuenili mordacibus vncis capiū tur· trahuntur rapiuntur tenenturq; Et cum pectoris ianua sint p eos menti nūtios mittit libido· p eos cupido insufflat suspiria· et totos incendit ignes· p eos emittit cor gemitus et affectus suos ostendit illecebres· Quos· si quis recte sape: ret aut clauderet aut in celum erigeret· aut in terram demer: gēt nulluz illis inter vtrūq; tutum iter est quod si omnino p agendum sit acri sunt prohibendi ne lasciuiant freno· Appo suit illis natura fores nō vt in somnum clauderentur soluz sed vt obsisterēt noxijs· Eos q̄ppe si potēs clausisset medea aut aliorsum flexisset dum erexit auida in iasonem stetisset diucius potencia patris· vita fratris· ⁊ sue virginitatis decus infractū· que omnia horum impudicicia periere·

De Aragne Colophonia muliere.

a Ragnes Asiatica atq; plebeia femina pdomonij Colo
phonij lanarum tinctoris fuit filia. Que q̄mq̄m origi
ne minus clara fuerit nōnullis tamen meritis extollenda est
Asserunt quidam veteres lini vsum eius fuisse inuentum.
Eamq; primam recia excogitasse aucupatoria seu piscatoria
fundere in terram. Et cum eius filius cui nomen Closter fu
it. fusos lanificio aptos reperisset arbitrantur quidam hanc
texture artis principatum suo euo tenuisse tanq̄m circa hāc
grandis ingenij vt digitis filisq; & spatula & alijs tali offi
cio oportunis id egisse ꝙ pictor pegisset pēnculo. nō equi
dem in muliere spernendum officium. Sane dum non solum
ypheis cohabitans textrinam habebat sed vbiq; se fama cele
brem audiret adeo elata est vt ausa sit aduersus palladē huius
artis repertricem certamē inire. & cū se superari equo aīo ferre
non posset induto laqueo vitā finiuit. Ex q̊ loc⁹ fingētib⁹ da
tus est. nam cū nomine exercicio aranea vermis cū Aragne conue
niat & filo pēdeat & ipa pepēdit laq̄o Aragnē miseracōe deo
rū i araneā versam dixere. & assidua cura pristino vacare studio
Alij vero dicūt ꝙ esto laqueum induerit moritura nō tñ mortu
am adiutorio inuenientem suorum. & artificioso posito dolore va
casse. nūc aūt siquis est obsecro qui se credat in aliq̄ an ire
cetos dicat si libet Aragnes ipsa an celū vertē & in se digni
tates oēs trahere potuisse arbitret. Aut poci⁹ ipsū deū rerū
satorē oīm precib⁹ & meritis sic in se benignū fecisse potuerit
vt ad apto munificentie sue sinum in illā grās effundere cun
ctas coegerit omissis ceteris. Sed quid quero sicut hec arbi
trata videt stultissimū hercle. uttt eterna lege nata celū & ap
ta reb⁹ varijs igenia cūctis pbz. Hec ꝑut ocio atq; desidia
torpentia sunt sic studijs & exercicio luculenta & maximarum rerum
capacia & eadē impellēte nata i rerum oīm noticiā desiderio ve
hunt. esto nō eadē solercia vel fortuna. Et si sic est q̄d obstat
quin multi possint eadem in re pares effici. & ob id quemq;
se solū existimare inter tam innumerabilem mortalium multitudinē

cur sui p̄ualere ceteris ad gloriaꝫ stolide mentis ē. Optarē q̄ppe vt Aragnes vnica in hoc nob̄ esset ridiculū cū sint innūitāta allaqueati dementia. qui dū se in precipiciū stolide presumpcōnis efferunt Aragnem minus ridendam faciunt.

De Orithia ꝛ Anthiobe reginis Amazonum.

o Rithia marpesie fuit filia. ꝛ vna cū anthiope q̄m q̄dā sororem existimāt suam post marpesiam Amazonuꝫ regina fuit. ꝛ ante alia virginitate ꝑpetua insignis ꝛ cōmendanda plurimū tm̄ cū consorte regni Anthiope bellis valuit vt multis amazonū imperiū honoribꝰ ampliarit. ꝛ adeo militaris discipline suas laudes extulit vt arbitrarer Euristeꝰ micenaꝝ rex duꝝ posse bello eiꝰ obtineri balthēū. ꝛ ob id aiūt debitori herculi tanq̄m maximū inuīctū vt illō afferret eideꝫ Eximia quippe mulieri gloria ē sibi ob splēdidaꝫ armorū virtutem obiectū herculē cūcta supantē. Cuiꝰ expedicōnem intrasset ꝛ nomē longis nauibꝰ Amazonū occupasset litus absente Orithia in tumultuātes Amazones ob paucitatē et incuriaꝫ de se facile victoriā p̄buere. Capteq̈ menapelle ꝛ ypolite sorores anthiope dato regine baltheo menalippe restituta est. Veꝝ cū asportasse ypolitem theseum expedicōis sociū audisset Orithia in greciaꝫ omniū cōuocatis auxilijs bellum mouere ausa est. Sed ob dissensionem ab auxilijs derelicta ab Atheniensibꝰ sepata in regnum redijt. nec quid egerit vlterius inuenisse recordor.

De Erithrea seu Eriphila Sibilla.

e Rithrea seu Eriphila mulier ex sibillis vna ꝛ isignis plurimū fuit. Quas q̄dē sibillas decē fuisse nūo quidā putant. easq̈ ꝑprijs designāt nominibꝰ. ꝛ q̄m plurimū vaticinio valuere omnes sic illas cognomināt Nam syos celico ꝓmone deus latine sonat. biles aūt mentem dici dixere. ꝛ ideo sibille quasi mente diuine seu mēte deum gerētes. Ex q̄bus venerabilibꝰ oibꝰ hāc fuisse celebrimā ꝯferūt. ꝛ eiꝰ apud babiloios aliq̄ndiu an̄ troyanū bellū fuisse originē. Esto nōnulli

eam romuli Romanorum regis temporis vaticinatam pu-
tent. Huius (vt quidam dicunt) nomen fuit Eriphila seu
Erithrea ideo nominata quia apud Erithream insulam diu
morata sit. & ibidem plurima eius carmina sint comperta.
Fuit igitur tantum eius ingenij aut oratiōnis aut deuotiōis
meritum in conspectu dei vt vigili studio non absq; diuino
munere meruit (si verū sit ab ea dictum qđ legitur) futura
tanta claritate describere vt euangeliū poci⁹ q̄ȝ vaticiniū vi-
deatur. hec quidē p̄cūctantibus grecis taȝ plurcide suos labores &
ylionis excidiū descripsit carmine vt nil post factū q̄ȝ ante
nosceretur clarius. Sic & Romanorū ipiū casusq; varios pau-
cis versibus complexa est longe ante eius iniciū vt nostro
seculo breue poci⁹ epythomia scripsisse videatur q̄m p̄dixisse
futurum. Et (quod longe maius meo iudicio ē) Archanū
diuine mentis non nisi p figuras verū & implicata p̄phetarū
pmo sanctispiritus per p̄phecie verba predictum apuit in-
carnandi verbi misterium. Iam nati vitam & opa p̄ditiōnē
capturam. illusiones & inhonestam mortem resurrectiōisq;
triumphū & ascensionem & ad extremū iudiciuȝ rediturum
vt historiā dictasse nō venturos predixisse act⁹ apeat. Qui-
bus meritis & dilectissimaȝ deo fuisse arbitror. & pre ceteris
gentiliū mulieribus venerandaȝ. Sunt qui asserant insup eā
virginitate p̄petua floruisse. quod ego facile credam. nō eīȝ
in contagioso pectore tanta futurorū lux eiulsisse potuisset
Quo tempore seu qua in parte decesserit abolitum est.

De Medusa filia phorci.

m Edusa phorci ditissimi regis heres fuit et filia eiq;
opulentissimuȝ r̄gnum extitit in athlautiaco mari qđ
hesperidas fuisse insulas nonnulli credidere Hec (si fidem
vetustati prestare possum⁹) tam admirādē fuit pulcritudis
vt non solum excederet ceteros. sed quasi quoddaȝ p̄ter na-
turā mirabile q̄ȝ plurimos ad se vidēdaȝ excitaret hoīes. Fuit
quidem illi capilliciū aureum & mirosum faciei dec⁹ p̄cipuū et

16

digna pceritate corpus elatum· sed inter cetera taz grandis
ac placidus oculorum illi fuit vigor vt quos benigne respi-
ceret fere imobiles ⁊ sui nescios redderet· Pretrrea nōnulli
eam agricolacōnis fuisse peritissimam asserunt· Eamq̨ inde
gorgonis consecutam cognomen· Cuiꝰ opere mira cum sa-
gacitate non solum patrias seruauit diuicias sed in imensuz
auxit adeo· vt qui nouere crederent eam occiduos quoscūq̨
reges ante ire thesauris· Et sic tam pulcritudine eximia q̄m
etiam opulentia ⁊ sagacitate in amplissimam famam apud
remotas etiam nacōnes euasit· Verum inter alios celebri ru
more ad Argiuos delata est· quos inter perseus iuuentutis
achiue florentissimus audito taliū relatu in desideriū incidit
et videndi speciosissimaz feminam ⁊ occupandi thesauros· ⁊
sic nauī conscensa· cui pegasus equꝰ erat insigne in occasum
celeritate mirabili deuectus est· Ibiq̨ prudentia vsus et ar-
mis reginam occupauit· ⁊ auro ⁊ opima honustus preda re-
meauit ad suos· Ex his locum sibi poetica adinuenit fictio·
qua legimus medusam· gorgonem assuetam saxeos facere
quos inspiceret· eiusq̨ crines versos i angues ira minerue
eoq̨ templum eius neptum concubitu viciasset· pepissetq̨
pegasum ⁊ perseum equo insedentem alato eius in regnuz
euolasse· ⁊ pallanthei egidis vsu supasse· Infelix auri posses-
sio est· qd̄ si lateat possessori nullius est comodi· fulgeat mil
le concupiscentiū nascunt insidie· etsi stent violentorum ma
nus non cessant possidentis anxie cure· fugatur eñ quies ai·
subtrahitur somnus· timor ingreditur· fides minuit· augetur
suspicō· ⁊ omnis breuiter vite vsus impedit misero· Si vō
casu quocunq̨ pereat anxietatibꝫ ex carnificat· paup factus
auarus laudat liberalis ridet inuidus consolatur inops et
oīe vulgus dolentis canit in fabulam·

De yole Etholoꝝ regis filia·

Y Olem Eurici rgis Etholie filiā speciosissimā int cetas
regionis illiꝰ vgīnē· Sūt quī asserāt amatam ab her
cule orbis domitore· Cuiꝰ nupcias cū illi Euricꝰ spopondissz
aīūt poscenti suasione filij postea denegasse· q̄mobrez iratꝰ

hercules acre bellum mouit eidem· eumq̄ interemit prouin-
cia capta ⁊ dilectiſſimam ſibi yolem ſurripuit· Que quidem
magis paterne cedis affecta q̄m ſponſi dilectione vidicte
auida mirabili atq̄ conſtanti aſtucia quem gereret animue
ficto amore contexit· ⁊ blandicijs atq̄ artificōſa quadā pe-
tulantia in tam feruentem ſui dilectōnem herculem traxit vt
ſatis aduerteret nil eum negaturum quod poſceret· ac inde
quaſi horreret tam hiſpidum habitu amantem acri viro an-
alia ponere clauam qua monſtra domuerat impauit· ponere
leonis nemei ſpolium ſue fortitudinis inſigne ·ponere po-
puleum ſertum pharetras ſagittaſq̄ fecit· Que cum non ſa-
tis animo ſufficerent ſuo audacius inermem precogitatis
telis inſiluit ⁊ primo digitos anulis ornari precepit· caput
aſperum vngentis capricis deliniri· ⁊ hirſutos pectine diſcri-
minari crines· ac hiſpidam vngi nardo barbam· ⁊ puellaribus
corallis ⁊ meonia etiā inſigniri mitra· inde purpureos ami-
ctus molleſq̄ veſtes precepit induere· exiſtimās iuuencula
fraudibus armata longe plus decoris tam robuſtum homi-
nem effeminaſſe laſciuijs q̄m gladio vel aconitis occidiſſe.
porro cū nec hijs ſatis ſue indignacōni ſatiſfactum arbitrare-
tur· in id egit molliciei deditū ⁊ etiam inter mulierculas fe-
mineo ritu ſedens fabellas laborum ſuorum narraret· ⁊ pē-
ſis a ſe ſuſceptis lanam colo neret· digitoſq̄ quos ad extin-
guendos in cunis adhuc infans angues durauerat ī valida
iam ꝑmo prouecta etate extenuanda fila molliret· Equidem
humane imbecillitatis ⁊ muliebrium aſtuciarum non mini-
mū intueri volentibus· argumentum eſt· hac igitur animad-
uerſione artificōſa iuuenis cum ꝑpetua in herculem ignomi-
nie nota patris mortem non armis ſed dolis ⁊ laſciuia vlta
eſt· ⁊ ſe eterno dignā noīe fecit· Nā q̄tq̄t ex q̄buſcūq̄ mōſtriſ
Euriſteo triūphos victorioſus egit hercules alcides ex toto
victrix ipi⁹ yoles glīoſi⁹ triūphauit· cōſueuit peſtifera h̄ paſ-
ſio dilicōſas ſbire puellas· ⁊ laſciuos ocioſoſq̄ pſepe occupa-
re iuuenes· cū ḡuitatis cupido ſit ſpretor molliciei cultor exi-
mi⁹ ⁊ ob id intraſſe ꝑdurū herculis pect⁹ lōge mai⁹ mōſtrū

est quam que sepe donuuerat ipse fuerint· Quod non modi:
cum salutis sue sollicitus debet iniecisse timoris ⁊ corporis e:
tiam excusisse cum pateat q̄m validus q̄m potens hostis i:
mineat. Vigilandum igitur est ⁊ robore plurimo nobis ar:
manda sunt corda· Non enim muitis incūbet· Obstandum
est igitur principijs·frenandi sunt oculi ne videāt vanitates
obscurande sunt more aspidis aures laboribus assiduis est
premenda lasciuia blandus quippe incautis se offert ⁊ pla:
cidus intuitu primo·etsi recipiatur spe leta primo delectat
ingressu·suadet ·ornat corporum mores compositos faceci:
as vrbicas choreas cantus ⁊ carmina ludos ⁊ cōmessacōes
atq; similia· Postq̄m vero approbacōne totū occupauerit ho
minem ⁊ libertate subacta mentibus cathenis iniectis ⁊ vi
culis differentibꝯ preter spem votis suspicia excitat· premit
in artes ingenia·nullum discrimen faciens inter virtutes et
vicia dūmodo consequatur optatuz·in numero ponens ho:
stium quecūq; obstantia· Hinc exurentibus flāmis infelicīū
pectora itur rediturq;· ⁊ ambitu indefesso res amata pqui:
ritur· ⁊ ex iterato sepius visū semp noua contrahuntur incē
dia· ⁊ cum non sit penitentie locus itur in lacrimas·dictant
preces mellitis delinite blandicijs·instruūtur leue·promittū
tur munera·donatur·proicitur·nonnūq̄z falluntur custodes·
⁊ septa vigilijs rapiuntur corda· ⁊ in concupitos q̄nq; de:
uenitur amplexus·Tunc pudoris hostis ⁊ sceleris suasor ru
bore ⁊ honestate fugatis parato volutabro porcis grāmētes
effundit illecebres coitus·Tunc sobrietate reiecta cerere ⁊
bacho feruens aduocatur venus·noctesq; tote spurcido con
sumuntur in luxu·nec ob id semper furor extinguūtur iste·
quinpmo per sepe in ampliorem insaniam augetur· Exquo
fit vt inobedientiam illam detestabilem Alcides corruat·ob:
liuiscantur honores·effundantur substancie·armētur odia·
⁊ vite sepissime subeantur pericula·nec carent ista doloribꝯ·
interueniūt rixe ⁊ paces tenues·rursum suspicōnes ⁊ zelus
animarū consumptor ⁊ corporum ·Ast si minus deueniāt in
votū tūc amor racōis inops addite virge calcaribꝯ exagerat

curas·desideria cumulat·dolores fere itollerabiles infert·nul-
lo nisi lacrimis & querelis & morte nōnunq̄m curandas re-
medio·Adhibentur auicule·consuluntur caldei·herbarū car
minum & maleficiorum expimuntur vires·blandie vertunt̄
in minas·paratur violentia·damnat̄ frustrata dilectio· nec
deest quin aliquando tantum furoris ingerat malorum arti
fex iste & miseros in laqueos impingat & gladios· O q̄z dul-
cis q̄m suauis hic amor·quem cum horrere ac fugere debea-
mus in deum extollimur·illum colimus illum supplices ora
mus & sacrum ex suspirijs lacrimisq3 cōficimus·stupra adul
teria icestusq3 offerim⁹·& obsceitatū nr̄az coronas imittim⁹

De depanira herculis coniuge·

D Epanirā oenei Etholorū regis (vt quidaz asserūt)
fuit filia·& meleagri soror tanta in signis formositat-
te virgo vt ob eius nupcias consequēdas certamen inter
Atheolum & herculem oriret̄·Que cum victori cessisset her
culi anesso centhauro adamata est·& cum illam hercules e
calidonia transferret in patriam ab Eueno calidonie fluuio
obuiam habuit attantem nessum·se q3 eques esset ad trās-
portandum depaniram vltro herculi obseq̄osum prebenter3·
Cui cum concessisset hercules nataturus post coniugē ipse
quasi voto potitus cū transuadisset fluuiū cuz dilecta fugaz
arripuit·quem cū non posset peditus hercules cōsequi sagit
ta lernea infecta tabe fugientem attigit·Id senciens nessus
seq3 mortuū arbitratus vestem sanguine suo infectam con-
festim depnire tradidit asserens sic cruentam tenentem si in-
duat posse herculē ab omi extero in suū amorē retrahē·quaz
depanira credula loco p̄grādis muneris sumēs clam aliq̄ns
diu seruatā herculi oniphalem seu yolem amanti per lycam
famulū caute trāsmisit·Ipse aūt cū sudore cruorem cū veneno
infectū resoluisset porisq3 bibisset vers⁹ in rabiez se igni cō-
burendū vltro acessit·Et sic dpanira tanto viduata viro dū
retrahere speraret perdidit & nesso etiā vindictam expiauit

18

De yocasta thebarum regina.

y Ocasta thebarū regina fuit magis i fortunio suo clara q̄m meritis aut regno. Hec quidē cū a p̄mis thebarū cōditoribꝫ originez ducēt splēdidaz virgo nupsit layo Thebanoꝝ regi. Ex quo cū concepisset filiuz ob aduersū layo responsum ex oraculo sumptū natū iussa feris obiciendum egra tradidit. Que cū euestigio deuoratū existimasset apud Corinthioꝝ regem pro filio educatum atqꝫ iam etate ꝓuectum occiso ab eodez apud phocenses layo vidua incognitum suphit in cōiugem. ⁊ ex eo ethioclem ⁊ polinicem filios ⁊ totidem feminas ysmenā ⁊ Anthigonā pepit filias. Et cuz iam tā regno q̄ꝫ prole videret̄ felix deoꝝ respōso quē legittimū arbitrabat̄ virū) cū esse filiū nouit. Qd̓ etsi ipsa ferret egerrime egrius tamen ille. adeo vt dū ob ruborez patrati sceleris et̄naz cupet mortē oculos obiecit ⁊ r̓gnū. qd̓ discordes assumētes filij in bellū fractis federibꝫ venere. etsi grādi tristicia sepe aduersum se in certamē descēderent maxio eos decertantes duello mutuis vulneribꝫ occisos accepit. Cuius doloris impaciens misera mater ⁊ auia esto creontem frēm iam cerneret ⁊ orbum filiū virumqꝫ captiuū ⁊ ysmenaz Anthigonāqꝫ filias labenti fortune implicatas reluctantem fessamqꝫ malis animam ferro iam anꝰ expulit. ⁊ anxietates cū vita finiuit. Sunt tamen qui velint eam tamdiu noxios errores suos ferre non potuisse q̄n ymo cum vidisset Epidum oculos eicientem illico in se seuisse.

De Almachea seu de deyphebe Sibilla.

a Lmachea vgo (q̄m q̄dā deiphebez glauci filiā vocāt) ex cumis Calchidiēsi cāpanie veti opido originez duxisse credit̄. ⁊ cū ex Sibillis extiterit vna Troiane desolacōis tpe floruisse atqꝫ i tam longū deuenisse euū vt ad prisci tarqnij Romanoꝝ r̓gis vsqꝫ tempꝰ deuenerit arbitrant̄ aliq̄. fuit huic viri stagione fedari passa sit. Et q̄mq̄z poetaꝝ testēt̄ fabule hāc a phebo dilectā ⁊ eiꝰ munere ⁊ lōgeuos annos ⁊

diuinitatē obtinuisse. Ego quidem reor virginitatis merito
eam ab ipso vero sole (qui illuminat omnē hominē venien
tem in hunc mundū) vaticinij suscepisse lumē. quo multa
predixit. scripsit qꝫ futura huic insuper in baiano litore secus
auerni lacū dicunt insigne fuisse oraculū. qd quidē et ego vi
di audiuiqꝫ. qd seruet ab ea cognomen vsqꝫ in hodiernum
quod et si corrosū sit vetustate plurima ⁊ in curia semirutū
etiam sit numinis maiestatem seruat veterem ⁊ admiratio-
nem pstat adhuc intuenti magnitudinis sue. Sunt preterea
qui dicant hanc enee profugo ducatū ad inferos pstitisse. qd
ego non credo. sed de hoc alias. Qui autem illam plura vidis
se secula volunt asserunt eam venisse Romam ⁊ Tarquinio
prisco nouem attulisse libros. ex quibꝫ cum negaret a Tarq
no precium postulatū tres eo vidente conbussit. et cum die
sequenti ex sex reliqs illud idem preciū (quod ante ex nouē
petiuerat (postulasset asseruisset qꝫ ni daretur tres euestigio
exusturam. et die sequēti rliquos a Tarquinio petitum susce
pit. quos cum seruasset a posteris compertum est eos Roma
noꝝ facta omnia continere. quam ob causam maxima cum di
ligencia post hec Romani seruauere. et iuxta oportunitatum
exigenciam de futuris cōsulturi ad eosdem quasi ad oraculuz
recurrebant. Michi quidem durum est credere hanc eandez
extitisse cum deiphebe. Eam tamen apud siculos clausisse diē
legimus. et ibidem diu eius tumulum ab incolis demōstra-
tum est. Studijs igitur et diuina gracia illustres efficimur q̄
nemini se dignum facienti denegati sunt. qꝫ si spectaremꝰ de
sidia torpentes sentiremꝰ plane qꝫ tempore pdito ab vtero
etiam annosi morientes deferamur in tumulum. Demum si
ingenio ⁊ deitate peruigiles valent femine quid hominibꝫ
miseris arbitrandum est quibus ad omnia promptior apti
tudo si pellatur ignauia in ipsam quippe euaderent deitatem.
Fleant igitur ⁊ tabescant quibus tam grande donum inercia
sublatum est et se inter homines animatos fateātur lapides.
quod fiet dum suum crimen confitebuntur elingues.

De Nicostrata seu carmenta yoni regis filia

n Icostrata (cui postea Carmenta apud ytalos nomen fuit) yonij Regis arcadum filia scd̃m quosdaȝ pal-lanti Arcado nupsit · scd̃m alios nurus fuit eiusdem · nec re-gni solum fulgore fuit in signis · q̇nymo grecarum lr̃arum doctissima · adeo versatilis fuit ingenij vt ad vaticiniũ vsq3 vigilanti penetraret studio · ꝛ vates efficeret̃ notissima · Que cum querentibꝫ ꝛ a seipsa nõnunq̃m exprομeret futura car-mine a latinis quasi primo nicostrate abolito nomĩe Carmẽ-ta nũcupata est · Hec aũt mater fuit euandri Arcadũ regis · quẽ fabule veteꝝ seu q2 eloquens atq3 facund⁹ homo seu q2 astut⁹ fuerit ex mercurio volunt fuisse conceptũ · Quí (vt q̇-dã dicũt) cũ casu eũ q̇ verus erat pater occidisset seu (vt a-lijs placet) sedicõne ciuiũ suoꝝ alia ex causa orta e regno pulsũs auito suadente Carmenta mr̃e ꝛ magna vaticinio ꝑ-mittente si has peteret quas ostenderet sedes facta pegrna-cõnis socia conscensis nauibꝫ cum parte ꝑplorum scd̃o vẽto ad hostia tyberis ex peloponenso deueniẽs eadẽ mr̃e duce in palatino monte (quẽ a pallante pr̃e seu a pallante filio no-miauit vbi postea Roma igens cõdita est) cũ suis ꝛ matre ꝯsedit ꝯstruxitq3 oppidũ pallanteũ · Sane Carmẽta cũ idigẽas fere siluestres ꝯpisset hõies esto iam dudũ satni ꝑfugi mu-nere segetes didicissẽt serere eosq3 nullo lr̃aꝝ vsui seu mo-dico ꝛ hoc greco assuetos a lõge diuina mẽte ꝓspiciẽs q̃nta loco regioniq3 celebritas seruaretur imposteꝝ in dignũ ra-ta vt admmiculo exterarum lr̃aꝝ futuris seculis sua mõstra-rentur magnalia · in eum studium iuit totis ingenij viribus vt ꝓprias ꝛ omnino a ceteris nacõnibus diuersas lr̃as exhi-beret populis · cui ceptui nec defuit deus · Sua enim gracia fa-ctum est vt nouis ab ea adinuentis caracteribꝫ scd̃m ytali-cum ydeoma ꝛ harum coniunctiones edoceret contenta sex-decim tantum excudisse figuras vti diu ante Cadmus The-barum conditor adinuenerat grecis · Quas nos in hodier-num vsq3 latinas dicimus · eiusq3 tenem⁹ munẽ dato aliq̃s

Cadmus lingue grece inventor

et oportune q̇dam sapientes addiderint nulla ex veteribus
amota. Cui⁹ in litteris vaticinium et si plurimū mirati sint la
tini hoc tamē inventū adeo mirabile visum ut profecto cre
diderint rudes non hominem sed pocius deam esse Carmē-
tam. Quāobrem cum viuētem diuinis celebrassent honori-
bus mortue sub infima capitollini montis parte (ubi vitā
duxerat) sacellū suo condidere nomini. et ad eius ꝑpetuam
memoriam a suo nomine loca adiacencia carmentalia voca-
uere. Quod quidem nec Roma iam ḡndis abolesse passa est
q̇nymo ianuā ciuitatis (quā ibi exigēte necessitate ciues cō-
struxerant) carmentalem ꝑ multa secula de carmente nomi
ne vocauē. multis olim dotibꝫ ytalia p̄ ceteris orb̄ regionibꝫ
florida fuit. et fere celesti luce corusca. nec tantū suo sub celo
tam splendid⁹ quesitus est fulgor. Nam ab asya opulēcia ve
nit et suppellectilis regia sanguinis claritas et si multū addi-
derint grecia tropayris habita p̄mo arismetricā ⁊ geometriaꝫ
artes dedere egipcij. philosophia ⁊ eloquēcia. ac mechanicū
fere opus omne ab eisdem grecis sumptū est. Agriculturam
paucis adhuc cognitā satnus intulit exul deorum infaustus
cultus ab etruscis et nūma pompilio habitus. leges publi-
cas athene p̄mo inde senatus consultus et cesares prebuere.
sacerdociū summum religionemqꝫ sinceram a hierusolimis at
tulit simon petrus disciplinam autem militarem veteres ex-
cogitauere Romani. qua et armoꝝ atqꝫ corpoꝝ robore et in
rempublicam caritate integra orbis tocius. sibi quesiuere im
perium litterarum caracteres satis ex dictis patet quoniam
maioribus nr̄is carmenta concesserit. Cum iam ex archadia
deuenisset ytalica sic et ḡmatice facultatis p̄ma dedisse semia
creditum que in ampliorem segetem successu temporū pri-
sci traxere. quibus adeo propicius fuit deus et hebraicis gre-
cisqꝫ litteris parte maxima glorie dempta omnis quasi Euro
pa amplo terrarum tractu nostris vtatur. quibus delinita fa
cultatum omnium innita splendent volumina hominū ge
sta deiqꝫ magnalia perpetua seruantur memoria. vt que vi-
disse nequiuimus ipsi eis opitulantibꝫ cognoscam⁹. his vota

nostra transmittimus et aliena cum fide suscipim⁹. hijs ami-
citias in longinquo iungimus. et mutuis rēsponsionibus
conseruamus. Hee deum prout fieri potest nobis describunt
Hee celum terrasq; ꝛ maria ꝛ animantia cuncta designant.
nec est quod queras possibile quod ab hijs vigilās nō pos-
sis ꝑcipere. harum breuiter opere quicq̄; amplitudine mēti
complecti atq; teneri non pōt fidissime cōmendat custodie
Que tū̄ ꝛ si alijs ex hijs nōnulla cōtingant. nil tamē nr̄is cō
mēdabile aufert. Ceteꝝ ex tam egregijs dotib; q̄dā ꝑdim⁹
quedā dedim⁹. et nōnulla adhuc solo noīe poci⁹ q̄; effectu
tenem⁹. Veꝝ quōcūq; de ceteris nostro aut crimīe aut fortu-
na actū sit nec germana rapacitas nec gallic⁹ furor nec astu-
cia anglica. nec yspania ferocitas nec alicui⁹ alteri⁹ nationis
inculta barbaries vel insule⁹. Hanc tā gn̄dē tam spectabilē
tam optunā latino nomī gl'am surripuisse potuit nunq̄; vt
suis p̄ma lr̄aꝝ possēt aut auderēt dicē elemēta. ꝛ lōge minus
suū cōptū fuisse ḡmaticā. Quas vti cōpim⁹ ipsi hic etiā dedi
m⁹ vltro. nr̄o tamē sp̄ insignita vocabulo. Vnde fit vt q̄nto
longi⁹ ferunt tāto magis latini noīs ampliāt laudes ꝛ hono-
res. Clarius vetustissimi decoris nobilitatis ꝛ igenij testimo-
niū deferūt. et incorruptū nr̄e ꝑspicacitatis seruant etiā idign
te barbarie argumentū. Cuius tam eximij fulgoris ꝛ si deo
datori gr̄as agere debeam⁹ multū tū̄ laudis caritatis ꝛ fidei
carmēte debem⁹. Quāobrē ne a q̄q̄; tanq̄; ingr̄ti iure rdargui
possim⁹ vt illā ꝓ virib; i etnā mēoriā efferam⁹ ꝑissimū est

De pocri zephali coniuge.

p Ocris pandionis Athenaꝝ regis nata ꝛ zephalo Eoli
regis filio nupta vti auaritia sua pudicis mr̄onis ex-
ossa est sic ꝛ viris accepta. qm̄ ꝑ eaꝫ ceteraꝝ mlieꝝ vi
ciū ad aptū sit. Naꝫ cū leto pioq; amore vir ꝛ vxor iuuenes
gauderēt coꝝ isortūio fcm̄ ē vt desiderio ephali caperet arua
seu poci⁹ aurora q̄dā (vt placꝫ aliq̄b;) spectāde pulcītudis
mulier quem cupidine pocris sue detentū aliq̄mdiu frustra

De laudibus Italorum

in suam sentenciam precibus trahere conata est. Ex quo inquit indignus penitebit te Cephale adeo feruide dilexisse pocrim comperies faxo si sit qui temptet eam aurum amori prepo-
suisse tuo. Quod audiens iuuenis experiri auidus peregrinationem longinquam fingens abijt. flexoque in patriam gradu per intermedium muneribus constanciam temptauit uxoris. Que quantumcunque grandia sponderetur impetu primo mouisse nequiuere. eo tandem perseuerante et iocalia augente ad ultimum hesitantem flexit animum. illique nox optatique amplexus si detur sponsum aurum promissi sunt. Tunc Cephalus merore consternatus apparuit quoniam dolo friuolum pocris amorem intercepisset. Que rubore conspersa et consciencia impulsa facinoris confestim in siluas abijt. et se solitudini dedit. Iuuenis autem amoris impaciens ultro venia data precibus aspernantem reuocauit in graciam. Sed quid refert nulle sunt indulgencie vires aduersus consciencie morsus agebat pocris in varios animi motus. et zelo partita ne forte id in se blandicijs amore vir ageret quod ipsa in illum auro mercata fuerat clam per scopulos et abrupta moncium iuga valliumque secreta venatorem consequi cepit. Quod peragens contigit dum inter vallium herbida calamosque palustres latitans moueret pocris credita a viro belua sagitta confossa perijt. Ignoro quid dixerim pocius an nil esse potencius auro in terris aut stollidius querere quod comperisse non velis. Quorum dum utrumque insipiens mulier approbat sibi indelibilem notam et mortem inuenit quam minime inquirebat. Sed ut auri immoderatum desiderium finam (quo stolidi fere trahimur omnes) queso tam obstinato zelo correpti dicant quid inde sibi emolimenti senciant quid decoris quid laudis aut glorie consequantur meo quippe iudicio hec ridicula mentis est egritudo a pusillanimitate paciencia originem ducens cum non alibi viderimus quam hos penes qui se adeo deiecte virtutis existimant ut facile sibi quoscunque preponendas fore concedant.

21

De Argia pollicinis coniuge. Et Adra
sti regis filia.

a Rgia greca mulier ab antiquis Arginorū regibus ge
nerosam ducens originem Adrasti regis filia fuit. ⁊
spectabili pulcritudine sua uti de se contemporaneis letum
spectaculū pbuit. sic ⁊ posteris integerrimū atqȝ pclarꝝ con
iugalis amoris testimoniū phenne reliqt. ob quod in nr̄os
usqȝ dies nomen eius fulgidū pcipua coruscacōne deuenit.
hec igit nupta Pollicinio filii Edipi Thebarꝝ regis ⁊ exuli cū
iam ex illo Tessandrꝝ pepisset filiū adultē eum ob fr̄is frau
dem mordacibꝫ agitari curis facta anxietatū pticeps. patrē
iam senē nō solū exorauit lacrimis pcibusqȝ. uerꝝqȝ ⁊ armauit
in ethyodem pter pactionū leges cū fratre thebanū regnuȝ
occupantē tirānice ⁊ ne fatale responsū detrimentū susciperet.
Euridici Amphiorai uatis coniugi pter naturā femineā libe
ralis effecta pciosū illud monile matronis olim thebanis i
faustū ultro cōtulit. ex quo latitans patefact⁹. Amphiora⁹ in
Thebas itū est sed in felici omine naȝ post plurimā certami-
nū stragem ceteris interfectis ducibꝫ ⁊ Adrasco auxiliis nu-
dato atqȝ fugato cum inter cetera sordidi uulgi cesiqȝ cadaue
ra pollinici corpus insepultū iacere anxia cōiux audisset e tē
plo regio abiecto splēdore ⁊ mollicie thalami atqȝ debilita
te feminei sexus seposita paucis comitātibꝫ arripuit iter in
castra nec eā terruere insidenciū itinera. man⁹ impie. nō fere.
non aues occisorꝝ hominū sequentes corpa non circūuolan
tes (ut arbitrnt stolidi) cesorꝝ manes. nec (qd̄ terribili⁹ vi-
debat) creōtis impātis edictū q̄ cauebat pena capital' sup
plicii ne q̄s cuiq̄ȝ occisorꝝ funebre pstaret officiū q̄n ardēti me
stoqȝ aio nocte media certamis aream intrans cesorꝝ atqȝ te
tro odore redolentia corpora nunc hec nūc illa deuolueret ut
pue facis auxilio ora tabentia dilectissimi uiri cognoscēt. nec
ante desistit q̄ȝ qd̄ q̄rebat iuenerit. O mirum semesa iam fa
cies armoruȝ rubigine squalore cōpleta puluero ⁊ marcido
iam cruore respsa nulli iam edepol cognoscēda amātissime

coniugi occultari non potuit· nec infecti vultus sordes vxo-
ris amouere potuerunt oscula· non voces non lacrimas nõ
ingens creontis imperium· Nam cum sepe vitalem spiritū
per oris oscula exquisisset lauisset lacrimis fetidos artus et
sepe vocibus in suos amplexus reuocasset exanimem flami-
nis iam fragrantibus (ne quid pij officij obmissū linque-
ret) tradidit· consumptumq́ꝫ vrna condidit· nec igne paue-
facta pro facinore seueri regis subire gladium ꝛ cathenas ex-
pauit· Fleuere persepe plurime virorum egritudines carces·
paupertatem· et infortunia multa· stante tamen spe mitioris
fortune ꝛ amoto seuerioris pauore· quod ꝛ si laudabile vi-
deatur extremum tamen dilectionis iudiciū dici non potest
vt argie dici obsequia potuere· Hec hostiles peciit agros dū
flere posset ī patria fetidū trā ctauit cadauer quod iniurijs
se poterat alijs flaminis regiū impendit honorem dum clam
infodisse (qualitate temporis inspecta (satis erat vlulatus
emisit femineos vbi poterat pertrāsire tacita· nec quod spe-
raret habeat ex occiso exule cum quid timeret adesset ab ho-
ste· Sic verꝰ amor sic fides integra· sic coniugij sanctitas ꝛ il-
libata castitas suasisse potuere· quo merito laudanda colēda
et splendido extollenda preconio venit Argia·

De Manthone Tyresie filia·

Manto Tyresie maximi Thebanoꝝ vatis filia tpe Edi-
pi regis· filioꝝq́ꝫ fuit insignis· hec q̃dē sub p̃re magro
tam ꝓmpti atq́ꝫ capacis fuit ingenij· vt piromāciā vetu-
stissimū caldeoꝝ (seu vt volūt alij) nembroth inuentū adeo
egregie discēret vt euo suo nemo meliꝰ flāmaꝝ motus colores
et murmura quibꝫ (nescio q̃ diabolico ope) futuroꝝ dicūt de-
mōstracōes inesse cognoscēret· p̄terea fibras pecudū ꝛ thauroꝝ
iecinora q̃rumcūq́ꝫ aīaliū exta pspicaci cognouit intuitu· ꝑitq́ꝫ
sepissime (vt creditū est) suis artibꝫ spūs imūdos· ꝛ infero-
rum manes coegit in voces ꝛ rn̄sa dare q̃rentibꝫ· Sane cum
iam bello cecidissent Argiui reges q̃ Thebas obsiderāt occu-
passetq́ꝫ Creon ciuitatis ipiū· hec (ut placꝫ aliq̄bꝫ) rḡē nouū

22

fugiens secessit in Asiam· ibiq3 clarij Appollinis fanum po=
stea celeberrimū diuinitate instituit· et mopsum inclitum se
culi vatem esto ex quo conceptū non prodat antiquitas pe
perit· Alij vero aliter senciunt· Dicuntq3 eam cum complici
bus quibusdā suis post Thebanū bellum errasse diu· et tan=
dem in ytaliam deuenisse· ibiq3 tiberino iuncta cuidam con
cepisse ex eo· et pepisse filium quem Citheonū dixere a q̄busdam
dam byanorem etiā vocitatū· et inde cum prole in Cisalpinā
galliam transiecisse· vbi cum paustra loca venato contermia
lacui comperisset sui natura munita seu vt suis incantacōib9
posset vacare liberius seu vite residuū securi9 ducere media
in palude insup eminente aquis solio posuisse sedem· et ibi=
dem post tempus mortuam atq3 sepultam· Circa cuius tu=
mulū aiunt Citheonū ciuitatem suis cōstituisse· eamq3 dema
tris nomine manthuam vocitasse · Quidam vero arbitrati
sunt eam in mortem vsq3 constanti ꝓposito virginitatē ser
uasse· Floridū quippe atq3 sanctissimū opus ⁊ laudabile plī
mum ni illud nephastis suis artibus· deoq3 vero (cui dicā=
da est) virginitatem seruasset·

De coniugibus meniarum·

m Eniarum vxorum numerus ac nomina seu meuoꝝ
scribenciū desidia seu animositatis vitio nobis subt̄
cta sūt· Equidē indigne cū nō vulgari facinore meru
erint ī ꝑcipuā efferri gloriā· Sed postq̄3 iuidēti fortune sic vi
sum est q̄ poterim9 arte ornabim9 inomiatas digno ꝑconio
easq3 pro viribus in memoriam posteritatis educere tāq̄3
meritas bene conabimur · menie igit̄ fuere ex Iasonis atq3
argo nautarū socijs nō minime nobilitatis splendidissimi
iuuenes qui cū pacta expeditione colchida redissent in gre
ciam veteri relicto solo apd̄ lacedemones sibi elegere sedes·
quib9 non solū a lacedemonijs amicabiliter cōcessa ciuitas ē
Verū inter p̄res ⁊ reipublice p̄sidētes assūpti sūt· Cui9 tam
splēdide magnificētie successoris minus memores libtatem
publicam ignominiose seruituti velle subigere ausi sūt· Erāt

enim a tempestate opulenti iuuenes· nec solũ suo fulgore p-
lucidi verũ ⁊ generosorũ lacedemonioꝝ affinitatibus septi
gemina fulgeban tluce· Nam inter alia erant eis speciosissi-
me coniuges a nobilissimis ciuib⁹ ducentes originem· non
edepol ps vltima mundani decoris tui ⁊ clientile addebant
in gentes· Ex quibus non gratiam publice patrie permisere
felicitati sensere sed suis ascribẽtes meritis eo se fatuitati eue
hi vt ceteris se p̃ferendos fore existimarent· ex q̃ in cupidinẽ
corruere impij· et hinc ad occupandam rempublicã temere
conat⁹ exposuere suos. Quam ob cãm detecto crimie capti
carceriq3 traditi· et capitali supplitio tanq̃3 patrie hostes dam-
nati sũt auctoritate publica· Et cum nocte sequẽti lacedemo
num veteri more debẽt illis a carnificibus mors inferri· me
ste flentesq3 coniuges pro liberatione dampnatorum inau-
ditum inuere cõsilium· nec cogitato distulere operam dare·
Squalidis igit̃ vestimentis velato ore opplete lacrimis cũ iã
in noctem occumberet dies (quoniam nobiles essent femi
ne) intrandi carcerem perituros visure viros facile a custo-
dibus obtinuere licenciã· Ad quos cum venissent non tem-
pus consũpsere lacrimis ⁊ ploratu sed repẽte explicato cõsi-
lio cũ mutatis vestib⁹ velatisq3 illis feineo ritu facieb⁹ flẽtes
deiectis in terrã oculis fingentesq3 mestitiã noctis etiã suffra
gãtib⁹ tenebris ⁊ r̃uerẽtia nobilib⁹ femĩs debita deceptis cu
stodib⁹ morituros emiserũt· ipsis dãnatoꝝ loco remanẽtib⁹
nec añ fraus cõpta ẽ q̃m veniẽtib⁹ supplitioꝝ ministris vt dã
natos in mortẽ educerẽt ꝑ viris femie compte sũt· Grãdis
ꝑfecto mulieꝝ fides ⁊ egregi⁹ amor· Sed finam⁹ fraudis ĩ
custodes ludibriũ salutẽ damnatis exhibitam· q̇d patribus
visũ sit ⁊ q̇d inde secutũ sacer cõiugalis amoris vires et au-
datiã mulieꝝ paululũ cõtẽplemur· Instituto nat̃e veteri idis
solubili nexu firmato nõnulli volt̃ dissidẽciũ cõiugũ nullũ fo-
re pnicõsi⁹ odiũ sic ⁊ cõueniẽtiũ amorẽ excedere ceteros· Nã
racõnis igne succẽsus nõ vrit ad insaniaã sed in complacen
ciam calefacit· Et tanta caritate corda copulat· vt eque sem-
per cuncta nolint velintq3 ⁊ tam placide assuet⁹ vnitati ad

23

continuationem sui nil omittit· nil agit tepide vel remisse et si hostis fortuna sit vltro labores ⁊ pericula subit· et vigilantibus in salutem meditatur consilia remedia comperit· et excudit fallacias si exigit indigencia· Hic suauissim⁹ ⁊ iam placido conuictu firmatus coniugium meniarū tanto feruore impulit animos· vt quos neq̃ssent ante vidisse piclitantibꝫ viris ingenij pressis viribꝫ decipulas inuenirent instrumēta pararēt· rerū ordinē temp⁹· rationēq; agēdorū vt occulatos seuerosq; custodes deciperent· et sublata sensualitatis nebula aduertentes quoniam nil honestū pro salute amici omittendum sit ex intimis cordis latebris excitata pietate vt viros piculo eximierent temerario ausu in id irent vt quos publica damnauerat auctoritas pudicus coniugalis amor absolueret· quos carceri mancipauerat emitteret· quos iam tenere dirum videbatur ⁊ capitale suppliciū ⁊ carnificum manu subtractos securitati viteq; donarent· Et (quod p maximum visum est) delusa legum potestate decreto publico ac patrū auctoritate et toci⁹ ciuitatis voto frustrato· vt qd optabant impleretur nō ex pauore loco damnatoꝝ sub deceptorum custodum impio sese claudere· non edepol tam sinceram fidem amorem tam integram admirari sufficio· et ob id ratum habeo si remisse amassent si tenuu fuissent astricte vinculo cum illis perocium domi torpere fas esset hec tam grandia non fecissent· Attamen ⁊ multa paucis cōcludam has asserere audeo veros certosq; fuisse viros meniasq; iuuenes q̃s simulabant feminas extitisse·

De penthesilea Regina Amazonum·

Enthesilea vgo Amazonū Regina fuit· et successit orip thie ⁊ Antiopi rḡinis· Quibꝫ tamē ꝓcreata parētibꝫ nō legi· hanc aiūt oris incliti spreto decore ⁊ supata mollicie feminei corpis arma induē maioꝝ suaꝝ aggssaꝫ· et auream cesariē tegere galea ⁊ latus munire pharetra· ⁊ militari non muliebri ritu currus et equos ascendere· seq; pre ceteris reginnis mirabilē exhibere viribꝫ ⁊ disciplina ausa

est· Cui nec ingeniũ validum defuisse constat· cũm legatur
securis usum in seculum usq; suum incognitum fuisse com=
pertum· hec (ut placet aliquibꝫ) audita Troyani hectoris
virtute inuisum ardenter amauit· et cupidine in successionẽ
regni indite prolis ex eo suscipiende in tam grandem oppor=
tunitatem cum maxima suorum copia eius in auxilium ad=
uersus grecos facile prouocata descẽdit· nec eam clara gre=
corum principum pterruit fama· quin hectori armis ⁊ vir=
tute cupiens pocius q̃ȝ formositate placere sepissime certa=
mina frequẽtium armatorũ intraret· et nonnunq̃ȝ hasta pro
sternere quandoq; obsistentes gladio apire ⁊ persepe arcu
versas in fugam in turmas pellere· et tot tanq̃ȝ grandia viri=
liter agere ut ipsũ spectãtem aliquando hectorem in admi=
ratiõnem sui deduceret· Tandem dum in fortissimos hostes
virago hec die preliaretur una seq; ultra solitum tãto ama=
sio dignam ostenderet multis ex suis iam cesis letali suscep=
to vulnẽ miseranda medios inter grecos a se stratos occu=
buit· Alij vero volunt eam hectore iam mortuo applicuisse
troyam· et ibidem ut scribitur acri in pugna cesam· Essent q̄
possent mirari mulieres quantumcunq; armatas in viros
unq̃ȝ incurrere ausas ni admirationem subtraheret quoniã
usus in naturam vertitur alteram quo hec ⁊ huiusmodi lõ=
ge magis ĩ armis hoies facte sũt q̃ȝ sint q̊s sexu masculos na=
tura fecit ⁊ ociositas ⁊ voluptas vtit in feminas seu lepores
galeatos·

De Polixena Priami regis filia·

p Olixena ṽgo p̃ami r̃gis troyanorꝫ ex hecuba fuit filia
tam floride pulc̃tudis adolescẽtula· ut seuero pectori
Achill̃ peliadis flãmas imittẽ potuit cupidis· eũq; mr̃is he=
cube fraude in suã necẽ nocte solũ ĩ tẽplũ usq; appollis tim
brei deducẽ· O q̃ȝ minꝰ debito lapsis troyanis viribꝫ ⁊ ylio=
ne deiecto a neptholomeo ĩ piaculũ manũ pr̃is ⁊ ad eiꝰ tu=
mulũ deducta ẽ· ibiq;(si maiorũ lr̃is fides ulla p̄stari põt)
vidẽs acrẽ iuuenẽ expedisse gladiũ flẽtibꝫ ceteris ẽcũstãtibꝫ

24

Innocens adeo constanti pectore et intrepido vultu iugulū prebuit vt non minus admiratio fortitudinis eius q̄ȝ pietatis parentis mouerit animos. magnum quippe ꝛ memoratu dignum nequiuisse tenella etas sexus femineus mollicies regia mutata fortuna grandem pressisse virginis animum. et potissime sub victoris ꝛ hostis gladio sub q̄ nōnunq̄ȝ egregiorum virorum mutant ꝛ persepe deficiūt animosa pectora. Crediderim facile hoc generose nature opus. vt ostēderet hac mortis paruipensione quā feminam ꝓduxisset in tam cito hostis surripuisset fortuna.

De hecuba Regina Troyanorum.

Ecuba troyanorum preclarissima regina fuit eque perituri splendoris fulgor eximius. et miseriaꝝ certissimum documentū hec secundum quosdam dyamantis Regis filia extitit. Alij vero Cipsei regis tracie volūt. qđ quidam ꝛ ipse arbitror cum sic opinetur a pluribus. Nupsit hec virgo priamo regi Troyanorum illustri. et ex eo mixtim vtriusq̄ȝ sexus concepit. peperitq̄ȝ filios decem ꝛ nouem Inter quos iubar illud eximium frigie probitatis hector. cuius tantus fuit milicie fulgor vt non se tantum eterna fama splendidum faceret quinymo ꝛ parentes patriamq̄ȝ perhenni nobilitaret gloria. Verum non tantū felicis regni decore. ac multiplicis prolis serenitate fulgida facta est quin vrgente aduersa fortuna orbi toto longo deueniret cognita. Hectorem nempe dilectissimū sibi ꝛ troylum adolescentem et iam maiora viribꝰ audentē manu achillis cesos ꝛ ea cede regni solidā basem fere euersam mestissime fleuit. Sic ꝛ a pirro paridez trucidatū. inde auribꝰ naribꝰq̄ȝ truncatū deiphebū atq̄ȝ fede exaiatū ylionē igne cremari danao. pollicē pr̄is i gremio cōfodi. p̄amū ip̄m senē secus domesticas aras exenterari. Cassandrā filiam Andromacā nurū seq̄ȝ captiuā ab hostibꝰ trahi. polixenā ante achillis tumulū obtrūcari i Astianactē nepotē ex latebris surreptū. saxo illidi miserāda aspexit. Et postremo Tracio in litore tumulatū adolescētulū polidoꝝ polimestoris

fraude occisum comperit atq; fleuit. Quibus tot tamq; im=
manibus oppressam doloribus in rabiem versam volunt a
liqui. Tracios q; per agros ritu vlulasse canum: et sic mortu
am: et in tumula hellesponciati litoris cui nomen a se Cyno=
sema sepultam. nonnulli dicunt in seruitutem ab hostibus
cum reliquis tractam. Et (ne miseriarum illi particula dees
set vlla) vidisse vltimo cassandraz occiso iam agamenone
Clitemestre iugulari iussu.

De Cassandra Priami Troyanorum regis filia.

Cassandra priami fuit Troyanorum regis filia. huic
quidez (vt venustas asserit) vaticinij mens fuit. seu
quesita studijs. seu dei dono. seu potius dyabolica frau
de non satis certum est. hoc tamen affirmatur a multis eam
longe ante rapinam helene audaciam paridis & aduentum
Tyndaridis & longam ciuitatis obsidionem. & postremam
priami atq; ylionis desolationem persepe & clara cecinisse vo=
ce. et ob hoc cum nulla dictis suis prestaretur fides a patre
et fratribus vberibus castigatam volunt. ac etiam fabulam
inde confictam: eam scilicet ab appolline dilectam. & in eius
concubitum requisitam quem se prestaturam promisisse di=
cunt. si ab eodem ante eidem futurorum noticia prestaretur
Quod cum suscepisset negassetq; promissum. nec appollo pos
set auferre concessum aiunt illum muneri adiecisse neminem
quod diceret crediturum. et sic factum est vt quod dicet tamq;
fatue dictum crederetur a cunctis. hec autem nobili cuidam Co
rebo desponsata iuuenem prius illum in bello perdidit quam ab eo
susciperetur in thalamum. Et demum pereuntibus rebus capti
ua agamenoni cessit in sortem. A quo cum micenas traheret
eidem cecinit a Clitemestra preparatas insidias atq; mor=
tem. Cuius verbis cuz fides daretur nulla post mille maris
pericula Micenas cum Agamenone deuenit vbi eo Clitemne
stra fraude ceso & ipsa eiusdem Clitemestre iussu iugulata est.

25

De Clitemestra Micenaꝝ regina.

Litemestra Tindari regis Oebalie filia fuit ex leda ⁊
castoris atqꝫ polluas ⁊ helene soror. virgoqꝫ nupsit
Agamenoni micenarum regi·que ⁊ si genere satis ex
coniugio clara esset ·nephario tamen ausu clarior facta est ·
Nam imperante Agamenone viro grecorum copijs apud
Troyam cum ex eo iam plurimos filios pepisset· ociosi atqꝫ
desidis iuuenis egisti olim Tiestis ex pelopia filij· (qui ob
sacerdocium abstinebat ab armis) in concupiscenciam inci:
dit·et (vt placet aliquibus) nauplij senis palamedis olim
patris suasionibus eius in amplexus ⁊ concubitum venit·
ex quo scelere secutum est vt seu timore ob patratuz facinus
redeuntis Agamenonis seu amasij suasione ⁊ regni cupidi:
ne seu indignationis contexte ob cassandram (que ab Aga
menone deducebatur micenas) animosa mulier armato a
nimo ⁊ fraudibus temerario ausu surrexit in virum·eumqꝫ
victorem plij redeuntem ·⁊ maris tempestatibꝫ fessum ficta
oris leticia suscepit in regiam·et vt quibusdam placet cenan
tem · ⁊ vino iam forte madentem percuti iussit ab adultero
ex insidijs prodeunte·Alij autem dicunt cum recumberet ve
stimentis victoria quesitis implicitus quasi grecanicis festū
darius esset futurum placida adultera coniunx illi suasit· vt
patrias indueret vestes·et quas ipsa in hoc ante confecerat ·
easqꝫ exitu capitis carentis audax porrexit eidem· et cum iaz
brachia manicis iniecisset vir quereretqꝫ circumuolutus vn
de posset emittere caput semi ligatus adultero percussori ab
eodem suadente concessus est·et sic eo neminem vidente p:
cussus est·Quo facto regnum occupauit omne·et cū adulte
ro Egisto p septennium imparuit·Sane cum excreuisset in:
terim horestes Agamenonis ex ea filius quem clam seruaue
rant a furore mr̄is amici · aīmqꝫ in necem pr̄is vlciscendam
sumpsisset tempe sumpto eam cū adultero interemit·Quid
incusem magis nescio·scelus an audaciam·primum pregrā:
de malum non metuerat vir inclitus· Secundū quātomiꝰ

decebat perfidam mulierem tanto abhominabile magis. habeo tamē quid laudem horestis scilicet virtutem. que diu sustinere passa non est a pietate inceste matris retrahi quin in immeritam patris necem animosus vltor irruēt. et in male meritam matrem filius ageret quid minus meritus genitor ab adultero sacerdote inceste imperante femina passus fuerat et eorum quorum imperio ⁊ ope paternus sanguis effusus fuerat ⁊ in auctores verteret̄ scel⁹ effuso sangne piaret̄

De helena Menelaij Regis coniuge.

h Elena tam obseruatam lasciuiam (ut multis visum est) quam ob diuturnum bellum ex ea consecutum toto orbi notissima femina filia fuit. Tindari Oebalie regis et lede formissime mulieris ⁊ Menelaij Lacedemonum regis coniunx. Huius (vt omnes aiunt veteres greci latiniqꝫ post eos) tam celebris pulcritudo fuit vt preponatur facile ceteris. Fatigauit enim (vt reliquos finam) diuinij ingenij virum homerum anteq̄ꝫ posset secundū precepta satis cōueniēter describere carmine. p̄terea pictores ⁊ sculptores multiplices egregij omnes eundem sumpsere laborē vt tam eximij decoris (altē effigiem) si possent) posteritati relinquerent. Quos inter sūma conduct⁹ a Crotoniensibus pecunia zensis Eracleotes illius seculi famosissimus pictor ⁊ prepositus ceteris ad illaꝫ pinniculo formandā ingeniū omne artisqꝫ vires exposuit. Et cum p̄ter homeri carmen ⁊ magnam vndiqꝫ famā nullū aliud h̄ret exemplū vt p hec duo de facie ⁊ cetero psone statu potuerat mēte cōcipe. excogitauit se ⁊ alijs plurimū pulcrimis formis diuinā illā helene effigiem posse pcipe. et alijs poscentib⁹ designatam ostendere. et ostensis posteritati relinquerē. Primo formosissimis pueris ⁊ inde sororib⁹ ⁊ formosiorib⁹ q̇nqꝫ precipue decore spectabiles se legit. ⁊ collecta secum ex pulc̄tudine oim forma vna totis ex ingenio celebri emūctis virib⁹ vix creditū ē satis plene qd̄ optabat arte potuisse pficē. nec ego miror q̇s

Descriptio pulchritudinis

enim picture vel statu e penniculo aut colore poterit inscri-
bere leticiam oculorũ· tocius oris placidam effabilitatẽ· cele-
stem risum· motusqꝫ faciei varios ⁊ decores secũdũ verborꝫ ⁊
actuũ q̃litates· cum solius hoc nature officium sit· fecit ergo
quod potuit et qd' pruritat tanq̃ʒ celeste simulacri decꝰ poste-
ritati reliq̃t· Hinc acutiores finxere fabulã· eamqꝫ ob sidereũ
reum oculorꝫ fulgorem· ob inuisam mortalibꝫ lucem· ob in
signem faciei candorem· aureãqꝫ come volatilis copiã· hinc
inde p humeros petulantibꝫ recidentẽ tintinnulis· et lepidã
sonoreqꝫ vocis suauitatẽ· necnõ ⁊ gestus q̃sdam tã cinamei
roseiqꝫ oris q̃m splendide frontis ⁊ eburnei gutturis· ac ex
inuisis delicijs pectoris assurgentis nõ nisi ex aspiratis conci
piendis aspectu iouis in cignũ versi descripsere filiã· vt pre
terq̃ʒ a matre suscepisse poterat formositatẽ intelligeret ex i
fuso numine qd' penniculis coloribusqꝫ ingenio suo impmie
re neq̃bant artifices· Ab hac tam spectãda pulcritudine in
laconas theseus ab athenis euocatus ante alios virginem et
etate tenellam in palestra patrio ludentẽ more audax rapuit
et si pter oscula pauca eidem auferre nequerit aliq̃lem labefa
ctate virginitatis iniecit notam· que fratribꝫ ab elethra The-
sei matre seu (ut volũt alij) a protheo rege Egiptio absente
theseo repetẽtibꝫ restituta· Et tandẽ matura viro menelao la
cedemonũ regi coniugio iuncta est· Cui hermionam filiã pe-
pit vnicam· post hec fluentibꝫ annis cum redisset ylionẽ pris
qui ob somnium pgnantis mris in yda fuit expositus· et in
lucta hectorem fratrem supasset non cognitus mortẽ crepun
dijs ostensis et a matre cognitus euitasset· memor sposionis
speciosissime coniugis sibi a venere oblate a se apud ydam
siluam· seu vt alij volunt postulaturꝰ hesionã fabrefactis ex
yda nauibꝫ regio comitatu sociatus trãsfretauit in greciam·
et a menelao fuit susceptus hospitio· ibi cum vidisset helenã
celesti decore conspicuã atqꝫ regio in cultu lasciuientẽ seqꝫ in
tueri cupientẽ captus illico ⁊ ex moribꝫ spe sumpta captatis
temporibꝫ stillantibꝫ feruore oculis furtim impudico pecto-
ri ignem sue dilectionis igessit· Ceptisqꝫ fortuna fauit· Nam

cretam

exigente oportunitate eo relicto creetam menelaus preterat
Quãobrem placet aliquibꝫ eis equis flammis vrentibus ex
composito factum esse. vt Paris ignem p̄ qetem ab hecuba
visum portaret in patriam ꝛ vaticinia adimpleret maxima
cum pte thesaurorũ menelai noctu ex latonico litore. seu (
vt alijs placet) ex cytharea ibidem vicina insula dum in tē:
plo quodã patrio ritu ob sacrum conficiendũ helenam vigilã
tem rapet parateqꝫ classi imponeret. et cũ ea post multa pe:
ricula deueniret in troyam vbi cum precipuo honore a pria:
mo suscepta est. eo existimante pocius notam iniurie abster
sisse ob detentã a thelamone hesionã quã postremo regni sui
desolationẽ suscepisse in p̄ria. hac huius illecebra mulieris
vniũsa grecia cõmota est. et cum graij principes omnes pari
dis pocius iniuriam ponderarẽt q̃ꝫ helene lasciuiã ea frustra
repetita sepius in Troye excidium coniurarunt vnanimes.
collectisqꝫ viribus cum mille vel amplius nauibꝫ armatorꝫ
onustis littus inter sygeum ꝛ retheum promonthoria frigie
occupauere. et ylionem obsederunt. frustra obsistentibus fri:
gijs helena quidem quanti foret sua formositas ex muris ob
sesse ciuitatis vidisse potuit cernens litus omne completũ
hostibus et igne ferroqꝫ circum desolari omnia. populos in
re certamina ac p̄ mutua vulnera in mortem iri. et tam Tro
yano q̃ꝫ greco sanguine cuncta fedari. Que quidem tam per
tinaci proposito repetita est atqꝫ detenta. vt dum redderetur
per decennium cede multorum nobilium cruenta perseuera
ret obsidio. quia stante hectore iam mortuo ab Achille atqꝫ
a pirro acerrimo iuuene trucidato paride quasi parum sibi vi
sum sit peccasse semel helena secundas iniuit nupcias. nup:
sitqꝫ deiphebo iuniori. Tandẽ cũ ꝓditione temptaret q̇d ar
mis obtineri non posse videbat. hec q̄ obsidioni causam de:
derat vt opꝰ daret excidio ꝛ ad viri p̄mi grãm ꝓmerendã
in eandẽ volẽs sciensqꝫ deuenit. et cum dolo simulassẽt greci
discessũ. troyanis pterritis fessis laboribus ꝛ noua leticia fe
stisqꝫ epul̄ iuctis somnoqꝫ sepultis helena choreã simulãs
accẽsa face in tempe ex arce reuocauit inteẽtos. Quĩ r̄deũtes

27 d

cum tacite semisospitā vrbē mi reseratis ianuis intrassent ea
incensa ꝛ deiphebo fede ceso helenā post vigesimū a raptu a
nnū menelao r̄stituere cōiugi · Alij vero asserūt helenā non
sponte sua a paride raptā ꝛ ob id a viro meruisse suscipi · q̄
cum ea greciā repetēs a tēpestate ꝛ aduerso vento agitatꝰ plu
rimū in egiptū cursū vertere coactus a Polibo rege susceptꝰ
est · post hec sedatis ꝓcellis in lacedemona cum requisita cō
iuge fere post octauū annū a desolato ylione susceptus est ·
Ipsa autem q̄mdiu post hec vixerit aut quid egerit · seu quo
sub celo mortua sit nusq̄m legisse recordor ·

De Circe solis filia ·

c Irce cantationibꝫ suis in hodiernū vsqꝫ famosissima
mulier (vt poetaꝝ testant carmīa) filia fuit Solis et
pse nymphe occeani filie sororqꝫ oethe colcoꝝ r̄gis
Solis (vt arbitror) ideo filia dicta qꝫ singlari floruit pulc
tudie · seu qꝫ circa noticiā herbarū fuit eruditissima · vel pociꝰ
qꝫ prudētissima in agēdis · Que oīa solē diu̾sis hītis respecti
bus dare nascētibꝫ mathematici arbitrant · Quo aūt pacto r̄
lictis colcis ytaliā pecierit minime legisse memini · Eam etheū
volscorū mōtem (quē de suo noie dicimꝰ in hodiernū vsqꝫ
Cyrceū) incoluisse oīs testant · et cū nil p̄ter poeticū legat
ex hac tam celebri mlꝫiere r̄citatis succincte poeticis q̄ p̄stabi
tur igenio mētē excuciemꝰ credēciū · Volūt igit an alia q̄scū
qꝫ nautas seu ex ꝓposito seu tēpestatis impulsu ad dicti mō
tis olim insule litora applicātes huiꝰ artibꝫ conatis carmibꝫ
seu infectis veneno poculis in feras diu̾saꝝ specieꝝ fuisse cō
uersos · ꝛ hos inter vagi vlixis fuisse socios eo mercurij me
diāte cōsilio seruato · Qui cū euaginato gladio mortē mina
retur venefice socios reassumpsisse in formā redactos p̄sti
nam ꝛ p annū cōtubnio vsus eiusdē ex ea thelegonū susce
pisse filiū dicūt · et ab ea plenū cōsiliū discessisse · q̄ sub corti
ce hos existimo latē sensꝰ · Sūt q̄ dicūt hanc feminā haud lō
ge a gayeta cāpani opido potētissimā fuisse viribꝫ ꝛ s̄mone

nec magnifaciētem dummodo aliquid consequeretur opta
tum a nota illesam seruasse pudiciam· et sic multos ex appli-
cantibus suo littori blandicijs ⁊ ornato sermone nō solum
in suas illecebras traxisse· Verum alios in rapinam ⁊ pirati-
cam impulisse nonnullos omni honestate postposita· ad
exercenda negocia ⁊ mercimonia dolis incitasse· Et plures
ob sui singularem dilectionem in superbiam extulisse· Et
sic hij quibus infauste mulieris opera humana subtracta
videbatur ratio eos ab eadem in sui facinoris feras merito
crederetur fuisse conuersos· Ex quibus satis comprehende-
re possumus hominū mulierumqꝫ conspectis moribꝫ mul-
tas vbiqꝫ circes esse· et longe plures hoīes lasciuia ⁊ crimi
ne suo versos in beluas· vlixes aūt mercurij consilio predo-
ctus prudentem virum satis euidenter ostendit· quē adulan
cium nequeunt laqueare· declpue quinymo et documentis
suis laqueatos persepe soluit a viculo· reliquuꝫ satis patꝫ ad
historiam ptinere quo constant vlixem aliquamdiu perman
sisse cum circe· Fertur preterea hanc eandem feminam pici sa
turni filij latinorū regis fuisse coniugem· eumqꝫ augurandi
docuisse scienciam· et ob zelum quia pomonam Nymphan
adamaret eum in auem sui transformasse nominis· Erat eñ
illi domesticus picus auis ex cantu cuius ⁊ motibus sume-
bat de futuris auguriū· Et quia secundū actus pici vitam du
ceret in picum versus dictus est· quando seu quo mortis ge-
nere aut vbi hec defuncta sit circe comptum non habeo·

De Camilla volscorum regina·

Amilla insignis ⁊ memoratu digīssima virgo fuit· ⁊
c volscorum regi antiquissimo ⁊ Casmilla cōiuge ge-
nita nascens mr̄i mortis causa fuit· Nam cū enixa p-
uulā moreret̄ a methabo p̄re vna tm̄ ex materno noīe demp
ta lr̄a Camillā filiā nūcupauit in sui solaciū· huiꝰ q̄dem v̄gi-
nis a natali suo die seuera fortuna fuit· Nam paululū pꝰ ma
tris funus methabus p̄uernatū ciuiū suoꝝ repētina sediciōe
regno pulsus nil fugā arripiēs p̄ter puulam hanc filiam suā
sibi p̄ ceteris rebꝫ dilectā asportasse in exiliū potuit i qd̄ cū

solus pedesqꝫ miser effugeret et in vlnis sociam deportaret
Camillam ad Emasenum fluuium pridiano ymbre tumen-
tem deuenit· nec cum onere infantule prepeditus posset ena
tare in oportunum deuenit consilium porrigente deo· Qui
celebrem futuram virginem ignobili absummi fato nole-
bat· Illam igitur suberis cortice inuolutam iaculo (quod
forte ferebat)· allegauit· atqꝫ dyane deuouit si seruasset inco-
lumem· et vibrato totis viribus brachio iaculum cum filia
in ripam transiecit· aduersam quam euestigio nando secut⁹
est· et cum illam dei munere comperisset illesam in miseria le
tus siluarū pecijt latebras· nec absqꝫ labore plurimo puulā
educauit lacte ferino que cum in validiorē euasisset etatem
tegere ferarū corpus cepit exuuijs· et tela vibrare lacertis· fū
dasqꝫ circumagere· arc⁹ tendere· gestare pharetras· cursu cer
uos· capreasqꝫ siluestres insequi· atqꝫ supare· labores femi-
neos omnes despicere· ūginitatem ꝑ ceteris inuiolatā serua-
re· Iuuenū amores ludere· et ꝯnubia potentū ꝓcer̄ oīno re
spuere· ac sese totam dydane obsequio (cui pater deuoue-
rat) exhibere· Quibus exercicijs durata virgo in patriuꝫ re
uocata regnum seruauit robore inflexo propositum· Tandē
cum a Troya Eneas veniens Lauinam sumpsisset coniugeꝫ
et ob id bellum inter eum turnūqꝫ rutulū esset exortum cō-
gregantibꝫ eis vndiqꝫ copias Camilla turni ptibꝫ fauēs cuꝫ
grādi volscor̄ agmine venit auxiliatrix eidem· et cum sepius
armata irruisset in frigios ⁊ die vna acriter pugn̄s multos
occidisset ex eis nouissime corebum quendā cibelis sacdotē
armor̄ eius auida sequeret̄ ab arunce quodam ex hostibꝫ sa
gitta sub papilla letaliter pcussa maxio rutilor̄ dāno mori-
būda collapsa ē· et inter armata exercitia expirauit Hanc intue-
ant̄ velim puellule hodierne· et dū sui iuris ūginē adultam
et ꝓ libito nūc latos agros· nūc siluas ⁊ lustra ferar̄ accīctā
pharetra discurrētē· labore assiduo lasciuias illecebres appe
tit⁹ ꝓmentē· delicias atqꝫ molliciē accuratas offas ⁊ elabora
ta pocula fugiētē· et cōstātissimo aio oscula iuuenū nō dicā
amplex⁹ sed ūba etiā respuentem· viderint monite discant

quid eas in domo patria qd in templis qd (in theatris in q
bus spectanciũ multitudo ⁊ seuerissimi moꝝ censores cõue
niũt) deceat· nimꝰ quidẽ honestis negare aures· os taciturni-
tate frenare oculos grauitate cõpescere· et gestꝰ oĩs suos hoẽ
statis mole comprimere· otia cõmessationes· lauticias nimias
choreas et iuuenũ vitare cõsorcia· Senciantqȝ qm̃ nec optare
qdlibet nec qd licet agere sanctũ sit aut castitati conforme vt
prudẽcõre facte ⁊ laudabili vgnitate florentes in sacras nup-
cias mature moribꝰ obtẽpantes suis deueniant·

De penelope vlixis Coniuge·

p Enelope ycari regis filia fuit· et Vlixis strẽnuissimi vi
ri coniũx illibati decoris· atqȝ itemerate pudicicie ma
tronis exẽplũ scissimũ ⁊ eternũ Huiꝰ quidez pudoris vires
a fortuna acriter agitate (sed frustra) fuẽt· Nam cũ iuuẽcula
virgo et ob venustatẽ forme plurimuz diligẽda a pr̃e iũcta
fuisset vlixi pepissetqȝ ex eo thelematũ et ecce in expeditionẽ
troyani belli vocatꝰ ymo vi feretractus vlixes ab eo cuz la-
erte iam sene ⁊ Anticlia iam mr̃e ⁊ puo filio relicta est· Sa-
ne pseuerãte bello nullam p̃ter decẽnalẽ viduitatis iniuriam
passa est· Attamen ylione deiecto cum in scopulos tempesta
te maris illisos· aut repetẽtes domum pceres aut in peregri
num litus impulsos aut vndis absorptos seu paucos in pa-
triam receptos fama monstraret solius vlixis erat incertum
quo cursũ tenuissent naues· Quãobrem cũ expectatus diu
nõ reuẽteret ĩ pr̃iam nec apparẽt ab vllo vsuqȝ visus mortuꝰ
existimatꝰ ẽ· q̃ credulitate anticlia genitx miserãda ad leuiã-
dũ dolorẽ vitã termiauit laqueo· Penelope aũt ⁊ si egre pl'i
mum ferret viri absenciam longe tulit egrius sinistram mor
tis eius suspicõnem· Sed post multas lac̃mas ⁊ vlixẽ frustra
vocatum sepissime inter senem laertem et Thelemacum pu
erum in castissimã ⁊ perpetuam viduitatẽ senescere firmato
aĩo disposuit· Veꝝ ⁊ cũ forma decẽs moresqȝ pbabiles et e
gregium genꝰ ad se diligẽdam atqȝ excupiscendã quorũdã
nobiliũ ex ytharchia atqȝ Thephalania ⁊ etholia puocasset

29

animos· plurimum instigacōnibus eorum vexata est· Nam
cum in dies spes vite vlixis aut reditus eiusdem continue
videretur minui· eo ventum est vt abeunte rus ob fastidiū
procatorum Laerte procatores ipsi vlixis occuparent regiā
et penelopē precibus atq; suasionibus pro viribus & sepis-
sime in suum prouocarent coniugium· Ast mulier metuens
ne forte sacri pectoris violaretur propositum cum iam cer-
neret viā negationibus auferri diuino profecto illustrata
lumine terminis & astutia infestos saltem ad tempus fallen
dos esse arbitrata est· peciitq; instantibus sibi tamdiu licēt
expectare virum donec telam quam more regalium mulie
rum ceperat perfecisse posset· Quod cum facile concessissent
competitores egregii ipsa femineo astu· quicquid in die so-
lerti studio texens videbatur operi iungere clam reuocatis
filis subtrahebat in nocte· Qua arte cum eos in regia vlix-
is bona assiduis conuiuiis consumentes aliquamdiu lusisset·
nec iam amplius videretur locum fraudi posse prestari dei
pietate factum est· vt ex phenicum regno nauigans post vi
gesimum sui discessus annum solus & incognitus vlixes y-
tachiam veniret· pastoresq; suos scissitaturus rerum suarū
status adiret· et cum ex astutia pauper incessisset habitu a sy
bote iam sene portario suo comiter susceptus ab eodem refe-
rente fere omnem rerū suarum comprehendit seriem· et the-
lemacum a menelao redeuntem vidit· seq; clam illi cognitū
fecit· et consilium suum aperuit omne· factumq; est vt a sy-
bote incognitus deduceretur in patriam· Qui cum vidisset
quo pacto rem suam retraherent procatores atq; pudicā pe
nelopem eorum renuentem coniugium irritatus cum sybo
te subulco et phylitia opilone suo atq; Thelemaco filio clau
sis regie ianuis in procatores conuiuantes insurgens Euri-
macum Polibi filium· et Anthineum Amphinones atq;
Crisippum· samium Agelaū aliosq; frustra veniam exorātes
vnacum melantheo caprario suo hostibus arma ministrante
atq; mulieribus domesticis (quas nouerat cum procatori-
bus cōtuberniū habuisse) occidit· suāq; penelopē ab insidiis

procanciū liberauit · Que tandem cum vix eum recognoscē potuisset summo perfusa gaudio diu desideratū suscepit · vult tamen lycophron quidam nouissimus poetarum ex grecis hanc suasionibus nauplii senis ob vindictam occisi palamidis filij sui fere omnes grecorum coniuges lenocinio in meretricium deducentis penelopem cum aliquo ex procatoribꝰ in amplexus et concubitū venisse quod absit vt credam celebrem castimonia multorum auctorum literis mulierē minus in contrarium asserentes penelopem preter castissimam extitisse · Cuius quidem virtus tanto clarior atq; cōmendabilior est quanto rarior inuenit̃ ⁊ maiori impulsa certamine pseuerauit constantior inconcussa ·

De Lauinia Laurentum regina ·

l Auinia laurentū regina genus a Saturno Cretensi ducens latini regis ⁊ amatae cōiugis eiꝰ filia fuit vnica et tandē Enee strēnuissimi Troyanoꝝ ducis cōiux magis belli Enee · turniq; rutuli cā clara q̃ȝ alio facinore suo · Hec quidē ob isigne formositatis sue decus et patriū r̃gnū (cui successura videbat̃) a turno rutuloꝝ rege ardētissimo iuuene instantissime in cōiugiū petebat̃ · Eiq; ex eo spem fecerat amata mater que auia desiderio nepotis fauebat impēse Sane latinus augurandi pitus cum ab oraculo suscepisset filiam extero duci tradendā coniugis tardiꝰ ibat in votū · q̃npmo cū a troya pfugus aduenisset eneas latinꝰ tā ob generis claritatē q̃ȝ ob oraculi munitꝰ eidē poscenti amiciciā spopōdit et filiā · q̃mobrem inter eneam turnumq; bellū suscitatū est · et post multa certamina obtinētibꝰ troyanis p vulnera sangnē mortesq; pluriū nobiliū ab enea in lauinie nupcias itū est · mortua ob indignationē amata laqueo · Sunt tamē q̃ velint bellum post nuptias exortum · Sed q̃litercūq; gestū sit constat lauiniam ex enea clarissimo pncipe concepisse filiū et eo ante diem ptus apud inimicū fluuiū rebus humanis subtracto Cum ascaniū puignū regnantē timēt secessisse in

30

filuas et ibi pepisse·atq; (vt volunt aliqui) julium nomi-
nasse filium· Sane cum minor creditus esset in nouercam
Ascanius et sibi Albam ciuitatem condidisset vltro secedēs
Lauinie regnum patrum liquit· Quod Lauinia veterem pe
ctori generositatem gerens honeste atq; pudice viuens sū-
ma cum diligentia tenuit·illudq; tamdiu seruauit donec fi-
lio pubescenti resignaret in nichilo diminutum· Volunt ta
men aliqui eam a filuis reuocatam Melampodi ciuidaȝ nup
sisse et filium ab ascanio fraterna beniuolencia educatū.

De Dydone seu Elyssa Tyria Cartha-
giniensium Regina·

d ydo (cui prius Elissa nomen) Carthaginis eque cō
ditrix ⁊ Regina fuit· huius quidem in veras laudes
paululū ampliatis fimbrijs ire libet· si forte paucis
literulis meis saltem pro parte notam indigne obiectam de
cori sue viduitatis abstergere queam· Et vt altius in suam
gloriam aliqūtisper assumam phenices (vt satis vulgatum
est) populi industria pclarissimi ab extrema fere egipti pla
ga in Syriū venientes litus plurimas ⁊ preclaras ibidem cō
didere vrbes· Quib⁹ inter alios rex fuit Agenor nostro ne
dum sed suo euo pfulgidus fama a quo genus Dydonis in-
clitum manasse creditum est· Cuius pater belus phenicum
Rex cum Cypro insula subacta clausisset diem eam virgun-
culā cū pigmalione fratre grandiusculo phenicū rliquit fidei
Qui pigmalionem constituētes genitoris insoliū Elyssaȝ pu-
ellulam ⁊ forma eximiā acerbe seu syceo· vel sicarie (vt di-
cunt alij) herculis sacerdoti qui primus erat post rgem apd
tirios honore coniugio iūxere· hij autē inuicem sanctissime se
amarūt· Erat p ceteris mortalibus cupidissimus ⁊ inexple-
bilis pignalion auri Sic ⁊ acerba (ditissim⁹ esto) rgis aua
ritia cognita illud occultasset latebris· Verū cum fama occul
tasse nequiuerit in auiditatem tractus pigmalion spe poci-
undi per fraudem occidit incautum·quod cum cognouisset

Elyssa adeo impacienter tulit vt vix abstineret a morte. Sa-
ne cuz multum temporis consumpsisset in lacrimis ⁊ frustra
sepius dilectissimum sibi vocasset acerbam atq; in fratrez
diras omnes execracōnes expetisset. seu in sompnis monita
(vt placet aliq̄bus) seu ex proprio mentis sue consilio fu-
gam capescere deliberauit. ne forsan et ipsa auaritia fratris
traheretur in necem. Et postea feminea mollicie ⁊ firmato i
virile robur animo ex quo postea dydonis nomen meruit
phenicum lingua sonans quod virago latine ante alia non
nullos ex principibus ciuitatū quibus varijs ex causis pig-
maleonem sciebat exosum in suam deduxit sentenciaz. et sup
ta fratris classe seu ad eam transferendam seu in aliud. p̄pa-
rata cōfestim naualibus compleri socijs iussit. et nocte sup-
tis thesauris omnibus quos viri nouerat ⁊ quos fratri sub
traxisse potuit clam nauibus imponi fecit. et excogitata astu-
cia pluribꝫ inuolutis harena r̄pletis sub figmento thesauroꝝ
sicci videntibus omnibꝫ easdez onerauit. Et cum iā altum te
neret pelagi mirantibus ignaris in mari proici inuoluta ius
sit. et lacrimis se mortem q̄ndiu desiderauerat thesaurorum
acerbe submersione adinuenisse testata est. Sed socijs com-
pati quos nō dubitabat si ad pigmalionem irent diris sup-
plicijs vna secum ab auarissimo atq; truci rege carnificari. sa
ne si secum fugam arripere vellent non se illis ⁊ eorum op-
tunitatibus de futuram asseruit. Quod miseri audiētes nau-
te (et si egre natale solum patriosq; penates liquiuerēt) ti
more tamē seue mortis exterriti in cōsensū exilij venere faci-
les. et flexis proris ea duce in Cyprum uentum est vbi vir-
gines veneri in litore libamenta suorum more soluentes ad
solaciū iuuētutis ⁊ ꝓlem procreādaz rapuit. et iouis antisti
tem cum omi familia p̄monitū ⁊ magna huic fuge sbsecutu
ra vaticinantē sociū pegrinacōis suscepit. et iam creta post
tergū ⁊ Sycilia a dextris relicta lit⁹ flexit in affrū ⁊ messalio
rum oram radens sinū intrauit. postea satis notū quo tutaz
nauibus stationē arbitrata dare pauxillū q̄etis fatigatis r̄mi
gio statuit. vbi aduenietibꝫ vicinis desiderio visendi forēses

et alijs cõmeatus et mercimonia portantibus vt moris est·
collocutiones ⁊ amicitie iniri cepere· et cum gratū appareret
incolis eos ibidem mãsuros esse ⁊ abusi censibus olim a ty
ro eque profectis legacõ suasisset sedes cõfestim esto audis:
set fratrem bella minantē nulla territa metu ne iniuria iferre
cuiq̄z videretur ⁊ ne quis eam magnū aliquid suspicaret fa
cturam non amplius q̄z quantū quis posset bouis occupare
corio ad sedem sibi constituendam ab acolis telluris in litore
mercata est· O mulieris astucia in frustra iussu suo cõscissum
bouis coriū facturisq̄z iunctis longe amplius q̄z arbitrari po
tuerint venditores amplexa est · et auspitio equini capitis
bellicosam ciuitatem condidit quam carthaginem nuncupa
uit· ⁊ arcem a corio bouis birsam· Et cum quos fraude texe
rat ostēdisset thesauros ⁊ ingenti spe fuge animasset socios
surrexere illico menia tēpla forum ⁊ edificia publica ⁊ priua
ta· Ipsa autem datis populo legibus ⁊ norma viuendi · cum
repente ciuitas euasisset egregia et ipsa inclita fama pulcritu:
dinis inuise ⁊ inaudite virtutis atq̄z castimonie ·p omnem
affricam delata est· Quamobrem cum in libidinem promp:
tissimi homines affri sint factum est vt musitanorum Rex in
concupiscenciam veniret eiusdem· eam q̄z quibusdam ex p̄n
cipbus ciuitatis ob belli atq̄z desolationis surgentis ciuita
tis denunciatione ni daretur in coniugiū postulauit· Qui cū
venissent vidue regine sacrum atq̄z inflexibile castitatis pro
positū et sibi timerent plurimū ne petitoris frustrato deside:
rio bello absorberentur non ausi didoni interroganti qd̄ po
scebatur exponere· verbis reginam fallere· et in optatum de:
ducere sua sentencia cogitauerunt· eiq̄z dixere regē cupere· eo
rum doctrina efferatam barbariem suam in mores humani
ores redigere · et ob id sub belli interminatione preceptores
ex eis poscere· Verum eos ambigere quis nam ex eis taz g̃n
de vellet onus assumere· vt relicta patria apud tam inma:
nem regē moraturus iret· nõ sensit r̄gnia dolos q̄nymo in eos
vsa egregij ciues inq̄t q̄ segnicies hec· q̄ sordidia· an ignora:
tis q̄z p̄ri nascamur ⁊ patrie· nec eū rite ciuem dici posse qui

nõ de edificacioni Carthaginis

pro salute publica mortem si casus postulet ne dum incōmo-
dū aliud renuat. Ite igitur alacres ⁊ paruo periculo nostro a
patria ingens belli incendium remouete. His regine rēdar-
gutionibus visum est principibus obtinuisse quod vellent
Et vera regis dextere iussa. Quibus auditis satis regine vi-
sum est se sua sententia petitum approbasse coniugium. In-
gemuitq; secum nō ausa suorum aduersarij dolo. Stante ta-
men proposito repente in consilium iuit quod sue prudēcie
oportunū visū est. dixitq; se si terminꝰ adeundi viꝝ detur
ituram. Quo concesso atq; aduemente Enea troyano nunq̄;
viso mori pocius q̄m infringendam fore castimoniam rata
in sublimiori patrie parte opinione ciuium manes placatu-
ra siccei rogum construxit ingentem. et puella tecta veste et
ceremonijs seruatis varijs ac hostijs cesis plurimis illum cō-
scendit. ciuibus frequenti multitudine spectantibus quid-
nam factura esset. Que cum omnia pro votis egisset cultro
quem sub vestibus gesserat exerto ac castissimo apposito pe-
ctori vocatoq; syceo inquit. prout vultis ciues optimi ad
virum vado. Et vix verbis tam paucis finitis summa om-
nium intuentium mesticia in culturum sese precipitem de-
dit. et auxilijs frustra admotis. cum perfodisset vitalia pudi-
cissimum effundens sanguinem iuit in mortem. O pudici-
cie inuiolatum decus. O viduitatis infracte venerandum
eternumq; specimen dydo. In te velim ingerant oculos vi-
due mulieres. et potissime cristiane. tuum robur inspiciant
Te si possunt castissimum effundentem sanguinē tota men-
te considerent. et hee potissime quibus fuit ne ad secunda so-
lum dicam sed ad tertia ⁊ vlteriora etiam vota transuolasse
leuissimum. Quid inquient queso spectantes cristi insigni-
te caractere. si exteram mulierem gentilem (cui omnino cri-
stus incognitus) ad consequendam perituram laudem tam
perseueranti animo. tam forti pectore in mortem vsq; per-
gere. Non aliena sed sua illatam manu anteq̄m in secundas
nuptias iret. Anteq̄m venerandissimum obseruancie pro-
positum violari permitteret. Dicet arbitror aliqua (cum

de morte didonis

obseruãcie ꝓpositũ violari pmittet· Dicet arbitror aliq̃ (cũ perspicacissime ad excusatões nostre sint femine) sic facien dum fuit destituta eam in mortem parentes ⁊ fratres abi erant instabant blandicijs procatores· nequibam obsistere. carnea non ferrea sum· O ridiculum· dido quorum subsidio confidebat· cui exuli frater unicus erat hostis· Nonne dydo ni procatores fuere plurimi· pmo ⁊ ipsa dydo erat nec saxea aut lignea magis q̃ȝ hodierne sint· nõ equidẽ ergo mẽte saltẽ valens cuius nõ arbitrabat posse viribus euitare illecebras mo riens ea via qua potuit euitauit· Sed nobis qui nos tam de sertos dicimus nonne cristus refugium est· ipse quidem re demptor pius in se sperantibus semper adest· an putas qui pueros de camino ignis eripuit· qui Susannam de falso cri mine liberauit te de manibus aduersancium non possit au ferre· si velis flecte in terram oculos ⁊ aures obsera atq̃ȝ ad instar scopuli vndas venientes expelle : et immota ventos afflare sine· saluaberis· Insurget forsan et altera dicens· Erat michi longe late q̃ȝ protensus ager· domus splendida · sup pellectilis regia et diuiciarum ampla possessio· cupiebam ef fici mater ne tam grandis substancia ad exteros deferretur · O insanum desiderium nonne ⁊ dydoni absq̃ȝ filijs regnum erat· non diuicie regie· Erant equidem· quid· et ipsa mater ef fici recusauit· quia sapientissime arbitrata est nil stolidius fo re quam tibi destruere vt edifices alteri· ergo castimoniam maculabo vt agris vt splendide domui ·vt suppellectili pa riam possessorem· sino quod contigit sepissime destructoreȝ· Nonne et tibi diuicie ingentes que profecto expendede nõ abiciende sunt· et cristi pauperes multi sunt quibus dum ex hibes tibi eterna palacia construis· quibus dum exhibes ca stimoniam alio fulgore illustras· preterea ⁊ amici sunt q̃ruȝ nulli aptiores heredes cum tales habeas quales ipsa q̃sitos probaueris· filios aũt nõ q̃les volueris sed quales natura cõ cedit habebis· Veniet et tercia asserens quia sic illi fuerit agẽ dum cum parentes iusserint consanguinei coegerint· et affi nes suaserint· q̃si ignoremus in quod sua cõcupiscẽcia suasisset

ymo effrenata iussisset· predicta omnia frustrata esset nega-
tione vnica· potuit mori dydone viueret impudica· Hec vt
pudica viueret connubium negare non potuit· Aderit suo
iuditio astutior ceteris vna que dicat· Iuuenis eram· Feruet
(vt nosti) iuuentus· continere non poteram· doctoris gen-
cium aientis· melius est nubere q̄m vri suum secuta cōsiliū
O q̄m bene dictum quasi ego anniculis imperem castitatē·
vel non fuerit dum firmauit animo castimoniam iuuencula
dydo· O scelestum facinus non a paulo tam sancte cōsilium
illud datur quin in defensionem facinoris persepe turpius
alligetur· exhaustas vires sensim cibis restaurare possumus
superfluas abstinentia minorare non possumus· possumus
gentilis femina ob inanem gloriam feruori suo imperare po
tuit· et leges imponere cristiana vt consequatur eternā im-
petrare non potest· heu michi dum fallere deum talibus arbi
tramur nos ipsos ꝛ honori caduco vt eternum finam subtra
himus· et in precipicium eterne dampnacōnis impellimus
Erubescant igitur intuentes dydonis cadauer exanime· et
dum causam mortis eius excogitant vultus deiciant dolen
tes quod a membro dyaboli cristicole pudicitia superentur
ne putent dum lacrimas dederint ꝛ pullas assumpserint ve
stes defuncto peregisse omnia· in finem vsq; seruandus est
amor· si adimplere velint viduitatis officium· Nec existi-
ment ad vlteriora vota transire (quod nōnulle persepe faci
unt) pocius vt sue prurigini sub ficto coniugii nomine sa
tisfaciant quam vt sacro obsequātur connubio impudicitie
labe careant· Quid enim aliud est tot hominum ample-
xus exposcere et tot mire quam post Valeriam messalinam
caneas ꝛ fornices intrare· Sed de hoc alias· fateor tamen la
boris incepti nimium excessisse terminos· Sed quis adeo sui
compos est quoniam aliquādo vltra propositum efferatur
ab impetu· ignoscant queso qui legerint et nos vnde diuer
timus reuertamur· Dydonem igitur exanguem cum lacrimis
publicis ꝛ merore ciues· non solum humanis· sed diui-
nis etiā honoribus funus exercentes magnificum extulere

ꝓ viribus· nec tantū publice mr̄is ⁊ regine loco sed deitatis inclite eis q; fauentes assidue dum stetit carthago artis tem-plis q; et excogitatis sacrificijs coluere·

De Nicaula Ethiopum regina·

n Icaulā extrema (vt pcipi pōt) ethyopū ꝓduxit barbaries· q̄ quidē tāto mēoratu dignior ē q̄nto inter incultiores exorta moribꝯ effulsit splēdidior· Cōstat eñ (si fides dat̄ antiquis) hāc deficiētibꝯ pharaonibꝯ seu eoꝝ plem seu alterā ethiopū atq; egiptioꝝ· ⁊ (vt nōnulli asserūt) arabū r̄gmā fuisse clarissimā· et in Menonoere īsula nyli p maxia hūisse regimia· ibiq; taꝫ g̃ndi diuiciaꝝ habūdasse copia vt credat̄ in hac vita fere mōrles excessisse ceteros· Quā inter diuiciaꝝ delicias nō ocio ⁊ mollicie feminee deditā legiꝰ q̄nymo (⁊ si p̄ceptorē ignorarem) tanta eam reꝝ pituraꝝ sciēcia p̄ditam sensimꝰ vt mirabile visū sit· Quod etiā sacre testari vident̄ litere quoꝝ aucte monstrat̄· Hanc quā Sabam nominat audita sciēcie Salomōis suo euo florentis fama (q̄ celebris totū iam cōpleuerat orbem) dicunt fuisse miratā cū consueuerūt stolidi seu ignari flocti facē talia nō mirari· Et (qd longe maiꝰ) nō solū mirata est· q̄nymo menonoere fere altero orbis angulo insigni relicto regno p ethiopes egiptios ⁊ rubri maris littora atq; Arabū solitudines tam splēdido comitatu tanq; magnifico sumptu regioq; p maximo famulatu venit illū auditura hierl̄m· vt ipe Salomon regū oīum ditissimꝰ mulieris mag̃ficenciā miratus sit· Que summo cū hōre ab eo suscepta cū enigmata exposuisset q̄dā ⁊ eoꝝ solucōnes cū diligēcia audiuiss; vltro ꝯfessa ē Salomōis sapiam lōge famā atq; hūanoꝝ igenioꝝ capacitatē excedē· nec dubium dei dono nō studio quesitā fuisse · inde dona exhibuit illi mag̃fica inter q̄ fuisse credunt̄ balsama sudantes arbustule q̄s postmodū Salomon haud lōge ab assaltidis lacu plātari iussit ⁊ coli · demū v̄sauice susceptis muneribꝯ summa cū laude in p̄riam abijt· Sunt ⁊ q̄ credūt hanc eandē illā celsam meridiei reginā fuisse candacē a q̄ imposterū vt pharaones ante sic egipcij reges diu cognominati candaces sūt·

De Pamphile Platee filia.

Amphilem q̄ndã grecã fuisse feminã cõperio et cũ ex
p qua patria vetustas abstulerit pris tñ nomẽ benigna
r̃liquit. Nã cuiusdã platee fuisse filiã repit. Que ⁊ si
amplissimis titulis decorari non possit qm aliq̄d reipublice
addidit boni sua laudis portione taciturnitate fraudari nõ de:
bet. nil em̃ noui q̄ntũcũq; post factũ videat̃ facile ab aliquo
comptũ est qd̓ nõ sit ingentis ingenij argumentũ ⁊ ꝓ rei q̄
litate aliq̄li gl̃ia numerãdũ. Hanc igit̃ volũt auctores (qui
bus fides p̄stat̃ aliq̄) p̃mã ⁊ ex arbusculis volitãtẽ bombi
cem collegisse ⁊ illam a supfluis purgasse pectine. et purga
tam apposuisse colo. ac etiam ex ea filũ trahere. ⁊ inde texere
docuisse. Et sic ei⁹ vsum eo vsq; cognitũ induxisse. Cui⁹ rei
excogitata ratio ostendet facile quantus in reliquis agendis
debuerit pamphiles valuisse.

De Rhea ylia Vestali virgine.

Hea ylia gnosi sanguis p̄cipua claritatẽ inter ytalos
r emicuit olim. Nam p siluios Albanoꝝ r̃ges succes:
siue regnãtes atq; descẽdẽtes ab Enea inclito troyano
rũ duce t̃rit originẽ. munitore ex dictis albanoꝝ r̃ge p̄stãte
Ea q̄ppe adhuc existẽte v̓gũcula factũ est vt amuli⁹ munito
ris frater iunior impuls⁹ r̃gni cupidine iure gẽciũ puipẽso
munitorẽ vi regno priuaret. in quẽ ne seuiret f̃rna intcessit
pietas cõtentus vt ruri religat⁹ priuato vacaret otio. In lau
sum vero adolescẽtulũ munitoris filiũ vt r̃gni amouẽt emu
lum aĩo truci deseuit. eoq; ceso yliam lausi sororẽ adhuc pu:
ellulã seruauit. Veꝝ vt illi auferet̃ cõnubij spes omĩs ⁊ ꝓlis
vestalibus v̓ginibus addit. eamq; ꝑpetuam virginitatẽ ꝓ:
siteri coegit. que cum in pleniorẽ deuenisset etatẽ stimulis a
cta venereis quo pacto nescitur eam tñ in amplex⁹ deuenis
se viri turgid⁹ patefecit vter⁹ nã p̄gnãs effecta romulũ re
mũq; r̃one vrbis parẽtes ex vno eodẽ ptu enixa ẽ. Qd̓ ob

crimē (q̄ntumcunq3 regia fuerit femina) instituto veteri re
gioq3 iussu expositi sūt filij· et ip̄a viua in fossa est· Sane et si
corp⁹ ei⁹ terra obrutū sit natoꝝ opus egregiū in sblime cul
men ip̄ius nomē euexit· egitq3 vt id posteritati venēabile fo
ret qd̄ tirān⁹ lege sac̄ abolesse conat⁹ ē· hanc dū mēte ītueor
videoq3 sac̄s vestes ꝛ scimonialiū velamīta veneris aliq̄3diu
tegere furta· q̄n q̄ꝛundā insania rideā cōtinere neq̄o· Sunt q̄:
dā q̄ vt auari porciūculā dotis natis subt̄hant sub p̄textu de:
uotionis puulas filias aut q̄nq3 pubēs s3 coactas mōsticis
claustris· nescio vtꝝ dicā claudūt aut pdūt· Aiētes se deo di
casse vgīnē q̄ intēta p̄cib3 rē suā deducet in meli⁹· moriētiq3
pioꝝ lucrabit̄ sedes· O ridiculū stolidūq3· ig̅rāt ociosā feminā3
veneri militare· ꝛ sūme publicis iuūdē mētriculis· eaꝝq3 cel
lulas suis p̄ponē claustris· et dū secularia cōiugia spectāt ve:
stes ornat⁹q3 varios choreas ꝛ festos dies se nulla cōiugij
hita expiēcia vere ꝛ ab ip̄o vite huį⁹ ingressu viduas deflēt
fortunā suā pentū aīas vittas ꝛ claustra tota execrant̄ mēte
nec alibi solature mesta p̄cordia recrūt q̄3 in meditacōe3 q̄ pa
cto in fugā carcerē erūpe possint aut saltē ītromittē mechos
incestū q̄rētes agē furtim qd̄ palā illis sblatū est fecisse cōiu
gio· hee sūt nō dicā oīm s3 plīmaꝝ ꝯtē placōes in deū p̄cesq3
trāscēdentes ethera q̄b3 aucti saluiq3 fiēt q̄ illas ītrusere carce
ri· heu miseri pentes ꝛ necessarij q̄cunq3 alij dū alias posse p
peti qd̄ ip̄i neq̄rent ꝛ fugiunt miseri· persepe flent̄ stupra tur
pissima infames part⁹· nepotes expositi· aut infanda morte
necati· exclusiones ignominiose· fugeq3· ꝛ postremo dehonesta
tas optꝫ alere q̄s hoēstas potuīs s3 auar⁹ ꝯiugib3 iungē· Sen:
ciant ergo demētes si alienas vires suis metiri nō volūt q̄m
non inscie non puule nō coacte deo dicande sunt virgines·
quinymo p sancte ab infancia patria in domo nutrite· hone:
state ꝛ ꝓbandis moribus imbute· etate prouecte· et quid
agant inteḡ mēte noscentes· sponte sua non coacte iugū sb
euntes vgīnitatis ppetue quas rarissimas inueniri arbitror
sed longe meli⁹ est taliū puum esse numeꝝ quam multitu:
dine illecebri dei sanctuarium prophanare·

De gapa Cirilla Tarquini prisci regis filia·

g Apa Cirilla et si ei⁹ originis nullā stare mēoriā cōpere
rim· Romanā tn̄ aut etruscā fuisse mulierē reor· et ve;
terū cōstat auctē qm̄ tarq̄ni prisci rōnoꝝ r̄gis fuerit
ḡtissima cōiūx· Hec cum esset p̄stātissimi ingenij femia quā
tūcunqꝫ r̄gia cōiūx ꝫ i r̄gia eēt domo otio torpere passa nō ē·
q̄nymo cū se lanificō dedisset (qd̄ credā eo tpe apud latios
honorabile) A deo ḡ illud egregiā opificē atqꝫ solertē fecit·
vt in hodiernū vsqꝫ nois sui fama protensa sit· nec euo suo
publico caruit munere· Nam cū apud rōnos mirabilis ꝫ a;
mātissima femīa haberet̄ nōdū eis marcētib⁹ delicijs asiaticis
instituto publico cautū est vt ab itrātib⁹ nouis nupcijs p̄mi
tus spōsoꝝ suoꝝ domos vnaq̄qꝫ rogaret̄ q̄ vocaret̄ nomie
Rogataqꝫ se euestigio gapam vocari ꝓfiteret̄ q̄si ex hoc sup
ture essent future frugalitatis omen· Quod q̄ntūcūqꝫ apud
insolentes moternoꝝ aīmos videat̄ prarum non dubitē q̄n
apud prudēcōres illius seculi simplicitate pensata optime ꝫ
plurimū laudāde mulieris videat̄ iudicium·

De Sapho puella lesbia et poeta·

s Aphos lesbia ex Mitilena vrbe puella fuit· nec āpli⁹
sue originis posteritati relictū est· Sane si studiū in;
spexerim⁹ qd̄ ānositas abstulit ꝓ pte r̄stitutā vidbi
m⁹ eā· S· ex honestis atqꝫ claris pentib⁹ genitā· non eīn illud
vnq̄ꝫ degenerauim⁹ potuit desiderasse uł attigisse plebei⁹· hec
etenī (si quib⁹ tpib⁹ claruit ignoram⁹) adeo ḡnose fuit mē;
tis vt etate florēs ꝫ forma nō ɔtēta solū lr̄as iugē nouisse ā;
pliori feruore animi ꝫ igenij suasā viuacitate cōsensu· studio
vigili p abrupta pnasi v̄tice celso se felici ausu musis nō ren
nuentib⁹ imiscuit· et laureo puagato nemore in antrū vsqꝫ
appollinis euasit ꝫ castalio ꝓluta latice phebi sūpto plectro
sac̄s niphis choreā sonare cithare fidas tāgē ꝫ ex pn̄iere mo
dulos puella non dubitauit· q̄ q̄dē etiā studiosissimis viris

difficilimū plimū viſa ſit· Quid multa·eo ſtudio venit ſuo
vt vſqꝫ i hodiernū clariſſimū ſuū carmē teſtimoio veteꝝ lu
cēs ſit· vt erecta illi fuerit ſtatua enea ⁊ ſuo dicata noi· ⁊ ipa
inter poetas celebres numerata·quo ſplēdore ꝑfecto nō cla
riora ſunt regum dyademata· non pontificū infule·nec etiaꝫ
triūphantiū lauree· Veꝝ (ſi dāda fides ē) vti felicit̄ ſtuduit
ſic infelici amore capta eſt· naꝫ ſeu facecia ſeu decore ſeu alia
gracia cuiꝰdam iuuenis dilectōne ymo itollerabili ocupata
peſte cū ille deſiderio ſuo n̄ eſſet accomodꝰ igemiſcēs in eiꝰ
obſtinatam duriciē dicūt verſꝰ flebiles cecinisse· q̊s ego ele-
gos fuiſſe putaſſem cuꝫ tali ſint elegi attributi matie ni legiſ
ſem ab eā quaſi ꝑteritoꝝ carminū formis ſpretis nouuꝫ adi
uentū genus diuerſis a ceteris incedens pedibus qd̓ adhuc
ex eius noie Sapicū appellat̄· Sed quid accuſande videntur
pyerides que tangente Amphione lyrā ogigia ſaxa mouiſſe
potuerūt ⁊ adoleſcētis cor Sapho canēte molliſſe noluer̄int

De Lucrecia Collatini cōiuge·

l Vcrecia romane pudicicie dux egregia atꝫ ſciſſimuꝫ
vetuſte·ꝓſimonie decus filia fuit lucrecij ſpurij trici
pitini clariſſimi int̄ romanos viri ⁊ cōiunx tarq̄nij oli Colla
tini ⁊ tricipitini filij incertū vtꝝ oris formoſitate an hoēſtate
moꝝ int̄ Romanas matronas ſpecōſior viſa ſit· Que cū ob
ſidēte Tarq̄no ſupbo ardeā ciuitatē apd̓ Collacij opidū aut
lōge ab vrbe in viri edes ſeceſſiſſet·actū ē vt i caſtris cū obſi
dio traheret̄ in longū cenantibꝫ r̄egijs iuuenibꝫ int̄ quos et
Collatinus erat ⁊ forte nimio calentibꝫ vino cadēt ſmo d̓ cō
iugū honeſtate· ⁊ cū ſuā ceteris (vt moris ē) vnuſq̄ſqꝫ ꝑ-
ferret i cōſiliū hoc itū eſt· vt cōſcenſis citatis equis viſiſqꝫ q̄
bꝫ noctu eis bella gerētibꝫ ignare cōiuges exercēt̄ officijs
probabiliorē oculata fide ꝑcipent· Sane cū iuuenes regias
rome inter equales ludētes iuenisſent verſis equis de venē
collaciū vbi cū mulieribꝫ ſuis lanificō vacantē ⁊ nullo exor
natā cultu i uenere lucreciā· quāobrē iudicō oīm laudabilior

visa est· Collatinus aūt reliquos iuuenes benigne suscepit i
domum in qua dum honorarentur· Sextus superbi filius im
pudicos oculos in honestatem atq; formositatem caste mu:
lieris iniecit· ⁊ nephasto succensus igne p vim opprimēdā (
si aliter non daretur) eiusdem venustatem tacito secum cō:
silio disposuit· nec multis interpositis dieb⁹ vrgente insa:
nia clam castris relictis nocte venit Collatinū vbi eo q vir
cōsanguneus esset a lucrecia comiter susceptus ⁊ honoratus
postq̄m domū omnem tacitaz sensit ⁊ sic omnes sopitos ar
bitratus exemplo gladio cubiculum intrauit lucrecie· ⁊ quis
esset apuit minatusq; est illi mortem si vocez emitteret aut
sue non acquiesceret voluntati· Quā cū reluctantē desiderio
suo ⁊ mortis impauidam cernēt ad damnandaz recurrens
astuciam inquit se illam secus seruū ex suis occisurū· ⁊ cun:
ctis eam a se ob adulteriū cū adultero cesam dicere· Substi
tit his auditis tremebūda mulier et a tam obscena infamia
terrefacta timens si eo occideretur pacto purgatorē sue in:
nocentie defuturum· ⁊ ob id aspernanti animo corpus pmi:
sit adultero· Qui cum illecebri voluptati sue satis fecisset ⁊
abiisset iudicio suo victor egra tam celesti facinoris Lucrecia
elucescente die tricipitinū prēm ⁊ brutum collatini affinem
amantem vsq; in diem illam existimatū aliosq; necessarios
confestim accersiri iussit ⁊ virū· quib⁹ aduenientib⁹ q̄ a sexto
nocte in tempesta in eam gesta sint cū lacrimis ⁊ ordine re
tulit· et cū eam flentem misere solarent affines cultr⁹ quem
sub veste texerat educens īquit· Ego me si pcto absoluo sup
plicio non liberor nec vlla deinceps ipudica Lucrecie viuet
exēplo· hisq; dictis illū in pect⁹ impegit innocuū ⁊ vulneri
incūbens vidente viro ac patre moribūda collapsa est nec
diu animaz cū sangne fudit· Infelix equidez pulcritudo eius
⁊ tanto clarius nūq̄z satis laudata pudicicia sua dignis pco:
niis extollenda est q̄nto acrius ingesta vi ignominia expi:
ata cū ex eadem non solum reintegratū sit dec⁹ qd feditate
facinoris iuuenis labefactarat incestus sed consecuta sit Ro:
mana libertas·

De Thamiri Scitharum regina.

t Hamiris Scitharum illustris regina fuit. Quinquidez Scithe cum insterili solo & subgelida celi plaga riphe is yperboreisq annexi montibus sint & inde sibi fere tantũ cogniti. Ex quibus thamiris sit orta parentibus seu cui iun cta connubio incognitum est. Et ideo ac tantum quantũ ad insigne nobilitatis nota conspicua est quod feris & indomi tis populis imperarit. Cyrio iam Asie regna tenente qui cũ forsan vt clarius nosceretur Thamiris in cupidinem regni Scithici deueniret magis ad suam gloriam extollendã q̃m imperium augendum. Audierat quippe pauperes & silue stres homines Scithas fore sed a maximis regis & vsq fuis se inuictos hac ergo tractus auiditate in Thamirim regi nam viduam egit exercitum. Cuius cum prenouisset aduen tum Thamiris (esto toti asie & fere orbi gestorum ampli tudine formidabilis foret) non tamen vt femina territa la tebras pecijt seu leges pacis caduceatore postulauit medio quinpmo congregatis copijs & belli dux facta cum posset nauali opere obsistere eum cum omni exercitu Araxem tran sire passa est & suos intrare fines arbitrata sagax mulier fe mma longe melius expugnari Cyri rabiem infra terminos suos posse q̃m extra. Et cercior facta eum ad interiora pe netrasse regni adolescentulo filio vnico tercia copiarum parte concessa iussit vt Cyro obuiam pugnaturus proce deret. Cyrus vero tam qualitate locorum & gentium mori bus pensatis quam auditis senciens venientem cum exerci tu iuuenem magis fraude q̃m armis vincere statuit. castris q3 et vino quod nondum nouerant Scithe. epulisq & deli cijs ceteris confertis relictis fugam finxit. Que vacua cum intrasset iuuenis quasi victor hosteq fugato letus cum Scithis non ad bellum sed epulas inuitatus ample cibos et pocula incognita ingurgitare cepere. Ex quo soluta di sciplina militari sompnus affuit. quo sepulti superueniens Cyrus illum cum reliquis dedit in mortem. & quasi certus

victorie ad ulteriora processit. Thamiris autem cũ audisset
suorum cedem. etsi plurimum ob unici filij necez vidua mo-
ueretur non tam en feminneo more se dedit in lacrimas quin
ymo illis ira ⁊ vindicte cupiditate sedatis cum residuo co-
piarum ea arte qua captum filium audierat etiam si non o-
mitterentur referta poculis castra hostem (etsi astutissimus
esset) capi posse existimauit. ⁊ locorum gnara fugam simu-
lans auidum secutorem inter steriles geluq₃ horridos mon
tes non longe viarum tractu deduxit atq₃ cõdusit. ⁊ inopez
oportunitatem fere omniũ inter aspera saltusq₃ monciũ con
uersa cum omni exercitu fere deleuit. nec ipse Cyrus euasit
quin cruenta morte vidue saciaret iram. Thamiris autez ef-
ferato animo iussit inter cadauera Cyri corpus exquiri. cũ
comperto auferri caput ⁊ in utrem sanguine suorum plenũ
immitti mandauit. ⁊ quasi superbo regi dignum exhibuisset
tumulum dixit. saciare sanguine quem sitisti Sed quid tãdez
nil preter hoc facinus Thamiris habemus tanto clarius q̃n-
to Cyri maius fuerat imperium.

De Leena meretrice.

L Eenam grecam arbitror fuisse feminam. quam et si
mimus fuerit pudica bona tamen honestarum ma-
tronarum atq₃ reginarum illustrium pace inter claras fe
minas descripsisse velim. Nam (ut in superioribus dictum
est) claras) ob quodcunq₃ facinus mulieres non pudicas
tantum apponere pollicitus sum. Insup adeo virtuti obnoxij
sumus ut non solum quaz insigni loco consitam cernimus
eleuemus Sed ⁊ obrutam tegnime turpi in lucem meritam
conari debemus inducere. Est enim ubiq₃ precõsa nec aliter
fedatur scelerum contagione q̃m solaris radius sceno infici-
atur immixtus Si ergo aliquando pectori detestabili officiõ de
dito eam infixam viderimus Ita detestari debemus officiuz
ut sue laudes non minuantur virtuti cum tanto mirabilior
dignior in tali sit q̃nto ab eodem putabatur remocior Quã

Quamobrem non semper meretricum aspernanda memoria est quinymo dum ob aliquod virtutis meritum se fecerint memoratu dignas: laciori lecioriqꝫ sunt preconio extollende. cum in eis hoc agat comperta virtus vt lasciuientibus regnis ruborem inducat: cum earum lubricos luxus excuset reginarum ignauia. Preterea vt appareat non semper ingentes animos solum titulis illustribus connexos esse et virtutem neminem dedignari volentem sed tam celebri mulierum cetui annectanda est leena vt etiam in ea parte in qua strenue egit tantum bene merita laudetur. Leena igitur turpi meretricio dedita detestabili obsequio fecit vt eius origo ignoretur et patria hec tamen regnante apud macedonas Armmita cum Armormis et Ariston egregij iuuenes seu ob liberandam patriam turpi subiectam tirannidi seu ob aliam impulsi causam hiparcum imanem tirannum occidissent inter alios tanquam gestorum conscia eo quod eorum contubernio vteretur capta est: et cum ad prodendos coniunctionis conscios diris cogeretur supplicijs secum lubrica mulier quanti esset sanctum ac venerabile nomen amicicie pia volens consideratione ne illi vt sibi parceret in aliquo violentiam inferret primo diu ne diceret quod querebatur mira constantia animo imperauit suo. tandem conualescentibus cruciatibus et corporeis deficientibus viribus Timens virilis femina ne debilitata virture corporea etiam eneruaretur propositum in robur maius excessit. egitqꝫ vt eque cum viribus et dicendi potestas aufferretur et acri morsu linguam precidit suam et expuit. et actu vnico sed clarissimo spem omnem a se noscendi quod exquirebatur tortoribus abstulit. Quis dicet leenam nisi fortune crimine fornices habitasse. profecto non eam norat qui feminas dixit id tacere quod nesciunt. heu michi nonnunquam lasciuiens opulentia domus et parentum indulgentia nimia virgines deduxit in lubricum. quorum petulca facilitas ni austeris coherceatur frenis et a mortalibus potissime obseruantia retrahatur vigili aliquando etiam non impulsa labitur et si lapsus a desperatione decoris honestatis pristine calcetur

a nullis demum viribus revocatur· hac ego puto Leenaz de:
fidia corruisse non nature malicia· ⁊ potissime dum virile
eius robur circa cruciatus intueor· Quo equidem non minꝰ
et muta prius ⁊ inde precisa eius lingua splendoris eius cō
secuta est q̄m florida psepe oracōne apud suos valens me:
ruerit forsitan demoscenis·

De Athalia regina hierusalem·

a Thalie efferata mens nocōrem illam fecit Syris e:
gipciisq̄ q̄m oportunum fuerit dauitico generi esto
domus eius undiq̄ cruore suorum ac multiplici cede feda
non minus nomini suo· infauste claritatis addiderit q̄m ful:
goris dyademata regum· Hec igitur achab regis israhelita:
rum ⁊ jezabelis Regine nequissime mulieris filia fuit· ⁊ nup
ta joram filio josaphat regis hierusalem· ⁊ tandem josaphat
atq̄ Ozia filio natu maiore in quem morte patris devenerat
regni successio de medio sublatis joram vir eius preter opi
nionem Rex hierusalem coronatus est· Qui ⁊ hanc cōiugem
suam voluit esse reginam· Cui splendori Achab genitore de:
functo joram frater eius pater suffectus suo solio non mo:
dicum lucis iniunxit· Temporis vero successu multis ante in
fortuniis agitata viro defuncto Ottoziam filium suuz vidit
patrio in throno sedentem vt undiq̄ mulier regiis coru:
scaret honoribus· Sane cum Ottozias sagitta ictus iuisset in
mortez· trux mlier in desideriū regni accensa cū memorabile
excogitasset facinus ⁊ animi satis ad ppetrandū collegisset·
pulsa feminea pietate non solū dare lacrimas examini filio
omisit qn̄ymo in āpliores fletus si femineū illi cor fuisset ꝓ
gressa madente adhuc nati terra cruore in om̄ez dauitice ꝓ
lis posteritatē expetiuit gladios· ⁊ tādiu in illaz debachata ē
donec ex masculis nulluz omitteret quin per vulnera in ne:
cem compelleret Solus quidem in manieati sue joas Otto:
zie regis paruulus filius subtractus ea minime aduerten:
te· Nam jazabe eiusdem filia et ottozie olim soror furtive

38

subtractum paruuluz in domū joadam pontificis viri sui ser
uandum nutriendumq tulerat· ⁊ sic per tot impie occisorū
sanguinem mulier audat tanq̄m in vacuam suo opere pos:
sesſionem regium conscendere solium ausa est· ⁊ regalia di:
sponere cuncta· Quid atreum· quid dyonisiū· quid iugurtā
mirabimur· homines acris ingenij si regni cupidine tractos
per vulnera quorūdam suorum impij conscendisse apicem
audiamus· postq̄m vt eo perueniret sobolem omnē regiam
confodisse nec suis aparijs pepercisse mulierez cernimus· ful:
sit igitur dyademate regio Atalia equidem magis purpureo
respersa cruore spectabilis q̄m regia nota· Sane sicuti vltro
innocuas dauitice stirpis animas gladio truculēta seuierat
sic in suos exasperatos alienos seuisse potuit· joram quidem
israhel regem fratrem suum in agro nabaoth iacentem ⁊ sā:
guineni paruule vulnera canibus exhibentem vidisse cupi
ens potuisset facile· Sic ⁊ jezabelem matrem regijs ornataz
e turri celsa deiectam ⁊ discurrentiū calcatam pedibus atq
adeo calcibus ⁊ rotarum orbitis attritam vt miscemi versa
nullum infausti corporis remaneret vestigium· Sic ⁊ septua:
ginta fratres suos vna hora apud samariam victoris iussu
percussos ⁊ circa Ihesabelem matrem regijs ciuitatem cor
palis infixa capi egregij facinoris argumenta prestantia· sic
⁊ ceteros quoscūq cognatos ne vnus euaderet quin eius:
dem percussoris ferro confoderetur· ⁊ postremo ne sangui:
num scelesta mulier pertransiret impune se cum iam septez
regnasset annis opera joadam pontificis eleuato joas nepo:
te suo in regem quem ipsa cum reliquis arbitrabatur occi
sum e regia sede vi detrahi vidit· ⁊ clamante in eam popu:
lo seruorum atq lurconum manibus dedecorose ad portā
vsq mulorum frustra clamitantem atq minantem deduci
ibiq pro meritis trucidari vt non alio tramite ad inferos
pergeret nocua q̄m ire coegisset innocuos· Sic agit diuina
iusticia que et si differat non obliuiscitur· agitq supplicō se:
uiori i quo diu expectatos mores mutari non videt· quod
dum cogitare negligimus credere nolumus nec emendari

curamus ꝛ nosipsos amplioribus flagicijs illigamus dum
nimime arbitramur absorpti procella dum non prodest mi
seri commissa deflemus. dira quippe preter ius regni concu
piscentia est. ꝛ vt plurimum occupacõ truculenta in quam
raro itur ex casu. per fraudem aut per violentiam conscendas
necesse est. Si per fraudem dolis insidijs periurijs prodici
onibus similibusqꝫ agitaris meditacõne conueniet. Si vio-
lentia iactacõnibus tumultibus rumoribus seuicia rabieqꝫ
vexeris incumbit. Et per quam maius iturus viam es pre-
parasse vires oportet que omnes scelestorum hominuꝫ ha-
bentur opere quibus nisi seruꝰ efficiaris regni dñs esse nõ
possis. Quid tandem itur in thronum. obdures necesse est
querelis aures. lacrimis sceleribus cedibusqꝫ auertas oculos
ꝛ ĩ saxum dures precordia. armetur crudelitas. pietas exclu-
datˀ. negligatur racõ. colatur iniuria. potestas sacris legibus
auferatur. prestetˀ libidini. accersiatˀ malicia. simplicitas lude
tur. rapacitas luxuria ingluuies comedentˀ inclitis regꝫ ꝓuincie
diuinis nec hũanis pcatˀ. Sacra atqꝫ ꝓphana misceantˀ ꝛ iu-
ra pressa per summum nefas eatur in sanguinem. sternantˀ pij
homines. impij sublimentur. stuprentur virgines ꝛ in abu-
sum pueri trahantur. ingenij damnetur virtus. ꝛ ignoscatur
vicõ. ꝛ vbiqꝫ pulsa pace triũphos agat discordia. O specta-
bilis regis accessus. Sed quid in thronum per sanguinem ꝛ
indigna facinora itum est. vtinam quocunqꝫ modo quesitũ
innocue viueretur. Illico vrgente suspicõne primates pellũ-
tur exilio. in paupiem redigu̅ntur diuites. religantur ami-
ci veteres. fratres filij nepotes parentesqꝫ tanquam emuli
carcerantur. ꝛ occiduntur. nulla fides. nulla sanctitas. iusti-
cia nulla seruatur. anxie vigilatur. cum difficultate dormitˀ.
nec cibus absqꝫ timore gustatur. pulsisqꝫ fidelibus scelestis
omnis vita committˀ. O pulcra. O appetẽda. o laudãda quesita
curis possessio. Erat equidem sacius tuguriolũ intrasse paupis
pace plenũ. securitate validũ. ꝛ sollicitudĩe vacuũ. hec ardua
qñtum cũ cruore queruntur. tanto cũ timore tenentˀ. et qui si
dos suspicãtes emisimus cũ insidis ꝓcurãte crimie nosipos

Regni cupiditas

39

cōmittim⁹· p sepe' vt eoꝝ ope quales habuim⁹ introitus ta
les aut detestabiliores exitus habeam⁹ ⁊ vna nostro cuꝫ in
teritu subtrahatur hora qd per mltos infaustos dies nequi:
ter fuerat congestum qd sero cognouisse potuit Athalia·

De Cloelia Romana virgine·

c Loelia insignis virgo Romana a qbꝰ pētibꝰ originē
traxerit aut posteris nō relinqre pores aut vetustati
abolitū est· Sꝫ eaꝫ ex claris nata arbitrari post cū generositas
testet animi· ⁊ qꝛ pacis obses inter alias nobiles romanoꝝ
porsenie etruscoꝝ regi belli Tarqni superbi data sit· Cui⁹ vt
laudandā audaciā verbis āplioribꝰ explicez aduertendum
est· qm pulso tarqnio rege supbo ob scelus enorme sexti fi:
lij in lucreciā patratū nec succēderēt tēptanti reditū fraudes
in bellū patens ventū est· In qd cū venisset porsenia rex clu:
sinus pcibꝰ Tarqnij accitus ⁊ pbitati oracij coelitis pontez
subliciū defendētis etrusci amouerent a ſnsitu· ⁊ mucij sceuo
le audacia atqꝫ cōmoto territus venisset in ꝯcordiā romano
rū ⁊ ad firmandā cepisset obsides pl'es factū est vt cū alijs v:
ginibꝰ pl'ibꝰ mitteret Cloelia· Cui cū forsan videret minus
de republica apud exterū regē tot detineri vgines in auda
ciaꝫ virilē vgineū pect⁹ armauit· ⁊ dceptis custodibꝰ equū (
quē forte añ nō cōscēderat) pascentē sec⁹ Tyberim nocte cū
mltas eduxisset in ripā cōscendit · nec ex territa pfunditate
fluminis aut aquaꝝ vginibꝰ sospites i aduersaꝫ ptē oēs edu
xit suisqꝫ restituit Qd a porsenia mane cōpertū ꝯqstus ē· fre
quētiqꝫ senatu visum ē vt ſnsfugaꝝ dux regi rstitueret poscē
ti· adiecto vt inuiolata suis i tpe redderet a rege· Rex aūt vgi
nis mirat⁹ vtutē ⁊ delectatus audacia non solū ad suos illi
cōcessit reditum ſꝫ potestatem fecit vt qs vellet ex obsidibꝰ
reliquis posset educē· Que ex omnibus solos sumpsit ipu
beres· qd ⁊ honestati virginee ꝯmendabile visum ē ⁊ vrbi
fuit acceptissimū· eo qꝛ eam potissime etatem libasset q̄ apti
oꝛ videret iniurie Quaꝫ ob causaꝫ a gratis ciuibꝰ in usitati
honoris genere decorata est· eiqꝫ ꝯcessa equestris statua fuit
que in summo vie sacre apposita diu pmansit intacta·

De Hyppone greca muliere.

h Ippo greca fuit mulier. ut ex codicibus veterum satis percipitur. quamuis non credam unico tantum optimo valuisse ope cum ad altiora conscendimus gradibus eo quod nemo summus repente fiat. Sed postquam vetustatis malignitate et genus et patria et cetera eius facinora sublata sunt quod ad nos usque venit ne pereat aut illi meritum subtrahat decus in medium deducere mens est. Accepimus igitur hipponem hanc casu a nautis hostibus captam. Que cum forte forma valeret sentiretque predonum in se pudiciciamque suam teneri consilium tanti castitatis decus existimauit. ut non nisi per mortem seruari posse credent non expectata violentia in undas se dedit precipitem. a quibus sublata vita et pudicicia seruata est. Quis tam seuerum mulieris consilium non laudet. paucis quidem annis quibus forsan vita protendi poterat castitatem redemit. et inmatura morte sibi perhenne decus quesiuit. Quod virtutis opus procellosum nequiuit mare contegere. nec desertum auferre litus quin literarum perpetuis monumentis suo cum honore seruaretur in luce. Corpus autem postquam ab undis aliquandiu ludibrij more volutatum est ab eisdem in eritreum litus impulsum a litoranis naufragi ritu sepultum est. Tandem cum foret ab hostibus exorta fama que nam foret. et mortis causam ab eritreis summa cum veneratione sepulcri locus in litore ingenti tumulo atque diu mansuro inseruati decoris testimonium exortatus est. ut noscamus quoniam nullis aduerse fortune tenebris lux possit obfuscari virtutis.

De Megulia dotata.

m Eguliam (quam romani veteres cognomiauere dotatam) Romanam fuisse feminam atque nobilem reor rudi illo atque (ut ita dixerim) sancto euo quando nondum ex ulnis paupertatis altcis optie quirites in splendores Asiaticos et magnorum regum gazas ea neglecta prorupant illustrem habitam. Que quidem hoc dotate consecuta cognomen est (ut arbitror) magis maiorum suorum

prodigalitate q̄m aliquo sui operis merito· nam datis in do
tem viro quingentis milibus eris adeo monstruosum illo
seculo visum est· vt danti sit dotate cognomen inditum ⁊ p
multa perseueratum tempora intantum vt si quid preter,
consuetum ciuium morem doti superadderetur cuiusq̄m virgi,
ni confestim ⁊ ipsa dotata megulia diceretur· O bona sim
plicitas· o laudanda paupertas quod tu mōstruosum ⁊ me
rito arbitrari faciebas ridiculum lasciuie hodierne· intantū
enim mensuram vndiq; rerum excessimus vt vix cerdo· vix
lignarius faber· vix mercenarius lixa· vel villicus ob tam p,
uam stipem comperies qui domum velit vxorem inducere·
nec mirum etiam plebeie mulieercule regnarum coronas au,
reas fibulas ⁊ armillas ⁊ insignia reliqua ascripsere sibi eis,
q; non dicam inuerecunde sed superbe vtuntur· Heu michi
nescio vtrum dixerim sic ampliati sunt animi dum nobis in
uicem nimiū credimus an pocius qd verissimum arbitror
nostro crimine sic exculta vita sunt ambicōnes ⁊ inexplebi,
lia mortalium vota·

De Veturia romana matrona·

V Eturia nobilis ⁊ Romana mulier iā senex laudabili
ope ānos in viriditatem traxit ꝑpetuam· Erat huic
adolescens gneius marcius strenue virtutis filius consilio ⁊
manu promptus· ⁊ cum oppugnantibus Romanis coriolos
oppidum volscorum eius inclita probitate captum videre
tur Coriolani cognomen adeptus est· ⁊ tam grandem nobi,
litatis fauorem vt omnia verbis ⁊ ope auderet· quāobrem
laborante vrbe Annone penuria ⁊ opere patrum plurima
ex sicilia delata forent· seuera orōne ꝓhibuit· ne plebi pririet
pri⁹ q̄m quos paulo añ i sacro mōte secedens· Honores ꝓpt
rōitum nobilitati abstulerat dimisisset· in quē i festa plebs (
vt erat famelica) manus ꝓfecto iiecisset in illi a tribuno ple
bis p oportune dies ad dicendū causā indicta fuisset· Qui
cū nō paruisset indignans exilio damnatus est· ⁊ in volscos

paulo ante romanorum hostes secessit. A quibꝫ ⁊ benigne
⁊ honorifice susceptus. ubiqꝫ enim virtus in precio est. hos
iste tam sua q̄m acij tullij volsci fraude in bellum aduersus
Romanos redegit. ⁊ belli dux ab eisdē factus ad fossas cluil
las AD quartum a roma lapidem deduxit exercitum. eoqꝫ rē
Romanam redegit ut a senatu qui pacem equis legibus im-
petrarent ad eum exulem mitterentur. Quos marcius atro-
ci cum responso dimisit in patriam ob quod iterum missi
sed minime recepti sunt. Fuere tercio cum infulis velati ponti-
fices ⁊ suis cum insignibus supplices sed frustra rediere. et
iam undiqꝫ desperacio romanorum intrauerat animos. tuꝫ
ad veturiam cariolani matrem ⁊ voluminaꝫ coniugem fre-
quentes. ⁊ querule venientes matrone obtinuere ut magno
iam natu mulier in castra hostium precibus lacrimisqꝫ placa
tura filiuꝫ (postq̄m armis ab hominibus non posse respu-
blica tutari videretur) iret cū coniuge. neqꝫ ex eis ingēs pro-
sequentiū caterua defuit. cuiꝰ aduentuꝫ cū cognouisset coriola
nus ⁊ si animo turgidus esset consternatus tamē matris ad
uentu. e sella consurgens exiuit tabernaculuꝫ ⁊ suscepturꝰ
illaꝫ obuius factus est. Sane veturia hinc coniugem inde libe
ros coriolani tenens non ante filiuꝫ vidit q̄ꝫ pietate patria
posita se succendit in iram. ⁊ ubi supplex exiuerat urbem in
hostiuꝫ castra veniens obiurgatrix effecta est. ⁊ suscitatis in
effeto corpore viribus inquit. Siste graduꝫ infeste iuuenis
scire velim anteq̄ꝫ in amplexus veniam tuos. an matreꝫ. an
captiuam hostē susceptura aduenias. hostem puto. heu mise
ram. in hoc exoptata mortalibꝫ eui longitudo deduxisse me
debuit ut te damnatum exilio ⁊ inde rei publice hostem cer
nerem. Cognosci queso quo armatus hostis consistas in so-
lio. cognosti quam habeas in conspectu patriam. Cognosti
equidem et si nescis hec est in quo genitus in quo natus in
quo labore magno educatus es. Quo igitur animo qua
mente quo impulsu hostilia potuisti inferre arma. non
intranti tibi parenti deditus honor. dulcis uxoris amor.
filiorum pietas. Et natiue patrie Reuerentia obuij facti

sunt non acre pectus mouerūt· non iras q̄ntūcunqꝫ iuste su:
sceptas obruisse potuerunt· nondum primo illa spectares
menia in memoriam venit ibi domus ⁊ penates patrij mei
sunt· ibi cōiunx ⁊ liberi· Ibi infortunio suo ⁊ opere meo in:
felix mater est· venere patres· venere pontifices· nec saxeum
pectus mouisse potuere tuū vt id rogatus ageres qđ spon:
te fecisse tua debueras· Satis me miseram aduerto fecundi:
tatem meam patrie michiqꝫ fuisse aduersam· vbi filium ⁊ ci
uem pepisse arbitrabar hostem ⁊ infestissimū atqꝫ inflexibi
lem peperisse me video· Satius quippe non concepisse fue:
rat· potuerat sterilitate mea roma absqꝫ oppugnacōne consi:
stere ⁊ ego misella anus in libera mori patria Sed ego nil
iam pati nec michi miserius q̄m tibi turpius possum· nec
vt sim miserrima diu futura sum ·de his natis tuis videris
quos si pergis aut immatura· mors aut longa seruitus ma:
net· verba lacrime sequute sunt· ⁊ inde coniugis preces atqꝫ
natorum ⁊ amplexus mutuū clamoresqꝫ flentium ⁊ oranti:
um matronarum quibus verbis et gemitibus precibusqꝫ
actum est vt quod legatorum maiestas ⁊ sacerdotum reue
rentia nequiuerant matris veneracōne ducis acerrimi fran:
geretur ira· ⁊ propositum verteretur· ⁊ suis consperisis atqꝫ
dimissis retro ab vrbe castra hostium mouerentur· Exquo
secutum est (ne glorie mulierum ingratitudie detrahetur)
vt ex senatus consulto eo in loco in quo veturia filij iram
molliuerat templum ad eius rei perpetuam memoriam et
ara fortune muliebri excocto construeretur lapide· qđ qui:
dem etsi vetustissimum sit in nullo fere diminutum in no
strum vsqꝫ perdurat euū· Sanxitqꝫ vt pretereūtibus mulie:
ribus quibus nullus vel minimus vsqꝫ ad illam etatem a
viris prestabatur honor ⁊ assurgerent homines ⁊ via cede:
rent quod nostra in patria ritu veteri seruatur hucusqꝫ· et
quod eis liceret vti aurium vestitu orientalium mulierum
insigni ·⁊ purpurea veste aureisqꝫ fibulis ⁊ armillis· nec de
sunt qui asserant eodem senatus consulto adiectum ⁊ quod
ante non licebat possent hereditatem consequi quorūcunqꝫ·

Kuiꝰ igitur meritum viris ⁊ exosum esse magis debeat an mulieribus gratum· putant quidam pendere sententiã quã ego certissimam reor· Nam ornamentis agentibus virorũ exhauriũtur substancie· ⁊ mulieres incedũt cultu insignite regio· depauperantur viri· maiorum hereditatibꝰ demptis di tant̃ femme consequẽtes honorant̃ insignes· honorant̃ etiaʒ nõ illustres multa his incõmoda ⁊ illis cõmoda ĩde secuta sunt· maledictis in veturiã irem ob ex hijs cõsecutã supbiam femmis ni suis pedibꝰ stetisset Romana libertas Sed libera litatẽ illam senatus nimiã ⁊ pseueratũ per tot secula damno sum morem laudare non possum· minori fuissent contente munere· p maximuʒ videbat̃ muliebri fortune ditatũ tẽpluʒ· Sed quid muliebris est mũdus sic ⁊ hoies muliebres· Qd aũt aduersũ fuit hoibꝰ etas q̃ multa consũpsit vtilia consũp sisse non potuit nec minorasse mulieribꝰ ius suũ tenaci perse ueracõne seruantibus· Veturie igitur applaudant· eius colãt nomen ⁊ meritũ quotiens caris lapillis purpura ⁊ aureis ornant̃ fibulis ⁊ incedentibꝰ a viris assurgit̃ ociosisq; moriẽ tium substancie numerantur

De Thamiri miconis filia·

t Hamiris mulier euo suo pictrix egregia fuit· Cuiꝰ vir tus ⁊ si forsan veternositas plurimũ abstulerit nomẽ tñ egregiũ nec artificiũ adhuc abstulisse potuit· Volunt igitur hãc nonagesimã olimpiade filiaʒ fuisse miconis pictoris· Ve rũ cuiꝰ dũ duos fuisse micones ⁊ ambos pictores ⁊ eodeʒ tpe athenis floruisse legamꝰ nõ distinguũt ñ his paucis v bis eã fuisse filiã miconis cui minoris cognomẽ additũ ferũt Sane cuiꝰcũq; fuerit tam miro ingenio despectis mulieribus officijs paternã artẽ imitata ẽ vt regnãte apud macedonas archelao singularẽ picture gl'iaʒ adepta sit intm̃ vt ephesi a pud que honore precipuo dyana colebat̃· eiusdem dyane effigiem in tabula quadaʒ manu eius pictã tanq̃m celebreʒ seruauerũt diu· Que cũ i longissimã etatẽ pseuerasset artificiũ

42

huius testimoniũ tam grãde pbuit· vt in hodiernũ vsq̧ me morabile videat̃ equidem laudabile plurimũ si ꝓspectem⁹ fusos ꝛ calathos aliarum·

De Arthemesiaa regina.

a Rthemesia regina Carie fuit ingentis animi femia· et sanctissimi amoris atq̧ p rarissimi ꝛ itegre viduitatis exemplũ posteris sempiternũ· hec esto a quib⁊ progressa parẽtibus nec ex qua fuerit patria in dies nr̃os venerit satis ad eius nobilitatis laudẽ ẽ nouisse eam mansoli tam potentissimi regis Carie fuisse coniugem· quem adeo dilexit in vita vt supstes mortuũ obliuisci non posse· cuius rei stetere diu insignia monumẽta· Naz (si fides claris scriptorib⁊ pstãda est)· cum pmũ vir antiq̃ssimus clausisset diem exq̃sitis eius cadauer honorib⁊ extulit· nec passa est post funebres ignes collectos diligẽter cineres aurea in vrna seruãdo condi existimans tam amati coniugis oĩe aliud vas incongruũ esse pter id pectus in quo veteris amoris flamme longe pl⁹ solito eo defuncto flagrabant· Quãobrem vt ibi quod terreuz erat consisteret q̃ ppetua preterite vite memoria cõsistebat· collectos donec explerẽtur immixtos· paulatim poculis exhausit oĩs· vita residua ppetuus dicata lacrimis ꝛ sic hũore cõsũpto· se ad virum itura credens leta deuenit in mortem· Verum vidua ingencia pegit facinora· vetus fuit cõsuetudo viris egregijs insignia sepulcra erigi· qđ vt amori cõforme apparẽt opus Arthemesia mirabilem nimis ꝛ sumptuosum auaricia omni seposita excogitauit nec vno nec populari contenta artifice· scopam briarem thimotheũ atq̧ leocarem (q̃s eo seculo toci⁹ orbis ꝯspectores pdicabat grecia) accersiri iussit· fecitq̧ iuxta eorũ iudiciũ mansolo magnificũ designari mãseolũ· et paris marmorib⁊ ꝯstrui· et ob mirabile op⁹ illud si aliter nõ daret̃ dilecti viri nomen efficeret̃ eternum· Cuius quidẽ eo q̧ tam arte q̃z impẽsa oĩa fere orb edificia excesserit· et inter septẽ mundi miracula vnũ diu memoratũ

sit singularem fecisse mentionem nō erit absurdū· nam vire
bit artificum fama ⁊ mulieris indite fiet magnificencia clari:
or· Architecti igitur apud alicarusum precipuam Carie ciui
tatem regine iussu quadrata in forma firmauere bustum et
que austrum ⁊ archos prospectant faciens sexaginta trium
pedum in longitudinem deduxere· breuiores relique fuere
et illud in altitudinem centū quadraginta pedum extulere·
et vt omne cingeretur trigintasex colūpnis marmoreis vo:
luere· Ceterum eam partem que spectat eorum scopā sculp
sisse dicunt· eam vero que in boream vergitur briaxem· cuz
eam que in occiduum versa est celandam sumpsisset leoca:
res· Quarta Thimotheo relicta· qui in sculpendis statuis et
hystorijs ⁊ alijs qꝫ operi contingentibus tanta solercia vires
ingenij expressere cupientes singuli anteire magisterio reli:
quos· vt viuos e marmore vultus eduxisse nonnunq̄z a p:
spectantibus creditum ac ne dum tunc sed multa post secu:
la visum sit pro gloria manus ibidem decertasse artificum·
nec cōtigit Arthemisiam opus tam celebre perfectū vidisse
morte subtractam· Tamen ob regine obitū non reliquere
opus artifices· q̄nprimo arbitrantes illud futurum suorum in
geniorum posteritati documentū certissimū in finez vsqꝫ qd
ceperant deduxerūt· Sed accessit et iterū quintus artifex qui
altitudinem supioris pyramidis p viginti q̄tuor gradus eq̄:
uit· et hijs superadditus sculptor sextus pithis cuius opus
fuit quadriga marmorea fastigio tocius edificij superaddita
huic tam eximio opi perfecto a mansolo rege (pro quo fa:
ctum fuit) Mansolum nomen impositū est· a quo tanq̄z a
digniori sequenciuz regum sepulcra manseola denominata
sunt· Clarius ergo Arthemisie cōiugij amor· clariores pseue
ratio viduitatis ⁊ lacrime· nec minus sepulcrum spectabilē
seu sculptum velis· seu Arthemisie pectus in quo mortui vi:
ri cineres quieuere· Ceterum non hijs tantum extollendis
laudibus Arthemisie virtus inclusa permansit· Nam et vi:
rili robore et audacia· ac militari disciplina plurimum va:
luit femina· et triūphis maiestatē sui nomis exornauit· Hāc

quídẽ (⁊ ſi forte ſepiꝰ) ſaltẽ poſt viri mortẽ poſitis ad tẽpꝰ
lacrimis bis arma ſũpſiſſe legimꝰ· pͥmo vt ſaltẽ pacẽ patrie
tutaret̃· Secũdo vt ſocialẽ fidẽ reqſita ſeruaret· Nam mortuo
manſolo cũ indignarẽtur haud longe ab Alcarnaſo rhodii
mulierẽ regno Carie pͤeſſe· armata claſſe q̃ſi certa ſpe pociũ
di frequẽtes ad occupãdũ illud venere· Sane Alicarnaſꝰ ciui
tas mari inimẽs pcato in loco nat̃a munito ſita ẽ· geinos ha
bẽs portꝰ q̃rũ vnꝰ (q̇ minor dicit̃) intra vrbẽ tãto introitu
quaſi abſcõditꝰ ſit iacet· vt in illũ ex regia illi inimẽte optu:
na omĩa pari atqꝫ deferri nemĩe ciuiũ ne dũ exterorꝝ videre
poſſint quí regiã ſeruauit· Alter q̇ maior ẽ ſecꝰ vrbis menia
apto mari cõtinuꝰ eſt· In quẽ cum Arthemeſia nouiſſet ac:
ceſſuros Rhodios ſuos iuſſit eſſe in armis· et aſſũptis nau:
ticis ſocijs ⁊ epipatis q̊ optunos ad pagẽdũ iam cõceptũ a
nimo facinoris in r̃giã impauit ciuib⁊ duꝫ ſignũ ipa darꝫ ap
plauderẽt rhodijs· eoſqꝫ e muris vocarẽt· eiſqꝫ ſpem dedicõ
nis facerẽt· et ſi poſſent i forꝝ vſqꝫ cõtraherẽt· demũ eueſtigio
q̊cũqꝫ factuꝫ ſit nĩme adũtenti b⁊ hoſtib⁊ a mĩori portu i am
plũ mare erupit· et cuꝫ vidẽt ſigno dato iã rhodios a ciuib⁊
euocatos r̃licta claſſe ſe tãq̃ꝫ victoẽs curſim i forꝝ tendẽ iſe
ſtis nauib⁊ ⁊ mario nautarꝝ conatu rhodiorũ occupata va:
cua claſſe ⁊ clamore ſb̃lato i rhodios vndiqꝫ ciues ſuos iuſ
ſit irruẽ· quã ob cãm actũ ẽ cũ nõ eẽt locꝰ rhodijs vt ab ali
carnaſijs cedẽntur oẽs· h̃ pacto Arthemiſia laureata rhodio
rũ claſſe ꝑras direxit i rhodũ· Rhodij aũt e ſpecul̃ videtes
laureatã claſſẽ ſuos obtinuiſſe credẽtes patefacto portu por:
tiſqꝫ citatis nõ adũtẽtes victricẽ hoſtẽ loco ciuiũ ſuſcepẽ· et
eorꝝ repẽte ab Arthemiſia ciuitas occupata ẽ· juſſitqꝫ ac vi:
ctrice rhodiorꝝ pͥncipes cedi· Aſt huic tropheũ pte victorie
ſignũ i foro rhodiorꝝ mãdauit erigi· Actũqꝫ eſt vt due enee
ſtatue leuarent̃ i publico· q̃rũ altera ṽtutis Arthemiſie r̃pre
ſentabat effigiẽ· Reliqua victe rhodie ciuitatis in qua ſcema
tib⁊ poſitis quod ab ea actũ eſt ſignificantibus vectigalem
ſibi domũ rediẽs inſulã liquit· Preterea dum aduerſus lace
demonas xerſes pſarum Rex potentiſſimus terras pedeſtrib⁊

exercitibus cōplesset et litus omne occupasset classibꝰ omnē suo iuditio nō capturus sed absorpturꝰ greciā requisita Ar-themesia cum armatis nauibus venit in bellū. fractis qꝫ iam terrestribus xersis copijs cum in cōspectu salamine in naua le prelium xersis classis et Athenensiū sub Themiscode duce conuenissent spectante ex tuto xerse Arthemesia inter primos principes suos exortās atqꝫ acriter pugnans cū xerse serū mu tasse visa est adeo. vt si tā audax robustusqꝫ xersi fuisset a imꝰ nō de facili classis eiꝰ pras vtisset in fugā. Sunt tamen q̄ ve-lint nō Arthemesiam hanc fuisse. Sed Arthemidorā eque Ali carnasi reginā. asserentes in testimoniū sue credulitatis na-uale belllum xersis apud salaminā olympiade septuagesima quarta fuisse cōmissum. cū centesima. Constat Manseolum ab Arthemesia fuisse cōstructum. Ego quidem hijs adhereo qui vnā eandem fuisse Arthemesiā ꝛ Arthemidorā putāt cū que de Arthemesia certa nar rantur plurimū incertis de se ex hibeant ꝛ auferant alienis. Quicūqꝫ tamen legerit quod ma luerit id credat. seu vna seu due fuerint. opus quidem fuit femineum vnū quodqꝫ. Sed quid Arthemesie acta spectan tes arbitrari possumus nisi nature laborantis errore factum vt corpori cui decus virilem ꝛ magnificā infuderat aiam sex-us femineus datus sit.

De virginea virgine virginij.

v Irginea nomine et facto Romana virgo pia est reco lenda memoria. fuit enim insignis decoris conspicua et auli virginij plebei hominis sed honesti filia. Que esto optime esset indolis non tantum tamen sua constancia clara quantum celere amantis infausti ꝛ seueri nimium pr̄is facinore. Ac ex illo Romanorum libertate secura facta est. Hec equidem imperantibus iam anno secundo Romane vr-bi decē viris a genitore lucilio. icilio. tribunitio et acri iuueni desponsata est. eiusqꝫ forte distulerat nuptias expedicō a Ro

44

manis in algidū aduersus equos sumpta q̄ in eadem vir-
gineus militaret. Quibus sic se habentib⁹ in fortunio virgi
nie factum est cū Appio claudio decem viro qui ad vrbem
tutandā cū spurio appio ex socijs militantibus solus remā-
serat eius adeo formositas placeret. vt ab eo amaretur per
dite. Cuius adhuc tenella virgo cum frustraret̄ blandicias
nec vllis donis in gentib⁹ neq; precib⁹ aut minis flecteret̄
imbutum sanctitate pectus tanto insano furore succēsus est
Appius vt cum in varia labantem voluisset animū vt satis
tutū vim publice inferre arbitraret̄ in fraudem ingeniū ver
teret. egitq; ex composito vt. m. claudius eiusdem libert⁹ ho
mo audacie prime trāseunte aliqn̄ virginē sec⁹ forum (quā
primo daretur occasio) tanq̄m suū mancipiuz fugitiuū arri-
peret ⁊ in suā deduceret domū. et si quid forsan obstaret in
cepto confestim se coram eo in causam traheret. Quam cum
paucos post dies ausu temerario transeuntem cepisset liber-
tus ⁊ suam diceret proclamante virgine atq; pro virib⁹ im
puro homini obsistente iuuantibus matronis (cum qui-
bus vna incedebat) factus est repente hominū cōcursus. in
ter quos ⁊ aduenit ꝑtilius ⁊ multis hinc inde dictis eo vē
tum est vt in pretorium coraz amante iudice ducta vix ab
ardenti Appio vt vsq; in diem futuram differretur iudiciuz
obtentum est. In qua nil proficiente claudij fraude qua itū
erat in castra ne venire Romam si vocaretur virgineus per-
mitteretur a ducib⁹ euocatus affuit presco pater. ⁊ cum filia
et cum reliquis amicis et ꝑcilio sordidatus venit in curiam
vbi econtrario Marco Appio mancipium petenti. nam audi-
to virginio a libidinoso preside virginia tanq̄m fugitiua ser
ua adiudicata. Quam cum capere voluisset Marcus. et mul
ta frustra in Appium dixisset Virginius ab eo tandem ira frē
dente obtentum est. vt sibi saltem paululum et nutrici loqui
phas esset. vt forte erroris veteris comperta veritate incipi-
um minori cum nota sui concederet. Cumq; cum eis apud
Cloatinas tabernas in conspectu tamen curie euasisset. sup-
to Lanij cultro inquit. Qua possum via dilecta filia libtatez

tuam vendico. et omnem virginis infixit pectori maximo do
lore spectantium. Ex quo infelix virgo concidens cernentibus
cunctis astantibus sanguinem cum anima fudit. Et sic libi:
dinosi appii per innocentis cedem spes turpissima exinani:
ta est. et opere virginij ac exilij facta secunda plebis succes:
sione actum est ut decem viri coacti abdicarent imperium
et Romano populo quam occupauerant libertatem linquerent.
nec multo post virginio plebis tribuno precante appio clau:
dio dies dicta est. Qui cum causam dicturus accederet in car
cere iussu virginij tractus et cathenis implicitus ut meritum
effugeret dedecus nocuus manens innocue piaret virginie
laqueo seu gladio vel veneno ibidem vitam eiecit. Teme:
rarius autem cliens marcus claudius crimen non qua de:
buit via (nam fugatur tatus) defleuit exilio. bonis tam pa:
troni quam suis redactis in publicum nil perniciosius iniquo
iudice. hic quotiens scelleste mentis imperium sequitur om
nis iuris ordo peruertatur necesse est. legis potestas solua
tur. virtutis eneruetur opus. sceleri laxentur habene. et bre:
uiter omne bonum publicum in ruinam trahatur. Quod si
non satis alias apparet nephariu Appij ceptum et que inde se
quuta sunt in lucem deducunt. Nam dum male libidini sue
potens homo frenu poneret ex libera seruam ex virgine adul
teram ex desponsata pelicem per imbutum fraude libertu fere per
egit. suoque detestabili decreto factu est ut armaretur pater in
filiam. verteretur pietas in seuiciam. et ne voto fraude quesi:
to gauderet incestus homo occideretur innocua. clamaretur
in urbe. tumultuaretur in castris. separatio plebis a patribus
oriret. et fere in discrimen res omnis poneretur Romana.
O preses inclitus et legum lator egregius. quod malios diro
supplicio punisse debuerat ipse perpetrare veritus non est. heu
michi quotiens pdicitiam peste mortales. quotiens in exitu imeriti
trahimur. et turpi pmium iugo. augium. spoliamur et occidimur
urgente nequicia. Quid hoc mali est. non verent perfecti quod in
tempamentu libidinu adinuentu est id nullo timore territi
in licentiam vertere scelerum. Et cum oporteat preside oculos

Iudices

45

et animū eque pudicos habere eloquiū mite graues scōsqꝫ
res ⁊ manꝰ a muneribus omnino imunes nō oculis tantuꝫ
sed in sana mente lasciuiūt· nec legum sed lenonum sequūt
iudicia· superbiūt nec mitescunt nisi meretricula impet aut
iras leuat aurū· nec solum dona suscipiūt sed exposcūt mer
cantur ⁊ subtrahūt· ⁊ inuiolentiam vsqꝫ si aliqd nequūt fieri
quod cupiunt furore succensi prorumpunt ⁊ sic optime le
gū intpretes facti hinc luxuria inde pecunia in cassū ꝓ ro
stris ius poscit nisi ab his vel ab eaꝝ alta suffragia ipēdant·

De yrene Cratini filia·

y Renes vtꝝ fuit greca mulier aut q̄ floruit etate nō
satis certū est· greca tn̄ creditur· Cōstatqꝫ eam Cratini
cuiꝰdam pictoris fuisse filiam atqꝫ discipulā· Quā tm̄ lauda
biliorem existimo quantū arte ⁊ fama videtur supasse mgr̄ꝫ
cū eius adhuc in plꝫibus nomē vigeat existente patre n̄ per
eam fere in nominato· excepto si is fuit de quo legit̄ q̄ frondes
atqꝫ radices herbarum oim ad eā p̄standā noticiā in forma
descripsit ꝑpa· Esto hic crastmax· non Cratinus ab aliquibus
nūcupetur· huiꝰ aūt yrene celebre fuit ingeniū· ⁊ artificium
memorabile· Cuiꝰ quidē magisterij in lōgū argumēta fuere·
Puella quedaꝫ que apud eleusinā ciuitatē diu ī tabula visa
est· Sic ⁊ senex calipso· preterea ⁊ gladiator Theodorus nec
non ⁊ abstitenes suo tpe saltator egregius· Que ideo ꝙ offi
ciū a femina vt plꝫimū alienū nec absqꝫ vi maxima ingenij
consecutū quod in eis tardissimū esse consueuit dignum a
liqua celebrari laude ratus sum·

De Lenucio greca muliere·

l Enuciū (si satis bn̄ arbitror) greca fuit mulier· ⁊ for
san Alexādri magni macedonici Regis euo conspicua·
Cuiꝰ si matronalē pudiciciā suassꝫ (cuꝫ igenij eius ꝑmaxie
fuerint vires) longe fulgidior nomis fuisset glꝫia· Veterum

em̄ testimonio tantū in studijs lr̄arū valuit vt aut mūdia
ptita aut mlr̄iebri temeritate īpulsa in theofrastū celebrimū
ea tēpestate philosophū scribere in vehendo ausa sit· qd̄ ego
non vidi· Sane postq̄z p tot secula in etatez vsq̄z nr̄am fama
deuenit non minimū fuisse nec etiam parue facultatis iudi:
cium existimare possum⁹· esto mūdi animi sit certissimū ar
gumētū· Et si adeo studijs tam splendidis valuit nō facile
credā eam ex plebeia fece duxisse origmem· Raro q̄ppe ex ea
sorde igeniū sublime surgit· nā ꝛ si qn̄q̄z e celo infūdatur ca
ligine extreme sortis claritas eius opprimit· Sed q̄d ꝓgeito:
rum generosus sanguis si moꝝ indecencia sit veri fulgoris
impendere· si amplissimis fidem prestem⁹ hec se posito pudo
re femineo meretrix pmo meretricula fuit· heu facin⁹ īdignuz
inter lenones impurosq̄z mechos ꝛ scorta atq̄z fornices v:
sata potuit· magistrā reꝝ philosophiā in honestis cellulis et
ignomīosis destpare notis atq̄z īpudicis calcare vestigijs et
cloacis immergere fetidis· si philosophie splendor obfusca:
ri potest impudici pectoris labe· Dolendum equidem est in
geniū tam celebre sacro supunīq̄z munere dato adeo spurci
do exercitio subigi potuisse· Edepol nescio vtrū illā forciorem
dixerim in tam celestē locū philosophiā trahēdo· aut philo:
sophia īpāz r̄missiorē doctū pect⁹ subigi lasciuijs pmittēdo·

De Olimpiade regina Macedonie.

O Limpias Macedonū r̄egina titulorū multiplicium fuit
illustris· p̄mo q̄dē (si possūt scemata aliq̄d claritatis
afferre mortalib⁹) ex tracidaꝝ sang̃ne (q̄ tūc p̄ cete:
ris toci⁹ grecie seu orbis terraꝝ hēbat splēdidior) neoptho
lemi r̄gis molosoꝝ filia t̄xit origmē· et cū illi ab īfācia mustik
nomē esset nupta philippo serenissimo ea tēpestate macedo
nū regi olympias (vt placet aliquib⁹) p̄mo vocata est· p̄te
rea et Alexandrū Epiri regē frēm habuit· et nūc macedonie
philippo mortuo filium alexandrū· cui⁹ tam ingencia fuere
facinora vt quū superaret illū gl̄ia inani tamen nec audiretur

natus nec nasceretur imposterum· quod Olimpiadi nō mo-
dicum fulgoris adiunxit si matribus fulgor est prestantes
peperisse filios· Sed nō omnino iubar hoc euasisse potuit q̄n
notis aliquando iniectis frustraretur· Esto ex illis olimpias
euasisset notior· Nam adulterij illecebri eius etate florente
olimpias labefacta est· qua nil fere dedecorosius regine conti-
gisse potuit· et quod turpius fuit suspicatū est Alexandrum
adulterio genitum· Que quidem suspitio adeo cōmouit phy
lippum vt non solum aliquando palam diceret ex se non ge-
nitū Alexandrū verū ⁊ olimpiadem ignominia notaret re-
pudij· et Cleopatram Alexandri Epyrote filiam in vxorem
duceret· quod quantum olimpias egre tulerit dissimula-
re non potuit nam que vsq̧ in diem illam hac excepta labe
regijs tantum fulgoribus clara erat enormitatibus varijs
sese fecit insignem· Creditū quidem est a se agitatuꝫ atq̧ im-
pulsum pausaniā iuuenem ex splendido horestis sangne na
tum in philippi viri sui necem cōscio etiam Alexandro· Nam
pausanie ob occisum philippū in cruce pendentis caput ope
olympie mane sequenti a die qua cruci affixus fuerat aurea
insignitū corona comptum est· et paucis interpositis diebꝫ
olympiade iubente eius cadauer depositū super reliquijs re
gijs philippi honorifice macedonie ritu exustum est· ⁊ fune
bricum pompa sepultū· gladiū p̄terea (quo philippuꝫ pau-
sanias occiderat) regnia sub nomine miscalis in templo ap
pollinis iussit apponi· et Cleopatrā sibi sup inductā post illi-
sam saxo filiam intantuꝫ exasperauit verbis ⁊ ignominia· vt
miseram ad laqueū induēdū compelleret· Aucto tandē max
imis victorijs filio Alexandro eo q̄ apud Babiloniā vene-
no assumpto ⁊ Alexandro fratre apud lucanos ceso ac Ari-
deo macedone rege ⁊ Eurice cōiuge eam macedonie absq̧
epyro venientē intrare ꝓhibentibꝫ fauore veteꝝ macedonū
datis in mortē macedonie regnū sola obtinuit vidua ⁊ regi-
na· Veꝝ cum passim in cruorem tam nobiliū q̄ꝫ plebeiorum
macedonū q̄si belua bacharet̄ a Cassandro in Epidua ciuita
te obsessa est adeo coacta· vt vna cū oppidanis reꝝ oīm in-

opia deueniret in famem·q̃ cogente actum est vt cõditioni
bus appositis se in fidem cassandri cõmitteret· Que fraude ex
ornatis occisoꝝ amicis post deditionẽ in mortem postulata
est· Ad quã occidẽdã cum Cassander vbi detinebatur scelerꝝ
ministros intromisisset· Ea iam aduertente se manu veniẽ:
tiũ morituraã duabus innixa ãcillis im pterrita surrexit· et ve:
stimẽtis crinibusqꝫ cõpositis ne quid cadens videret inhõe:
stum nec orare passa nec audita voces aut vlulatus femieo
emittere quĩpmo pcussoribus obuia facta paratũ in vulne
ra corpus obtulit vltro quasi pauci penderet quod robustis:
simi etiã homines consueuere vt plurimũ expauescere· actu
illo confessa se vere extitisse imꝑatoris tam egregij genitricez

De Claudia vestali virgine·

C Laudiam vestalẽ vginẽ digne ex rõnoꝝ gñoso sang
ne ꝓcreatã crediderim· dũ intueor isignẽ pietatẽ ei9
in prẽz·pompa q̃ppe spectabili p̃ se ex senat9 cõsulto
triũphũ pater agebat; frequẽti rõnoꝝ spectãte plebe· cuz se
tribunoꝝ plebis vn9 ꝓuatã simultatẽ in eũ nõ aliter q̃m in
male meritũ ꝓrũpens dedit in mediũ· ⁊ insolẽti more tribu
nicõ audacia violẽtas man9 i triũphãtẽ iniciens eũ de curru
euoluẽ conat9 ẽ· Qd cũ inter spectãtes Claudia vgo ↄspicẽt
illico vrgente pietate cõmota tristis ⁊ oblita sex9 honestatis
vittaꝝ (q̃bꝫ obtecta erat) pati nõ potuit· q̃nymo repẽte me
dias iter catuas ĩpetuosa ꝓrũpẽs ⁊ sibi audaci visu turbã ce
dere cogẽs iter tribuni arrogãciã ⁊ pr̃is glãm se idefesso ro
boẽ miscuit· ⁊ q̃buscũqꝫ ausis fcm sit amoto tbuno liberꝝ i ca
pitoliũ pr̃i ↄcessit ascẽsũ· O dulcis amor· o ifracta pietas· q̃d
credem9 vires imbecilli corpori ꝓstitisse vgnis q̃d religiõis
obliuionẽ incessisse ꝓter eũ· cernere iiuria opp̃mi quẽ memi
nerat infantie sue educatorẽ· et pijs delinitorẽ blãdicijs· vo:
torũ in suã salutẽ exhibitorẽ notioꝝ amotorẽ oim· et proue
ctõris etatis instructorẽ· Sed vt de hoc satis dictũ sit queso
quis ob hoc tumulantibus hominibꝫ sanctimonialem in

mixtã virginẽ de inhonestate redarguet· quis temerariã di-
cet· quis tanq̃ʒ in tribuniciã potestatẽ ausam iure damnabit
cum adeo pulcrum atq; memorabile pietatis opus patruiʒ
decus egerit vt etiã robustissimus iuuenis acriori animo fe-
cisse nequerit· Equidem nõ immerito dubitem quis specta-
biliorem trũphũ an pater in capitoliũ traxerit· an nata in e
dem reportauerit·

De virginea Lucij volupnie coniuge·

v Irginea apud Romanos equidẽ clara matrona fuit·
Altera tñ a supiori esto eque auli cuiusdã sed patcij
fuerit genita· Hec ꝑter nobilitatis isignia suo euo ca
stimonie meritis ceteris fuit ꝑferẽda Romis· Cuius actũ vni
cũ sed laudãdissimũ retulisse ad ei⁹ omnẽ vitã recognoscen
dã eiq; declaritatẽ meritã impẽdendã sat erit· vt satis ergo cõ
stat· Fuit olim in vrbe Roma in foro boario ad rotundã her
culis edem sacellũ celebre patricie pudicitie dudum a nobili
bus mulieribꝫ persancte dedicatum· in quo quinto fabio et
quinto publio decio muro quarto consulibꝫ cum senat⁹ ius-
su vti et in ceteris templis supplicationes ad expianda ꝓdi-
gia fierẽt et ibidẽ patritie tantũ femine sacra ritu veteri castis
sime pagerent contigit vt virginea cũ ceteris pactura sacrũ
accederet· A quo cum matronis patricijs impantibꝫ superbe
semota esset eo q̄ lucio volumie plebeio homini anno tam
preterito cõsuli nupta foret· breuis apud sacrã edem femiea
altricatio orta est· que tandem muliebri indignatione in ma-
ius animoꝝ incendiũ sese extulit· Ceterũ cum se dixisset vir
ginea ⁊ pudicam esse ⁊ patritiam ex templo patritie pudi-
citie arceri minime deberi eo q̄ plebeio homini virgo nup-
sisset· et gesta viri miris extulisset laudibus relictis patricijs
domum indignãs repecijt verbisq; opus superadiecit egre
gium· Nam cum sibi multũ edium esset in vico longo in q̃-
bus tũc vna cuꝫ viro hitabat q̃ntũ ex eis ex pte vna sufficẽ
sacello modico arbitrata est se clausit a ceteris· et ibidem arã

instituit· ⁊ ꝯquesta ex suspecta ab illis iniuria sбdidit· Vos
ergo dep̄cor hortorq3 vt vti cernitis hui⁹ vrbis viros hr̄e
continuū de virtute certamē Sic ⁊ inter nos solius decoris
pudicicie matronalis certamē sūmatis·opa3 dantes· vt hec
ara quam ego plebeie pudicicie p̄ntibus vob̄ dico si in aliq̄
potest sauccius illa ⁊ a castioribꝫ coli credat̄·appareatq3 agē
tibus vobis non solum celestes animas pectoribꝫ patriciaꝝ
infundi·O digna atq3 sanctissima matrone verba·O īdigna
cio laudāda· ⁊ inuentum in astra leto plausu extollendum·
nō in virorū substancias non adornamēta lasciuie capescen:
da a virginea cōiuratū est·q̄n̄ymo in lasciuos petulātesq3 iu
uenū ocłos atq3 ꝯcupiscēcias· ⁊ ad suā ꝓmerēda3 castimonie
gl̄ia3 optimo instituto sanctisq3 viribꝫ itū est·adeo vt tunc i:
ceptum ⁊ diu post hoc actū sit vt cū nulla nisi spectate pu
dicicie ⁊ que vni tantū viro nupsisset sacrificandum ius eo
prestaret̄ in templo ⁊ spectantiū incestuosis oculis fracta
libidinosa spe sanctitate patricie equaret̄ are·nec dubitem
multis ob̄ glorie cupidinē ⁊ ad effugiendū ignominia3 si a
sacrificio arcerentur seruāde castimōie cā3 atq3 studiū iniecisse.

De Flora meretrice dea floꝝ ⁊ zephiri cōiuge·

f Loram romanā fuisse mł̄ierē testari videt̄ antiq̄tas·
Cui q̄ntum decoris ignominios⁹ questus subtraxit tm̄
fam e fortuna fautrix·Hec aūt (vt oīs asserunt) ditissima
fuitmulier·sed de questu diuiciaꝝ discrepant·Nam alij di:
cunt hanc omnem iuuentutis sue ac formositatis corporee
florem inter fornices ⁊ lenones scelestesq3 iuuenes m̄etricio
publico consumpsisse· ⁊ nūc hos nūc illos stolidos lasciuijs
blandicijsq3 (vt taliū moris est·substāciaꝝ denudās ⁊ vn:
diq3 corrodēs ⁊ excerpens in eas tam amplissimas deuenis
se diuicias·Alij vō honestius arbitrari lepidam ⁊ ridiculam
ex ea referūt historiā·Asserentes·Rome edituū hercuł ocio:
sū tesseris ludū inchoasse manibꝫ alteri⁹ q̄rum cum herculi
dexterā statuisset ⁊ sinistram sibi dicūt fecisse piculum vt si

vinceret hercules ipse sibi de stipe templi cenã ⁊ amicaꝫ pa
raret· Si vero hercules victor euaderet tunc illi de pecunia
ꝓpria illud idem facturum se dixit· Verum cum vicisset her
cules monstrua etiam supare solitus ei cenam ⁊ nobilē me
retricem florã ꝑpasse confirmauit· Cui dormienti in templo
visum aũt cum hercule concubuisse· eiꝫ ab eodem dictum
se suscepturam mercedem concubitus ab eo quem primo
mane templum exiens inueniret· Que cuꝫ fanicio ditissimo
iuueni templum exiens occurrisset ab eo amata atqꝫ dedu=
cta est· ⁊ cum secum fuisset diu ab eodeꝫ moriente heres re=
licta ⁊ sic ditata· Verum sunt qui dicunt hanc non floraꝫ ꝫ
Accam laurentiam fuisse· que romulum romũꝫ seu nutriue
rat seu nutriuit· Postea sane hui⁹ discordantie ego nõ curo
dũmodo constet floram meretriceꝫ ⁊ diuitem extitisse· Hec
aũt (vt eo tendã quo cupio) aduenīēte mortal̃ vite tīmio
cũ nullus illi filius esset ⁊ nois ꝑꝑetuãdi cupido vt reor fe=
mineo astu ĩ futurã sui nois gl̃iaꝫ Romanũ ꝑp̃lm s̃barũ suaꝝ
sibi dixit heredem· In hoc tamen pte diuiciarum seruata· vt
qđ ex ea annuũ susciperetur fenus in ãniũsariũ natalis sui lu=
dis publice factis erogaret oĩe· nec eã fefellit opinio· Naꝫ
cũ grãꝫ romane plebis ex hẽditate suscepta captasset ãnuos
in memoriaꝫ sui nomis fieri ludos obtinuit facile· In quibus
spectãte vulgo ad eius puto questũ posteris ostendenduꝫ
inter alia turpia vnde meretrices minoꝝ officiũ suma cũ in=
spicientiũ voluptate gesticulacõibꝫ ĩpudicis ⁊ varijs exerce
bant· Qua illecebri ostentacõe actũ est vt seu ex feruore su=
scepto seu ex ere publico ãnis singulis cũ ĩstantia ludi huiõi
tanq̃m scissimi a plebe ĩ libidinē prona paterent̃ vt florales
ab institutrice etiã dicerent̃· Sane tractu tp̃is cum senat⁹ ori=
ginis eorum cõscius erubescēt vrbem iam rerum dominaꝫ
tam obscena maculari nota· ⁊ in meretricis laudes cõcurrēt
omnis aduerteretꝫ illã facile deleri nõ posse ad ignominiã
subtrahendam turpitudini detestabilemꝫ ridiculum super
iniunxit errorem· Finxit quippe in splendorem flore inclite
testatricis fabulã· et ignoro iam ꝑp̃lo recitauit illam· asserens

iam dudũ mire pulcritudinis indigenã fuisse nymphaz· nomie clorã· et a zephiro vento (quē latine fauonũ dicim⁹) ardentissime amatam· et postremo in cõiugem sũptam· eiqꝫ ab eodem quē stulticia sua inter deos noiabant dotalitio q̄si dã munere seu ꝑpter nupcias (vt fit) deitatem fuisse cõcessam· hoc cum offitio vt fuere ꝑmo arbores collesqꝫ ⁊ prata floribus exornabat eisqꝫ ꝑesset et inde ex clora flora etiã diceretur et qm̄ fructus ex floribꝫ sequerent̃ vt deitate ei⁹ placata ludis illos ampla quadã liberate cõcedét· et in fructum deducét eidē dee sacꝝ· aras ludosqꝫ a vetustate fuisse ꝯcessos Qua seducti fallacia eam q̄ viuens fornices coluerat a q̄buscunqꝫ etiã ꝓ minima stipe ꝓstrata quasi suis alijs zephirus illã i celũ detulerit cũ junone regina deabusqꝫ alijs sedere arbitrati sũt· Et sic ingenio suo flora ⁊ fortune munere ex male quesita pecunia ex meretrice nympha facta est· zephiriqꝫ lucta cõiugiũ ⁊ deitatis numen apud mõrles in templis rñdens diuinis honoribus celebrata adeo vt nõ solũ ex clora flora ẞ clara viqꝫ locoꝝ ex insigni sui tpis scorto facta sit·

De Romana iuuencula·

r Omana fuit iuuencula· nec ex fece plebeia nisi fallor ꝑxit origmē· Cui⁹ depditũ maligtate fortune nomē et pentũ coniugisqꝫ noticia forsan aliq̄ntulũ meriti decoris surripuisse videbit̃· Sed ne p me subtectũ videat̃· et si illi inter claras locũ nõ dedero apponere mēs est· et inoiate mulieris pietatē inclitã inferre· Fuit ẞ iuuēcule huic honesti generis mater· sed infelix· Naz rome apd ꝑtoris tribunal (ob qd̓ emeritũ nescio) capitali supplicõ damnata ⁊ a ꝑtore triũuiro vt illi iam in dictã sentēciã penã inferret tradita a triũuiro autē in hoc idē publici carceris custodi exhibita· Verum qm̄ nobilis esset vt nocte necaret̃ iniunctũ est· Custos aũt hũanitate quadã impulsus dũ ingenuitan mlieris ꝯpateret̃ in eam seuire manibꝫ noluit sed viuaz causamqꝫ vt media cõsumeret̃ omisit· Ad quã visendã filia venit ⁊ excussa prius

49

egregie ne quid sibi deferret introrsum intrare carcerē a cu-
stode obtinuit· esurientiq; iam matri lacte (quo recenti ha-
bundabat partu) opitulata est demum continuitatis die-
bus plusculis cepit mirari custos ꝙ tamdiu damnata muli-
er absq; cibo traxisset spiritum· et clam quid cuz matre age-
ret nata prospectans aduertit · quoniam eductis mām̄illis
illas sugendas ori matris admoneret · miratus pietatem et
inusitatū nutriēdi matrē nate vsum cōpertū triūuiro ꝛtulit
triūuir aūt pretori· pretor publico nunciauit cōsilio· Ex quo
commum consensu factum est vt pietate filie dono daretur
meritum matris supplicium· Si seruanti in pugna viribus ci
uem querneam coronam largiebatur antiquitas qua laude
seruantem in carcere matrem genitam decorabimus · Non
equidem tam pio facinori satis dignuz sertum comperies in-
ter frondes· hec pietas non soluz sancta sed admirabilis fuit·
nec tantum exequanda quinymo preferenda nature muneri
quo docemur paruulos natos lacte infirmiorem etatem de-
ducere hac parentes morti subtrahere mirabiles ergo pieta
tis sunt vires· Nam nedum feminica corda (que facile in cō
passionem trahunt et lacrimas) sed nonnunq̄z in effrenata
et adamantiua obstinatione durata penetrat pectora ꝛ posi-
ta circūꝑcordia sede primo humanitate flexibili durū emol
lit omne· et oportunitatum indagatrix optima agit vt lacri
mas cum infelicibus misceant· egritudines atq; pericula sal-
tem desiderio subeant· et nōnunq̄z si desint remedia vicarias
subeāt mortes· quū tam grandes effectus agunt vt minꝰ mi
rentur si quid piū filij in parentes agamus cum eo pocius
videamur vices reddere et quod alias sumpsimus debita ꝛ
stitutione ꝓsoluere·

De Marcia Varronis·

Non enim aut veste sacerdocio alligatam aut diane nota ob
noxiam seu alterius professionis implicitã (quib⁊ plurime
aut cohercent aut retinent) iuenio. sed sola mẽtis integrita
te superato carnis aculeo (cũ etiam prestãtissimi nõnũq̃m
succubuere viri) illibatum a contagione hominis corp⁹ in
mortem vsq; seruasse. Verum & si hac tam cõmendabili cõ
stantia plurimũ hec laudanda sit marcia non minus tamen
ingenij virilis & artificiũ manuum cõmendanda est. Hec eq
dem seu sub magistro didiceret seu monstrante natura hũe
rit nobis incertum est. Cum hoc videatur esse certissimũ q
aspernatis muliebribus ministerijs ne otio tabesceret in stu
dium se picture atq; sculpture dederit omne. et tandem tam
artificiose tanq̃; polite penniculo pinxisse atq; ex ebore sculp
sisse ymagines vt sopolim & dionisiũ sue etatis pictores fa
mosissimos superit. Eius rei fuit notissimũ argumentũ ta
bulas a se pictas ceteris preciosores fuisse. et (quod longe
mirabilius) asserunt eam non tantum eximie pinxisse (qd
et nonnullis contigit aliquando) Verũ adeo veloces ad pi
gendum habuisse manus vt nemo vsq̃m similes habuerit
Fuerũt insuper diu eius artis insignia sed inter alia eius ef
figies quã adeo integre linea turis coloribusq; fuatis & oris
habitu in tabula speculo consulente protraxit vt nemini co
etaneo que nam foret ea visa verteretur in dubiũ. Et inter
ceteras (ad singulares eius mores deueniam⁹) ei fuisse mo
rem precipue asserunt seu penniculo pingeret seu sculperet
celte mulierũ ymagines sepissime facere cum raro vel nũq̃;
homines designaret arbitror huic mori pudicus robur cau
sam dederit. Nam cum antiquitas vt plurimũ nudas aut se
minudas effigiaretur ymagines visum illi sit oportunũ aut
imperfectos viros facere aut si perfectos fecerit virginei vi
deretur oblita pudoris. Que ne in alterũ incideret ab vtroq;
abstinuisse sacius arbitrata est.

De Sulpicia fuluij coniuge·

Vlpitia olim uenerandissima mulier· non minus ma-
ſ tronarum Romanarum testimonio laudis obserua-
tam castimoniam quã cultro se perimens lucrecia cõ-
secuta est· Hec enim seruicij patriculi filia & fuluij flacci con-
iunx fuit· nobiles ambo uiri· et cum senatus iussu a decē ui-
ris more ueteri sublimis libris decreuisset ut ueneris uerti-
cordie simulachrum consecraretur in urbe ut uirgines cete-
reque mulieres non solum a libidine abstinerent sed etiam fa-
cilius in laudabilem pudicitiam uerterentur · petiuissentque
iuxta decem uirorum mandatum (quo cauebatur ut casti-
or ex Romanis matronis dedicaret illud) ex ingenti multi-
tudine qua tunc habundabat Roma castiorem feminarũ iu-
ditio actum est· ut primo eis agentibus centum ex omni ce-
tu que pudicitia clariores existimate essent electe traderētur
Inter quos una sulpitia sumpta est · Demum senatus iussu
earundem mulierum iuditio ex centum decem etiam lucidio-
res subtracte quas interest sulpitia numerata· Postremo cũ
ex decem peteretur una summo omnium consensu sulpitia
data est· Cui & si pulcrum fuit ea tempestate ueneris uerti-
cordie dicasse simulachrum ·longe tamen pulcritudinis tã
ingentis multitudinis existimatione fuit quod castimonia pre-
lata sit ceteris ·eo quod non tantum assistencium oculis tanquam
quoddam celeste pudicitie numen omnium adiuratione cõ-
specta sit· Sed futurorum omniũ euo etiã ueneratione fere im-
marcibilem gloriam nomen eius uideatur esse delatũ· Sed quã-
so inquiet aliqua si centũ pudice electe sunt· quid huic uni
aliarum magis pudicitie supaddi potuit ut ceteris merito pfer-
retur palam est hij uel hee uideant qui arbitrantur solũ ab
alieno quam uiri concubitu abstinuisse pudicitiam· Quem qui-
dem intueri saniori uelimus oculo non solũ consistit ab am-
plexibus exterorũ uirorum abstinere quod multe etiam inuite
faciunt· Equidem oportet matronam ut pudica integre dici
possit ante alia cupidos· uagosque frenare oculos · eos intra

vestimentoꝝ suoꝝ fimbrias cōhercere· verba non solum ho:
nesta sed pauca ⁊ pro tempe effundere· ocium tanq̃ȝ certissi
mū ⁊ pnicōsissimum pudicitie hostē effugere· a cōmessatio
nibus abstinere (cum absq̧ libero ⁊ cerere frigeat ven⁹)
cant⁹ atq̧ saltationes tanq̃ȝ luxurie spicula euitare· parsimo
nie ac sobrietati vacare· domesticā reȝ curare· aures obscenis
cōfabulacōibꝫ obduratas hr̄e· a circuitionibꝫ abstinere· pig
menta ⁊ supuacaneos odores abicē· ornat⁹ supfluos respu
ere· cogitacōnes appetitusq̧ noxios totis calcare viribꝫ medi
tacōibꝫ sacris insistere atq̧ vigilare· et ne (p cūcta discurrā
pudoris integri testimonia) virū solū sūma dilectōne cole
re· ceteros nisi fraterna diligat caritate negligē· ⁊ viri etiam
non absq̧ frōtis animiq̧ rubore in amplex⁹ ad ꝓlem susci:
piendā accedē· Que cū forsan omia in ceteris nō iuenirēt ex
plicita ⁊ in sola sulpitia compta merito eā ceteris ꝑtulere·

De Armonia Gelonis Siculi filia·

a   Rmonia sicula iuuenis gelonis fratris yeronis rͤgis
Syracusarū fuit filia· Quē q̃mq̃ȝ regio genere fuit in
signis· longe tamē magis pietate sua digna memora
tu facta hanc q̄dam virginem occubuisse volunt· Alij vero
temiscij cuiusdā cōiugem· vtrū horū magis placet sumat· cuȝ
nil ob diuersitateȝ oppinionū ex eius pia fortitudie subtrhat
Cum igit̃ Siracusanoꝝ ceca atq̧ repentina seditione in om:
nē regiam ꝓlem seuirēt a populo ⁊ iam trucidato jeronio rͤ
ge adolescentulo atq̧ Adronodro ⁊ Temisteo regigijs ge:
neribus ⁊ in damaratam ⁊ heracliam yeronis filias ⁊ armo
nis gelonis inultitudinis expeditis gladijs tumultuosus fie
ret incursus· actum est sagacitate nutricis Armonie vt rͤgio
exornata cultu virgo quedam Armonie coeua pro Armo:
nia interfectoribus pararetur· Que quidem voto properan:
tis in nullo fuit aduersa· Quinymo cum in se ifestis mucro:
num cuspidibus irruere multitudinem cerneret· nec illaȝ ex
territa aufugit· nec conditionem suam ferientibus ꝓfessa est

nec latitātem etiam armoniam (loco cuius occidebatur) ac cusauit. Verum tacita & immota suscipiens letiferos ict⁹ oc cubuit. felix pariter & infelix Armonia. felix fide infelix pdi tione. Fidelis attamen cum ex occulto innocue puelle perse ueràciam & fortem in mortem animum ac manantē ex vul neribus vrgineum sanguinem cerneret armonia stupens cū virgine cesa jamq abeuntib percussoribus posset euadere to to pectore admirari fidem cepit. et inclita pietate capta effu sis lacrimis passa cruorem nō est impune innocuum pspe ctare. et vitam tantope ac aliena fide seruatam in eum pro telare longius sacius ducēs ad inferos cū tam fida iuuene in matura morte descendere quā canos cum insidiis ciuibus expectare. O pietas. O prisca fides. que euaserat in mediū p diens reuocatis in se cruentis gladijs fraudem nutricis & oc cise fidem suamq conditionem confessa sanguinem suum ul tro in ferias occise concessit. et crebris lacessita vlnerib (in quantū potuit) secus cadauer pre morte corruit. Cui quod pietas euū abstulit dignissimum literis restitui se fuit. Verū difficile cernere cuius maior an premortue fides an superui uentis pietas fuerit. Illa virtutem prime hec secunde nomē facit eternum.

De Busa Camisina Apula muliere.

Vsa quā (qsi cognacōnis busa sit nomē) qdā pauli nā vocāt mlier fuit Apula origīe camisina. quam vt gnoso sangne natā credā & alijs meritis plib splēdi dam facit magficū illud facin⁹. qd vnicū de ea posteritati rli quit antiqtas. Aiūt eni hanibale penoꝝ infestū bellū adūsus rōnos agente. atq igne ferroq omnē ytaliam populāte et sanguine plurimo fedante. cum apd canas Apulū vicū ma gno ētamie nō solū hostes supasꝫ ꝫ fere ytalicas oēs ɔfregis set vires. actū est. et ex eo ɔflictu cedeq ingenti noctu p de uia ex multis dispersis vagisq circa decem milia Camisiū de neniret. que tunc ciuitas fidem romane societatis seruabat.

Quos omnes exangues fessos inopes· inermes nudos af=
fectosqꝫ uulneribus non exterrita casu nec victoris poten=
cia comiter proprijs in edibꝰ busa suscepit hospitio · eosqꝫ
ante alia bono esse animo iussit· et adhibitis medicis vul=
neratos materna affectiōe curari fecit· nudis vestimēta pmo
cunctis mira liberalitate concessit· et inde inermibꝰ arma· q=
tidianos omnibus· sumptus ex bonis exhibuit suis· refocil
latisqꝫ omnipietate miseris et in spem reuocatis abire volen
tibus vltro vaiticum cunctis concessit· nec vlla ex parte cir
ca oportunitates continue affluencium manus retraxit· Eq=
dem mirabile dictu· et in muliere longe laudabilius q̃z si ho
mini contigisset· Alexandrum enim Macedonum regem et
vniuersi vrbis inuasorez inter alia eius decora precipua ma
gnificentia extollere prisci consueuere· asserentes eum nedū
iocalia preciosa pecunias ingentes· et munera huiusmodi p
maxima munificencijs aliorum principum fere largiri con=
suetum· Verum principatos eximios regna splendida ⁊ am
plissima imperia amicis ⁊ nonnunq̃z victis regibus exhibe
re· pulcrum quidem ⁊ magnificum ⁊ totum extollendum p̄
conijs est· Sed minime (vt reor) buse magnificencie ade=
quandum· Nam allexander vir fuit· femina busa· quibus fa=
miliaris· pmo innata tenacitas est· et animositas pminimū=
rex ille ⁊ maximus hec priuata mulier· Ille quidem violēcia
surripuerat sua· hec quidem iure hereditario possidebat· Ille
quod sibi forsan omnimode seruare nequibat· hec quod diu
seruauerat ⁊ seruasse volens adhuc poterat· Ille benemeritis
et amicis· hec etiam extraneis ⁊ incognitis· Ille rebus florē=
tibus suis· hec suis mutantibus ⁊ periclitantibus amicorū·
Ille apud exteras nationes hec sub patrio celo in presentia
inter suos· Ille ut gloriam munificencie lucraretur· hec vt in
digentibus auxilium impenderet· Quid multa si mentem · si
sexum si qualitatem prospectemus amborum non dubitez
quin sub equo iudice longe plus busa ex liberalitate sua q̃z
Alexander ex sua munificentia glorie consequatur · Sed cui
vult cōdidior cedat laus mea sentēcia busa suis substancijs

optime visa est. nō enim natura parens e penetralibus terre in publicum eduxit aurum. ut ex matris vtero deferretur in tumulum quod auari. faciunt dum archmo sepeliunt ꝛ cu-stodia nimia incubant quasi iterum nascituro. Verum ante omnia vt communi exhiberetur ꝯmodo inde honesti fulgori nostro ꝛ amicorum conuictu ꝛ si superfit prostratis fortune iniuria. ira celi fatigatis paupertate minus digne pressis. carceri alieno crimine clausis et quibuscunqꝫ attritis egesta-te anxia ministremus suffragia liberali animo. non equidem vt appareamus. verum vt proficiamus. non vt lucremur. sꝫ vt largiamur huiusmodi impendenda sunt cōmoda. eo ad-hibito rationis moderamine ne dum alijs opitulamur nob procuremus inopiam qua cogamur alienis ne dum dicam manus violentas inicere. nec etiam oculis inhiare.

De Sophonisba regina Numidie.

s Ophonisba quidem potestate esto splendens numi-darum regina incesserit austeritate mortis intrepi-de a se sumpte longe luculentior facta est. Nec enim filia fuit Asdrubalis gisgonis filij maximiqꝫ Carthaginensi-um principis. hanibale vexante ytaliam. Que cum esset eta-te florens ꝛ forma satis egregia a patre siphati potentissimo numide regi in coniugium virgo copulata est. nec equidē desiderio regie affinitatis tantum sed optabat vir sagax in-stante Romanorum bello solum barbarum regem romanis subtrahere. sed ope filie blandientis in partes Carthaginē-sium aduersus Romanos conuertere. Nec a precogitata fal-lacia deceptus est. Nam cum nupcia Syphax celebrasset a premonita adolescentula formositate fauente intantum sue dilectionis ardorem tractus est. vt nil preter illam sibi carꝫ aut delectabile arbitraretur siphax. et sic dū vxeretur infelix et appareret Corneliū scipionē ex sicilia i affricā cū exercitibꝫ traiectuꝝ hasdribal monitu sophonisba blādicijs ꝑcibꝫqꝫ adeo Syphatis animū in desideriū suum traxit. vt nō solum

Romanos relinqueret quibus amicitie fidem prestiterat. et Cartaginem Cartaginensibus iungeretur. Verum ultro alieni belli principatum assumeret. Quãobrem presidia calcata fide quam pridie Scipioni hospiti suo promiserat ei p literas nondum transfretanti in affricam interdixit ingressum. Ceterum Scipio ingentis animi iuuenis damnata barbari regis nequitia depositis haud longe a Cartagine copijs illum ante alia expugnauit p Masinissam regem socium ⁊ Lelium legatum suum per quos exercitu fuso captus victusq deductus est cyrtam regiam numidie ciuitatẽ. nec ante cathenis onustus ciuibus ostẽsus est. quã Masinisse ciuitatis deditio facta. Qui cum nondũ lelius appulisset eam intrans motu rerum repentino tumultuantibus omnibus regiã ut erat armatus intrãs obuiam habuit Sophonisbam. que fortunarũ suarum conscia cum eum intrantem vestibulum vltˢ alios armis insignem cerneret ut erat regem auspicata ad eius prociuis genua pristine fortune animũ retinens inquit Sic rex inclite deo visũ est ⁊ felicitati tue ut in nos qui paulo ante reges eramus que velis possis omnia. Verum ⁊ si p̃missum est ut captiua coram victore ⁊ vite mortisq sue domino supplices voces emittere possit eiusq genua atq dexteram victricem cõtingere deiecta precor per maiestatem tuam. in qua et ego paulo eram ante omnia per que genus regnum ⁊ commune numidicum nomen ⁊ si meliori suscipiaris omine q̃m huic abierit Syphax in me quam tui iuris nouiter aduersa fecit fortuna agas quod in oculis tuis piuz bonumq visum sit. dũmodo insolenti ⁊ fastidioso potissime penis romanorũ arbitrio viua nõ t̃dar. Facile enim potes aduertere quid ego Romana hostis Cartaginensis ⁊ hasdrubalis filia. sino q Syphatis coniunx timere possim et si omnis in hoc alius tollitur modus ut tua manu pocius moriar facito q̃m hostium in potestatem viua deueniam. precor ⁊ obsecro Masinissa. qui ⁊ ipse numida erat. et (uti omnes sunt in libidinem) pronus vetustatem oris orantis inspiciens. (addiderat quippe infortuniũ pium quoddam ⁊ insolitum

53

decus supplici) motus ⁊ humanitate ⁊ libidine tractus cū nondum aduentasset lelius uti erat in armis dextra data inter feminarum querulos vlulatus ⁊ tumultū discurrenciuz vndiq; militum leuauit orantem· eamq; ex templo sibi iūxit in coniugem· medio in strepitu armoꝛuz nupcijs celebratis· puto hac via arbitratus ⁊ libidini sue ⁊ ꝓcibus sophonisbe inuenisse modum· die demum sequenti Lelium venientem suscepit· et eo sic iubente cum omni regio oꝛnatu ⁊ preda cetera ac noua coniuge redeuntes castra ꝑmo a Scipione ob rem bene gestam comiter suscepti sunt· Deinde cū ab eo ob celebratas cuz captiua romani populi nuptias amicabiliter redargutus esset in tabernaculū secessit· arbitrisq; rmotis suspirijs lacͥmisq; oplet⁹ diu igemuisset adeo· vt a circūstantibus audiretur vrgēte Sophonisbe fato accersiri ad se iussit· quem ex seruis fidelissimū habebat cui cōmiserat seruandum venenum ad incertos fortune casus· eiq; pꝛecepit vt illud poculo dilutum Sophonisbe deferret· diceretq; libenter se illi q̃m sponte dederat fidez seruaturum si posset· verum quoniā a quibus poterat arbitrium subtrahebatur suū quam ipsa petierat non absq; meroꝛe suo ꝓstabat fidē si uti velit scz ne in potestatem viua veniat romanoruz· Ipsa tam̄ patris patrieq; ⁊ duoꝛum regū (quibus paulo ante nupserat) memoꝛ sibi quod videretur consiliū sumeret· Que quidem audito cōstanti vultu nūtio dixit· Accipio nupciale munus et si nil aliud a viro coniugi dari poterat g̃tum habeo· Sed refer sacius me morituram fuisse si non in funere meo nupsisset· nec acri⁹ dicta dedit q̃z poculū sumpserit· et nullo signo trepidacōis ostēso cōfestim hausit om̄e· nec diu tumescēs in moꝛtē quā petierat miserabunda collapsa est· Edepol annoso homini cui iam vita tediū nec spes alia pꝛeter moꝛtem ne dum puellule regie tunc habita ad noticiam rerum respectu vitam intranti et quid in ea dulcedinis sit ꝑcipere incipienti magnum ⁊ admirabile fuisset ⁊ nota dignū moꝛte certe adeo impauide occurrisse·

De Theosena herodici principis filia.

t heosena Tessala ac nobilis origine mulier hinc dulci pietate inde atrocitate seuera inclitum de se futuris testimonium liquit. Hec enim herodici Thessalorum principis philippo demetrij filio macedonibus imperante filia fuit. eiqꝫ soror ex eisdem parentibus extitit archo nomine. Quibus cum primo eiusdem philippi nequicia pater occisus esset temporis tractu eadem suadēte perfidia ab eodem nepharia morte viris priuate sunt. vnicuiqꝫ ex vno filio vnico relicto superstite. Eis igitur viduis Archo pmo porridi cuidam gentis eorum principi nupsit. multosqꝫ ex eo filios peperit. Theosena autem constanciori animo a multis proceribus frustra in coniugium expetita longius viduitatem seruauit. Verum cum morte subtracta fuisset archo cō passa nepotibus ne ad manus nouerce alterius venirent seu alias minus accurate alerentur a patre. ⁊ eos tanqꝫ propos educaret eidem porridi sese connubio iunxit. nulla lege illis temporibus prohibente. ceperitqꝫ non aliter qꝫ si ipsa foret enixa pia cum diligencia illos alere vt satis appareret eorum magis obsequio qꝫ suum ob commodum nupsisse porridi Quibus sic se habentibus contigit. vt philippus macedonū rex (eo qꝫ inquieti esset ingenij) iterum aduersus Romanos tunc orbe clara felicitate florentes bellum moliretur animo. et ob id cum euacuasset maximo regni sui motu veteribꝫ colonis fere omnes Thessalie maritimas ciuitates eosqꝫ in poemiam (que postea emathia dicta est) mediterraneam regionem turmatim transmigrare iussisset tracibusqꝫ eiꝰ ore tanqꝫ futuro bello aptioribus atqꝫ fidelibus oppida concessisset vacua. audissetqꝫ abeuncium execrationes in se ratus est nil sibi tutum fore in filios eorum quos dudum truculentus occiderat eque perimeret omnes. Quos cum capi iussisset et in custodiam seruari. vt non vno cunctos ictu cederet sed vicissim successu temporum aboleret. Actum est vt Theosena scelesti regis edictū audiret ⁊ memor sui sororisqꝫ

54

virorum necis filiũ nepotesq; peti arbitrata est· et existimãs
si in regis deuenirent manus non solum seuicie eius eos lu-
dibrio futuros sed etiam custodum necessitate cogente libi
dinem & fastidia subituros· Ad quod euitandum confestim
in atrox facinus iniecit animũ· ausa dicere viro patriq; eorũ
esto· se pocius si aliter non daretur occisurã omnes ꝓpria ma
nu q̃m pateretur in philippi potestatẽ duci· poris autẽ execra
tus tam sceleste crimẽ in solaciũ vxoris natorumq; salutem
deportaturũ se eos & apud fidos hospites positurũ fugeq;
futurũ comitem spopondit· nec mora· nam cum finxisset se A
thesalonica eneam ad statutũ quotannis enee conditori sac-
ficium profecturum· ibiq; inter solemnes cerimonias epu-
lasq; diem consumpsisset vnacum natis & coniuge clam so-
poratis omnibꝫ noctis vigilia tertia tanq̃m in patriam redi-
turus p̃paratam nauim cõscendit eo proposito vt euboreã
non Thessalonicam peteret· Ceterum longe illi alter contigit
vix dum litus enee reliq̃rat· & ecce p noctis tenebras vent⁹
ex aduerso surrexit eum non quo cupiebat sed vnde disces-
serat inuitum retrahens· Cui cum frustra remis in contrariũ
niterentur nauales socij dies illuxit· litoriq; ꝓpinquos ostẽ-
dit· Regij vero custodes ex portu laborantem nauẽ cernẽtes
ad eam retrahendam cõfestim armatũ misere lembum g̃ui im
pantes edicto· ne qui mittebant absq; naui reuerterent in
portum· poris q̃dem instantis piculi conscius dum lembũ
cernit venientem nũc remiges nautasq; ut totis insisterẽt vi
ribus nunc deos vt piclitantibus p̃starent suffragium intẽ
tus orabat· quod theosena cõspiciens nec ignara piculi quasi
sibi a superis tempus p̃stitum foret dum poridem orantem
cernit ad p̃cogitatũ reuoluta facinus euestigio venenum po
culo diluit· et expediuit gladios & filio atq; nepotibꝫ in con
spectu ponit· et ait· mors sola vindictam salutemq; nobis
omnibꝫ prestare potest· ad mortem poculum· gladiusq; sũt
vie· q̃ queq; delectat· regia supbia fugienda est mei ergo iu-
uenes generosos excitate animos & qui maiores estis virilit
agite· capite ferrum aut poculum haurite si mors senior for-

tasse delectat et in eam liberã cõfugite postq̃m in vitam tan-
dem extuosi maris impetus prohibet. Aderant iam hostes ⁊
atrox femina mortis auctor istabat vrgebatq̃ iuuenes he-
sitãtes. q̃mobrem alij alio leto absumpti semianimos ⁊ pal
pitantes adhuc Theosena iubente precipitant̃ e nauí. Que
cum quos pereducauerat ob libertatem egisset in mortem.
ne sibi quam dissuaserat alijs seruitutem seruasse videretur
egregio animo virum adhuc orantem in mortis comitẽ cõ-
plexa est. secumq̃ in procellosum mare precipitem traxit. sa
cius libere mori rata q̃m viuens feda seruitute tabescere. et
sic hostibus naue relicta vacua solacium seuicie sue phylip-
po abstulit ⁊ sibi dignũ memoria mulier austera monumẽ
tum peperit.

De Heronice Capadocie regina.

b Eronices pontica (cuí et Leodices nomen fuit) et si
sanguínis fulgore locum inter claras mlieres sibi q̄
sisse forsitan videatur longe magis non ob feruiduz
amorem in filium (quo vt plurimuz matres vtuntur) sed
ob meritum insignis eius audatie in vindictam eius sumẽ-
dam occupasse censetur. quod ne videatur a calamo surrep-
tum paucis explicandũ ẽ. Hec mitridatis regis ponti eius q̇
aduersus Aristonicum cum Romanis paulo ante bellũ ges
serat. et repentina denium subtractus morte fuerat filia fuit.
Et mitridatis superioris mitridatis filij ⁊ hostis diuturno r̃
gi nupsit. Cuí per insidias agẽte mitridate Heronicis fratre
a Gordio quodam occiso filij duo fuere superstites. Verum
cum Nicomedes ea tempestate Bythinie rex Capadociam
occupasset quasi cede regis vacuam regni auidus Mitrida-
tes pietatem finxit. seq̃ recuperaturum nepotibus regnum
aiens arma sumpsit in Nicomedem. Sane cum comperisset
Leodicem viduam Nicomedi nuptam ficta pietas in verã
conuersa pulso armorum viribus ex Capadocia Nicomede
Ariaracti natu de fratribus grandiori patriũ regnũ restituit.

lacuna

Quem cum postea facti penitens p fraudem occidisset et iu=
nior alter cui Arriaractes nomen erat ex Asia ab amicis re=
uocatus regnare videretur (vt placet aliq̄bus) ope mitri=
datis eiusdē p insidias etiã trucidatus est. Quod adeo egre
tulit īfelix genitrix gemina orbata prole vt dolore coherciat
sexus oblita. furens. arma corripiet ꝛ iūctis iugalibꝫ equis
currū condescenderet. nec fugientem cursu precipiti ceneum
satellitē regium scelesti facinoris executorē sequi primo desi
steret q̄ eum cum hasta nequisset saxo ictū ꝓstrasset. supq̄z
iacentis cadauer indignabunda currum ageret. et inter ho=
stilia tela nullo fratris tunc hostis pauore pculsa domū vsq̄z
in qua cesi pueri corpus seruari existimabat perueniret. eiq̄z
maternas lacrimas miseranda concederet ꝛ officium persol
ueret funerale. O bone deus. o inexpugnabilis nature vires.
et amoris inuicti fortitudo. quid maius quid mirabilius e=
gisse potuistis. quos omnis Asia ꝛ forsan iam ytalia treme=
bat exercitus egistis vt impauida mulier ꝛ armis iduta im=
pulsu penetraret nr̄o. Et formidabilis regis despectis viribꝫ
odioq̄z ad eum pimendum cui victoris munus ꝛ gratia ser
uabat audaciam ingeniū prestitistis ꝛ robur. Attamē hunc
alij egritudine fatigatū pueruz nature soluisse debitū volūt
et eum quē a mitridate fraude celum diximus fuisse quē ma
ter eo quo potuit conatu vlta est.

De coniuge Orgiagontis Gallo greci.

O Rgiagontis gallogrecorū reguli cōiugis meritū de=
cus et claritas p̄cipue p̄mū videbat posse subitrere
ignarū nomen quod barbaries ydeomatis incogniti
inuidia nr̄is laudibꝫ reor inter mediteraneos asie saltꝰ ꝛ spe
leas obruit. latinisq̄z clausū subtrixit. Sed absit vt h̄ īfortunij
crimē egisse potuerit q̄n illi sub mariti titulo qd̄ nr̄e p̄nt lite
rule splendoris meriti impendat. Superato igitur a Romanis
sb̄ duce scipione Asiatico Antiocho magno syrie Asieq̄z rge
gneus manlius torquatus consul Asiam sortitus ꝓuinciam

ne frustrā transtulisse videretur copias seu ociosum haberet militem purgatis hostiū reliquijs circa maritimas oras suo ex arbitrio in montanas abditasqꝫ regiones euectus Asie aduersus gallo grecos efferatos barbarie populos quoniā Antiochum aduersus Romana subsidijs iuuisset et nōnum-qm̄ omnem turbarēt discursionibus Asiam acre bellum in-tulit. Verum cum iam diffiderent gallogreci opidis relictis in vertices moncium natura loci munitos cum coniugibus filijsqꝫ ⁊ reliquis fortunis suis abire. et se armis a circumsi-dentibus hostibus quibus poterant tutabantur a viribus. Attamen duro militum Romanorum robore superati ac per decliuia moncium deiecti ceteriqꝫ qui superfuerant dedicione fa-cta victoriam Manlij confessi sunt. Erat captiuorum vtriusqꝫ sexus ⁊ etatis multitudo ingens custodie quorum prepo-situs Centurio orgiagōtis reguli coniugē vidisset etate va-lentem ⁊ corporis formositate conspicuam in eius lapsꝰ cō-cupiscenciam Romane honestatis immemor aspernanti qui-bus poterat viribus stupram intulit. quod mulier ab eo gñ-di pertulit indignacōne. vt nō magis libertatem caperet qꝫ vindictam sed cauta in tempus votum silencio texit. Cum autem venisset pro redimendis captiuis pecunia pacta ex-canduit innouata ira casto sub pectore mulieris in preme-ditata quid sibi faciendum astaret soluta vinculis cum suis se traxit in partem. iussitqꝫ centurioni poscenti ponderari au-rum. Cui operi dum centurio intentos animuꝫ tenebat ⁊ o-culos. hec ydeomate suo Romanis incognito seruis impera-uit vt cēturionē percuterent. et caput euestigio pciderēt mor-tuo qd sinu suatū illesa remeauit ad suos. Et cū in cōspectu p-uenisset viri recitassetqꝫ qd captiue illatū sit qd detulerat ad pedes eius deiecit. quasi preciū illati dedecoris ⁊ ruboris fi-nei qd potuerat purgamētū tulisset. qs hāc nō solū dicā solā rōnā sed ex acie lucrecie vnā pociꝰ qm̄ barbarā mulierē nō di-cat. Stabāt adhuc in cōspectu carcer ⁊ cathene. ⁊ circūstrepe-bāt victricia arma. ⁊ seui iudicis supemiebāt secués. nec dū satis erat mulieri libtas reddita cū labefactati corpis idigno

in tam grãdes vires honestum pectus impelleret· vt nec ite-
rum si oportuerit subire cathenas in captiuam trahi· tetrum
intrare carcerem· et ceruicem prebere securibus expauerit a
nimosa femina inclita scelesti facinoris vltrix quin seruorũ gla
dios constanti iussu vt caput infausti stupratoris adigẽt vbi
nam acriorem hominem· animosiorẽ ducem· seuiorẽ in ma-
lemeritos imperatorem comperies· quonam sagatiorem au
datiorem ꝗ mulierem adeas· aut matronalis honestatis ma
gis puigilem seruitricem· videbat mirabili mentis perspica-
cia femina hec quoniam sacius foret ire mortem certaꝫ q̃ꝫ cũ
incerto dedecore domũ viri repetere· nec nisi p maximos au
sus ⁊ discrimen posse testari in corpore violato illibatam fu-
isse mentem· Sic ergo decus seruatur femineũ· sic sublatum
r̃cupatur· sic pudici cordis testimonium redditur· et ideo ꝓ-
spectent quibus inclite pudicicie cura insidet animo quoni
am non satis sit ad cordis sinceritatem testanda lacrimis et
querelis se violenciam passam dicere nisi cum posſit quis in
vindictam egregio processerit ope·

De Tertia Emilia Priami Scipionis
Affricani coniuge·

t Ertia Emilia ⁊ si tam ex claritate familie emilioꝝ (ex
qua splendidã originem duxerat) q̃ꝫ ex coniugio se
renissimi viri Scipiõis p̃mi affricani plucida sit lõge
tñ ãpliori lumine facinore emicuit suo· Nã cũ is q̇ iunior q̃n
dam luceio p̃ncipi sponsam v̾ginẽ p̃mo iuuẽtutis flore· ac
spetiosissimi decoris spectabilem cum thesauris a parentibꝰ
p eiusdem virginis redemptionem oblatis intactã r̃stituit
senior factus seipsũ a damnate cõcupiscencie illecebris neq̃s
set surripe sed in dilectionẽ ancille sue ⁊ cõcubitũ incidisꝫ
et cum difficilimũ sit honesti amoris animadu̾tenciã fallere
latere terciã non potuit· q̇nymo tempis tractu cũcta cog̊uit
Et quis dubitet q̇n egerrime tulerit· asserũt eñ nõnulle oĩm
oris rubore seposito nil iniuriosius· nil intolerabilius nupte

mulierī fieri posse q̄m quod iure thori suum dicūt a viro ex
tere concedi femine· et ego edepol facile credam· nam seu fra
gilitate sexus eueniat seu nimius de se bona opinione faciente
suspitiosissimū aial femina· Arbitrātur enim eiuestigio quid
in alteraz a viro agitur in detrimentum amoris sibi debiti o
peretur· Sed quantumcunq; difficile visum sit ꝛ constāti ta
men pectore mulier inclita tulit tantaq; cognituz viri crimē
oppressit silencio vt ne dū alter sed nec vir ipse perpenderit
eam sensisse quid ageret· Extimabat autem discreta vxor in=
decens nimiū in propatulo sciri q̄ is qui virtute inclita re=
ges naciōnesq; validas subegerat ipse amori ancillule subia
ceret· nec sanctissime mulieri satis visum hoc scipione viuēte
archanū seruasse· quinymo eo iam defuncto auferēdaz a viri
memoria illecebrem notam· si quo modo crimen aliunde ex=
piasse potuisset et causam ne ea que tam celebris viri fuerat
vsa concubitu aut a quoq̄m seruitutis improperio detur pari
posset aut minus decenti lasciuia cuiq; misceretur de cetero
qua labefactari videretur amplissimi viri concupiscentia p̄=
mo illam manu misit liberali animo· deinde liberto suo in cō
iugem dedit· O sacris in celum extollendā laudibus mulier em
Hinc equo atq; tacito paciens iniurias animo· inde liberalē
in riualem sibi ancillulam defuncti viri psoluens debita· q̄d
quanto rarius cōtigisse vidim⁹ tanto debem⁹ arbitrari splē=
didius· conclamasset altera ꝛ in consilium vocasset affines
vicinas ꝛ quascunq; cognitas mulieres easq; longa dicaci=
tate complesset· onerassetq; querelis innumeris· se omissaz
se relictam se vilipensam se in nullo precio a viro habitam
eoq; viuente viduā· et ancillule seruule ꝛ deiecte sortis me=
retricule postpositam· abiecisset ex templo ymo sub corona
vendidisset ancillam· virum etiaz publice infestasset lacrimis
et questibus· nec curasset dum ius suum garrulitate defen=
deret nunquid honestissimi alias viri famam inclitam macu
laret·

Contra nostras mulieres que [illegible] sunt ad vindictam

[illegible] patientia [illegible] amatoris

57

De Dripetrua Laodicie regina.

d Ripetruā laoditie fuiſe reginā et magni mitridatis fi-
liam legimꝰ. quam ⁊ ſi cōmendabilē fecerit ea fides
q̄ parentibꝫ ſumꝰ obnoxij plꝰ ſatis me iudice illā mau
dito q̄dā ope mēorabilē fecit nata parēs. Nā (ſi codicibꝫ ve
terū adhibēda fides ē) hec cū gemino dēciū ordine nata mō-
ſtruoſū de ſe ſpectaculū aſiaticis oībꝫ tribuit euo ſuo. q̄ et ſi
nullū in mādendo a tā inuſitata denciū q̄ntitate ſuſcepit īpe
dimentū. inſigni tn̄ deformitate nō caruit q̄m (vt iā p̄tactū
eſt) laudabili fide ↄpeſcuit. Nam ſupatū a pompeio magno
mitridatē genitorē ſuū nullis picul' aut laboribꝫ īdulgēdo ſp
ſecuta eſt. et obſeq̄o taz fideli teſtata nate crimīa imputari pa
rētibꝫ nō deberi.

De Sempronia gracti.

s Empronia filia fuit tyti ſempronij gracti ſuo tēpore
clariſſimi viri ſuſcepta ex Cornelia olim maioris Sci
pionis affricani filia fuit. et inſup cōiunx ſplendidi viri Sci-
pionis emiliani. qui ⁊ aui cognomen ob deletam Cartaginē
poſtea conſecutus eſt. et ſoror inſuper Tyberij ⁊ gaij graco
rum amplitudine ⁊ conſtancia animi a maioribus non de-
generans ſuis. huic enim poſt ceſos fratres ob ſedicōnes ſu
as aiunt contigiſſe. vt a tribuno plebis coram populo in iu-
ditio traheretur nō quidem abſqꝫ maxima cōſternacōne mē
tis. Ibi autē fauente multitudine et poteſtate tribunitia om
ni inſtante ut deoſcularetur equicium ex ſimo piceno homi
nem tanq̄ꝫ nepotem ſuum ⁊ tiberij gracti fratris ſui filium.
Eumqꝫ ex ſempronia familia vt ſuſcipet cogebatur. q̄ q̄dem
et ſi eo in loco conſiſtēt in q̊ etiā p̄ncipes tremere cōſueuerūt
et hinc inde diſſonis clamoribꝫ īmpite multitudinis ageret̄
inmareturue ex aduerſo torua facie ſublimis tribunorꝫ au-
ctoritatis in nichilo muliebris ↄſtancia fracta ē. q̄nymo me
mor tiberio fratris preter tres filios non fuiſſe. quorum alter
iuuenis dū in ſardinia ſtipendia mereretur abierat. et alter

adolescentul9 paulo ante pris ruinaz Romie diē clauserat· et
tercius infantulus post genitoris cedem postumus natus a
pud nutricem aleretur· adhuc constantissimo pectore ⁊ acri
vultu nulla ex parte territa extraneū temerariū q₃ equicium
clarū gen9 graccoꝝ mendaci demonstracōne fedare conātē₃
a se ignominiose reiecit· nec ad id agendum qd iubebat ullis
imperijs aut minis induci potuit aut flecti· Que ta₃ animo
se equitio data repulsa ⁊ insani hominis proteruia frustrata ⁊
a tribunis accuratius exquisito regno cognita ⁊ generosi a
nimi mulieris pseuerantia laudanda est· Erunt forte q̇ dicāt
esto iure maioru₃ suorum sempronia meruit nō tamen hanc
ob constanciā inter claras fuisse ponenda₃· eo q᷑ quādā inna
to sibi more mulieris in q̊cunq₃ ꝓposito obstinate opionis
atq₃ inflexibilis ptinacie sint· Ego aūt dico nō inficiar· eas tn̄
si veritati innitant̄ arbitror laudandas cui ꝓfecto semꝓnia
insistebat· Sunt p̄terea qui velint hanc tam indomite fuisse
ceruicis vt nil aduersus iudiciū suū factū quod relinquerit
(si daretur facultas) multum· et ob id arbitrant̄ eā in mor
tem scipionis viri sui p̄stitisse consensū· eo q᷑ diruata numā
cia rogatus sententiam dicere nunq̄₃ iuste cesum existimaret
tiberiū nullo habito ad affinitatē respectu sedicōsi hominis
truculentam laudauit mortem·

De Claudia Quinta muliere Romana·

Laudia q̇nta romana fuit mlier· quibꝫ orta parētibꝫ
non satis patet· Verum insigni quam audacia per
petuā sibi claritatem pepit· Hec cum assiduo ⁊ vario
ac accurato plurimū vteretur ornatu ac oris cultu nimio ince
deret splendida a g̃uioribus matronis non tantum minus
honesta verū ⁊ minus pudica arbitrata est· Sane marco cor
nelio ⁊ publio sempronio consulibus anno sc₃ q̇ntodecimo
belli punici secūdi factum est· vt e p̄sumēte deū mater romā
in faucibus tyberis applicaret ad quā suscipiēdā e naui cum
iuxta responsum oraculi nausica ab vniuerso senato tocius

vrbis vir optim⁹ iudicat⁹ cū matronis omnib⁹ eo vsq₃ cō-
cedēt vbi ꝓpinq̄ nauis cōtigit· vt volētib⁹ nautis litori ꝓpin
q̄re herēt vado flumis nauis q̄ vehebat̄ simulacrū· Et cū nec t̄
hente iuuenū multitudie posse moueri videret̄ claudia alijs
m̄ronis immixta sue ꝟtutis ꝯscia palā submissis genib⁹ deā
supplex dep̄cata est· vt si se castā arbitraretur cingulū seq̄ret̄
suū· et illico fidēter cōsurgens id futurū sperās qđ p̄ce q̄sierat
naui alligari cingulū iussit· et ab ea iuuenes āmoueri omēs·
nec ante factū est q̄m t̄hente claudia facilime nauē a vado e-
uelleret ⁊ mirātibus cunctis eam in ꝑtem quā cupiebat tra-
heret· Ex quo tam mirabili successu secutum est e vestigio vt
oim de immunis seruata puditicia maxia claudie laude in
contrariū verteret̄ opinio· Et sic q̄ ad litus turpi lasciuie nota
maculata ꝓcesserat decorata insigni pudicitie splēdore pat-
am remisit· verum ⁊ si pro voto claudie cesserit absit vt ex-
istimem sane mentis esse quantūcūq₃ innocue similia audi-
re· Velle enī vt se q̄s ostendat insontem id agere quod p̄ter
naturā sit deū poci⁹ tēptare est q̄₃ obiecti crimis purgare la-
beni· Sancte nobis agendū est· sancte viuendū· ⁊ si minus
boni existimemur nō absq₃ bono n̄ro patitur de⁹· vult q̄ꝑpe
n̄ra firmet̄ pacia auferat̄ elatio exerceat̄ virtus · et vt nobi-
scum ipi letemur· dū alios indignos satis nobis est multū
est ꝑmio ꝑmaximū si deo teste bene viuimus ⁊ idcirco si mi-
nus bene de nob̄ senciūt hoies dū bene fecerim⁹ nō curem⁹
dum male ut emēdemur totis virib⁹ instandū est vt eos po
cius male oppinantes sinamus q̄₃ male agentes simus·

Temptatio dei

De hypsicrathea regina ponti·

b ypsicrathea (q̄muis eius originē ignorem⁹) magni
tn̄ mitridatis cōiūx ⁊ ponti grādi regina fuit· forma
spectabilis et inuicti amoris in virū adeo cōmēdan
da vt ex eo suo noie fulgorē ꝑpetuū meruerit mitridati q̄p
pe diutno atq₃ sūptuoso ⁊ discrimib⁹ varijs pēdulo adu͛s⁹
rōnos bello laborāti (esto illi barbarico more ꝯiugis alie ⁊

cōcubine plurime forēt) amoris eximij facibꝫ incēsa seu rēgi
ones āplissimas pagnti seu ↄtrarīa ieūti seu ēnsfretacōes pa:
rāti sp fuit fidissima ⁊ insepata comes. hec eqdē egre ipsi⁹ ab
senciā paciēs atqꝫ existimās nemīnē posse pter se rite obse:
quia impēdē viro. et vt plimū infida misteria fore fuoꝝ et
ut ipa dilectissimō sibi posset optima pstare ⁊ difficilimum
videret̄ sūpsit tn̄ ꝓsequēdi cōsiliū. Et qm̄ tantope mliebris
hitus videbat̄ incōgru⁹ ⁊ idecēs lateri bellicosissimi rēgis ice:
dere feminā vt marez fingeret ante alia aureos crines (qbꝫ
plimū gliant̄ mlieres) forcipibꝫ secuit. et siderei vult⁹ sui p
cipuū dec⁹ nō solū vnacū crinibꝫ galea tegere passa est veꝝ
puluere et sudoribꝫ ac armoꝝ deturpare rubigine armillas
aureas ⁊ iocalia vestesqꝫ purpureas ⁊ inpedes fluxas ponē
aut genuten⁹ rēsecare. et eburneū pect⁹ lorica tegē. atz tibias
ocreis deuicire. abicē anulos. ⁊ digitoꝝ ptiosissima ornamē:
ta ⁊ eoꝝ parmā hastasqꝫ gestare fraxineas. ⁊ pthicos arcus
et pharets loco moniliū cingē ⁊ adeo apte oia vt expetulā
n rēgina veteranū factū militē credas. Sz forsan facilia hec. as
sueta qdē regijs in thalamis ocio ⁊ mollicie ⁊ celū spectaē.
p raro cū eis omissis aīo virili pdita eqs inside didicisset in:
uicta ⁊ armoꝝ onusta post virū p aspa mōciū ⁊ lubca val:
liū die nocteqꝫ algores estusqꝫ supans tacito discurrē cursu
persepe compta est. regalisqꝫ thori loco nudū qnqꝫ solū ⁊ lu
stra ferarū durato corpe cogente sompno impauida victori
viro seu ꝓfugo semp comes adiutrix laboꝝ ⁊ cōsilioꝝ par:
ticeps incedens vbiqꝫ. Quid multa. pios oculos vulnera ce:
des sanguinē quē ⁊ ipa pugnas spiculis fundebat aliqn̄ pos
se absqꝫ horrore cōspicere docuit. et aures cantibꝫ assuetas
equoꝝ fremituz militares tumultus ⁊ classica audire absqꝫ
mentis obstupefactione coegit. Tandem cum multa ptulissꝫ
etiā robusto militi grauia mitridatē a gneo pompeio supera
tum atqꝫ fatigatum p armenos saltus ponticqꝫ latebras ⁊ ef:
feratas quascunqꝫ nationes cū paucis ex amicis secuta est.
nūc afflictū spe meliori retrahens. nūc solacijs quorum cupi
dum nouerat demulcens. adeo vt illi tantum consolationis

attulerit vt in quascūq3 sollicitudines ageretur cōiugali sibi
videretur in thalamo refoueri O pectus cōiugalis dulcedi
nis sacrariū· O inexhausta amicitie virt⁹· quibus q̄mq3 san:
ctis viribus muliebrē animū roborastis· nulla ꝑfecto vsq3
vxor ꝓ viro similia ne dum grauiora ꝑtulit quo merito si in
ei⁹ ꝑpetuā laudē antiq̄tas v́sata est minimi admirari in me
posteritas poterit· Ceterꝝ ex tot laboribꝰ tantaq3 inclita fide
benemerita mlier a viro nō satis dignū ṙtulit p̄mium· Nam
cum is senex iam filiū ex ea susceptū irat⁹ occidisset ⁊ vrgēti
bus Rōnoꝝ viribꝰ non solū in regnū sed in regiā se recepis
set esto animo moliret̃ ingentia ⁊ legationibꝰ varias atq3
longinquas nationes in bellū aduersus Romanos suscitare
conaret̃ a Pharnace filio ob ei⁹ seuiciā i filios amicosq3 re:
bellante obsessus ē· Quod cum cerneret ⁊ euz inexorabilez
inuenisset postremā reꝝ suaꝝ arbitrat⁹ ruinā cū reliq̄s taz cō
iugibꝰ q̄3 pelicibꝰ ⁊ filiabꝰ hipsichrateam (que tot vite sue
subsidia laborando p̄stiterat) ne illi superuiueret veneno as:
sumpsit· Sane ingratū mitridatis opus hypsichratee meritaz
gloriā minuisse· non potuit· corpus mōrle veneno immatura
morte sublatū· est nomē vero ei⁹ monimentis venerandaꝝ
literaꝝ ad nos vsq3 ⁊ inꝑpetuū fama celebri viuet· et a lon
ga quidē posteritate fraudari nō poterit·

De Sempronia Romana·

Empronia alterā a supiori fuisse celebris igenij femi
na sepi⁹ legisse meminim⁹· Sed vt plurimū ad nephā
da ꝓcliuem hec maioꝝ testimonio genere inter Rō
nos ⁊ formositate splendida fuit· et tam viro q̄m libis fortu
nata satis· Quoꝝ cū noia minime teneā in id videam⁹ vt q̄ in
femia laudari forte possunt seu ex quibꝰ nomē ei⁹ refulsit p̄:
mū locū occupēt· Fuit igit̃ hec ingenij tam ꝓmpti tamq3 v́:
satilis vt intelligeret illico ⁊ exeq̄retur etiam imitando q̄tq̄d
aliquā dicentē aut facientē vidisset aliq̄n· Hinc cū non soluz
latinas sed ⁊ grecas lr̄as didicisset ausa est· nec muliebriter

Yatronas amore in viros

quinꝑmio adeo perſpicaciter verſus dum vellet componere vt in admirationem etiã traheret qui legiſſent· Egregiũ q̃ppe et laudabilem docto viro· Fuit inſuper tante tanteq; elegan tis facundie· vt modeſtiam ſuadere· iocos mouere· riſum eli cere· molliciem atq; procacitatem excitare volens · poſſet ⁊ (quod maius eſt) tam lepidi moris in loquendo fuit vt ĩ quocunq; ſermonis genere verteretur illud facetie atq; le= poris plenum audientium auribus inferret· Preterea pſalle re eleganter ⁊ eque etiam ſaltare nouit· Que quidem etiam ſi ſane vtantur forſan commendande plurimũ in femina do tes ſũt· Ceterꝝ peſſimis imbuta facinoribus longe aliter vſa eſt· Nam audatia nimia ꝑtita nonnunq̃z in viriles damnan= dos q; nimiũ auſus euaſit· et dum pſallere ⁊ ſaltare inſtrumẽ to ꝓfecto luxurie in laſciuiã vteretur vrens libidine ad eaz exacurandam fama pudoris matronalis omnino neglecta homines ſepius requiſiuit q̃z requireretur ab eis· quas huius mali quod in nõnullis tam validũ cernim⁹ exiſtimes fuiſſe radices· Ego naturã abſit vt damnẽ· cui⁹ quãtũcũq; magne ſint vires circa reꝝ principia flexibiles adeo ſunt· vt eo fere q̊ velis ꝑuo labore ducas· qđ natũ eſt ⁊ ſic neglectũ ſꝑ ver= git in pei⁹· nimia enĩ vt arbitror in adoleſcẽtulas maioꝝ in= dulgẽtia ṽgimẽ ſepe depͣuata ſunt ingenia· quib⁹ licẽtioſe vt ſepius fit declinantibus in laſciuiaz paulatim feminea cedit tepiditas· et inſurgit illico audatia aucta a ſtolida q̃dã opio ne q̃ aſſerũt id decẽ qđ libet· et poſtq̃z eo ſemel eo itum ẽ vt infectũ ſit virginale decus ⁊ frontis robur abiect⁹ vt retiha= mus labentes in vacuũ labores impendim⁹· Huic non ſoluz libidini hoĩm mulieres occurrũt· ſed ꝓuocant· poſt hec ſem ꝓnie fuit auri cupido ꝑ maxima· et vti adipiſcendũ turpi q̃ ſtui ſe inuidam agerebat· Sic in quibuſcũq; ſceleribus erat in expendẽdo ꝓfuſa intantũ vt null⁹ illi eſſet in auaritia ⁊ in ꝓ digalitate mod⁹· Exitiale malũ eſt auri deſiderũ in femĩa et manifeſtiſſimũ viciati pectoris teſtimoniũ· que q̊cieſ in eteꝝ ſibi natura adũſam intrat vti muliebris eſt· qui in fixa tenaci= tas nulla ꝑter inopiam ſalutis ſpe haberi decetero poteſt de

honestate ei⁹ deq̃ suis substācijs actū ē· Nō em̄ ān sbhistūt
q̃z in extremū dedec⁹ ⁊ miseriā venimt· mulierꝝ ꝑsimonia est
ad eas spectat limē cū side suare qd̄ q̃situ͞ defert a viris· hec
q̄ntū auri damnāda cupido ⁊ imoderata ꝓfusio tm̄ laudāda
est· cuz ipa sit sensim sbarū auctrix egregia domestice rei sal⁹
integre mētis testis· labiorꝝ solaciū· et inocētissa splēdide po
steritatis basis· porro vt in vnū eius ⁊ extremū ut arbitror
facin⁹ omnia eius concludam⁹ scelera flagrante illa pestifera
face· sediciōsū hois lucij catiline ⁊ sī iniq̄s ↄsilijs ⁊ cōiuratorꝝ
nūo ad desolacōm ꝑpetuā rōne reipublice in ampliores vi:
res assidue extollētes facinorosa mł'ier ad pleiorē suarꝝ libi:
dinū captandā licēciā id appetēs qd̄ etiā pdītis hoibꝫ fuisset
horrori ↄiuratis se inmiscuit vltro· dom⁹ ec̄ sue penetlia seuis
colloq̄ijs patuere sꝑ· verꝝ neq̄cijs obsistēte deo ⁊ ciceronis
studio cōiuratorꝝ detectis insidijs· cū iam Catilina fesulas se
cessisset i aliorꝝ excidiū frustratā arbitror corruisse· Ex q̊ esto
ei⁹ ingeniū laudare possum⁹ ⁊ ob id illā extollere turpe ex:
ercicium vt damnem⁹ necesse ē· Nā mronalis stola labefacta
ta lasciuijs plibꝫ egit vt suū dedec⁹ euadēt nota semꝑnia ni
si si modestia conseruasset euasisse poterat gloriosa·

De Coniugibus Cymbrorum·

c ymbrorū a gayo mario acri ↄ̄tamie supatarꝝ ꝑgndis
ↄiugiū fuit numer⁹ pudicitie sacro et cōstāti ꝓposito
laudandus· q̄nymo extollend⁹ ꝑcipue· Nam quāto
fuit quātitas amplior tanto videnť honoribꝫ sublimāde ma:
ioribꝫ· et hoc ideo· q̃ in castitatis obseruancia deuenisse pau:
cas ꝑsepe legim⁹ multas cōuenisse nunq̃z aut rarissime audi
uim⁹· Rōnis igitur rebꝫ florentibꝫ theutones Cymbriq̃z et q̄
dam alie barbare nationes ab Archoo in rōnū coniurauere
nomē· et in vnū ꝑmū ↄuenīētes vt eos in fugā verti posse
nemo speraret· ↄiuges ⁊ natas ⁊ suppellectilē oēm se cū mag:
no agmie t̄xere vehiculis· inde ut oēm ytaliā vno ⁊ eodē cō
currerent impetu tripartito illā intre agmine triplici itinere

statuere· Quibus sic consternatis tumultu Romanis gayus
marius consul (in quem inici omnis reipublice spes ea tē
pestate videbatur) obuius missus ꝑmos obiectos habuit
theutonum insolentes duces· aduersus quos in nichilo de:
clinantes certamen cum conseruisset ⁊ longa pugna parciū
aliq̄mdiu mutasset fortuna postremo multo sangne suo ter
ga dedere theutones· deinde in cymbros itum est· et vt theu
tones apud aquas sextias sic illos in campo randio duplici
fudit certamine· facta hominū strage per maxima· Quod ad
uertentes cum ceteris impedimentis sepofite coniuges non
virorum secute sunt fugam Sed plaustris (quorū ꝓgradis
illis erat copia) in formam valli redactis stulto sed animo
so consilio ꝑustis fustibus lapidibusꝗ gladijsꝗ libertatem
suam castimoniāꝗ tutare q̄z lōgius possent disposuere· sed
acie facta aduenientibꝫ marianis militibus cum nō diu ob:
stitissent sensere quoniā in vacuum conatus disponerent· ⁊
ob id si possent inire cum impatore concordiā petere· Erat
enim illis infixum animo si viros si sedes auitas si substan:
cias omnes pugna ꝑdidissent vna saltem qua possent via li
bertatem ⁊ pudicitiam seruare suam· et idcirco postulauere
vnanimes non fugienciū virorum pacem· non in patriā re:
dire suam· non vt sua resercarentur auro damna· Sed vt om:
nes Romā virginibus vestalibus iungerent· Quod cum ho
nestissimum visum foret ⁊ sincere mentis testimoniū nec im
petrassent succense furore inobstinatā voti sui perseuerantiā
perseuū iuere facinus· Nam ante omnia collisis in terrā par:
uis filijs atꝗ peremptis vt illos q̄ poterant via turpi seruitu
subtraherent nocte eadem intra vallum a se conseptum· ne
vt ipe in dedecus sue castitatis ⁊ victorū ludibriū traherent
laq̄is oīs lorisꝗ mortē cōstituere sibi· nec ꝓde aliud ex se ꝑ
ter pēdēcia cadauera auidis liq̄re militibꝫ· iussisset fractis ho
minū viribꝫ alie supplices victoribꝫ obuiā soluto crine· tēsis
manibꝫ· ꝑcibꝫ ⁊ vlulatu ꝯplētes oīa· et qd̄ fuisset obscenius nō
nulle blādicijs ⁊ āplexibꝫ ipetissent si potuissēt suppellectilis
cōseruacōe ꝛ̄ditū i patriā nullā honestatis feinee hita mēcōe

pmisissent more pecudū trahi· Ast cymbre cōstāti pectore me
lioris fortune fuare aīos nec vlla passe sūt ignominia maie-
statis gētis sue gl'iaz fedare· dūq3 fuitutē ⁊ turpitudinem la
queo obstinate fugerēt· nō virib9 ꝫ fortune crimīe suos ho-
mines superatos ostēdūt· ⁊ castimoīe sue paucis abiectis an
nis (q̇b9 suspēdio supuiuē potuissent) vitā lōgissimā q̄si-
uerūt· ⁊ vnde miraret posteritati liquerūt· tam grandem sc3
mulierū mltitudinem nō ex cōuencōne non ex cōsultu pub-
lico infra noctis vnice spaciū nō alit̄ q̄m si spūs idem oibus
fuisset in eadem mortis sententiam deuenisse·

De julia gay Cesaris filia·

Vlia ⁊ gn̄e ⁊ cōiugio forsan toci9 orb' fuit clarissima mlier· et
lōge clarioi amore sāctissimo ⁊ facto repentino· Nā a gayo
julio Cesare ex cornelia cōiuge Cynnie q̄ter cōsulis filia vnica p
genita ē· Qui iulius ab Enea inclito Troianoꝝ duce p mul-
tos reges ⁊ alios medios paternā duxit origīnē· maternaz
vero ab auco q̊ndā Rōnoꝝ rege gl'ia belloꝝ atq3 triūphatoꝝ
⁊ dictatura ꝑpetua isignis p'imū hō fuit· Nupsit p̄terea pō
peio magno ea tēpestate Rōnoꝝ clarissimo viro· q̇ in vincē-
dis deponēdis eisq3 de nouo faciēdis nacōib9 sbigēdis pira
tis inextinguēdis fauorē romane plebis obtinēdo ⁊ regu3
orb' toci9 clientelas acq̇rēdo n̄ t̄ras tm̄ ꝫ celū oīne fatigauit
diu· Quē adeo illustris mlr esto iuuēcula ⁊ ille ꝓuect9 eta
te ardent amauit vt ob id i maturā mortē q̄sierit· Nā cū pō
peius i comicijs edilicijs sac̄ficaturus ab hostia quā tenebat
ex suscepto vulnē se i varia agitāte p'imo r̄spgeret sangne
⁊ ob id vestib9 ill' exut9 domū alias idutur9 r̄mittēt cōtigit vt
deferēs añ alios iuliaz p̄gnantē hr̄et obuiā· q̄ cū vidisset viri
cruētas vestes añq̄3 cāz exq̇rēt suspicata ne forsā pōpeio fuis
set violēta man9 iniecta· q̄si nō illi occiso dilc̄issimo sibi viro
supuiuēdū foret i sinistꝝ r̄pēte cōlapsa timorē ocul' i tenebs
r̄uolutis maib9 clauf cōcidit· ⁊ euestigio expirauit n̄ solū viri
atq3 ciuiū rōnoꝝ ꝫ maxio toci9 orbis ea etate in cōmodo·

De Porcia Cathonis vticensis filia.

p Orcia eius marci Cathonis fuit filia· q̄ post eductas
de egipto p ardētes solitudines lybie in affricā pom-
peiani exercit⁹ reliq̄s victorie cesaris impaciēs apd
vticam se occidit· nec equidem insignis mulier a patria forti
tudine atq̃ perseuerancia degenerasse in aliquo visa est· hec
autem (vt alia eius virtutis preclara postponam⁹) cuȝ eti-
am viuente patre decio bruto nupsisset adeo eum dilexit in
tegre atq̃ caste vt inter ceteras mulieres curas ijs esset lon
ge prima atq̃ precipua· nec oportuno tempore potuit hone-
stas amoris flammas casto occuluisse pectore· Que quoniā
eius in perpetuam euasere laudem ad eius ampliandā clari-
tatem se offerunt vltro· Quieuerat iam pestifer tumult⁹ bel-
lorum ciuilium oppressis a Cesare vbiq̃ pompeianis cuȝ in
eum dictatorem pperuum vt satis animaduersū est regnuȝ
affectantem senatus pars sanior cōiurauit quos interfuit ⁊
ipse brutus· qui integritatis porcie conscius cū eidem scele-
sti facinoris apparuisse archanū factū ē· vt ea nocte cui dies
illuxit· q̄ cesar humanis reb⁹ cōiuratorū ope subtract⁹ ē exe
unte bruto cubiculū porcia tonsoris nouaculā sumēt q̄si vn-
guiū supfluitatē resectura fingēs q̃ illā sibi casu cecidisse se
ex aīo uulnerauit· Sane astātes ancillule cū manare vidissēt
sanguinē aliq̄d grauī⁹ suspicate clamore sublato abiēs brutus
in cubiculū reuocat⁹ est· ⁊ ab eo obiurgata porcia q̄m tōsoris
p̄ripuiss; officiū· porcia aūt semotis ancillulis inq̄t minime te
merarie factū qd̄ putas ē· Tētatura aūt q̄ aīo me ipaȝ gladio
pimere ⁊ mortē ppeti possem si min⁹ tibi p votis cepta suc
cederēt feci· O m exhausti vigoris amor ⁊ virtali ꝯiuge felix
sed q̄d vlt̄ in scel⁹ a cōiuratis itū est· et occisores occiso cesare
euasere nō tn̄ impune· Sȝ cū p̄ter extimatū oīa r̄nderēt a sena
tu reliq̄ damnati patricide indiuisa abierūt· Brut⁹ aūt ⁊ Cas
sius in orientē tendētes nō puas copias aduūsus octauianū
cesarē ⁊ antoniū cesaris hēdes collegē· aduūsus q̄s cū octaui
an⁹ et Antoni⁹ eduxissent exercitū apud philippos pugnatū

62

est· et cum victe fugateq; Cassij brutiq; ptes essent· Et ipse brut⁹ etiā occis⁹ est· Qđ cū audisset portia nil sibi subtracto viꝝ letū futuꝝ existimās arbitta nō alio aīo mortez passura q̄m olim cultri tonsorij vuln⁹ ꝯfestim in vet⁹ ꝓpositū veit· et cū ad voluntariā necē nullū sibi adeo cito ut impet⁹ exposcebat p̄stari videbat̄ istrumētū ignitos carbones q̄s forte ꝓpi quos habebat indubitāter manibꝫ gutturi iniectos exhausit· A quibꝫ p̄cordia exurētibꝫ spiritus vitalis abire in mortē coact⁹ est· nec dubiū quin quantomagis inusitatū mortis genus intulere tanto occumbenti plus fulgoris coniugalis diligencie ingessere· Cuius etiam fortitudini patris reseratū manibus vulnus nil merite laudis potuit auferre·

nouũ genus mortis

De Curia Quinti Lucrecij coniuge·

c

Vria Rōna fuit mlier et si noī fidē dabim⁹ ex ꝓsapia curionū· si opibꝫ mire ꝯstācie atq; integrime fidei vetustatis splēdidū specimē· Nam ea in turbine reꝝ q̄ triū viroꝝ iussu noue ꝓscptoꝝ in vrbe apposite tabule sūt· Quintus lucreci⁹ eiusdem coniūx inueniret̄ ꝓscpt⁹ vnacuz pluribꝫ ceteris fuga celeri patriū solū linquentibꝫ ⁊ vix tutā inter feraꝝ speleas ⁊ solitudines monciū seu apđ hostes rōni nōis letebrā inuenientibꝫ sol⁹ ipe amātissime vxoris vsus cōsilio int̄ rōna menia intra domestici laris pietes int̄ ꝯiugalis cubiculi secretū in sinu ꝯiugis intrepid⁹ latuit ⁊ tāta vxoris solertia tāta sagaci idustria tāta fidei integrtate seruat⁹ ē vt p̄ter ancillulā vnā cōsciam nemo etiaz ex necessarijs arbitri nedum scire potuerit quociens ad cōtegendum arte facinus credere possum⁹ mulierē hanc exoleta veste habitu sordido mesta facie flentibꝫ oculis neglecto crine nullis comptaz de more velamentis anxio suspirijs pectore ficto quodā amētis stupore in mediū ꝓdijsse· et q̄si sui inscia discurrisse p̄riaz intrasse tēpla plateas ambijsse· et tremula atq; fracta voce dum videretur deos p̄cibꝫ votisq; honorasse pcūctasse obuios amicos· nūq̄đ lucreciū vidissent suū· an scirēt· nunq̄đ

viueret · et ſi viuēt quorſū fugā cepit · quib9 ſocijs · q̄ ſpe · ꝑte
rea ſe ſuope deſiderare fuge exilijq; ꝛ incōmodoꝝ comitē ſi
eri · et hm̄oi plura factitaſſe q̄ īfelices cōſueuere facē · latebris
quidē viri integumēta ꝑualida Quib9 inſup blandicijs q̄
bus delniamētis q̄b9 ſugeſtionib9 ancillule ſecreti cōſcie fir
maſſe aīm ſaxorūq; feciſſe · Quib9 demū cōſolacōib9 ſpē cre
xiſſe viri trepidātis pect9 anxiū3 aīaſſe ꝛ meſtū ī aliq̄lē t̄xiſſe
leticiā Et ſic reliq̄s eadē peſte laborātib9 ꝛ inter aſpreta mō
ciū maris eſt9 celi ꝓcellas barbaroꝝ pſidias odia hoſtiū in
feſta ꝛ man9 q̄nq; pſequēciū miſere piclitātib9 ſol9 Lucreci9
in gremio pijſſime cōiugis tutus ſeruatus eſt · Quo ſcīſſimo
opere Curia non immeritā ſibi claritatem queſiuit eternam

De hortenſia quīnti hortenſij filia ·

(h)Ortenſia quīnti hortenſij egregij oratoris filia dig
nis extollenda laudib9 eſt · cū nō ſolū hortenſij pr̄is
facūdiā viuaci pectore amplexa ſit · ſed eū etiā ꝓnū
ciādi vigorē ſeruauit quē optunitas exq̄ſiuit · et q̄ ſepiſſime
in viris doctiſſimis deficē cōſueuit · h aūt triūuiroꝝ tpe cū
m̄ronaꝝ m̄ltitudo exigēte reipublice nc̄citate itolerabile fe
re onere pecūie exoluēde ḡuata videtur · nec hoim inueiret
aliq̄s q̄ in rē tam incōgruā ꝑſtare p̄rocinū audēt · ſola auſā
eſt cōſtāti aīo corā triūuiris rem femiaꝝ aſſumē · eāq; porādo
tam efficaciter inexhauſta facūdia agere · vt maxia audiētiū
admiracōe mutato ſexu rediuiuus hortenſius crederet · Nec
infeliciter opus tam egregiū a femina ꝑſumptū aut executū
eſt · Nam vti nulla in parte fracta oracōne aut laudabili ſui
juris demonſtracōne defecerat · Ac nec ex optato aliq̄d a triū
uiris diminutū eſt · q̄nymo conceſſū libere vt lōge amplior
pars iniūcte pecūie demeret arbitrati quantū ſub matronali
ſcola in publicū taciturnitas laudāda videat tantū oportu
nitate exigente ornatu ſuo decora ſit extollenda loquacitas ·
Quo tandem facto non abſq; maximo hortenſie fulgore re
liquū quod minū erat a m̄ronis facile exactū eſt · Qd̄ dicā

63

vidisse tantū veteris prosapie spiritus in hortēnsia afflauīs=
se femīa nisi eam merito nomē hortensie consecutam·

De Sulpitia Trustellionis cōiuge·

Vlpitia lentuli Trustellionis coniunx equa fere beni
uolētia sibi adiuenit indelebilē famā· Fuit enī hac ea
dem q̄ sup̄ ꝓcella p̄scriptus a triūuiris lētul⁹· Qui cū
esset volucri fuga tutatus in siciliam ⁊ ibi exul moraret̄ ⁊ in
ops facta eius rei sulpitia cercior in sentēciā iuit laboēs vna
velle cum cōiuge pati· rata indecēs esse vxores letos hōres
et fortunā candidā fere cum viris· hasq̄ eorūdē erūpnas si
optunū ferre sit fuga renuerēt· Verū nec ad virū pgere facile
sulpitia ꝯsecuta est· Sūma q̄ppe diligēcia ne exiliū seq̄ret̄ vi=
ri a mr̄e suabat̄ julia· Sʒ q̄s n̄ ludit ver⁹ amor custodias· Cap
tato igit̄ tpe· fuuli supta veste mr̄e custodijs h̄ deceptis r̄liq̄s
duabꝫ tm̄ ancillul̄ ⁊ fuul̄ totidē sociata splēdida mlier nata=
le solū pr̄ios q̄ꝫ penates linquēs· exulē virū secuta est· cū posset
lege nō ꝓhibēte ifelici abdicato marito nouas celebrare nup
tias· nec expauit mlier īclita p sbterfugia ⁊ maris est⁹ atq̄ꝫ
mōtana ytalica incta viri seq̄ vestigia· eūq̄ꝫ p incogitas regio
nes exq̄rere donec cōpto se iūxerit· honesti⁹ rata p mille di=
scrimina vite virū seq̄ a fortuna deiectū q̄ʒ eo exule laborāte
in pr̄ia vocare delicijs· ⁊ q̄eti incdite ꝓfecto mētis et pruden
tem virū poci⁹ q̄ʒ feminā redolētis tale iudiciū est· Non enī
semp auro ⁊ gēmis splēdendū· nō sp indulgendū cultui· nō
semp estiu⁹ fugiend⁹ est sol· aut hyemis pluuie· nō sp colēdi
sunt thalami· non semp sibi pcendū· sed cum viris exigente
fatorū serie subeundi labores· exilia ppeti pauperiē tolerare·
picula forti ferre animo· hec vxorū spectanda militia est· hec
sunt bella· hec victorie· ⁊ victoriarū triūphi· conspicuū molli
ciem luxūq̄ꝫ ⁊ angustias honestate et cōstātie ⁊ pudica mēte
supasse· hinc illis est fama phennis ⁊ gl'ia· Erubescant igit̄ q̄
non solū felicitatis vmbreculam totis secuntur pedibus sed
et hee magis q̄ pro cōmuni cōiugij comodo nauseā timent·

leuí soluūtur labore. nacões exteras horrēt. ⁊ expallēt forsā audito bouis mugitu. cū i sectādis mechis fugā laudēt maria placeāt. forte qꝫ aiaꝫ q̄bꝫcūqꝫ optūitatibꝫ scelestissie pstēt.

De Cornificia poeta.

c Ornificia vtꝝ rōna fuit an pociꝰ extera ꝯpisse ñ memini. Veꝝ testimonio veteꝝ mēoratu sint digīssima. Impante aūt Octauiano cesare tāto poetico effulsit dogmate vt ñ ytalico lacte nutrita ſꝫ castalio videret̃ latice ⁊ Cornificō germano frater euisdē cui poete insigni eq̄ esset illustris i gl̃ia. nec ꝯtenta tā splēdida facultate valuisse verbꝫ reor sacris ipellētibꝫ musis ad ꝓscꝛibendū heliconiū carmē sepissie calamo doctas apposuit manꝰ colo reiecta. ⁊ plima ac insignia scripsit epygr̄mata. que hieronimi pb̄iti viri scīssimi tpibꝫ (vt ipe testat̃) stabāt i precō nūq̄d aūt i posteriora ꝺuenerit secla nō satis certū hēo. O femineū decus. neglexisse mulıebria ⁊ studijs marioꝝ vatū applicuisse igeniū. vecūdēt segnes. ⁊ de seipis misere diffidētes. q̄ q̄si i ociū ⁊ thalamis nate sint sibiipis suadēt. se ñ ad amplexꝰ hoim ⁊ filios excipiendos alēdosqꝫ vtiles eē. cū oia q̄ gl̃iosos hoies faciūt si studijs isudare velit hēant cū eis cōia. potuit hec nat̃e ñ abiectis viribꝫ igeio ⁊ vigilijs femineū supasse sexū. ⁊ sibi hoēsto labore ꝑpetuū q̄sisse nomen nec q̄ppe gregoriū ſꝫ quod restat paucis etiam viris rarissimū ⁊ excellens.

De Mariamme iudeoꝝ Regina.

m Ariama hebrea femina genere q̄m viro felicior Aristobali iudeorum regis ex Alexandria regina hyrcani regis filia genita fuit. Tante tamqꝫ inuise pulcritudinis clara vt non solum eo tempore ceteras formositate feminas anteire crederetur sed celestis arbitraretur ymago pocius q̄m mortalis. nec credulitati huic marci Anthonij triumuiri testimonium defuit. Erat autem Mariame frater ex eisdem parentibus nomine Aristabalꝰ eq̄ secū pulc̄titudis et etatis. Cui cum Alexandra mater pn̄cipatū dari sacerdocij

64

ab herode marianis viro atq3 rege sūmope cupet atq3 ꝓcu
raret· Gellij amici suasione amborū effigies optimi pictoris
artificō in tabula delinitas ad Antoniū triūuirū extreme lu:
xurie hoiem: ad ei⁹ in se excitandā libidinē ⁊ p cōsequens in
desideriū tuū trahēdū in egiptū vsq3 trāsmissas aiūt· Quas
cum vidisset antoni⁹ p̄mo in admiracōnē longiusculā cōsti
tit· deinde dixisse asserūt· hos q̄ntū ad formositatem ꝓfecto
dei filios esse· et subsequēter iuramēto astruxisse se nūq̄3 aut
vsq̄3 ne dū pulcriores sed nec similes aspexisse· Sed ad ma:
riannē solam redeundū· hec quidē ⁊ si inaudita pulcītudine
fuerit insignis animi tn̄ ingēti fortitudine longe magis emi
cuit· Que cum ad nubilem venisset etatē infausto omine he:
rodi antipr̄is iudeoꝝ r̄egi nupta est· et maximo infortunio
suo sūme ob ei⁹ venustatē ab eodē dilecta· q̇ cū gl'iaret̄ plu
rimū se solū orbe toto possessorē pulcītudinis diuie in tā g̃n
dem animi curā lapsus est ne q̇s alter in h̄ sibi posset eq̃ri ut
timere cepit ne sibi supstes euadēt mariēnes· ad qd̓ euitan:
dū p̄mo cum vocat⁹ in egiptū ad Antoniū esset itur⁹ cau saz
dictur⁹ sup morte Aristoboli fratris Marianus a se occisi· et
demū Antonio mortuo accessurus ad octauianū cesarem ⁊
purgatur⁹ si posset q̄ amicis anthonij adūsus eū auxilia p̄:
stitisset Ciprijine mr̄i amicisq3 reliq̇t vt si q̇d in eū quod in
mortē tendēt ab Antonio vel cesare seu casu alio ageret̄ ma:
riennē ꝯfestim occiderēt· O ridēda sagacissimi r̄gis i sania ob
alienū icertūq3 ꝯmodū ante vexari ⁊ iiūdē post fatū qd̓ occl
tissime factū fuēat r̄sciuit ī ctu tpis mariēnes· et cuz iam ab A
ristoboli īdignā cedē in herodē ꝯcepisset execrabile odiū ar
bitta se ab herode nōnisi ꝓpter pulcītudinis vsum diligi· cu:
mulauit iras vitā suā bis imerito ab eodē damnatā egrime
ferēs· et q̄3uis Alexādrū ⁊ Aristobolū cōspicuos pulcītudine
pueros ex eo enixa foret· in nullo potuit modeāsse cōceptū·
eoq3 ferēte ipetu delapsa ē· ut amāti viro suū negaēt ꝯcubitū
et dū spneret q̄si veteris regis ꝓsapie omis in se r̄surgēt in
doles· gestu q̊dā elato illi⁹ conabat̄ calcare potēciā non veri:
ta persepe dicere palam herodem alienigenam non judeum

nec regie ꝓlis hoiem· q̄n ꝑmo ignobilē et ydumeū nec regia
cōiuge dignū· trucē insolentē infidū scelestūq; ⁊ immanē bel
uā· Quē ⁊ si herodes cū difficultate patētur tn̄ amore prohi
bēte nil seuū audebat in illā· Tandē in penis ꝓcedētibꝫ rebꝫ
(vt placet aliq̄bꝫ) a Cipria herodis mr̄e ⁊ Salomonie so
rore q̄bus sūme ĝuis erat mariēnes· Actū est vt a sbornato
ab eisdē pincerna herodi accusaret̄ q̄ eū conata sit exorare vt
illi amatoriū poculū qd̄ ipsa pauerat ꝓpinaret· seu (ut volūt
alij) q̄ effigiē suā specōsissimā nō eo tempe q̄ ꝑmōstratū ē
nec mr̄is ope sed motu suo post ꝯceptū in herodē odiū ad
Antoniū vt illū in suū desideriū ꝓuocaret ⁊ i herodis odiū
trāsmisisset· Que cū crederet herodes ⁊ mariānis in se mali-
uolētia fidē facēt irritatꝰ ⁊ anxio furore succēsus cū amicis lō
ga orōne conq̄stus est· eo q̄ eis suadentibꝫ et Alexandra ma
riānis mr̄e ad eiꝰ grām ꝓmerendā deductꝰ est· vt eam tāq̄z
in regiā maiestatē excidiū molientē capitali damnatā suppli
cio iubēt occidi· q̄ q̄dem in se tantū excitauit gn̄osi animi vt
vilipēsa morte integro vultꝰ sui seruato decore· nec ulla ex p
te femineo ritu flexa· ⁊ obiurgantē mr̄em tacita audiret· ⁊ flē
tes ceteros genis siccis aspicēt· et vti in triūphū letissimum
nō solū intrepida sed aspectu alacri nullis ꝓ salute sua por
rectis p̄cibꝫ iret in mortem· eamq; a carnifice vt optataz su-
scipet· Que q̄dē tam immota securitate nō solū efferati r̄gis
tristauit inuidiam s; ut plura a suo noi secta auxit q̄z mōrlitati
sue mēses ꝯcessisse lacrimis p̄cibꝫq; suis flexꝰ potuiss; herodes

De Cleopatra regina Egiptiorum·

c Leopatra Egipcia femina tociꝰ orbis fabula ⁊ si p mł
tos medios r̄ges a ptholomeo macedone rege ⁊ La
gi filio originē traxerit ⁊ ptholomei dionisij seu (ut
alijs placet) nimei r̄gis filia ad impandū p nephas tn̄ ipi r̄
gno puenit nulla fere n̄ hac ⁊ oris formositate vē claritatis
nota r̄fulsit· Cū egregio auaricia crudelitate atq; luxuria oi mūdo
ꝯspicua fc̄a sit· nā (ut placz aliq̄bꝫ) vt ab eiꝰdē dominij initio

sumamus exordiū dyonisius seu nimeus Romani populi a
micissim⁹ julij cesaris ꝯsulatu p̄mo in mortē veniēs signatis
tabulis liquit· vt filioꝝ natu maioꝛ (quē aliquí lysaniā no:
minatū arbitrant̄) sumpta in coniugē Cleopatra ex filiab⁹
etiā natu maiore vna se mortuo r̄gnarēt qd eo ꝙ familiaris:
sima esset apud egiptios r̄pitudo m̄res filias ꝙ tm̄ a ꝯiugijs
exclusisse executū est· porro exurente cleopatra regni libidi
ne vt nōnullis visū ē innocuū adolescētulū eūdem ꝙ fratrez
vt viꝝ suū q̄ndecimū etatis annū agētez veneno absūpsit· et
sola regno potita ē· hinc asserūt cū iam pōpeius magn⁹ asiaz
fere omnē occupasset armis· in egiptū tendēs supstitē pue:
rū mortuo sbꝛogasse fr̄i· eūꝙ regē fecisse egipti ex q̊ indig̃ta
cleopat̃ adūsus eū arma corripuit· Et sic se reb⁹ h̄ntib⁹ fuso
a cesare apud thesaliā pōpeio ⁊ puero r̄ge a se facto litore ī
egiptiaco ceso adueniēte post eū cesare ibidē bellū iter se ge
rētes inuenit· Quos cū ad cām dicēdā se corā accersiri iussis:
set vt de Ptholomeo iuuene sileamus vltro effrenata mali
cijs mł'r cleopatra· de se p̄cimū sidēs· r̄gijs insig̃ta notis ac
cessit· et auspicata sibi regnū si in suā lasciuiā domitorez orb̄
contheret cum formosissima esset ⁊ oculoꝝ scintillanciū arte
atꝙ oris facundia fere q̊s vellet capet p̄uo labore suo libidi
nosū p̄ncipem in suū contuberniū traxit· pluresꝙ noctes me
dio alexādrinoꝝ in tumultu cū eo ꝯmūes habuit· cōcepitꝙ
(vt fere omib⁹ placet) filiū quē postmodū ex p̄ris nomen
Cesarionē nūcupauit· Tandē cū ⁊ ptholomeus puer a cesare
dimissus in liberatorem suū impulsu suoꝝ bella vertisset· et
ad delataz mitridati pgameno in auxiliū cesaris venīēti cum
exercitu occurrisset· Ibiꝙ a cesare qui itinere alio illū preue
nerat sūpatus fugam stapha temptaret ⁊ pluriū irruenciuz
pressus pondere mergeretur ⁊ sic pacatis rebus facta alexan
drinoꝝ deditione cum cesar esset itur⁹ in pharnacē ponti re:
gem q̄ pompeio fuerat quasi nocciū exhibitur⁹ cleop̄re p̄mi
um ac eo etiā ꝙ infide māsisset eidez nil aliud optanti r̄gnū
ꝯcessit egipti· Arsinore sorore deducta ne forsan ea duce no
uū aliq̄d moliret̄ ī eā· sic iaz scelē geino adepta r̄gnū cleopat̄

in voluptates effusā suas q̄si scortū orientaliū r̄gū facta au:
ri ⁊ iocaliū auida· nō solū cōtubnales suos taliū nudos arte
liq̄t sua veꝝ ⁊ tēpla sac̄ſqꝫ egiptioꝝ edes vasis statuis thesau
risqꝫ ceteris vacuas liq̄sse t̄ditū est· hinc occiso iam cesare et
bruto ⁊ cassio supatis eunti in siriā Antonio obuia facta im
puꝝ hoīem pulc̄tudīe ⁊ lasciuiētibꝫ oculis facile cepit· et in
amorē suū detinuit misere· eoqꝫ deduxit vt q̄ frēm veneno
necauat antonij manu Arsinone sororē ad suspicōz r̄gimis
ammouēdā omnē in tēplo dyane ephesie (q̄ salutē q̄ritās i
felix aufugerat) trucidari facēt id adulterioꝝ suoꝝ a nouo a
masio loco p̄mi muneris assūptura· Et cuȝ iam scelesta mł̄ier
antonij mores nouisſꝫ verita nō est eidē postulare Syrie reg:
nū ⁊ Arabie· Sane cū p maxim vidētur illi ⁊ icōgruū nimis
Ad satisfaciēdū tn̄ desiderio amate mł̄ieris sorciunculas ei ex
vtroqꝫ dedit ſ̄radditis etiā ciuitatibꝫ omibꝫ q̄ intra eleutreuȝ
flumē et egiptū siriaco litori apposite sūt Sydone ⁊ tiro r̄ten
tis· Que cū obtinuisſꝫ antoniū i armenos seu (vt volt alij)
in parthos euntem ad euphratē vsqꝫ ꝓsecuta dū egiptū p
siriam repetēt ab herode antipr̄is tūc iudeoꝝ r̄ge mag̃fice su
scepta· nō erubuit eidē p intermedios suū suadere cōcubitū
sibi si annuisset muneris loco iudee sb̄tractā r̄gnū quod ipe
Antonij ope nō diu ante susceparˀ· Verum herodes adutēs
non solū ob Antonij reuerēciam abstinuit· quinymo vt illū
a nota tam cestuose femie liberaret ni dissuasissent amici eā
gladio occidere disposuerat· Cleopatra aūt q̄si frustrata ob h̄
moram traxisset eidem locauit redditus iericundis quo bal
samū nascebatur· qd̄ ⁊ ipsa postmodū in Babiloniā egipciā
trāstulit· q̄ viget vsqꝫ in hodiernū· et inde amplis ab herode
susceptis muneribꝫ in Egiptū redijt· Inde vero in fugam ex
parthis redeūti Antonio accersita occurrit· Quiquidem An:
tonius cum fraude Artabartanem Armenie regē olim tyḡ
nis filium cum filijs ⁊ satrapis cepisset ⁊ thesauris per maxi
mis spoliasset· atqꝫ argentea cathena vinctum traheret vt a:
uidam in suos amplexꝰ prouocaret effeminatꝰ vemēti cap:
tiuū regem cum omi r̄gio ornatu ac preda deiecit in gremiū

66

Quo leta munere cupidissima mulier adeo blande flagrātē
complexa est vt repudiata octauia octauiani cesaris sorore
illā totis affectibus sibi vxorem iūgeret. Et vt arabicas vn
ctōnes ⁊ odoratos sabee fumos ⁊ crapulas sinam cū magni;
cis assidue saginaret ingluuiosus homo epulis in v̓ba veit
q̄si cleopatre cōuiuia sua extollere vellet. Quid magnificēcie
q̄tidianis cenis posset apponi. Cui respondit lasciua mulier
se cena vna cencies si velit sex terciū absumpturā. Quod cuz
minime fieri posse arbitraret̄ Anthonius tamē vidēdi auid⁹
atq̄ liguriendi facere piculū sūpto lutio plauto iudicis loco
Que postero die dū nō excessisset eduliora consuetudimē et
iam spōsionē irridēt Antoni⁹ iussit Cleopatra ministris vt se;
cundā mēsam afferrēt illico. q̄ p̄monitu nil aliud q̄z vas vnū
aceti acerrimi attulere. Ipsa aūt cōfestim ex altera auriū vni;
onem inexcogitati p̄cij (quē ornamenti loco orientaliū mo;
re gestabat) sumens aceto dissoluit ⁊ liquefactū absorbuit
et cum ad aliū quē alteram auricula eque carum gerebat iā
manus apponeret illud ijdem factura ex templo lucius plau
tus victum esse Antoniū protulit. et hic secundus seruat⁹ est
victrice regina. quīquidem postea diuisus Romā in pātheo
ne delatus auribus veneris appositus est. diu postmodū cle
op̄re p̄hibens testimoniū p̄spectātibus. Ceterū cū insacia;
bilis mulieris indies regnoꝝ auiditas augeret̄ vt omia cō;
plecterent̄ in vnū. temulēto Antonio ⁊ forsan a tam egregia
cena surgenti romanū postulauit impiuz quasi in manibus
posse concedere fuisset Antonij. quod ipse mīme sui compos
mim⁹ optune suis Romanisq̄ pensatis viribus se daturum
spopondit. O bone deus q̄z grandis poscentis audatia. nec
minor spondentis stulticia. O liberalis homo tot seculis tāta
cum difficultate sanguine fuso ⁊ morte tot insigniū virorūz
tot etiā populorū tot egregijs opib⁹ tot bellis vix dū q̄situz
imperiū postulanti mulieri nō aliter q̄z domunculo vm⁹ do
miniū icōsulte q̄si euestigio datur⁹ ɔcessit. Sed q̄d iā ob r̄pu
diū octauie belli seminariū iter octauianū ⁊ antoniū videbat̄
iniectū. et ob id actū est vt cōgregatis ex vtrāq̄ parte copijs

iretur in illud. Ve℞ antoninus cū Cleopatra ornata purpu
reis ⁊ aurea classe ꝓcesserūt in cyprū vbi cū obuijs hostibꝫ
inita pugna terrestri cessere victi. ⁊ in classem se recipientes
Antoniani i actū redire. experturi naualis belli fortunā aduꝰ
q̊s Octauianꝰ cū agrippa genero factus obuius ingenti cuꝫ
classe mira audacia eos aggressus est. ⁊ susceptꝰ acrit̄ tenuit
aliq̄ndiu mars dubius pugnā ipendulo. Tandē cū succūbē
viderent̄ Antoniani ꝑmo omniū insolens Cleopatra cuꝫ au-
rea qua vehebat̄ naui ⁊ sexaginta alijs fugam cepit. Quā ex
templo Antonius deiectis ex p̄toria insignibꝫ secutꝰ ē. ⁊ in
egiptū redeūtes i cassum vires suas ad defensionē regni t̄ns
missis omibꝫ filijs in rubrū mare disposuerūt. Nam victor
Octauianꝰ secutus eos pl̄ibꝫ s̄cdis p̄lijs vires exinaniuit eo
rū. A q̊bꝫ cū sero pacis ꝯdic̄ōnes peterent̄ nec obtinerent̄ de-
sperās Antonius (vt nōnulli volūt) māseolū regū intrās
sese gladio interemit. Capta vero alexādria cū cleopatra inge-
nio veti inuanū tēptasset (vti iā dudū cesarē ⁊ antoniū ille
xerat) in ꝯcupiam suā sic ⁊ iuuenē octauianū illicē. idig̃ns
cū audisset se s̄uari triūpho atꝫ de salute desperans r̄gijs orna
ta Antoniū suū secuta ē. ⁊ secꝰ eū posita adaptis brachiorū
venis ꝑpriales s̄pētes vulneribꝫ moritura apposuit. Aiūt q̄dā
hos somno mortē inferre in q̊ resoluta auaricie lasciuie atq̄
vite finē sūpserit ifelix. octauiano conāte ill̄ vulneribꝫ vene
natis ad mortis inuitā illā res̄uare si possꝫ. Sūt tn̄ alij eā an̄ ꝑ
mortuā ⁊ alio mortis gn̄e dicētes. Aiūt eiꝫ Antoniū tenuisse
apparatu attici belli ĝtificacōꝫ cleopr̄e. ⁊ ob id nec pocula nec
cibos n̄ ꝑgustatos assumē assueuisse. qd̄ cū aduūtissꝫ cleopat̄
ad fidē suā erga eū purgādaꝫ ꝓdianis floribꝫ (q̊bꝫ coronas
ornauerat) veneno plinitis capitiq̄ suo ipositis i ludū t̄xit
Antoniū. ⁊ ꝓcedēte hylaritate inuitauit eūdeꝫ vt coronas bi-
berēt. ⁊ i ciphū dimiss̄ floribꝫ cū haurire voluissꝫ Antonius a
cleopatra ꝓhibitꝰ ē. ea dicente Antoni dil̄cissime ego illa sū
Cleopat̄ quā nouis ⁊ insuetis ꝑgustacōnibꝫ cibi suspectā o-
stēdis ⁊ ob id si pati possem vt bibēs ⁊ occasio data ⁊ rō ē
Tandē cū fraudē ea mōstrāte nouisset Antoniꝰ eā i custodiā

67

i

reductam poculum quod ne biberet prohibuerat exhauri-
re coegit. & sic illam exaiatam volunt. prior vulgacior est
opinio cui additur ab octauiano cpleri iussu monumētū
qd Antonius incipi fecerat & cleopatrā eosq3 sil' i eodē tumulari

De Antonia Antonij filia.

a Ntonia minor clarissime viduitatis exemplū indeli
bile posteritatis reliqt. Hec eiz marcij Antonij triuz
viri ex octauia vt credit filia fuit. & iō mior cognominata. q2
illi soror esset natu maior. & eodē noie nūcupata. nupsit qdē
druso tyberij neronis fratri. & octauiani augusti puigno. et
ex eo pepit germanicū atz Claudiū postea augustū & liuillaz
qui dum germanice expedicōni vacaret (vt quidaz arbi-
trant) tyberij fratris sui ope veneno pijt. Cui' post mortez
cū etate florida atq3 conspicua formositate vireret rata satis
honeste mulieri nupsisse semel a nemine potuit ad secundas
nupcias puocari. qnymo reliquū vite spaciū sublimia socru
intra limites cubiculi viri sui adeo caste adeo sācte tnsegit
vt pteritaz oim matronaz laudes viduitate celebri superaz
Equidē inter cicinnatos fabricios curiosq3 & lucrecios atq3
sulpicios sanctissimū splendidissimū est etiā puectis etate
mulieribus & Cathonū filiabus absq3 lasciuie nota duxisse vi-
tā & laude plima extollendū. Qd si sic est qbus prosequemi
pconijs iuuenē pulcritudine insignē & marci Antonij spur-
cissimi hominis filiam non in siluis & solitudinibus sed int
impialia ocia atq3 delicias inter iuliam octauiani filiā & juli-
am marci agrippe libidinis & lasciuie feruētissimos ignes in
ter marci Antonij genitoris sui atq3 Tyberij postea pncipis
obscenitates & dedecora i patria olim frugi. nūc turpitudibus
omibus dedita inter mille concupiscentiaz exempla cōstanti
animo & forti pectore castimoniā non p tempusculum & in
spem futuri coniugij sed virtuti obseqntem i senectutem &
mortem vsq3 seruantez. Edepol nil dignū satis relictū ē ver
bis consideracōi forsan aliquid supextat. Qd quidē q2 vires
excedit scribentiū considerandū & merita consideracōe extol-
lendum satis sit sacris ingenijs reliquisse.

De Agrippina germanici coniuge.

a Grippina marci agrippe ex iulia octauiani Cesaris fi:
lia genita fuit. esto gaius caligula eiusdē agrippine fi:
lius. iam orb princeps abhorrēs agrippe aui matni rusticitatez
diceret eā nō ex agrippa s ex stupro octauiani i iuliaz filiā ꝑpe
trato fuisse ꝓgenitā stolide credi cupiēs se nobiliorē tā ince
stuose ↄcepta mr̄e natū q̄ʒ ex ignobili pr̄e sacta lege suscepta
Sʒ cuiuscūqȝ fuerit filia germanico sue etatis isigni iuueni ⁊
ꝓximū reipublice oportūo ac Tyberi Cesaris augusti filio ad:
optiuo nupta ē. satis ob hoc fulgida ⁊ fulgior ꝙ isolētissimi
pn̄cipis obstinato ꝓposito retulisset ꝑfidiā. s cū ex germani
co viro suo tres iā enixa fuisset mares ex q̄b gaius caligula
q̄ postmodū romaīs ꝑfuit. ⁊ totidē eq̄ femellas. ex q̄b agrip
pina neronis Cesaris mr̄ cū ope tyberij pr̄is vt ꝓ cōpto ha
bitū ē veneno sublatū egreferret ⁊ feminco ritu plāgore plu
rimo celebrimi viri sui necē defleret in tyberij odium icidit
adeo. vt ab eodē eā brachio tenēte ⁊ obiurgacōib inflētuz
vsqȝ infestāte ꝙ nimiū ferret ipacient se reb pn̄cipari non
posse ⁊ ꝓplib in ꝓcessu lacessitā apud se natū crimīacōib
custodiri iussit insontem. Porro egrega mlier idignū rata
qd in se agebat a Cesare morte fastidia stomachosi pn̄cipis
effugē aut finire disposuit. Que cū alter satis comode nō da
retur fame generoso animo accersire statuit ⁊ confestim a q̄:
cunqȝ cibo abstinere cepit. Quod cum esset relatum Tyberio
et aduertisset ignarus homo quo ieiuniū tenderet mulieris
ne tam certa via breui spacō sese suis subtraheret iniurijs
nil ꝓficientibus minis aut verberib vt cibū capet. eo vsqȝ
ne sibi auferret seuiendi in eā materia deductū ē. vt cibum
gutturi eiusdē violent impingi facēt. vt q̄cūqȝ mō stomacho
fuisset iniectus alimēta volēti ꝑstaret. Agrippina vero q̄nto
magis exacerbebat iniurijs tāto acrioris efficiebat ꝓpositi.
et incepta ꝑseuerās scelesti pn̄cipis insolentiā moriēs supera
uit. ostendēs cū mltos posset facile dum vellet occidere vnū
solum mori volantem totis sui dominij virib vnū ꝑuare.

nõ possꝫ· Qua q̃dẽ morte ⁊ si plurimũ glorie sibi apd̃ suos q̃siue rit Agrippina Tyberio tamẽ longe amplius ignominie liq̃t·

De Paulina Romana femina·

P Aulina rõna mulier q̃dã ridicula siplicitate sua fẽ in= debile nom̃ ꝯsecuta ẽ· Hec tyberio cesare augusto rõ= nis ĩpante hẽbat̃ isignis sic nupta iclite pudicicie specimẽ r̃ putabat̃ a cũctis· nec aliud p̃ter virꝝ studio curabat p̃cipuo q̃ꝫ vt anubi egipcioꝝ deo q̃ tota veñacõe colebat obseq̃ pos= set vt ei⁹ ꝓmeri grãꝫ· Sane cũ vbiqꝫ a iuueib⁹ specõse amẽt̃ ⁊ hec potissie q̃b⁹ ẽ solers castimoĩe cura pulc̃tudis hui⁹ iu= ueis vn⁹ Romnus cui mũd⁹ nom̃ erat eã impẽse nũc ocul̃ ge= stib⁹ facecijs nc̃ p̃cib⁹ ⁊ blãdicijs sollicitaẽ cepat si fõte possꝫ obtinẽ qd̃ ardent̃ optabat· s̃ oia frust̃ castissia mlr solo viro dicata amãtis cũcta sinebat ĩ auras· Qui dũ ceptis isistẽt ad uertẽtqꝫ apto calle sibi mlieris ꝯstañ viã p̃ripi i fraudes u̍tit igeniũ Cõsueũat ãt paulina p̃hd̃ tẽplũ singul̃ dieb⁹ visitaẽ sacrisqꝫ ꝯtinuis placaẽ anubẽ· qd̃ cũ vouissꝫ iuueis amore ostẽdẽte dolũ mauditũ excogitauit· ⁊ rat⁹ anubis sac̃dotes votis suis plurimũ posse ꝯferre eos adiuit· Illosqꝫ amplissis donis in suã deduxit s̃niam· Actũqꝫ ẽ eo p̃mõstrante vt ex eis senectute venerabilior veniẽti more solito pauline pla= cida voce dicẽt noctu ad se veisse anubẽ· eiqꝫ iussisse vt eidẽ dicẽt se deuocõe sua delc̃atũ plurimũ· seqꝫ adeo i tẽplo p q̃etẽ ei⁹ desiderare colloquiꝫ· Que cũ audissꝫ paulina ob scitatem suã hoc ꝯtingẽ arbitrata imensũ ex dictis secũ gl̃iata ẽ· adeo qꝫ vera credidit vti adeo anube aurib⁹ suis pcepisset ipsa mãdata· viroqꝫ suo r̃tulit oia· Qui stolidior ꝯiuge ãnuit pe tẽti vt pnoctaret i tẽplo· Strat̃ ergo ede i sacra ignaris oib⁹ p̃ter eã ⁊ sac̃dotes lectus deo dign⁹· ⁊ tenebris iam terram ob vmbrantib⁹ intrat paulina locũ· arbitrisqꝫ r̃motis post oracõnes ⁊ sacra deũ expectatura lectũ adijt· Cui iã soporate mundus a sac̃dotib⁹ itromissus et ex opposito ornatu anub tect⁹ affuit ⁊ cupid⁹ amate a se mulieris ruit i oscula· Iubꝫ qꝫ excusse somno atqꝫ obstupescẽti bono aio esse· se anubeꝫ a se diu veneratum fore· e celo suis p̃cib⁹ atqꝫ deuocõne

lapsum & in eius venisse concubitū· vt ex se eaq̄ similis gi-
gneret deus· Que ante alia peciit ab amaho deo nūquid su-
peri aut possent aut consueuissent misceri mortalibus· Cū
euestigio mūdus respondit posse· iouemq̄ p tegulas i gre-
miū danis lapsum dedit exēplū· & eo accubitu genuisse per
seum q̄ postmodū i celū assūptus ē· Quibꝫ auditis paulina
letabūda petito annuit· intrat mūdus nudꝰ ꝓ anube lectū·
et amplexu coituq̄ fruitur optato· Sed cum iam nox iret in
diem abiens luce dixit eam filiū concepisse· mane autem fa-
cto sublato e templo a sacerdotibꝫ lecto paulina viro que
acta sunt retulit· Credidit insulsus homo & applausit cōiuge
enixure deū· nec dubiū quīn ab ambobꝫ fuisset expectatum
piendi tempꝰ· ni mūdus iuuenis ardens nimiū minꝰ caute
dolū apuisset· Is quidem forte cōscius eam auide i amplexꝰ
& coitū venisse arbitratus si ꝓstratam a se ingenio suo eius
ostēdisset pudiciciam flexibilē magis & auidā eque noctis
futurā· & sic faciliori via iterum & sepius in cōcupitos posse
redire amplexus· eunti ad templū pauline factꝰ est obuius
dixitq̄ voce sūmissa· Beata inq̄m es paulina cū ex me anu-
be deo ꝯceperis· Verū longe aliter q̄m arbitraretur succes sit
ex verbo· Nam cū exstupuisset Paulina & i mentē ex gestis
auditisq̄ reuocasset plurima cōfestim fraudē sensit· & turbata
se ad virum retulit· eiq̄ mūdi atq̄ sacerdotū dolū vt ipa per
cipiebat apuit· Ex quo subsecutū est vt vir conquereret Ty-
berio· a quo cōpta fraude actum est vt sacerdotes afficērentur
supplicio· & mūdus multaret exilio· & lusa paulina in romani
vulgi verteret fabulam· Clarior simplicitate sua & mūdi frau-
de facta q̄z ex anubis deuocōne & suata castimonia tā solerti·

De Agrippina Neronis cesaris matre·

a Grippina Neronis cesaris mr̄ genere impio & mon-
struositate filii ac sua nō minꝰ q̄m claris facinoribus
emicuit· Hec etenī germanici cesaris optimi atq̄ laudande
indolis iuuenis ex agrippina supiori filia fuit vocata iulia a-
grippina· & gay caligule principis soror· nupsitq̄ gneo do-
micio homi ex enobardorū familia fastidiosissimo atq̄ graui·

69

ex quo neronē insignē toti orbi beluam premissis ex mater-
no vtero pedibꝫ pepit. Verum domicio intercutis morbo as-
sumpto nerone adhuc puulo cū formosissima esset gaius
frater eius homo spurcissimꝰ turpi stupro ea abusus ē. ⁊ sb-
limatꝰ in pncipe seu minꝰ eius mores approbās eo ꝙ se le-
pido dominij spe miscuerit seu emuli alicuiꝰ impulsu eā fere
bonis oibꝫ puatā relegauit in insulā. quo tandem a militibꝰ
suis trucidato. eiqꝫ claudio sbstituto ab eodē ruocata ē. Que
tractu tpis cū audisset valeriā messalmā varijs agentibꝰ me
ritis cōfossam spem euestigio intrauit. sibi natoqꝫ pociūdi or
bis impij ⁊ celibem pncipē esto germanici pris sui fuisset fra
ter decore pulcritudine sua aduśꝰ lolliam paulinā opitulāte.
calixto liberto ⁊ elliam petinā narcisso fauente ope pallantis
claudiū in pregrande nupciaꝝ suaꝝ desideriū traxit. sed ob-
stare voto videbat honestas. eo ꝙ illi neptis esset ex fratre.
Veꝝ orōne vitellij sbornati actū est. vt i desideriū suū coge-
ret pcibꝫ senatoꝝ. eoqꝫ orante fieret a senatu decretū q pstā-
ret patruos posse neptos inducē. ⁊ sic Agrippina volēte clau
dio ⁊ orāte senatu eius venit in nupcias. Que tādē augusta
dicta est. ⁊ carpēto in capitoliū ferebat. solis sacerdotibꝰ an
cōcessū. ⁊ in aduersos sibi seuire cepit supplicijs. demū cū a
stutissima esset mulier tempore captato qmqꝫ vtrusqꝫ sexus
filij essent Claudio eū induxit suadēte illi meminio pallione
tūc ꝯsule. ⁊ vrgēte plimū pallante liberto. q ob stupꝝ Agrip
pine sūme fautor erat vt neronē puignū in filiū adoptaret
quod ante in familia Claudioꝝ factū nemo meminerat. eiqꝫ
octauiam quā ex messalma suscepat. ⁊ que lucio sylans. no-
bili iuueni desponsata fuerat sponderet in ꝯiugiū. Quibꝰ ob
tentis rata incasses beluā incidisse non tm claudij assiduarū
ingurgitacōnū tedio qntū ne ante pris mortem britanicus
Claudij filius in etatem solidam deueniret exterrita narcisso
etiā p britanico multa porante quasi ꝓposito futuꝝ obicez
arbitrata in mortē Claudij facinꝰ exiciale ꝯmēta est. delecta-
bat quidē Claudius boletis plurimū. illosqꝫ cibū dicebat do
rū. ⁊ ideo absqꝫ semie sua nasci sponte. Qd cum aduertisset

Agrippina studiose coctas īfecit veneno ·eos q₃ ꝑm q̊sdā ípa
appo suit temulento· Alij vero dicūt epulāti ī arce cū sacerdo
tibꝫ p alotū spadonē p̄gustatorē suū ab agrippina corruptū
appositis· veꝝ cū vomitu ⁊ alui solucōe videret sal⁹ Claudij
sequutura ope xenophontis medici illitis veneno pēnis ad
vomitū ꝯtinuandū porrectis eo itū est q̊ cupiebat vxor· Ip
se tandē ī cubiculū reductus ignaris oībꝫ agrippinā mortu⁹
est· Cuius q̄dē mors nō añ ab agrippina palā nūciata q̄₃ ami
coꝝ suffragio omisso britanico tanq̄₃ iuniore Nero iā pube:
scens sblimaret in p̄ncipē· qd adeo gratū fuit neroni vt ma:
trē illico tanq̄m bn̄ meritā ī cūctis tā publicis q̄₃ p̄uatis p̄po
neret videretq₃ sibi titulū matri vero p̄ncipatū sūpsisse· ⁊ sic
ex specula Romani p̄ncipat⁹ Agrippina toto effulsit orbi·
Ceteꝝ splēdor iste tā g̃ndis turpi macula labefact⁹ ē· nā ce:
de pluriū atq₃ exilijs aliq̄ndiu debachata ē· p̄terea creditum
fuit ea paciēte p̄ter natalē ⁊ debitā delcacō₃ ī mr̄e₃ amore il:
lecebri a filio fuisse dilectā· cū is mētricē ei p sie₃ int pellices
assūpsisset· ⁊ ꝯcubitū testarent p̄sepe macule vestibꝫ iniecte
quotiēs cū ea leticia delectat⁹ ē· dato velnit alij tam ī facin⁹
hoc filiū attraxisse desiderio recupandi dominiū a q̊ deiecta
videbat· eo q₃ in nerone q̄busdā ex cauſ multum oblocuta
fuerat· qd firmari volunt ob id qd de ceto nero sic assuetus
fugere eius ꝯtuberniū ⁊ solitudines collocacōnū· Attn̄ que₃
p̄mū ī ꝯiugiū suū allexerat boleto pimerat· ⁊ ineptū iuuenē
fraudibꝫ ⁊ violētia sblimerat ipio ī detestabilē q̄₃q̄m meri
tā mortē deducta ē· Nā cū ī mltis filio g̃uis esset ei⁹ meruit
odiū· Ex quo oī honore ⁊ augustali maiestate ab eo p̄uata ē
Que īdignās ⁊ femineo irritata furore eidē vti ꝓcurauerat
sese subrepturā ipiū₃ minata ē· Quibꝫ extrit⁹ nero cū ea₃ et
oculatā nimiū noscēt ⁊ ob mēoriā germanici p̄ris amicoꝝ
subsidijs plenā veneno ter illā surripe conat⁹ ē· S₃ discreta
mulier antidotis offensa₃ vitauit· demū cū ⁊ laq̄os cetos (
q̊s in necē ei⁹ tetēderat) euitass₃ itellexit vo caucōi fraude a
gēd foē· eiq₃ exposcēti ab Aniceto p̄fecto classꝫ apd misonū
oli a pūicia nutritore suo ostensū ē nauim posse ꝯpoi fragilē·

in qua suscepta Agrippina doli ignara pi̇clitari posset· Q̄d cū
neroni placuisset eam ab ancio venientē quasi p̄teritorum
odiorꝫ penitens ficta filiali affectōe suscepit in vlnis· et vs:
qꝫ domū ꝓsecutꝰ est· Inde apparata naui in suā pniciē ad ce:
nam itura illam cōscendit comitantibꝫ creperei gallo ⁊ a cer:
ronia libertis eisqꝫ p noctem nauigātibꝫ dato signo a ɔsciis
cecidit tectum nauis plurimo plūbo graue ⁊ oppressit cre:
pereiū· deinde nautis agentibus ⁊ tranquillo mari nauis ver
teretur in latus auxilia acceronia inuocante cōtis remisqꝫ oc
cisa est· ⁊ Agrippina humero sancia ⁊ in mare tandem deie:
cta a litoribus suffragantibus in lucrinū lacū villāqꝫ suam
deducta est· Inde ea iubente ab egermo liberto neroni q̄m
euasisset nūciatū est· Qui detineri illū iussit q̄si saluti sue insi:
diaturꝰ venisset· missiqꝫ sunt auicetus ⁊ herculius tetrachus
et obarius Centurio classianus vt illā pimēnt· Et cū esset ab
auiceto circūdata domus ⁊ ancillula qua sola sociata erat A
grippina fugisset introgressi mistri ad eā p̄mꝰ herculiꝰ caput
eius fuste pcussit· Inde cū ipa cerneret centurionem ferꝝ in
mortē eiꝰ expedientē ꝓtenso vtero clamauit vt ventrē feri:
rent· tūc sic occisa nocte eadē cremata ē· ⁊ vilibꝫ exeq̄s terra
ɔtecta leuē demū tumulū sui in via ꝓpe misenū ⁊ cesaris iu:
lii villā eidē apponētibꝫ· Alii volūt a nerone ɔspectā pꝰ cedē
⁊ ex mēbris aliq̄ ab eod dānata aliq̄ laudata ⁊ demū sepulta·

De Epicari libertina femina.

e Picaris extera pociꝰ q̄z romana credit̄ femīa· nec tm̄
vllo generis fulgore ɔspicua· ſʒ a liberto genita patre
libtina mulier fuit· ⁊ qꝫ lōge turpius est nullis delectata bo
nis artibꝫ· circa tamē vite exitum sibi generosū fuisse aīnuz
patefecit virili robore· Crescētibꝫ quidem apud romanos et
ytalos oēs neronis Romanorꝫ pn̄cipis isolēciis lasciuiisqꝫ
eo itum est· vt licio pysone pn̄cipe in eū nōnulli senatorum
aliorꝫqꝫ ciuiū cōspirarēt· dūqꝫ rē in finē trahere variis tēpta
rent colloquiis quo pacto nescio ſʒ in noticiā Epycaris p̄di:
cte deuenere omia· ⁊ cōiuratorū nomina· Verꝫ cū iudicō suo
nimiū ptraheret̄ opus q̄si tedio affecta in cāpaniā secessit· ⁊

dum apud puteolos forte reside͛t (ſine tẽpus fineret abire
vacuũ) voluſiũ ꝓculũ chynolarcẽ claſſiſqȝ rõne p̃fectũ et
olim Agrippine interfectorẽ ↄuenit · rata multũ molimẽti addẽ
ↄiuracõi ſi eũ trahere poſſet in ptes · ⁊ oſtẽſis lõgo ordis Ne
ronis flagicijs faſtidijs ineptiſqȝ moribꝫ ⁊ inſolencijs ⁊ ide
eius in eũ ingratitudine qꝫ ob tam grande facin⁹ Agrippine
ſcȝ cedis in re nulla tã bene de ſe meritũ ꝓmouiſſȝ ↄiuracõȝ
apperuit · totiſqȝ viribus conata eſt tũ cõiuratis addere ſociũ
ſȝ lõge alit̃ q̃m arbitraret̃ Epycaris ſequutũ ẽ · Naȝ voluſius
expturus nũquid obſequijs in ſe principis grãm flectẽ poſ-
ſet q̃ȝ cito illi ceſaris copia cõceſſa eſt Epicaris dicta reſerauit
omnia eſto nõ egerit quod rebat̃ · Nam ambiguo adhuc ho
mini aſtuta mulier nullũ ↄſpiratũ nomẽ ediderat · Ea autẽȝ
accita fieri nõ potuit vt ex rogatis q̇cq̃ȝ apiret rogãtibꝫ · Tã
dem cũ ſuaret̃ ſub cuſtode ↄiuracõe p ↄiuratos ipſos cũ pa
tefacta iteꝝ in examẽ reuocata q̃ſi ſuppli cõꝝ hominibꝫ ipaciẽ
cior facilius ab ea qđ optabat̃ extorqueri poſſet lõgos cruci
atus carnificibꝫ ⁊ inferentibꝫ vltro ne ſupari viderent̃ a feia
nullũ conſtantiſſimi pectoris reſ̃auit achanũ · Tandem in di
em reſeruata poſteꝝ cũ pedibꝫ ire non poſſet timẽs ſi tercio
vocaret̃ non poſſe ſubſiſtẽ ſolutã pectori faſciã arcuiſelle (q̃
vehebat̃) implicuit · ⁊ facto laqueo gutturi iniecit ſuo ⁊ cuȝ
omnẽ illi corpis dimiſiſſet molem ne ↄſpiratis obeſſet vio
lentã ſibi mortẽ ↄſtituit veteri proſtrato ꝓuerbio quo doce
mur tacere quod neſciũt mlieres · ⁊ ſic nerõnẽ vacuũ trepi
dũqȝ reliquit · Quod quidem ⁊ ſi maximuȝ videat̃ in femina
longe tñ ſpectabilius eſt ſi ſpectet̃ eiuſdem ↄiuracõis egre
gioꝝ hoim incõſtãtia q̇ꝝ aliũde q̃ȝ ab Epycari cognitoꝝ ne-
mo tã robuſte iuuẽtutis fuit q̇ nedũ pati ꝑ ſalute ꝓpria qđ
ꝓ aliena femina paſſa ẽ · Sȝ nec audire tormẽtoꝝ noia pate-
ret̃ q̇nymo pcõtanti cõfeſtim q̃ nouerat de cõſpiracõe narra
ret ⁊ ſic nemo ſibi amiciſqꝫ pepcit · ⁊ cũ cũctis niſi ſibi femia
pepciſſet inclita ob errare credere naturã reꝝ aliq̃n dũ mẽteȝ
mõrliũ corpibꝫ nectit illã pectori ĩfũdẽdo femineo q̃ȝ virili
imiſiſſe crediderat · ſȝ cũ de⁹ ipe dator taliũ ſit eũ ċca op⁹ ſuũ

71

dormitare nefas est credere. Sūmam⁹ ergo p̄fectos oīs ar-
bitrandū est nūq̄ȝ tñ fuem⁹ ip̄m indicat op⁹. Erubescēdum
nempe hominibꝫ reor dū nedum a lasciuia femīa sed etiā a cō-
stantissima q̄cūq; laborꝝ tollerantia vin cunt. nā si p̄ualemus
sexu cur nō ⁊ fortitudie p̄ualem⁹ decens ē. q̄ si non sit cū ipsi
effeminati iure de moribus transgressisse videmur.

De pōpeia paulina Lucij annei Senece ɔiuge

P Ompeia paulina lucij Annei Senece p̄ceptoris nerō
nis inclita fuit ɔiunx. vtrꝝ aūt Romana an alienigena
fuerit legisse nō recolo. Attñ dū sp̄us ei⁹ generositatē itueor
credisse malim rōnaȝ fuisse poci⁹ q̄ȝ forensem. cui⁹ ⁊ si certa
caream⁹ origine certissime tñ pijssimi ei⁹ amoris in virꝝ exē-
plo illustriū virorꝝ testimonio nō carem⁹. Credidere quidēȝ
ex honestissimis illi⁹ eui hominibꝫ q̄ȝplurimi seuicia neronis po-
ci⁹ q̄m crimie senecē Eundē Senecā senē. atq; celeberrimū virū
pisoniane ɔiuracōis labe notatū. si labes iure dici pt̄ in tyrā-
nū agere quid aduersū quia sub vmbra ob vet⁹ p̄mo ob in-
natū in v̄tutes odiū ab ip̄o nerone seuiēdi i senecā via cōp-
ta est. Esto arbitrati q̄dā sint impulsu pōpee atq; tigillini v-
nicū imp̄atori crudelitatis consiliū eo itum sit. vt indiceret
p centurionē Senece vt sibi mortē eligēt. Quem cum se ad
execucōnē attingentē vidisset paulino sepositis cōsolatorijs
viri ad vitam blandicijs q̄bus hortabat̄ castissimi amoris
impulsu mortē ⁊ illud idēȝ mortis gen⁹ forti animo capescē
vnacū cōiuge disposuit. vt q̄s iūctos honesta vita tenuerat
iūctos mors vna dissoluēt. Et cū impauida tepētēȝ itrasset a-
q̄m eadē hora cū viro ad effundēdū sp̄m venas apuisset iussu
principis. Cui⁹ in eā nullū erat p̄ticlare odiū ad opprimēdū
paululū īfamiā innate crudelitatis renitēs a huius morti s̄btra-
cta ē. Verꝝ nō adeo cito sanguis ɔsistē coact⁹ q̄n pallore p̄pe-
tuo testaret̄ mlier optima plurimū vitalis sp̄us emisisse cū vi-
ro. Tandē cū paucis āniis viri memoriā laudabili viduitate
huasset cū alit nō posset noie saltē senece ɔiūx clausit diem.
Quid p̄ter amoris dulcedinē ⁊ ɔspicuū pietatis īsigne ac ve-
nerabile sacrū cōiugij suasisse potuisset mlieri optīe malle

honeſte (ſi potuiſſet) cū ſene ꝯiuge mori q̃ʒ vitā (vt faciūt
plimū femie) ſcd̄is nupcijs n̄ abſqʒ erubeſcētia i eūdis ſer
uare· Etenim i maximū mr̄onal̄ pudicicie dedec⁹ nōnullis hiſ
diebꝫ n̄ dicā ſcd̄m aut terciū (qd̄ oībꝫ fere ꝯmūe ē) ſʒ ſextū
ſeptimū ⁊ octauū (ſi caſ⁹ emerſerit) mire ꝯnubiū adeo fa-
liare ē ⁊ nouoꝝ viroꝝ thalamis iferre faces vt videāt mo-
rē meretcul̄ abſtuliſſe qbꝫ ꝯſuetudo ē pnoctāda nonos ſe-
piſſime mutare ꝯcubit⁹. nec alio ſubeūt vultu iugalia ſepi⁹
iterata iura q̃ni ſi p ſciſſimū hoēſtati p̄ſtarēt obſequiū· Eq̇deʒ
nō ſatis certū ē an ex lupunaris cellula an ex premortiū viri
thalamo tales exire dicēde ſint· nec dubitē ſuſpicādū qd a-
gat aut ihoneſti⁹ intrās aut ſtulticius itroducēs· heu mihi q̊
nr̄i corruere meruere mores ꝯſueuē veteres· qbꝫ erat ꝓni⁹ i ſci-
tatē aīm⁹ ignominioſū arbitrari nedū ſeptias ſʒ ſcd̄as miſſe
nupcias· nec poſſe de ceto tales hoēſtis iure miſceri matro
nis· hodierne lōge alit· Nā libidinoſā prurigīnē reticētes ſu-
am formoſiores carioreſqʒ ſe exiſtimātes qm̄ crebris ſpōſa-
licijs viduitatis ſupata fortūa tociēs placuīt maritis varijs

De Sabina poppea neronis Ceſaris ꝯiuge·

ſ Abina poppea Romana ⁊ illuſtris fuit feīa· Tollij nō
eq̇dē extreme nobilitatis viri filia· q̃ʒq̃m n̄ ex eo noīe
ſūpſerit ſʒ a materno auo poppeo ſabino viro iclito atqʒ triū-
phalis decoris ⁊ ꝯſolatu inſigni· nec illi cete mulieres defuiſ
ſent dotes ſi hoēſt⁹ affuiſſet anim⁹. fuit ei formoſitatis iuſe
⁊ mr̄i ſuis ānis cetas rōnas pulcritudie excedēti p ſimilis· p̄-
terea erat illi ſmo blādis ⁊ laudabili ſonorus dulcedine in
geniū egregiū atqʒ verſatile ſi eo honeſtis artibꝫ fuiſſet vſa·
Moſqʒ illi fuit aſſiduus palā modeſtiā p̄ferre· clam aūt vt
laſciuia· ꝯmune mulierū crimē· ⁊ cū illi rar⁹ in publicū eſſet
egreſſus arte tamē nō caruit· Naʒ cū intellexiſſet calida mlr
intuitu oris ſui multitudinē ⁊ p̄mores potiſſime delectari
ſemp eius parte velata egreſſa eſt· nō q̇dē vt abſcōderet qd
ꝯcupiſci deſiderabat Verū ne intuentiū oculos libali nimiuʒ
demonſtratōe ſaciaret· ſed poci⁹ qd occultauerat velo videnti
deſideriū linqueret· Et (ne p mores oīs ſuos diſcurram-

cū nūqm̄ fame pcẽt eo libidinē flectebat suā q̊ paratioꝛ ostē
debaṫ vtilitas· nullū faciens int maritos mechosqꝫ discrimē·
his insignita notis femina obseq̄ntē satis fortunā hūit· nā cū
sibi abunde facultatē ad gl̄iaꝫ generis sustinēdaꝫ suppeterēt·
ꝑmo ruffo Crispo Romano eq̄ti nupsit· ⁊ cū iā ex eo peperissꝫ
filiū suggestu ottonis iuuētute luxuqꝫ valētis potētisqꝫ ne
ronis ꝯtubernio eidē ottoni adhesit adultera· nec diu ⁊ ꝯiūx
effecta ē· Sane is seu amoris feruoꝛe nim⁹ caut⁹ seu iā neq̄
ens peculte mł̄ieris tollerare moꝛes ⁊ ob id eā i neronis ꝯ
cupiaꝫ trahē conareṫ seu sic exigēte foꝛtuna poppee ecōuiuio
cesaris surgēs audit⁹ dictitare ꝯsueūat se ad illā rditurꝫ· cui
a supis ois peit⁹ fuissꝫ ꝯcessa nobilitas· elegātia moꝝ· ⁊ diui
na foꝛmositas in q̄ ꝯsistēnt oīa vota moꝛtaliū atꝫ gaudia vo
luptatesqꝫ feliciū· q̊bꝫ facile irritata nerois libido adiūcta nō
lōga cūctacōne p intmedios adeūdi via i amplex⁹ pn̄cipis
volēs cupiēsqꝫ deuēit· nec mł̄tū distulit· ⁊ artificōꝫ femie de
lnimētis adeo irretit⁹ ē nero vt arbitrareṫ ea esse verissima
q̄ dictitare ꝯsueūat otto· Q̄d cū noscēt sagacissima mł̄ier dis
simł̄ans qd̄ optabat captato tpe fictis ꝑfusa lacmis aiebat
aliq̄n se amoꝛē suū oino quo cupiebat īferꝛe nō posse· cuꝫ et
ipa Ottom cōiugali iure obnoxia eēt ⁊ pn̄cipem teneri grā
atis ancillule pelicis adūtebat· Ex q̊bꝫ sequutū ē vt otto sub
spē honoꝛis amot⁹ ꝑfect⁹ basitanie ꝓuincie mittereṫ ⁊ atis
excluderetur omnino· Inde in Agrippinā principis matrē in
uehi cepit poppea dicens aliq̄n pꝛincipem ne dum imperio
sed nec libertate gaudere· ⁊ eū esse pusillū· ⁊ tutricis arbitio
trahi· quibꝫ obstante nemine ob odiū fere oīm i supbiā A
grippine actū est vt neronis iussu misera mr̄ violēta moꝛte
sbtraheret ⁊ paulati sbtrahēnṫ emuli ples· tigillino opitulā
te castroꝝ ꝑfecto· Tandē cū pn̄cipe i suū delc̄acōꝫ ardētissimū
cernēt· ⁊ obstacula desiderij sui cūcta foꝛe sblata i ꝯiugiū ne
ronis explicare recia cepit· ⁊ cū illi iā peperisset filiā vnicā me
mmio regulo ⁊ vgmio rufo ꝯsulibꝫ q̄m summo cū gaudio ne
rō susceperat eāqꝫ augustā poppeaꝫ nūcupauerat iam audaci
orōne instare cepit· dicēs nemi geminā concessisse noctem

quin e vestigio sequeret͂ cōnubiū· neq; se fore degenerē ⁊ fa-
cunditate veteri atq; formositate corpis impatoris mereri
nupcias· Et cū flagrantē pncipē in desideriū traxisset cōnubij
pmo octauia coniux olim claudij cesaris filia in pādeteriaz
insulā innocua religata est· ⁊ demū vigesimo etatis sue an-
no impulsu poppee nerone mandāte occisa· ⁊ poppea cesari
iūcta cōiugio· Sed non diu longis artib9 quesito atq; potito
culmine gauisa est· Nam pgnans itez̄ facta fortuna neronis
ira calce pcussa diem obijt· Cui9 aboleri corp9 igne romano
more phibuit· sed exterarū regū ritu magnifica exequiaruz
pompa deferri publice iussit· Illud q; refertū odoribus iulio
rū tumulo condi· Ipe aūt p rostris illā ⁊ potissime formosi-
tatis pcipue longa ⁊ accurata orone laudauit nōnulla fortu
ne seu nature dona quibus insignita erat longo clarissima
rū virtutū illi attribuens· Erat michi int͂ has poppee fortūas
qd dicerē in mollicie nimiā i blādicias petulantiaz lacrimasq;
mlierz̄ certissimū atq; pnicōsissimū virus credētiuz animorū
Sz ne viderer satyrā poci9 q̄z historiā recitasse omittēd cēsui·

De Triaria Lucij vitellij coniuge·

t Riaria mulier nullo alio sui gn̄is splēdore cognita n̄
q lucij vitellij fratris Auli vitellij Romoz̄ pncipis cō
iūx fuit· Cui9 seu ob feruidū i viz̄ amorē seu ob isitaz aīo na-
tura atrocitatē· Tāta fuit ferocitas· q ob adūsū mlierib9 mo
rē mēorātu digna visa ē· discordātib9 igit͂ ob pncipatū vite
lio Cesare atq; vespasiano actū ē· vt cū itrassent tarracinam
volscoz̄ opidū· nōnulli gladiatores sb iuliano qdā duce et
remiges etiā ples Romane classis haud lōge a circeo monte
sub appollinario pfecto morantis ⁊ ab his cum vespasiano
sencientib9 p negligentiā ⁊ secordiā teneret͂· serui cui9dam iu
dicio factū est vt nocte illā intraret· Qui dum in semi sopi-
tos arma arripientes hostes atq; oppidanos infestos ferro
seuiret Triaria q p noctē sequuta virū ciuitatē intrauerat in
cōiugis victoriā auida accincta gladio ⁊ vitellionis immixta
militib9 nūc huc nūc illuc p medias noctis tenebras int͂ cla-
mores dissonos ⁊ discurrētia tela sangnē moriētiūq; singlt9

73

Coniugum amor

extremos nil militaris severitatis omittendo irruebat in mi
seros. adeo vt crudelit nimiū atq̄ sup̄be in hostes egisse re
latum est. Ingentes in sano pectore ꝯiugalis amoris sunt vi-
res. nulla illis dūmodo viri gloria extollatur formido. nulla
pietatis memoria. nulla feminei sexus erubescētia. nulla tem
porum qualitatis existimatiō. potuit triaria in decus viri oīa
facili labore subire que ne dum feminas (quibus vt plurimū
mos est etiam diurno muris murmure in sinu coniugis ex-
animari) sed robustos iuuenes atq̄ bellicosos horrore q̄n
q̄ corripe. & si tāto cum impetu se tulit hec ī arma nocturna
mulier quis credet eā hoc tm̄ facinore fuisse conspicuam cū
non ꝯsueuerint seu exiciose sint seu celebres sole mortalium
pectora subire virtutes. Ego quidem reor q̄mq̄m a memo-
ria sublata sint longe alijs meritis spectabilē fuisse triariam.

De proba Adelphi coniuge.

P Roba facto & nomie lr̄arū noticia mēoratu dignis-
sima fuit femina. et vt ei9 ignoret nobilitas & origo
plac3 nōnullis & ꝯiectura credo eā fuisse romanā. Alij vero
clarissimi viri asserūt eā ex oppido orti oriūdam & cuius da3
adelphi ꝯiugē & xp̄ianam religione hec igit sub quocūq̄ pre
ceptore factum sit liberalib9 artib9 valuisse liquide potest p
cipi. Verum inter alia eius studia adeo puigili cura virgilia
ni carminis docta at3 familiaris effecta est. vt fere omnino
ope a se ꝯfecto teste in ꝯspectu & memoria sp̄ habuisse vi
deat. Que dū forsan aliqn̄ pspicaciori animaduertentia legēt
in extimacō3 icidit ex illis omnē testamēti veteris historiā & no
ui seriē placido atq̄ expedito & succi pleno v̄su posse descri-
bi. nō eq̄dē admiraciōe caret tā sblimē ꝯsideraciōnē muliebre
sbintrasse cerebꝝ. s3 lōge mirabile fuit execuciōi mūdasse. O
perā igit pio ꝯceptui p̄stans nūc huc nūc illuc p buccolicu3
georgicūq̄ atq̄ Eneidū saltim discurrēdo carmē nūc hac ex
pte v̄sos itegros nūc ex illa metroꝝ ptic'las carpens miro
artificiō i suū redegit ꝯpositū. adeo apte integros collocās et
fragm̄ta ꝯnectens s'uata lege pedū & carmis dig̊tate vt ne-
mo n̄ expertissim9 ꝯpages possit aduītē. & his ab orb exordio

principiū faciens quid historie in veteribꝫ atqꝫ nouis legit
lr̄is ⁊ vsqꝫ ad imissionē sacri spiritus tā compte cōposuit vt
huiꝰ compositi ignarus homo ꝓphetam pariṫ ⁊ euangelistā
facile credat fuisse virgiliū· Ex quibꝫ non minꝰ cōmendabi:
le sumit huc scꝫ mulieri sacroꝝ voluminū integram seu sa:
tis plenā fuisse noticiā· quodq̄m raris etiā hominibꝫ nostro cō:
tingat euo dolentes nouimꝰ· Voluit insup egregia femina
labore suo compositū opus vocari centonā qđ ipi ꝑsepe vi:
dimꝰ Et q̄ntomagis illud memoratu ꝓpetuo dignuꝫ puta:
mꝰ tantominꝰ credimus tam celebre mulieris huiꝰ ingeniū
huic tm̄ acquieuisse labori· q̄ꝛpimo reor si in annos amplio
res vite ꝓtracta est eam alia insup cōdidisse laudabilia que
librarioꝝ desidia nostro tamē incōmodo ad nos vsqꝫ deuenis
se nequere· Que int (vt non placet) fuit omeri centona ea:
dem arte ⁊ ex eadeꝫ materia q̄ ex v̓gilio sūpserat ex omero
sūptis carminibꝫ edita· ex quo (si sic est) sumit eiꝰ cū am
pliori laude eam doctissīe grecas nouisse lr̄as vt latias ꝫ q̄
so nūc qđ optabiliꝰ audisse feminā maronis ⁊ omeri scan
dentem carmina· ⁊ apta suo opi seponētem selecta artificiōso
cōtextu nectenem· eruditissimi ꝓspectent viri quibꝫ duꝫ sit
sacrarum lr̄arum insignis professio arduū tamē est ⁊ diffi
cile ex amplissimo sacri voluminis gremio nūc hinc nūc inde
partes elicere· ⁊ ad seriem vite xp̄i in vnū passis verbꝫ ꝓlaqꝫ
cogere vti hec fecit ex gentilico carmine· Erat huic satis (si
feminеos consideremus mores) colus ⁊ acus atqꝫ textrina
si more plurium torpere voluisset· Sed qm̄ sedula studijs
sacris ab ingenio segniciei rubiginē absterfit omnem in lum̄
euasit eternū· quod vtinaꝫ bono intuerentur animo volup
tatibꝫ obsequentes ⁊ ocio· quibus pregrande est cubiculo
insidē· fabellis friuolis irrecupabile tempus terere· ⁊ a sūmo
diei mane in noctem vsqꝫ totam ꝑsepe sermones aut nocu
os aut manes blacterando deducere· seu sibi tantū lasciuiē
do vacare· Aduerterent edepol q̄ntum differētie sunt inter fa
mam laudandis operibus querere ⁊ nomen vnacum cada
uere sepelire· ⁊ tanq̄m non vixerint euita discedere·

De faustina Augusta·

f· Austina augusta (q̄ ꝛ int̄ diuos postea ꝛlata ē) glo
rie plimū uiuēs moriēsq́ꝫ viri sui magis benignitatem
q̄ȝ ope suo ꝯsecuta ē· fuit Antonini pij cesaris Augu
sti ex faustina ꝯiugi filia· ꝛ marco Antonino pio adoptato in
filiū ꝯnubio iūcta· eoq́ꝫ p̄re mortuo imparit vnacū viro· ꝛ
ꝯsultu senat⁹ Augusta appellata ē· nō pua eo tpe gl̄ia m̄lieri
Nā etsi p̄cedētibꝫ ab augustis viris augustaꝝ cognomē eēt
nulli añ hāc senatus ꝯsulto fuisse ꝯcessū adiuenio· Fuit p̄terea
tam exq̄siti decoris vt aliq̄d diuinū mortalitati ei⁹ crederet̄
admixtū· qd̄ ne cōsumeret̄ senio aut morte· actū ē vt iuuen:
cula ꝛ etate p̄fectior aureis argenteisq́ꝫ ac ereis nūmis ei⁹
effigies sculperet̄· ꝛ in hodiernū vsq́ꝫ pdurat· i q̄bꝫ ꝛ si oris
hit⁹ oculoꝝ mot⁹ color iuidus ꝛ hylaritas faciei desint illud
tamē liniamēta testant̄ p maximū· Sane q̄ntuȝ tocius orbis
fama celebratū est tantū turpi ipudicicie nota pollutū· Cre:
ditū q̄dē est hāc nō vno p̄ter viꝝ ꝯtenta fuisse amasio quin
ymo i amplex⁹ pluriū deuenisse· ex q̄bꝫ q̄rundam noīa dete
xit infamia· nam vetulus q̄dā inter eius adulteros hitus est·
Sic ꝛ orphicus· ꝛ post hūc moderacius· sed qui cetos an̄iuit
terculus nomīatus est· quē etiā aiūt ab antonino secū i cena
cōptū· ꝛ his supadditus marcus verus nō obstāte qd̄ eius
esset ex lucilla filia gener· Et (qd̄ oīm hoꝝ turpius ē) aiūt
eā gladiatorē q̄ndā adeo amasse vt ob desideriū ei⁹ incurrēt
egritudinē fere letalē· ꝛ sanitatis desiderio antonino cōcupi
scentiā detexisse suā· eūq́ꝫ medici consilio vsum ad feruorem
sedandā languētis gladiatorē occidi fecisse· ꝛ adhuc ei⁹ re:
penti sangne oīne delmisse corpus egrote· ꝛ sic ab impetuoso
amoris estu ac etiā morbo libasse cōiugem· Quod quidē re
mediū fictū credidere prudētes· cū tpis in p̄cessu cōmod⁹
Antonin⁹ ea tempestate cōceptus nō delmiti sangnis ſ; hiti
pocius cū gladiatore cōcubitus scelestis opibus suis q̄bus
pocius gladiatoris q̄ȝ Antonini credebat̄ filius testimoniuȝ
veritati p̄staret· Quibꝫ in faustine ignominiaȝ p̄sonantibus

antonino ab amicis suasum ē vt illā occidēt seu saltē qđ hu
manis videbat abdicaret. Veꝝ Antoninꝰ cū esset mitis inge
nij hō esto egre ferret adulteria ꝯiugis recusauit i ꝯsiliū ire
et ne in maiꝰ euaderet dedecꝰ ꝑpeti maluit. nec aliud suadēti
bꝫ rn̄dit amicis q̄m oportere r̄pudiatis dotes restitui volēs
ob id intelligi ꝙ ob faustinā tenēt impiū. Hꝫ ista finēda sūt. se
pissime q̄bꝫ etiā ītuitu minimo minꝰ etiā adūterēt facto labe
factari honestiores ꝯsueuere. ⁊ enubilis redeamꝰ i lucē. An
tonino aūt apđ orietales reges mag̃fice rēpublicaꝫ curante
actū ē vt faustina i vico alalee i radicibꝫ tauri mōtis egritudi
ne diē claudēt extremū. Quā antonini p̄cibꝫ senatꝰ inter di
uos extulit ⁊ de cetero diua faustina appellata ē qđ apud ro
manos mulieri nulle an̄ ꝯtigerat. Et cū eā iaꝫ castroꝝ matrem
appellasset Antoninꝰ ei tēplū eo vt in loco in q̄ discesserat cō
strui fecit insigne ⁊ eidē statuas iussit apponi ꝯspicuas. isti
tuitq̄ꝫ puellas sac̄dotes tēplo q̄s faustinianas vocari p̄cepit.
⁊ sic loco dee p tēpꝰ ibidē celebris hita est faustina vt ꝙ sb
traxisse claritatis videbantur luxuria deitas sarciret.

De Gemiamira muliere ⁊ messana.

G Emiamira greca fuit mulier ex citate messana. q̄ tam
tpe genita nō ꝯstat. cū claꝝ sit variā q̄ndaꝫ messanaꝫ
iulie scilme ꝯiugis olim seueri ptinacis ipatoris feminā ei
fuisse matrem. Inhonesta quidem aliq̄ndiu fuit mulier. sed
post hec filij claritate ⁊ senatu etiam p̄ncipatu cōspuria facta
est hec (vt prisca finamꝰ probra) mater fuit varij heliaga
boli pꝰ phebei sac̄dotis. inde rōni p̄ncipis. quē ex Antonino
caratalla ipatore cuiꝰ aliq̄n cōtubnio vsa fuerat. affirmabat
genitū. tātaq̄ꝫ vulgati corpis laborauit infamia. vt heliaga
bolus adhuc puer nō ab auia varia (vt putauerūt aliq̄ui)
sꝫ eo a cōdiscipulis vocaret variꝰ. ꝙ ex varioꝝ hoim cōcubi
tu q̄bꝫ ꝯtinue miscebat mr̄ videret genitꝰ. Ceteꝝ cuꝫ is esset
spectabilis forma ⁊ ob sacerdotiū p̄limū cognitꝰ ⁊ creditus
assertōne matris a militibꝫ ꝓuincialibus Caratalle filius fa
ctum est auie pecunia q̄m p̄limam penes iuliani impatriceꝫ
sagacitate cumulauerat sua vt conquerentibus de materno

impatore militibꝫ coꝝ in eũ ſi q̃d in matrimũ attẽptauat de⸗
uenıret ꝯſenſꝰ nec difficult̃ Erat eñi eo tpe tãte auctatis apd
romanos exercitꝰ Antoninoꝝ nomẽ atꝫ fãilia vt nil magis
q̃m vt ex eis aliq̃s pricipatũ tenẽt optaret̃ a cũctis· nec dũ
cũ i maternũ ꝯiuraſſent heliagabolꝰ haud lõge Antiochiam
impatoꝛ ſalutatꝰ ẽ ⁊ Antoninꝰ noiatꝰ· Qd̃ dũ i Antiochia au
diſſet maternꝰ miratꝰ varie mulieris audaciaꝫ ciuꝰ opꝰ h̃ vt
erat iratꝰ eſt dũ heliagabolũ obſideri curat julianꝰ in h̃ miſ⸗
ſus occidit̃· ⁊ eiꝰ milites in fidẽ heliagaboli tranſitũ fecere· et
cũ ipſe maternꝰ aduerſꝰ heliagabolũ deſcẽdiſſet in pugnaꝫ
victꝰ atꝫ fugatꝰ ẽ· ⁊ pꝰ paululũ in bithinie vico vnacũ ꝯpa⸗
dameno filio occiſꝰ exq̃ heliogabolꝰ quaſi Caratalle pr̃is mõ
tẽ vltus ope varie auie ſue indubitant̃ pñcipatũ adeptꝰ eſt·
et romã veniens a cũcto ſenatu maxio cũ ꝯ̃ſiderio expectatꝰ
atqꝫ ſuſceptꝰ eſt· Ex qua repẽtina ꝓuectione Semia vſqꝫ ad
aſtra fere delata eſt· vt auguſta nuncupata ⁊ formicibꝫ Romã
pꝛincipis aule dominiũ conſequuta refulſit· hac vna fulgidi
oꝛ cauſa· nam dato ſcelestus eſſet heligabolus cognoſcẽs ſe
auie facto pñcipẽ ⁊ pꝛ̃ns filie genit̃cis ſue mr̃m illã q̃ſi loco
retributiõis honoꝛibꝫ ꝑtulit vt nil fere niſi ea diſponẽte pa⸗
gẽt· ⁊ cũ eadeꝫ die qua Romã itrauerat ſenatũ habuiſſet iuſ
ſit mr̃eꝫ rogari vt in ſenatũ accedẽt· q̃ a ꝯſule rogata ꝯceſſit
eiqꝫ ibidẽ vbi reliq̃s ſenatoꝛibꝫ aparato ſub ſellio moꝛe cete
rũ de agẽdis ſñiaꝫ dixit ꝙ mulieri alteri contigiſſe memoꝛia
nulla eſt· O ignominioſũ ſpectaculũ iter grauiſſimos viros
vidiſſe e lupanari pꝛidie euulſam meretriculã ſediſſe ⁊ vbi
de regibꝫ agebat̃ inter lenones aſſuetaꝫ dicenteꝫ ſentẽciam
O libertas vetus· o pꝛiſca ſanctitas· O maioꝝ idignacõ ve⸗
nerãda· q̃ inmꝰ g̃ues hoies ex tã celebꝛi collegio pellebantur
nota deipati ꝯſoꝛcia vbi es· ſpectas ne infamẽ meretriculã cu⸗
rionũ· fabꝛicioꝝ· ſcipionũ cathonũqꝫ loca fedantẽ· Sed quid
mulierẽ ſenatoꝛiã queroꝛ cũ hoſtes reipublice ⁊ illecebꝛes
iuuenes exteri atꝫ icogniti vrb̃ ⁊ oꝛb̃ teneãt pñcipatũ· Quid
tãdem· nunq̃m poſtea ſenatũ galiogabolꝰ intrauit quin vna
ſecũ itraret ſãctiſſima mater· Cui hoc inſup fec̃ ceca felicitas

ut tam grandis existimacōis haberet vulgo ⁊ Sibillis etiaʒ p̄ponēetur oibꝫ· p̄terea cū fastidiēda sint dicta qd̄ seq̄tur ridiculū ē· Tante ei fuit h̄ mulier apud ignauū filiū dignacōnis ut in q̄rinali colle facto ab eo loco quē cenaculū appellauit ubi iā dudū solēnibꝫ diebꝫ matronaꝝ q̄nqꝫ ꝯsueuerat esse ꝯuentus ordiatis mlieribꝫ q̄ eā ꝯuenirēt statutis diebꝫ ī locū iussit eas senatorio more de moribꝫ ⁊ agēdis circa statū matronarū ꝯsulta facerēt· leges qꝫ istituerēt· ⁊ húc tā discreto senatui Semiamirā p̄ncipissaʒ ꝯstituit· a qua senat⁹ cōsulta plurima q̄mq̄m ridēda manasse ꝯptū ē· Sanctitū q̄ppe eo in collegio fuit q̄ vestitu uti ⁊ q̄bꝫ ornamētis vas eēt unicuiqꝫ· Cui etiā cedē· cui assurgē· cui⁹ etiā ad osculū venire unaq̄qꝫ matrona deberet· Insup ⁊ q̄ eq̄ aut carpēto mulari seu sella vehi deberet ⁊ huiōi· Que etsi poc⁹ (uti erāt) viderent īania ⁊ ludo q̄m veritati filia ⁊ potissime muliebri vanitate pensata ⁊ inepto vulgi iudicō eo tn̄ tpe pmaxima visa sunt· Sane cū nil violentum durabile hec facile dissoluta piere in auras· Naʒ cū pocius meretricō q̄m matronali ritu ī principis aula sese haberet Semiamira vacante etiam filio obscenis atqꝫ ꝓfusis libidinibꝫ eo usqꝫ itum est ut heliogabalus pro meritis occideret a suis· ⁊ cū eo Semiamira umbratili splendore relicto cesa in cloaca iaceretur· ⁊ inde una cū cadauere filij traheret in Tyberim· ne cursus iuuētutis eius differre videret ab exitu qd̄ ⁊ nos viuentes misere minime cogitamus·

De Cenobia palmirenoꝝ Regina·

c Enobia palmirenoꝝ fuit Regina· tā eximie v̓tutis femina p̄scis testātibꝫ l̄ris ut cetis gētilibꝫ inclita fame p̄ponēda sit· Hec an̄ alia gn̄e fuit insignis· nā a ptholomeis egipcōꝝ regibꝫ clarā volūt originē habuisse· parentibꝫ tam̄ memorie nō ꝯcessis· dicūt aūt hāc a puericia sua spretis oino mlieribꝫ officijs cū iā corpusculū eduxisset ī robur siluas ⁊ nemora icoluisse· plimū accinctaʒ pharetr̄ ceruis caprisqꝫ et cursu atqꝫ sagittis fuisse īfestaʒ· Inde cū ī acriores deuenissʒ vires ursos āplecti ausaʒ· pardos leonesqꝫ inseq̄ obuios expectare cape ⁊ occidē· ac ī p̄daʒ trahē· ⁊ ipauidā nūc hos nūc

illos saltus ⁊ p̄rūpta montiū discurrē· lustra pscrutari· feraꝝ
⁊ sub diuo somnos etiā p noctē cape· ymbres estꝰ ⁊ frigo-
ra mira tollerātia supare· amores ⁊ hoim ꝯtubernia spernē as
suetā· ⁊ v̓ginitatē sūmope colē· Quibꝰ fugata mlr̄iebri mol-
licie adeo eā in virile robur duratā aiūt vt coetaneos iuue-
nes luctis palestricisqꝫ ludis oibꝰ viribꝰ superet· Tādē in-
stāte etate nubili aīcoꝝ ꝯsilio odenato iuueni eqs studijs du
rato ⁊ lōge palmirenoꝝ nobiliori p̓ncipi nuptā volūt· Erat
h̄ speciōsa corpe esto paululū fusca colore sic eī vrēte sole re-
giōis illiꝰ oēs sūt icole· p̄terea nigris ocul̄ niueisqꝫ dētibꝰ d̄
cora· Que cū cernēt Odenatū captū a sapore r̓ge psaꝝ valeri-
ano augusto ī̓piqꝫ s̓uitō damnato ⁊ galieno filio· effemiate
torpescēte ad oriētale occupādū ipsiuz intentū n̄ imemor du
riciei p̓stine armis formositatē tegē· ⁊ sb̄ viro militaē dispo
suit ⁊ cū eo r̓gio noie ⁊ ornatu atqꝫ cū herode p̄uigno colle
ctis copijs i saporē late iā mesopotamiā occupātē aīose p-
gressa ē· ⁊ nullis pcēs laboribꝰ nūc ducis nūc militis officia
pagēs n̄ solū accerrimū virū ⁊ belloꝝ expertū v̓tute armorū
supauit· h̄ creditū eiꝰ ope mesopotamiā i iurisdicōz venisse·
⁊ saporē castris eiꝰ cū ꝯcubinis ⁊ ingēti p̄da captis vsqꝫ the
siphontē pulsū atꝫ sequutū· nec mlt̄o pꝰ q̄etū matriauū filiuz
q̄ patrio sb̄ noie oriētis impiū intrauat vt opprimeret cura-
uit vigilāti studio· Et cū iā omnē orientē ad rōnos spectan-
tē vnacū viro pacatū obtinēt· ⁊ ecce a meonio ꝯsobrino
suo odenatus vnacū herode filio occisꝰ ē ⁊ (vt q̄dā assert̄)
ob inuidiaz existimātibꝰ alijs zenobiaz i mortē herodis p̄sti-
tisse ꝯsensū· eoqꝫ sepiꝰ eiꝰ damnasset molliciē· ⁊ vt filijs he-
remiano ⁊ thimolao quos ex odenato suscepit successio cē
dēt r̓gni· Et ipante meonio aliq̄ndiu q̄euit· veꝝ meonio bre
ui a militibꝰ suis trucidato q̄si possessione vacua dēlicta ge-
nerosi aī mulier in p̄desideratū impiū intrauit ꝯtinuo ⁊ filijs
eius adhuc puulis ipiali sagulo humeris pfusa ⁊ regls or-
nata ꝯpauit filioꝝqꝫ noie lōge magis q̄z sexui ꝯueiret gubna
uit ipsiuz· nec segnit· naz in eā nec galienꝰ nec post illū Clau-
dius impator aliquid attēptare ausi sunt· Silr̄ nec oriētales

egipcij· nec arabes· nec sarraceni· aut armeni ꝑ̄l'i· qn̄ymo ei⁹
timētes potētiaȝ suos pōsse ꝟuare t̄minos fuere ꝯtēti· Fuít ei
illí tāta belloꝝ īdustria ⁊ adeo acris milicie disciplina vt eq̄
illā magni pēdēt sui exercit⁹ ⁊ timerēt apd̄ q̊s nūq̄ȝ ꝯ̄ciona
ta ē nisi galeata ⁊ in expedicōib̄ꝫ vehiculo carpētario pra:
rissime vtebat̄ eq̊ sepi⁹ incedebat· ⁊ inde nūq̄ȝ t̄b̄ꝫ vel q̄tuoꝛ
milib̄ꝫ passuū cū militib̄ꝫ pedes signa p̄cedebat· nec fastidi:
uít cū ducib̄ꝫ suis qn̄q; bibisse cū esset alias sobꝛia · Sic cuȝ
p̄sis ⁊ armeis pn̄cipib̄ꝫ vt illos vrbaitate ⁊ facecia superet ·
Fuít tn̄ adō pudicicie seuera ꝟuatrix vt nedū ab alijs abstinēt
oino ꝫ etiā odenato viro suo dū viuēt se nūq̄m exhibē p̄ter
ad filios ꝓcreādos voluisse legim⁹· Hac in ꝫ sp̄ hita diligē
tia vt p⁹ ꝯcubitū vnū tādiu abstinēt ab alt̄o donec adūteret
vtꝝ ꝯcepisset ex illo· qd̄ si ꝯtigerat nūq̄ȝ p̄ter p⁹ ptus purga:
cōes a viro tāgi paciebat̄ vlt̄i⁹· Si aūt nō ꝯ̄cepisse pcepat se
vltro poscenti viro ꝯsenciebat· O laudabile iudiciū mł'ieris
satis q̊dē apparet arbitratā nil ob aliud a nat̄a mortalibus i
missaȝ libidinē ē q̄m vt ꝓlis īnouacōe ꝯtinua ꝟuaret̄ posteri:
tas· ⁊ r̄liquū tanq̄ȝ supuacuū vicōsuq; prarissimas q̊dē hui⁹
cemōi moris ꝯpies mł'ieres· hec tn̄ ne amēte differrēt mini:
steria ad oportuna domestica p̄ter enuchos etate atq; mori
bus graues neminem vnq̄m vel praro admitti voluít· vixit
q; preterea ritu regio ⁊ magnifico sumptu vsa ea qua reges
vtuntur pompa· p̄sicoq; more voluít adorari· ⁊ ad istar Ro:
manoꝝ impatoꝝ ꝯ̄uiuia celebrauít in eis vasis vsa aureis
gēmatisq; quib̄ꝫ olim vsam Cleopatrā accepat· ⁊ q̄mq̄m ser
uatrix thesauroꝝ pinaxima esset nemo vbi oportunū visū ē
ea magnificencōr aut ꝓfusior visus est· ⁊ si plimū venacōni
bus armisq; vacasset nō obscure hec qn̄ lr̄as egipcias nosce
ret ⁊ sub longino pho̅ p̄ceptore grecas etiā discēt· Quartuȝ
suffragio historias oīs latinas grecas ⁊ barbaras sūmo cū
studio vidit· ⁊ memorie ꝯmēdauít· nec ꝫ tm̄ qn̄ymo credit̄
illas etiā sb̄ epythomatis breuitate traxisse· ⁊ p̄ter suū ydio:
ma nouít egipciū· eoq; cū Syriacū sciret vsa ē· iussitq; filios
latine loq̊· Quid multa· tanti ꝓfecto fuit hec vt galieno atȝ

77

germanico

aureolo ⁊ claudio augusto sublatis ⁊ aureliano integro v-
tutis hoie in pn̄cipatu suffecto ad ignominiã romani nois
expiãdaz ⁊ ad ingẽtez gl̄iaz ꝯseq̄ndã in se traxerit. Nam mar
camãnico bello pacto ⁊ rome rebus compositis aurelianus
cũ omni cura zenobianam expeditiõnẽ assũpsit ⁊ multis egre
gie aduersus barbaras naciões eũdo ꝯfectis cũ legionibꝫ tã-
dem haud lõge emesSaz ciuitatẽ deuẽit. Quã penes zenobia
in nullo perterrita vnacũ zeba quodã quẽ belli susceperat sociũ
cũ exercitu suo ꝯsiderat ibi int̃ aurelianũ ⁊ zenobiã de sũma
reꝝ acriter diu pugnatũ ẽ. Ad vltimũ cũ romana virtus vi
deret̃ superior zenobia cuz suis in fugã versa palmira sese reces-
pit. in qua euestigio a victore obsessa est. Quã cũ aliq̃ndiu
nullas volẽs ꝯditiões deditiõis audire mira solercia defendis-
set in penuriã oportũaꝝ reꝝ deducta est huic nequeũtibus
mirenis aurelianoꝝ obsistẽ viribꝫ interceptis etiaz ab eodez
persis Armenisq; ⁊ Sarracenis auxilio zenobie venientibus
armoꝝ vi ciuitas a Romanis capta ẽ. Ex qua cũ zenobia ve
cta dromonibꝫ cũ filijs in persas aufugẽt ab aurelianis mi-
litibꝫ sequuta ⁊ capta cũ filijs Aureliano viua p̄ntata ẽ. Ex
q̊ nõ alit̃ q̃m si p maximũ supasset ducem ⁊ acerrimũ reipu
blice hostẽ Aurelianꝰ gl̄iatꝰ est. eãq; triũpho seruauit. ⁊ addu
xit cũ filijs romã. Inde ab Aureliano celebratꝰ triũphꝰ spe-
ctaculo zenobie admirãdꝰ in quo int̃ alia ⁊ egregia ⁊ mode
ratu dignissima currũ duxit quẽ sibi ex auro gẽmisq; p̄cio-
sissimũ zenobia fabricari fecerat sperãs se Romã venturã nõ
q̇dẽ captiuã. s; reꝝ dñaz atq; triũphaturã rõnuz possessuraz i
piuz. quẽ ⁊ ip̄a cum filijs precessit. Veꝝ ip̄a cathenis aureis
collo manibꝫ pedibusq; iniectis corona ⁊ vestimẽtis regijs
ac margaritis ⁊ lapidibꝫ p̄cioſ onusta adeo vt cũ roboris in
exhausti esset põdere fessa p̄sepe subsistẽt. Sane consũmato
triumpho thesauro ⁊ virtute spectabili aiũt illaz p̄uato in
habitu inter romanas matronas cũ filijs senuisse. Cõcessa
sibi a senatu possessione apud Tyburtã q̄ zenobiaz diu post
modũ ab ea denoĩata est haud lõge a diui Adriani palacio
qd̄ eo in loco est cui conche ab incolis dicebat̃.

De Johanna Anglica papa·

Ohannes esto vir noie Videatᷣ fiẽt sexu tñ feia fuit· Cuiꝰ iau:
dita temeritas vt orbi toto notissima fiẽt ⁊ i posteꝝ noscẽ:
tur efficit· Huiꝰ etsi patriã magũtinã q̃daȝ fuisse dicãt quod
ꝓpriuȝ fuerit nomẽ vix cognitũ est· Esto sint q̃ dicant fuisse
gilibertã· Hoc cõstat assercõne quorũdaȝ eam virginẽ a sco:
lastico iuuene dilectã· quẽ adeo dilexisse ferũt vt posita ve:
recundia virginali atq̃ pauore femineo clam e domo pr̃is
effugẽt· ⁊ amasiũ adolescẽtis in habitu ⁊ mutato sequeretᷣ
nomie· Apud quẽ in anglia studentẽ clericus existimatꝰ ab
omibꝫ ⁊ veneri ⁊ lr̃aꝝ militauit studijs· Inde iuuene morte
subtracto cum se cognosceret ingenio valere ⁊ dulcedie tra
heretᷣ sciencie retento habitu nec adherẽ voluit alteri nec se
feminã profiteri· q̃npmo studijs vigilantᷣ insistens adeo i li:
beralibꝫ ⁊ sacris lr̃is ꝓfecit vt p̃cetis excellẽs haberetᷣ· ⁊ sic
scia mirabili p̃dita iã etate ꝑuecta ex anglia se Romã ꝯtulit
⁊ ibidẽ aliq̃bus ãnis i triuio legẽs isignes habuit auditores
et cũ p̃ter sciaȝ singulari honestate ⁊ sanctitate pollẽt homo
ab oibꝫ creditus ⁊ ideo notꝰ a multis· soluẽte leone quinto
põtifice sũmo carnis debitũ a venerãdissimis pr̃ibꝫ ꝯmuni ꝯ:
sensu p̃mortuo i papatu suffectus est· noiatus q̃ɜ johes· cui
si vir fuisset vt octauꝰ esset in nũo contigisset· Que tamẽ ñ
verita ascendere piscatoris cathedram ⁊ sacra misteria omĩa·
nulli mulieꝝ a xp̃iana religione ꝯcessum tractare agẽ ⁊ alijs
exhibere apl̃atus culmẽ aliquibus ãnis obtinuit· xp̃iq̃ɜ vi:
cariatũ femĩa gessit interita· Sane exalto deꝰ plebi sue misẽtꝰ
tam insignẽ locũ teneri tanto p̃sideri ꝑplo tantoq̃ɜ infausto
errore decipi a femĩa passus nõ est· ⁊ illã indebita audentem
nec desinentẽ suis i manibꝫ liquit· Quãobrẽ suadẽte dyabo:
lo q̃ eã in taȝ scelestã deduxerat atq̃ɜ detinebat audaciã vt q̃
p̃uata p̃cipuã honestatẽ suauerat in tã sublimi euecta pon:
tificatu i ardorẽ veniret libidis· nec ei que sexum diu fingere
nouerat artes ad explendã defuere lasciuiaȝ· Naȝ adinuento
qui clam petri successorẽ conscenderet ⁊ exurentẽ pruriginẽ
defricaret actũ est vt papa cõcipet· O scelus idignũ· O iuicta Johannes octauus

paciētia dei. Quid tandē eiꝫ fascinare diu oclos potuāt ho-
minū ad icestuosi ptū occultādū defec̄ ingeniū. nā cū is pt̄
spez ꝓpinquor eēt termino dū ex ianıclo amburbale sacrū ce-
lebrās lateranū petēt int coloseū ⁊ clemētis pōtificis edes.
obstetrice n̄ vocata enixa publice paruit. q̄ fraude tādiu p̄ter
amasiū cetos decepisset. Et hinc a prib᷑ in tenebras exterio-
res abiecta cū fetu misella abijt. Ad cuiꝰ detestādaꝫ spurcici-
aꝫ ⁊ nois ꝯtinuādaꝫ meōriā i hodiernū vsqꝫ sūmi pontifices
rogacōnū cū clero ⁊ ppl'o sacꝝ agētes cū locū ptꝰ medio eiꝰ
i itiñe positū abomiarent eo omisso dclināt p diuticla vicos
qꝫ ⁊ sic loco dtestabili postgato rīmītes iter ꝓficiūt qd cepē.

De yrene Romanoꝝ imperatrice.

y Renes Atheniens nobilissima mlr fuit ⁊ insignis de-
coris ꝯspicua. quā cū a prīa cōstātinopoli Cōstātinus
ipator vocasset eā leoni seu leocazaris filio dedit i ꝯiugē. ⁊
pꝰ dicti Cōstātini mortē rōnoꝝ ipatrix effecta ex viro filiuꝫ
pepit ꝯstātinū noie. demū reb᷑ hūanis leone sb̄ducto cū ꝯstā-
tino puulo ad modū adolescentulo p decēniū egregie ipio
p̄sedit. Sꝫ eo iā grādiusculo asserēteqꝫ sibi dominiū soli debe-
ri eā octo ānis (vt placet aliq̄b᷑) a societate rmouit. Tādē
ingētis aī mulier ⁊ impādi auida cū in discordiā deuenissꝫ
cū filio feminneo q̊dā astu iuuenē virib᷑ fidētez suis cepit. et
depositū ab ipio suari iussit in carcē. soluiqꝫ a q̊ vniūsꝰ orb̄
olim iura susceprat sola ꝯscendit ⁊ p̄ cetis mortalib᷑ clara im-
peratrix annis quinqꝫ ingenti cū glia impauit. porro amico-
rū cōstantini ope actū est vt armenioꝝ auxilijs e culmine d̄
poneret yrenes. ⁊ Cōstantinꝰ solutꝰ a vinculis patrio reassu-
meret in throno. Qui in matrem mitior q̄m eam in se com-
pisset ⁊ plimū in amicoꝝ virib᷑ spei habens non illam car-
ceri tradidit. sed in palacō Eleutherij qd ipamet construi fe-
cerat cum omni reꝝ copia fuit seposuisse contentus amicis
eius omib᷑ inde relegatis exilio. Attamē cū is infeliciter ad-
uersus bulgaros belluꝫ misset. temptassentqꝫ ob id p̄mates
eum ab impio mouē. eoqꝫ loco nycepheꝝ q̄ndaꝫ patruum
substituere exasperatꝰ ira in turpē prorupit seuiciam. Nam

nycepharo ⁊ xp̄oforo fratrib⁹ linguas euulsit· hic Alexiuz
Armenie patriciū orbauit lumib⁹· ⁊ mariā ↄiugē suā mona-
sticū hitū sumē coegit· supinducta Theodote cubicularia
q̄m euestigio coronauit· Quib⁹ enormitatib⁹ occl'ta mulier
yrenes q̄ esto coacta fortunā deposuisset ipij egregiū· tñ ser
uauerat aīm spe sūpta reas sumēdi p̄ncipatū Si auꝝ largiret̃
optimatib⁹ ꝓfuse ⁊ rekatis thesauris q̄s dū īparet eo in pa
laco in q̄ seposita hitabat absco͂derat claz aīmos p̄ncipū ipij
sibi fecit accomodos· Cūq3 eos amplis munerib⁹ ī suā dedu-
xisset s̄niam egit vt q̄ illā deposuerāt Cōstantinū filiū capent
lumibusq3 p̄uarēt· ⁊ sic animosa mulier sblatū olim sibi re
assūpsit impiū· Cōstantin⁹ aūt morbo correpť⁹ interijt· Tan
dem cū qn̄q3 iteꝝ impasset annis a nycepharo rebellāte ī pa
lacio Eleutherij obsessa ē· Qui cū ab atariosio patriarcha cō
stantinopolitano dyadema suscepisset impij fauentibus le-
one ⁊ trophilo patricijs atq3 Sycopeo satellario nuper ab
yrene ditatis actū ē· vt ad yrenē cū huīlitate ītraret blandi
cijsq3 agēt· ea tñ aduertente nec aliud p̄ter id palaciū ī quo
erat ex impio postulante vt obtenta petitoꝝ ꝓmissiōe api-
ret omnes illi thesauros· Quib⁹ obtentis nepharius homo
fide fraudata illā lesbos relegauit in exiliū In qua iaz senex
vitam clara termiauit mulier· Alij tamē de fine hui⁹ alit̃ sen
tire videnť· dicūt q̄dē m̄re ⁊ filio discordantib⁹ ⁊ vicissim se
se impio p̄uantib⁹ romanos ab eis desciuisse· ⁊ in karoluz
magnū francoꝝ tūc regez impiū t̃nstulisse· Eūq3 temptasse
vt in vnum q̄d diuidi videbať impium redigeret yerenis
nupcijs eiq3 yrenez hēisse· Qd̄ cū adūtisset eutici⁹ patricius
ↄfestim sublimauit nycephaꝝ ⁊ obsidione yrenē ad ītrādū
mōsteriū dimisso ī pio coegisse ⁊ ī eodē demū eā cōsenuisse·

De Enguldruda virgine·

e Nguldruda ex rauēnatū olim clarissima citatis nr̄e
familia duxit origimē· quā ego nec īmerito ob īsignē
ei⁹ corā p̄ncipe Rōnoꝝ ad defendēdaz aī sui sinceritatē auda
ciā int̃ claras ponēdā censui· Hec enī cū in tēplo olim marci
postea vo do sb̄ johānis baptiste vocablo dicato cū plimis

florentinis matronis dié celebrē agēt· Cōtigit vt otto q̄rtus
rōnoꝝ īpator q̄ tūc forte florētiaȝ venerat ad exhilarēdum
festū ⁊ sua pñtia agendū maria cū ꝓceꝝ comitiua templū in
traret· ⁊ cū ex sblimiori loci sede ⁊ ornatū tēpli ⁊ ciuiū ↄtro
sū ⁊ circūsedētes matronas inspicēt vt i Enguldrudā ocłos
forte defigēt factū ē· Cui⁹ cū aliq̄ndiu formositatē ⁊ hitū nul
la varietate distīctū hoēstatē q; ei⁹ ⁊ ḡuitatē puellarē admi
rat⁹ laudassȝ· in bilicōȝ q̄ndā vnū ex ciuib⁹ etate atȝ nobili-
tate venabilē viꝝ ⁊ milicia eo tūc forsan īsignē ei assistentē
v̄ba ↄūtit inq̄ens· Que nā q̄so est v̄go h̄ econt̄ sedēs nr̄o iu-
dicō hoēstate ⁊ oris decore ccťas añ sedēs· Cui bilicio subri-
dēs faceta q̄daȝ vrbaitate rn̄dit· Serenissime pn̄ceps q̄liscū-
q; sit talis est vt dū velis te deosculet̄ si iussero· Que v̄ba cū
ↄcepisset aurib⁹ v̄go ↄfestiȝ idignata ē· egre ferēs patrē tā fa
cilē de cōstantia sua ⁊ v̄ginei pudoris custodia opionē ostē-
disse· nec diu tulisse noxaȝ potuit· q̄nymo nil adhuc rn̄dēte
pn̄cipe surgēs purpureo respersa colore eleuatis paululum
ī prēȝ ocul̄ ⁊ inde deiectis i ťraȝ voce ifracta humili tn̄ dixit·
Siste q̄so mi pr̄· ne dixeris· nā si violētia absit nemo ecastor
p̄ter quē tu mi legitimo scōq; ↄiugio iūctur⁹ es qd̄ offers
tā ꝓfuse hitur⁹ ē· O de⁹ bone· nusq̄ȝ qd̄ examino bn̄ elegā-
terq; dictū ē ab ingētis animi viro cecidisse pmissū ē· Ste-
tit cesar aliq̄ntulū mirabūd⁹· demū germanica nō obsistente
barbarie ea iā cognita collegit ex v̄bis aio v̄ginei pectoris
sanctū castūq; ꝓpositū· ⁊ cū lōga dicacitate v̄ginis idignacōȝ
laudasset ⁊ v̄ba Guidonē q̄ndā nobilē iuuenē accersiri ius
sit· ⁊ ne diu carēt v̄go cui posset hoēstū si vellet exhibē oscu
lū pñte atȝ grās agēte prē· Enguldrudā viro maturā a se do-
tatā egregio añq̄m moueret guidoni dedit in ↄiugē· arbit̄-
tus qd̄ dixerat Iusti boniq; nō solū v̄ginis i archano ↄsistē
ȝ ab ampliori v̄tutis fomite vi merite indiḡtionis emissuȝ
⁊ ob id eā cesareo munē fuisse dignissimā· Sic igit̄ q̄ virgo
tēplū intrauāt ob integritatē pudice mētis in domū patriaȝ
maria geitoris ⁊ suoꝝ alacritate ↄ̄spōsata rediit· ⁊ in ꝓcessu
secūdos enixa pt⁹ ornatam generosa ⁊ in hodiernum vsq;

amplo viroꝝ nño pseuerante ꝓsapia diē claudēs viri splē-
didā domū liquit hec dixisse placuit mdedec⁹ modernarum
quarū tanta aī leuitas est ⁊ effrenati sūt mores vt ocul' ge
stibusq₃ irruere in quarūcunq₃ intuentiū videant̄ amplex⁹.

De Cōstantia Rōnoꝝ Imperatrice ⁊ Sicilie.

c Onstātia e sūmo orbis cardie terris rōnoꝝ īpatrix
effulsit. Veꝝ qm̄ iam multis cōmune dec⁹ admira-
cōnē intuētiū minuisse videt̄ alia claritas cū nr̄o euo apparē
volētib⁹ q̄renda q̄ huic nō defuit. Naz si vllo alio non detur
merito vnico saltē ptu vndiq₃ cōspicua facta ē fuit hec guli-
elmi optimi quondam regis siculoꝝ filia. Cui⁹ in ortu cum
adesset (vt aiūt plūimi) Ioachim q̄dā calaber abbas ꝓphetī
co dotatus spiritu giulhelmo dixit natam regni Sicilie deso-
lacōnē futurā. Qua p̄facōne stupefactus rex atq₃ pterrit⁹ cū
p̄stitisset vaticinio fidem secū cepit anxia meditacōne reuol-
uere. quo pacto posset contingere istud a femina. nec alit̄ vi-
dens q̄m a cōiuge vel a filio regno compaciēs suo aduertē
si posset istud cōsilio statuit. eamq₃ vt cōnubij atq₃ ꝓlis au-
feret̄ spes virgūculam monasticis clausā claustris egit. vt
deo ꝑpetuā v̄ginitatē voto ꝓmitteret. nec aspernādū si pro
fuisset cōsiliū. Sz q̄d aduers⁹ deū iuste mortaliū scelesta facino
ra expiantē stolidi imbecillesq₃ conat⁹ exponim⁹. inimo equidē
⁊ vnico frustrā īpulsu. Hȝ aūt cū scissimo p̄re fr̄eq₃ extinctis
nemine se p̄ter legittimo regni herede supstite iuuentutem
omnē pagisset iā facta videret̄ auus sūpsissetq₃ post obituz
giulielmi regis dyadema Tancred⁹ regul⁹ ⁊ post eū giulie-
lmus filius iuuēculus adhuc eoq₃ itū est seu crebra seu mi-
nus digna innouacōne vt factionib⁹ procerum vndiq₃ bel-
lis scaturientib⁹ ferro igneq₃ regnū omne in exterminiū trahi
videret̄. quamobrem quibusdam compacientib⁹ īfortunio
mēti incidit q̄d postmodū subsecutū est. Constātia scȝ alicui
insigni p̄ncipi in cōiugem dari. vt eius ope ⁊ potentia pesti
feri sedarentur tumultus. nec absq₃ dolo ingenti obtentum
est sūmo consenciente pontifice. vt in eā Cōstantia deueiret
sententiaz. scilicet vt nubēt. cū imobilis staret in ꝓfessionis

80

Constantia vxor henrici / Imperat. [illegible] / [illegible]

ſue ꝓpoſito· ⁊ ãnoſa etiã etas videret̃ obſiſtẽ· Sʒ cũ ea etiaʒ r̃e-
nuẽte res adeo ꝓceſſiſſẽt vt ↄmode neq̃rẽt reſtbi· henrico ro-
manoꝝ ĩpatore olim friderici p̃mi filio deſpõſata ẽ· Et ſic ru-
goſa anus ſacris omiſſ clauſtris poitiſqȝ ſanctimoĩaliũ velis
cultu ornata regio nuptaqȝ ⁊ imperatrix deuenit ĩ mediũ· ⁊ q̃
deo v̓ginitatẽ dicaret ꝓpetuã· thalamũ p̃ncipis intrãs nup-
cialẽqȝ ↄſcendẽs choꝝ eã multa depoſuit· Ex quo factũ eſt nõ
abſqȝ audiẽtiũ admiracõe vt q̃nquageſimũ ⁊ q̃ntum etatis
annũ agens ãnoſa ↄcipet· Et cũ tarda ponẽs oĩs ↄcepcõnis
huiõi fides eſſet doluſqȝ crederet̃ a plꝰibꝫ ad auferẽdaʒ ſuſpi-
cõnẽ ꝓuide actũ ẽ vt ꝓpinq̃nte ptus tpe edicto ceſaris ma-
trone regni Sicilie vocarent̃ oĩs volentes futuro ptui int̃-
eſſe· Quibꝫ ↄuenientibꝫ etiaʒ ex longinquo poſitis ĩ pratis ext̃
ciuitatẽ panormini tentorijs ⁊ ſcdm alios intra vrbẽ pcipiẽ-
tibꝫ cũctis imperatrix decrepita infantẽ enixa eſt fridericũ q̃ po-
ſtea in mõſtruoſũ euaſit hominẽ ⁊ ytalie tociꝰ nedũ regni ſi-
cilie peſtẽ vt nõ euacuaret calabri abbatis vaticiniũ· Quis
ergo nõ ↄceptũ ptũqȝ ↄſtantie arbitrabit̃ monſtruoſũ cum
p̃ter hũc nullꝰ ſit nr̃is auditus tẽpibꝫ· Naʒ ab aduẽtu Enee
ad ytalos vnũ p̃ter tã ãnoſe mulieris ↄptus Elyzabeth ſcʒ ↄ-
iugis zacharie ex q̃ dei ſingl̓ari ope johãnes natus ẽ cui int̃
natos mlꝛierum ſecũdus non erat in poſterum ſurrecturus·

De Camiola Senenſi vidua·

c Amiola vidua mulier decora corporeo moribꝫ ma-
gnificẽtia ac hoñſtate ac laudabl̓i pudicicia ſplẽdida
Senẽſ origĩe fuit laurẽcij de lothoringo hoĩs eq̃ſtris ordis
filia· vitã aũt apd meſſanã Sicilie vetuſtiſſimã citatẽ ñ minꝰ
ↄmẽdabilẽ q̃ȝ egregiaʒ cũ pẽtibꝫ ⁊ viro vnico dũ vixẽ dedu-
xit· Friderico t̃cio r̃ge ĩſule ĩpante q̃bꝫ diẽ claudẽtibꝫ heres fẽ
r̃gias diuicias ↄſecuta ẽ· eaqȝ hoñſtatis decore ſuãte friderico iã
dicto rebꝫ hũanis ſbtracto eiqȝ petro filio ſuffecto Factũ ẽ
vt meſſane regis iuſſu p̃g̃ndis paret̃ claſſ ſb ducatu johis
Clari mõtis Comitis ea tẽpeſtate bellicoſiſſimi hoĩs lipitaĩs
obſeſſ ⁊ extrema fere ĩmedia laborãtibꝫ latura ſubſidiũ q̃m
non ſolũ mercede ↄductꝰ miles ſed ⁊ auxiliarij ples ⁊ tam

litorani q̄z mediterranei volūtarij ad armoꝝ gloriā ꝯsequē-
dā ꝯscendē ꝓceres· Obsederat eñ opidū strēnuꝰ vir goffre-
dus de squilacō Roberti hierl̄m ꝛ sicilie regis tūc naualis ꝓ-
fectus· q̄ opidanos oppugnacōibꝫ et bellicis machinis atq̄
freq̄nti circūdacōe adeo debilitauat· vt ꝓxima speraret dedi-
cō· Sane cū nouisset exploratorijs referētibꝫ lembis classez
hostiū lōge sua ampliorē ꝓpinq̄ri reuocatis in vnū nauibꝫ
ex tuto cepit rei expectare fortunā· hostes āt occupatis eue-
stigio locis omisſ ipediēte nemine q̄ ferebāt opidanis intulē
subsidia· q̄ reꝝ successu johes elatꝰ goffredū in dimicacōnez
euocauit· qd̄ cū ardētissimi vir ingenij nō detractasset· ꝛ no-
cte tabulatis ac turribꝫ roborasset classem· ordiasset q̄ naues
et ceta ꝛ apparēte aurora oracōne feruēti suos animasset in
pugnam· sublatis anchoris ꝛ signo datis proras vertit in si-
culos· Iohannes vero cui nō erat ingeniū neq̄ aiꝰ goffre-
dū supaturū ſ; nec expectaturū Siculoꝝ nauigioꝝ molem
nō in certamē ſ; ad iseq̄ndas fugiētiū suas exposuerat naues
ardorē ꝛ apparatū venientiū hostiū vidēs vere destitutꝰ aio
timuit· penituitq̄ cū pecijsse qd̄ minime se obtentuꝝ putarat·
ꝛ secū iaz rebꝫ diffidēs aio satis tepēti ne aio videretur exan-
guis reuoluto reꝝ repēte in plūi ordine q̄ntū scilicz ꝓ tēpe
ꝯcessū ē signū ꝛ ipē dedit certaminis· Aderāt iam hostes q̄ sub-
lato clamore ingēti lente veniēti Siculoꝝ classi institiē pro-
ras· ꝛ inijcere ferreas manꝰ· telisq̄ pmo impetu ichoantes
certamē· ꝛ hesitātibꝫ atz fē torpētibꝫ ob repētinā ꝯsilij muta-
cōnē Siculis pmoniti atz irruētes vltro goffredani milites
sese hostiū intulē nauigijs ꝛ gladijs manibꝫq̄ rē agē ꝛ sang-
ne cūcta fedare· Siculi vero iā diffidētes q̄ potuere reuolutis
ꝓris terga dedē· Attn̄ cū apparēt victoria goffredianis ceci-
dē· plime sūt Siculoꝝ dimerse naues plime capte pauce tn̄
et remigio faciles remigantiū vtute incolumes abire· Eo vo
in ꝯflictu cecidē pauci ples vulnerati· johes class pfectꝰ cap-
tꝰ ē· ꝛ cū eo fere ꝓceres oms· q̄ voluntarij classez cōscēderāt
capti· ꝛ milites atq̄ remiges plimi· ꝛ militaria atq̄ naualia
signa ꝛ regiū pgrande vexillū qd̄ in ptoria vehebat naui· Et

cum in deditõnez venisset opidū post lōgos errores maris
tēpestatibꝰ circūacti neapolim cathenis onusti tracti sūt· ⁊ ꝑ
uati carceribꝰ· Erat hos inter Rolandꝰ friderici regis ex ꝯcubi
na filius iuuenis forma valēs· ⁊ ꝓbitate corporea· Qui cuz
ceterorꝝ captiuorꝝ redempcō quereret solꝰ intrepeditꝰ abeūtibꝰ
alijs redempcōe soluta tristis ſuabat captiuis· Nā petrꝰ rex
ad quē fratꝭ spectabat opꝰ obrē malegestā ⁊ p̄ter p̄ceptum
tā eū q̄z ceteros oēs q̄ i acie nauali fuerāt hēbat exosos· Eo igit
sic captiuo ⁊ ab oī libtatis spe fere destituto ac in ꝯpedibus
marcescēte cōtigit vt Camiole veniret in mentē· que cū illū
a fratꝭbꝰ vidēt neglectū īfortunio eiꝰ ꝯpassa est· secūq̄z dispo-
suit· Si cū honestate posset velle eū i libratē educē ⁊ cū deco-
re honestatis sue ſuato nulla alia mōstraret via· nī i maritū
sumēt missis q̄ clam pcūctarent· nūquid hoc pacto vellet ca
thenas exure facile obtinē· ⁊ sic omnī ſuata iuris celebritate
eā in psonā ꝓcuratoris ꝯsensu ⁊ anuli sbarracōe desponsauit
in cōiugem· nec mora mittente Camiola duobꝰ milibꝰ vncia
rū argēti solutusq̄z carcē libar messanā redijt· nec alit apud
sponsaz diuertit q̄z si nullū ex cōnubio factū verbū· mirata pri
mū camiola demū cū sensisset hois īngtitudinē indigta ē· ve
rū ne videret ira īpulsa pociꝰ q̄z i re agē an alia illuz placide
requiri fecit· vt nupciale sacꝝ pficēt· quez cū oīno nil tale se-
cum esse negasset apud ecclīasticū iudicem ꝯuenit· atq̄z signa
tis tabulis ⁊ testimonio ꝓbatorū virorꝝ cōuicit i ꝯiugē· Qd
postq̄z erubescens confessus ē· ⁊ bn̄ficiū mulieris i eū cogni
tū obiurgatꝰ a fratꝭbꝰ ⁊ amicorꝝ impulsu eo deductꝰ ē vt pe
ticōni ānueret mlīeris ⁊ nupcias postularet· Ast ingentis aī
femina petentē astantibus multis fere his verbis allocuta ē
habeo Rolande vnde deo grās agā· Nam anq̄z sb p̄textu ꝯiu
gij ītegritatē castitatis delibares mee tue iniq̄tatis ostēdisti
pfidiā· ⁊ eodē fauēte cuiꝰ sanctissimū nomē nefasto piurio
ledē conatꝰ es iure mēdaciū retrudi tuū· qd̄ m̄ de te deq̄z tuo
ꝯiugio pmaximū essz· Putasti reor adhuc clausꝰ me mee ꝯdi
cōis oblitā temerarie r̄giū optasse sponsū· ⁊ tuā formositatē
mlīebri cadē ꝯcupia· easq̄z meo ore suscepta libtate negacōe

vnica purgare ridẽ atꝫ ↄpmẽ. ⁊ te ꝓſtinis r̃ſtitutũ hõribus
ſplẽdidiori fuare ↄiugio. ⁊ q̃ntũ in te fuit obnixe feciſti. veꝝ
q̃ exalto huilia r̃ſpic̃ nec ſperãtes i ſe deſerit mẽtis mee ſince
ritate cognita egit. vt puo labore meo tuas infringerẽ frau:
des. ingr̃titudinẽ tuã detegerẽ. ⁊ pfidiã demõſtrarẽ. nec h̃ tñ
i deteſtacõꝫ ipietatis tue h̃ meo feci facinore. pñt ei d̃ ceto vi
dẽ frẽs. pñt ⁊ reliq̃ q̃d tue ↄmittẽde ſit fidi. q̃d de te aicl d̃ſpe
rare q̃d hoſtes timẽ Ego auꝝ pdidi. tu famã. ego ſpeꝫ. tu re
gis ⁊ amicoꝝ grãꝫ. Sicilie matrone magficẽtiã mirant̃ meã.
⁊ laudibꝫ efferũt tu ignominioſũ ridiculũ notis oĩbꝫ ⁊ icogni
tꝰ factꝰ es. in h̃ tñ aliq̃ndiu decepta ſũ. rebar ſtolide ꝓ cer to
ſẽ regiũ atꝫ illuſtrẽ vinculꝭ eripuiſſe iuuenẽ. vbi mẽdacẽ li:
xam. infidũ ganeonẽ. imanẽ beluã libaſſe me video. nec veli
tãti te arbitreris vt credas me ſolꝰ i h̃ r̃xiſſe. monuit me me:
moria bñficoꝝ veteꝝ geitoris tui in p̃reꝫ meũ. ſi geitor fuit
tibi ſacre recordacõnis fridericꝰ Rex. q̃d ego vix credẽ q̃o ex
tã celebri pñcipe tã inhoẽſtũ filiũ fuiſſe ꝓgeitũ indignũ exi
ſtimaſti nõ r̃gij ſangnis viduã regiũ hr̃e viꝝ robuſtũ iuue:
nẽ atꝫ oris decore p̃fulgidũ q̃d ego ↄfitebor vltro. Veꝝ veliꝫ
ſi iure potes r̃ndeas dũ ego munẽ meo feciſſe meũ credidi
dũ ampliſſimũ auꝝ in libtatẽ tuã ſolui vbi ſplẽdor tũc regi
us erat. vbi inexhauſtꝰ vigor. vbi mitẽs oris decꝰ obſcura ca
uee caligie q̃ angebaris tegebant̃ h̃ oĩa. Squalor rubigine ca
thenaꝝ pallorq̃ꝫ lucis inuiſe ⁊ tetri carceris fetor q̃bꝫ inuali
dꝰ marcebat fetidꝰ ⁊ neglectꝰ ab oĩbꝫ has dotes q̃s nũc ela
tus extollis rep̃ſſerãt. tũc tu me nõ ſolũ regio iuuene ſed ce
leſti deõ dignã dicebas. O q̃m facile q̃m cito hõ ſceleſtiſſime
viſo p̃ter ſpem celo patrio vertiſti ſententiam inmemor. poſt
q̃m tui iuris factus es q̃ñ ego Camiola ſum. que ſola tui me
mor fui. que ſola infortunio tuo miſerta ſum. que ſola pro ſa
lute tua ſubſtancias exolui meas. ego Camiola ſum que te
e manibus capitalis hoſtis maiorum tuoruꝫ e cathenis e car
cere ⁊ extrema pecunia mea te eripui. te iam deſperacõne la:
bentẽ in ſpem ſubſtuli. te in patriã redegi te in regiã te i lucẽ
ꝓſtinaꝫ reuocaui. te ex captiuo debili turpiq̃ꝫ regiũ robuſtuꝫ

specõsum q̃ iuuenẽ feci Quod ego in mentẽ tuã reuoco que
meminisse debes ⁊ negare non potes. Tu vero ꝓ bñficijs tã
memorãdis hos rependisti gracias vt ausus sis specõsũ ne-
gare matrimoniũ honestis sanctisq̃ testimonijs talibusq̃
signatis vallatũ ⁊ redemptricẽ tuã despicere ac flocifacẽ ⁊
turpi potuisses suspicõe maculare. Erubescebas insane mẽ-
tis homo viduam ex equestri viro natam habere cõiugem:
O q̃m sacius erubuisse fuerat euacuasse fidem prestitam. dei
puipendisse sanctũ ⁊ terribile nomen. ⁊ execrabili ingrati-
tudine tua q̃m abundans sis vicõrũ ostendisse. fateor me nõ
regiam feminam. Sed cum ab incunabulis apud regias v-
gines nurus ⁊ coniuges versata sim mores ⁊ aĩm suphisse
regios mirum non est. qd̃ satis est ad nobilitatem assumen
dam regiam. Sed quid multa. ego tibi in hoc facilis ero. in
quo tu michi ꝓ viribus fuisti difficilis negasti meũ esse cum
esses. Verũ te meũ esse cũ vicerim ne meꝰ sis spõte cõcedo.
tua sit regia claritas infidelitatis tñ nota fedata. tuũ sit iuue-
nile robur. tua caduca formositas. ego de cetero mea viduita-
te cõtenta cõsistam. ⁊ quas michi p̃stitit fortunas deꝰ q̃m ex te
genitis honestioribꝫ relinq̃m heredibus. Vade igitur infau-
ste iuuenis. tuis disce suptibus quibꝫ artibus quibus falla-
cijs alias ludas feminas. michi satis est q̃m semel a te decep
ta sum ob qd̃ nunq̃ vna tecum esse michi mens est. Verũ
celibem suare vitam quã tuis amplexibꝰ p̃ponendã cẽseo.
Seq̃ his dictis e cõspectu subtraxit suo nec de cetero potuit
p̃cibus aut monitis a laudabili amoueri ꝓposito. Rolandus
aũt confusꝰ ⁊ sero ignauie sue penitens ab omibus puipen-
sus deiecto vultu non solum fratrũ sed etiam plebeiorum
hominum faciem fugiens in miseram fortunam abijt nõ au-
sus q̃m fraude repetere. Generosum aũt mlieris animũ mi-
ratus est rex ⁊ proceres ceteri. illũq̃ miris extulere laudibꝫ
incerti quid cõmendabile magis an q̃ aduersus tenacitatẽ
femineam Camiola tam grandi pecunia redemerit iuuenẽ
an redemptum atq̃ conuictum tanq̃m immeritum animo
sa spreuerit atq̃ reiecerit.

De Iohanna hierusalem ⁊ Sicilie regina·

Ohanna hierl̄m ⁊ Sicilie r̄gia p̄ter cetas mulieres origie po-
tētia ⁊ moribꝫ euo nr̄o illustris ē feia· de q̄ ni videret̄ omisis-
se odiū sancius erat tacuisse q̄ȝ scripsisse pauca· fuit h̄ g̊ Sere
nissimi p̄ncipis karoli Calabrie ducis incliti ⁊ p̄mogeiti ce-
lebris mēorie Roberti hierl̄m ⁊ sicilie r̄gis ac marie philippi
r̄gis frācoꝝ sororis filia p̄ma· Cuiꝰ pentū si velimꝰ auos p̄o
auosq̄ȝ i finē vsq̄ȝ exq̄rē n̄ sbsistemꝰ anq̄ȝ p minuos ascēden
tes r̄ges i dardanū p̄mū plioīs auctorē venerimꝰ· Cuiꝰ p̄rēȝ
iouē dixē vetēs· ex q̄ tā antiq̄ tā g̃nosa ꝓsapia tot inde p̄clari
manauē p̄ncipes vt nullꝰ xp̄ianoꝝ r̄gū sit q̄ huic nō veniat
ꝯsang̃neꝰ vel affinis· ⁊ sic nulla diebꝫ patrū nr̄oꝝ nec nr̄is
orbe effulsit nobilior· Hec etiā karolo p̄re ea adhuc ifantula
imatura morte sbtracto cū nullo esset robertho auo melio-
ris sexus ꝓles al̄ta iure factū ē (eo etiā sic mādante) vt ei-
dē moriēti sup̄stes regnoꝝ heres· nec eq̄dē vlt̄ torridā zonā
aut int̄ saromatas sb glaciali polo illi p̄gradi cessit hēditas
q̄npmo int̄ adriaticū ⁊ tirrenenȝ mare ab vmbria ⁊ piceno
ac veti volscoꝝ patria i siculū vsq̄ȝ fretū sbmitti celo· q̊s int̄
fines eiꝰ parēt i p̄o cāpani vetēs lucani brucij· salētini· cala-
bri dauniq̄ȝ vestales ac samnij· peligni· marsiq̄ȝ ⁊ alij p̄les
vt maiora sinaȝ vtputa hierosolimitanū r̄gnū Sicilie insulaȝ
et in cisalpinā gallia pedimōtis territoriūq̄ȝ illi ab vsurpan
tiū q̊ꝝdā occupant̄ iniuria· sic ⁊ q̄ septimā ꝓuiciaȝ int̄ narbo-
nēseȝ· galliaȝ Rodanū alpesq̄ȝ incolūt ⁊ Facolcherij comitatū
suis eq̄ iussis parēt eāq̄ȝ sibi fatent̄ dn̄aȝ ⁊ r̄ginā· O q̊t his i
r̄giōibꝫ citates iclite· q̊t isignia opida· q̊t maris sinꝰ· ⁊ r̄fugia
nautāꝝ· q̄t naualia q̊t lacꝰ· q̊t medici fontes· q̊t silue· nemo-
ra saltꝰ· amenīq̄ȝ recessꝰ ⁊ pinguia arua· necnō q̊t nuosi ꝓpli·
q̊t ingētes sūt ꝓceres· q̄m g̃ndis insup opulētia et reꝝ oim
ad victū spectātiū copia· Eq̄deȝ n̄ essȝ explicare facile· Qd̄ cū
p maximū sic dominiū nec id sit a mulieribꝫ possideri ꝯsuetuȝ
nō minꝰ miraculi q̄ȝ claritatis affert si satis inspicimꝰ· Et qd̄
longe mirabilius est sufficit illi ad impium aimus tam per

lucidam adhuc auorū indolem fuat. Ea ei postq̄ȝ regio dya
demate insignita est virtute īsurgens valida adeo purgauit
nedum ciuitates ⁊ domestica loca. Veꝝ alpis saltus deuios
nemora ⁊ ferarū lustra vt scelera hoīm man⁹ aut aufugeret
oīs terrefacta aut se celsis clauderet artib⁹. quos agmine
armatorum emisso sub egregio duce non an̄ locoꝝ taliū ob
sidionē solueret q̄m captis municōib⁹ infandos hoīes affe-
cisset supplicō. qd̄ p̄cedentiū regū aliq̄s aut noluit aut fecisse
nequit. eoq̄ȝ redegit terras quas possedit vt non solum in-
ops sed ⁊ opulentus cantando nocte dieq̄ȝ possit quo velit
tutus iter arripe. Et quod non minus salubre insignes vi-
ros regniq̄ȝ proceres tāta frenauit modestia. ⁊ eoꝝ mores
solutos retraxit ī melius vt posita supbia veteri q̄ reges oliȝ
puipendebāt hodie faciem irate mlieris horrescant. Est īsup
oculata femina tantum vt fraude pocius q̄m ingenio illam
decipē queas. Est ⁊ magnifica regio pocius q̄ȝ feminneo mo
re. sic ⁊ grata memorq̄ȝ obsequioꝝ longanimis ē ⁊ ꝯstans
vt sacrum ꝓpositum eius non leniter flectas inuacuū quod
satis monstrauere iam dudum in eam fortune seuientis in-
sultus. quib⁹ psepe acri concussa motu ⁊ agitata est atȝ tur-
bine circūducta vario. nam ꝯpessa est intestina reguloꝝ fra-
trum dissidia. ⁊ extera bella nōnunq̄m intra regni gremiū
debachata. sic ⁊ alieno crimine fugam exiliumq̄ȝ ⁊ ꝯiugiū
austeros mores liuores nobiliū. sinistram nec meritā famā.
pontificū minas ⁊ alia que omnia forti ptulit pectore. ⁊ tan
dem erecto inuictoq̄ȝ oīa supauit animo. Edepol grandia
nedum mulieri sed robusto ac preualido regi. Est illi p̄tea
spectabile ac letum decus oris. eloquiū mite. ⁊ cūctis grata
facundia. ⁊ vti illi regalis ⁊ inflexa maiestas est vbi opor-
tunitas exigit sic ⁊ familiaris hūanitas pietas mansuetudo
atȝ benignitas vt nō reginam suis dicas esse sed sociā. Que
maiora petas ī prudentissimo rege esset. necnō siquis de in-
tegritate mētis sue oīa explicare velit smo longissim⁹ fiet. q̄b⁹
agētib⁹ ego n̄ solū illā reor egregiā ⁊ splēdida claritate ꝯspi
cuā ħ singlare dec⁹ ytalicū nullis hatten⁹ nacōib⁹ sile visum.

Conclusio·

N nostras vsq; feminas (vt satis apparet) deuenim⁹ quas
inter adeo p rarus rutilantiū numerus est vt dare ceptis fi
nē honesti⁹ credaz q̄m his ducentib⁹ hodiernis adulteriora
ꝑgredi· Et potissime dū p̄clara regina concluserit qd eua pri
ma oīm parens inchoauit· Scio tñ non defuturos qui dicāt
multas omissas fore· ⁊ hos sup alios qui alia obiciāt· q̄ for
san merito redargui possint· Ego aūt vt p̄mis cū huilitate
respondeā omisisse multas fatebor vltro· nō enim ante alia
omnes attigisse poterā· q̄ plimas fame triūphator tempus
absumpsit· nec michi ex supstitib⁹ oīs videre potuisse da
tū est· ⁊ ex cognitis non semp omnes volenti ministrat me
moria· Sane ne me oīno immemorē putent credāt volo· q̄ nō
me madūtente plime tam barbare q̄z grece atz latine ⁊ Au
gustoꝝ ꝯiuges atq; regū p̄terirīt· Vidi eq̄dē innumeras· et
eaꝝ facinora noui· ƀ nō michi arripiēti calamū aīm⁹ fuit oēs
velle describere· q̄nymo (vt ab inicō opusculi hui⁹ testatus
sum) ex mltitudie quasdaz elicē ⁊ apponē qd cum satis con
grue factū reor supuacua restat obiectio· Reliq̄s vero sic di
ctū sit possibile esse ⁊ ꝯtigisse facile credam nōnulla min⁹ re
cte ꝯsistē· decipit eñi psepe nō soluz ignorātia rerū ƀ circa
opus suū nimia laborantis affectio· qd si factum sit doleo·
quesoq; p venerabile honestoꝝ studioꝝ decus equo animo
quo min⁹ bñfactū est prudētiores ferāt· ⁊ siquis illis pie ca
ritatis spūs est min⁹ debite scripta augētes minuētesq; cor
rigant· ⁊ emēdent vt pocius alicu⁹ in bonū vigeat op⁹ q̄m
in nullius cōmodū laceratū dentib⁹ inuidorum depereat·

Explicit compendiū Iohānis Boccacij de Certaldo· quod
de preclaris mulieribus ac famā ꝑpetuam edidit feliciter

84